

AUTHOR _____

NO. 5631

TITLE

פ"ד 273
פ"ד 52
ל 3 ק נ א 3128

RR _____

These images are from the collection of the Library of the Jewish Theological Seminary (JTS). JTS holds the copyrights to these images. The images may be downloaded or printed by individuals for personal use only, but may not be quoted or reproduced in any publication without the prior permission of JTS.

IMPRINT CONSTANTINOPLE, 1572

CALL NO. _____

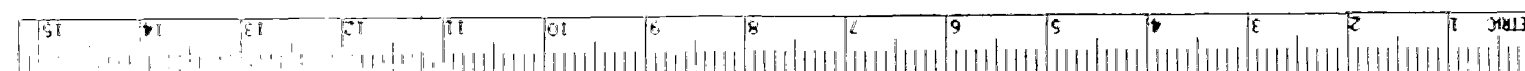
DATE MICROFILMED _____

הועתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org

ע"י חיים תש"ע

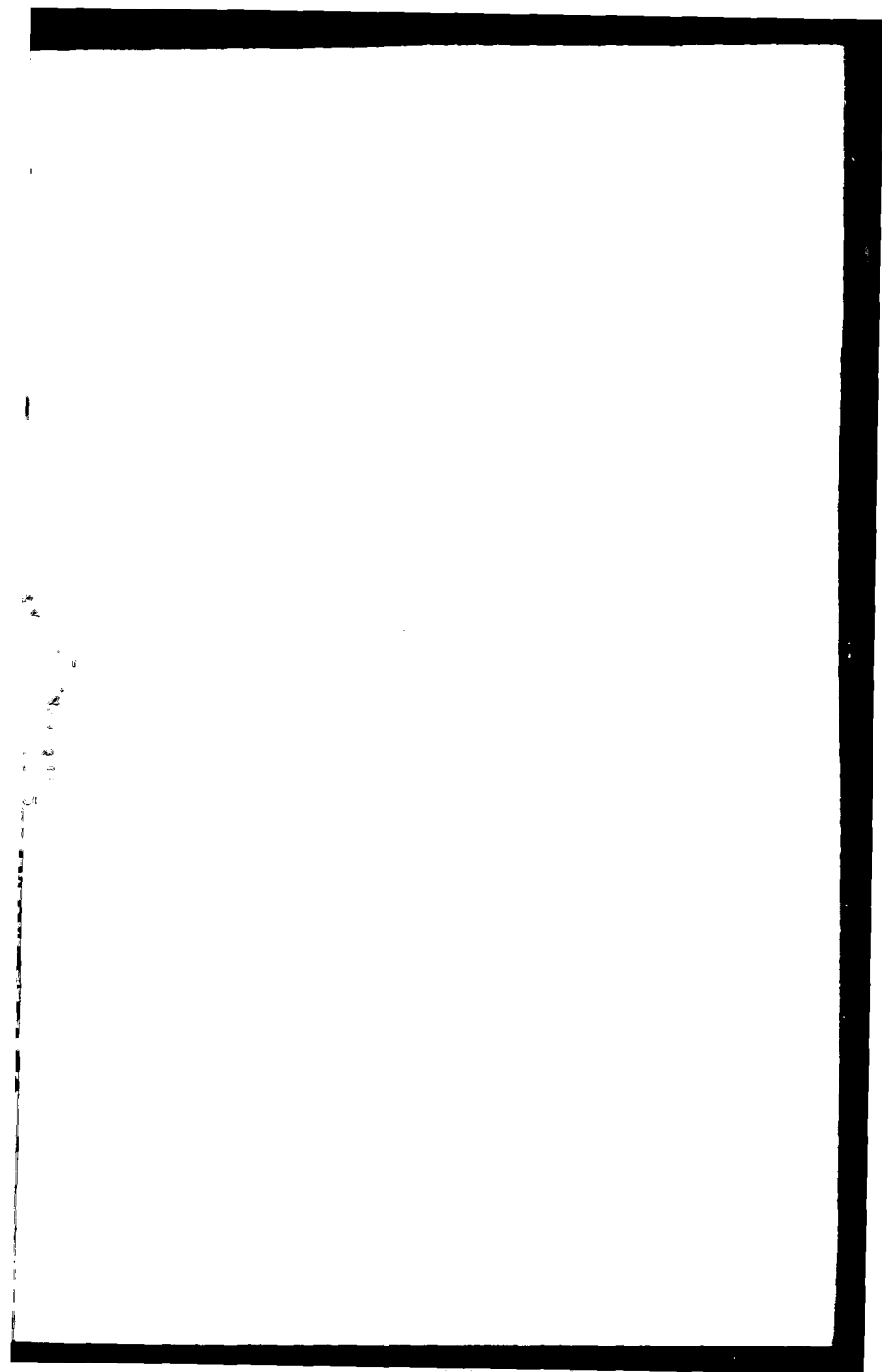

C 2399

FILMED FOR THE JEWISH THEOLOGICAL SEMINARY OF AMERICA

XEROX University Microfilms, Inc.
A SUBSIDIARY OF XEROX CORPORATION

❧ דרך חיים ❧

זהו סיד גרול מן חמשה עשר וסלם מאות בתים מלאים

תוכחות מוכר עם ביאורו עשהו וכוונתו וביאורו

החכם הנעלה הר מנחם די לונזאט

חי

❧ יסוד המסדר סיד המעלות לשלום ❧

או אל אל שלמה את שלום • ואת חסדו כאז אל אל שלום

חנו בעין סלד ושרים • יצו לו הברכה באסמו

א משאלות לבו ויאריך • יסיחיו בסמחתו ורומו

יבותיו נעריו רעננים • בטוב לבב כחפצו יחזמו

פניו יכרעו צינים ואזיבין • ילחנו חול ורעד יאחזמו

יען נדבה רוחו להלוות • לרל כסף להדבנים את נאמו

ענה שירי לשואליק וסי זה • ואי זה הוא שלמה זה עיכו

שלמה אשכנזי רב פעלים • חכם לבב ודורש טוב לעכו

רופא תחלואי נשכרי לב • ובתבונה יכלכל מחלום

סירי חל פני צור ישמרהו • יצו אל אל שלמה את שלום

צמר מנחם בן יחידה בן מנחם די לונאלו : אלה שהנוף והנפש
 שני הכנים אכן בהתחבר הנפש בנוף האדם ע"י הכנות
 נשמה לעם ימנא המסביל כשייסיב עיין שילזה ע"ז שייכות
 והתייחסות והדמות רב וכמו שעיין הנפש וסודו נכבד ונכלל כך
 המנוחה נוף האדם ומהנוגתו בכללו ובפרטו דבר גדול כי כמו שהנשמה
 דומה להקב"ה כמ"ס חז"ל בפ"ק דברכות מה הקב"ה מלא כל העולם אף
 נשמה מלאה את כל הנוף : מה הקב"ה רואה ואינו נראה אף נשמה
 רואה ואינה נראית מה הקב"ה זן את כל העולם אף נשמה זנה את כל
 הנוף הקב"ה טהור אף נשמה טהורה הקב"ה יושב בחדרי חדרים אף
 נשמה יושבת בחדרי חדרים ובמדרש הלים פ"ק ג' מוכיח מה
 הב"ה יחיד בעולמו אף הנשמה יחידה בנוף מה הקב"ה אינו אוכל
 ואינו שותה אף הנשמה אינה אוכלת ואינה שותה ע"כ : כך נוף האדם
 אע"פ שאמת נמור הוא שהכורא כשום בהכלית הכשיטות אצל
 דמות הנוף ואינו נוף וכהיב כי לא ראיתם כל המונה וכהיב ואל מי
 הדמיון אל ומה דמות הערכו לו עכ"ל בבחינות דקות עליונות נעלמות
 ממנו נוף האדם דומה לבוראו כך אצרו רז"ל במדרש א"ר יודן גדול
 בחן של נביאים שמדמים הנורה ליונרה שנאמר ועל דמות הכבא
 דמות כמראה אדם וגו' והכונה שכתו שבשרמוטי הידים והמנחי יכיר
 המכיר וידע סודות האדם מדותיו דעותיו מעשיו ומי הינו מקריע
 כמ"ס הרמב"ן בשם רב שרירא גאון כפסוק זה ספר הולדות אדם וכמו
 שכתבאר כל זה בזהר כך אברי האדם הם בימנים לסודות האלהות :
 ואל הרמב"ם מריקטני בפ"ו יח"י אלה בן אדם בראותך המאמרים האלה
 וכיונא בהם המורים על הנשמות השמר אל הפן אל און ושומר
 בפסך מאד בן הכשל והחריב את העולם לאמר שיש בשי' מדות
 מונשמות ומתאורות ומונבלות שאין הדבר בן חלילה ואל מי הדמיון
 אל וגו' א"ר דע כי אמתה ענש הבורא אינה מושגת לגולה ואין בכל
 בראיו עליונים ואלההונים יודע ענש אמתה רק הוא ית' וא"כ נריכין
 אלו להבונן על התנאים הנמצאים בתורה ובדברי רז"ל יד רנל און
 עין וכיונא בהם דע ור' אמן כי כל אותן הענינים אע"פ שהם
 מורים ומע דים על גדולתו ואמתה אין כל בריה יכולה להבונן

ולדעת משה דבר הא הנקרא יד עין רגל וכעצא בהם ואל יעלה
ברצחק כי עין כנורה עין ויד כנורת יד אבל הם ענינים פנימיים
וכפתיים באחתה מניאות קסם ית' אשר מהם השבע יונא לכל הנברא
לא יזיח דמיון בינו ית' ובנינו מנח הענס וההבניה כי אקלו דמיון
בנבראים רק על כונה צורת היצורים שבו מהם עשויה לדמיון
סומנים לעינים סתומים עליונים שאין הדעת יכולה להשיג ולכי שפטי
רצה ליזכרנו ברא בנוף האדם כזה היברים נסתרים ונללים כדמיון
סיון למעשה מרכבה עכל ובתדרשות הנזלס נרדק להנביא ידו
בשעה דמברך לאחר נסילה ולתתא ידא דיתעא על שאלא ויקרש
ידיו דהתיב שאו ידיוס קדש ונו מ'ט כנון דאנבעאן אינון דיקנא
עילאס אנבעאן אינון חמש ד' אנבעאן דתחוכרין כחלה איה כהו יב
כרקן ואינון רזא דליוקנא דהתיבא עילא' דהא דהתיבא קדישא איהו
ארכעה ואיהו יב כרקן ועל דא שם התעורש דד אנון יב אנון איהו
ודא איהו שם בלותותהו בלותותהו איה יב כרקן וכל כרקן וכרקן
איה קרני אנבעא יתרא איה דאיהו חון מעיכוו איה ביה ב' כרקן
אינון ב' כרקן ב' אנון עילאן טאירן ותרין דרין ע
עילאן טאירן שחא דכולהו דריוס עילאן כחוסכא ולס
מילאן דהא שחא דכולהו אינון ומסתח דכולהו לעילא לבי הכוא
סתירא דלא אהנליא ואילין כרקן כולו חסין לנבי הכוא סמיה
לכהר דאתקדשו כנון דכולהו אהברכאן מינים והסתא כנון דאתקדשו
אנבעאן אנטרין לוקכא לון לעילא לאתערא אינון כרקן עילאן
קדישין דקאנון ולכרסא כרסה כנון לאתערא כרסאן לעילא כדיוקנא
דאנבעאן עכ' : ובתדרש קבלה שחא יבא איהו ויאמר אילו היו לי ב'
ידים או ג' רגלים או ג' עינים או ג' אזנים הייתי נאה תל את אשר כבד
עשוכו עשכו לא נאמר אלא עשוכו כב יכול הכס וכיכ דינו עשוכו
נמינים על כל אבר ואבר משלך ותעמידך על הקונך ואת ב' רשויות כן
כבד נאמר הוא עשך ויכוונך אר יתק כתיב וינצר ה' אלדים את
האדם מה הלמוד לומר אשר יצר אלא הנור הוא צייר נאה כב יכול
מהנאה בעולמו ואומר דאו בריה שבראזי ונורס שנייה יעד נתן
ותעיד אני עלי שמים וארץ כי כעס א' ראיה פה קוסטגרינה בב'
הנכד ק' מנסח וידגא צורה ביה הקדש וכשהענין גר אזה שני

העמודים יבין וכו' ונחל לאי הכלל וכלל בוראיהם עשויים דמות
בני דנלי אדם וכאמנעיהם דמות הפרק שבין הידך לשוק הנקרא
בלעז דוד יליא ואדע כי לבסוד גדול היו עשויים כך שהיו שהיו המדות
שלמטה מאסכקלריא המאירה הנקראות נצח וקוד שמהם השפט כל
לנביא יקראום החכמים יבין וכו' ויקראום נ"כ הדין שוקן או הדין
עמודים : ולפי שהאדם דוגמא עליונה כמו שלמנו לכן היה
חסבר איברייו דמ' ח' כחסבר מצות עשה שנהורה וכו' שם גידים
כנגד שם מצות לא תעשה ולכן בהת דלל טעם לחיוב הקריעה על מה
אדם אמרו דומה לספר הורה שנסרף כי כמו שספר הורה כשיבחנו
כרמיו אין בהם דבר קדושה כי מה קדושה יש בעוריות הבהמות
שחוטות או נבילות וטריכות או בגידים שהוא הסוד או בדיו ועם כל
זה בהתהדר הכל בלחה הנונה מיד נהקדם קדושה גדולה כי עתה
הוא בנונה לשמאל קדישא בן נוף האדם גם כי בהתן דמו טמא
וכסרו שעריו ושאר כרמיו אין בהם זכר קדושה כלל כי מטעם שרחה
נהרנו עם כל זה בהתחברם יחד על הנונה חבה הורה נודעה לו כי
היו כרמיו בימנים ורמזים לסודות אלהיות ולכן כשרוצים להרחות
לאדם בתלום ענין מה על אדם מראין לו ספר הורה וכי יסיים ענין
הטלום יהיה פתרונו אם רואה שהנביאין ספר הורה כלרון אדם
בו ימות ואם רואה שמוציאין ספר הורה מהארון לקר'ו בו כי ילד יולד
וכן על זה הדרך ולכן אצל האומות ספר הורה עירום נקבר ערום
אף על פי שהקשו ערום ס' וכו' גם עתה כדבריהם בן הוא ומכל מקו'
לא לחנם הכס בטל המאמר הלשון שהוא אלא שרצה להודיע כי סוד
האדם וסוד ספר הורה אחד והרמז בזה רמזו בזה ולכן אמרו עוד
הני בכללם ספשי דקיימי מקמי ספר הורה ולא קיימי מקמי נבדל
דבא ולכן ספר הורה שחבר אפי' אות א' ככול כי מטעם אינו בדוגמא
עליונה ולכן בזה השי' כל אים אש' בו מוס מזר' אהרן לא יגם להקריב
לחם אלהיו ומה שכל ואמר מוס בו את לחם אלהיו לא יגם להקריב
רמזו למת שלמו בביאורו והוא שהיה חבו' והדמות יש לנוף האדם עם
גבשו ולכן ככל להשיב לשואל למת אשר השיה' לבעל מוס שהם להקריב
ל'י' סיהיה במוס באופן שאינו מעכב לנפן לעבוד לא במקום מקום
א' מוס קטן מאד לכן מאד ואמר מוס בו כלל מוס יש בעצמות

וְנִפְסָנוּ כִּי הַמּוֹס בְּיוֹף יוֹרֵק עַל מוֹס בְּנֶפֶשׁ לֵל הַכּוֹנֶה דַּעַה וְלִכְן לִחֵם
 חֲלֹוֹן לֹא יֵשׁ לְהַקְרִיב וְלִכְן הַמִּנָּה דְּחֵלִי הַכְּבָלִים שֶׁבָּנִי אֵדֶם לִפְעָמִי
 עֵינָיו וַיִּדְעוּ דַּעַת אִישׁ וַעֲמִינוּ הַטּוֹב הוּא אֶסְרֵעַ לְכַד בְּרָאָה־סִּנִּי
 וְהוֹאֵר נֹכַח כִּי עַל הַדּוֹב הוֹאֵר הַנּוֹ' דוֹנֵם לַתַּעֲסָה רַבָּה שֶׁבּוֹלֵט בָּעַ'
 וְכֵן כְּהֵיב הַבְּרִית כְּהֵיבֵם עֲוֹתָהּ בָּם וְכֵהִיב חֲכָמָה אֶרֶץ הַלֵּיב כְּנִי
 וְאֶתְרָזֵל הַיָּמָן לַעֲבִידָה יִרְדָּן וְכִכֵּר בִּיאֵר הַרְחֵבֵם בְּכִ' דַּעַת
 שֶׁכֵּמוֹ שִׁיקָרָה לַנוֹף חוֹלִי וְסִרְיָאוֹת כִּךְ יִקָּרֵה לִנְפֶשׁ וְחֲלִי הַנֶּפֶשׁ הֵם
 בַּעֲוֹתָהּ וְכִמוֹ שֶׁכְּפֹאֶה חֲלִי הַנוֹף בְּהַפְכָם דְּבָרִים קָרִים לַקְדָּחַת
 וּמַשְׁלָלִים לַעֲנוֹד וְכִינֹאֵל בִּיה כִּךְ רַכּוּלָה חֲלִי הַנֶּפֶשׁ עַל־זֶה הַדָּרֵךְ

הַרְשִׁינָה בְּאֵר שִׁים לַנוֹף הַלֵּדֶם עִם נֶפֶשׁוֹ הַהִיחֲסוּת וְהַדְמוּת וְהוֹלִיל וְכִךְ
 הוּא רָאִי לָנוּ שֶׁלְמֹד מֵזֶה עַל זֶה בְּמָה שִׁנְטָרֵךְ וְלִכְן אֲמַרְתִּי אֲנִי בְּלִבִּי
 לִתֵּה נִגְרַע מִהַחֲכָם בְּרַכּוּלָה הַנֶּפֶשׁ כִּמוֹ שֶׁאֵין מִהַחֲכָמִים בְּרַכּוּלָה
 הַנוֹף וְהַנּוֹד רֹאִים כִּי כִּשְׁטָרֵךְ לְרַכּוּלָה הַנוֹף לֵאכּוֹל דְּבַר מֵרַעֵם
 הָרִים נִמְאָם הַטָּעֵם וַיִּקָּסֶה עַל הַחֹלָה לֵאכּוֹל מִהַ עוֹשִׂים מַעֲרִיבִים בּוֹ
 דְּבַשׁ אֹו בּוֹקֵר וְשֶׁאֵר דְּבָרִים טוֹבִי הָרִים וְעִרְבֵי הַטָּעֵם וְכִי יִקַּל עַל
 הַחֹלָה לֵאכּוֹל הַדָּבָר אֲשֶׁר בּוֹ רַכּוּלָה וְהַיּוֹם הַזֶּה רָאִינוּ שֶׁרַכּוּ חוֹלִי
 הַנֶּפֶשׁ כִּמוֹ דְּבַר וּרְכּוּלוֹתֵיהֶם שֶׁהֵם הַמוֹסֵדִים וְהַנּוֹחֲתִים הַנִּתְּבָּזִים
 בַּסִּפְרִים וְהַכְּלִי כְּתוּבִים קָסָה לֵהֶם לְקַבֵּל וְלַעֲשׂוֹת וְכֵן לַקְדּוּשׁ עַד
 שֶׁנִּשְׁאָרוּ אֲוִרוֹתַי חַיִּים אֲבָלוֹת מְבִלִּי בָאִים וְשַׁעֲרֵי הַצּוֹפֶה כֹּל שְׁעָרֵיהֶם
 שׁוֹמְמִין וְכִסֵּי הַסִּידִל וְכִסֵּי הַיִּסֵּר כִּאִילוֹ אֲשֶׁר חֲסִיד מִן הָאֶרֶץ וַיִּשָּׁר
 וְכֵן שֶׁאֵר כֹּל סִפְרֵי הַמוֹסֵד מוֹנָחִים בְּקֶרֶן זוֹיָה אֵין דוֹרֵם וְאֵין מִבְּקָם
 וְכֵהִיב נִשְׁאָרוֹ חוֹלִי הַנֶּפֶשׁ בְּחַלִּיִּים וְלֹא עָלְתָה אֲרוּכָה לַמַּחֲלָה

לִכְן

אֲמַרְתִּי אֲנִי בְּלִבִּי הִכָּה נִתְחַכְמָה לְרַכּוּלָה חוֹלִי הַנֶּפֶשׁ
 בְּלִרְכּוּלָה קִנּוּף עֹפֵר מִן הָאֲדָמָה וְהִיב כִּי תִקְדָּאָה
 מַלְחָמָה בְּקִרְיָאָה מוֹסְרִי הַדַּעַת וְהַמַּחֲמָה נִשְׁתַּעֲבִי בְּלִשׁוֹן חֲכָמָה וְנִמְלֵא
 שְׂחוֹק כִּינוֹ וְדִנָּה לְשׁוֹנָנוּ וְעִרְבוּ הַדְּבָרִים אֶל חֲכָנוּ וְהַמּוֹסְרִים בְּהוֹךְ
 הַשִּׁידִים יִבְאוּ אֶל קִרְבָּנוּ וְלֹא נִדְרַע כִּי בִאוּ אֶל קִרְבָּנוּ וְאִקּוֹס וְאִמְכֹּר
 שִׁיד גִּדּוֹל מִן חֲמִשָּׁה עֶשֶׂר וְשֵׁשׁ מֵאוֹת בָּהִים וְאִמְלֵא אֹתוֹ הַנּוֹכְחָה מוֹסֵר
 אֲשֶׁר לְקִסְתִּי מִכִּי בִפְרִשׁ וְהִנֵּהם מִרּוֹדִים וְקִרְאֵהוּ דַּרְךְ
 חַיִּים לְכִי שֶׁבּוֹלוֹ הַנּוֹכְחָה מוֹסֵר וְכֵהִיב וְדַךְ חַיִּים
 וְעוֹד לְכִי שֶׁמִּנֵּן הַכְּתִיב מִמִּדְּבָרִים בְּהַנּוֹחַת

הַנּוֹכְחָה מוֹסֵר

מאמר דצח במנין ודרך חיים ובהחלה השיר ט' בהים בעין הקדמס
ובסופו ח' בעין חתימה וסוף טוב נמצא שיש כשיר בהים סוף הוכח
מוסר במנין טוב ו' לך חיים הוכחות מוסר ואם בחולי ימצאו כשיר
קצת בהים שלא יערכו ויטעו בעיני גדולי המעשרים אין ראוי להם
להמקו על כך כי אני כבר הנדתי להם מה היה כוונתי בזה ולא היה
הכלית כוונתי להראות כחי בשיר ועוד שאני שהייתי בלך ויהיה
גדול המעשרים לא היה ראוי להם להמקו לפי שכלאו הכי אי אפשר
לאורך השיר והכלל לכל המעשרים השירה הפסד באריכות ובפסד
בשכא בעל השיר לעשות מלאכה מה כגון זו לחבר המעשרים בשיר כי
אזכיר המעשר ההוא להתלכו לעשות מלאכה ולא להחזיק השיר
הלא תראה כי גדול המעשרים ר' שלמה ז' נכירול בשכא למות המנו'
בשיר הביאו ההכרח להשתמש בכמה זריות הלא נכריות עד שחמט
לא שזר משמרת השיר כי ברוב הכתובים הביא יחד בחקוק הנועה
ונשתמש בחזק פעמי רבות ל' שביים בריס רבי בשלח ק' כמו מלת
דברים נשתמש בה ז' פעמים וכן ככל כמה פעמים מלת כפורים
ואשרים ורבים ומלות רבות אחרות וז' בעל דרכי נעם שבא עם
דגם אי אפשר לכללנו וכו' טעם ר' שלמה ז' נכירול באזהרותיו במקומו'
רבים ומכללם ובדבר לא השקנו כי לפי דרך השיר ההוא אין לו נורך
לשכא התי' ולא לשכא הקוף והוא רונה לכלעם ולא יוכל ובאלה רבות
עמו עם היות כי הענין לאנו בהכלית כי תלפזה גדולה עשה כלשון
קנר ולשון כסוק בשירים שקולי וראוי לרנו לכך זכות עד כאן לשונו
וכן ראוי לראוי שירי שירינו לך זכו' ויאמרו שרב לי שיעייתי
מלאכה רבה בשיר אשר באריכותו לא נישא מיום ברוך אלדים אדם
על הארץ מבלי שאלת עם בזריות המכרות אפי' כעס א' ולא כפלת
מלת החדו אס לא שהיו לה פירושים שונים כי אז אשתמש בכל שחוק
פעם א' והנה הסבתה לעשות לשיר ביאור לא להיותו נריך
ביאו לקושי רבנהו אך לסבות רבות אחרות אס לפי שקצר מנע השיר
מהשת' וא' לחבר כל המעשרים בשכר כ' ששיר ובביאור ארחיב
עניינם ואוסף עליה' עד שיהיה חבור זה כולל רוב המעשרי' הראשי'
וקדעו השוכות ועניני יראת ה' הנמצא ברוך פסדי החנמי' והחסידי'
ואס להיותו תיכס לאמר דבר בשם אומרו ולכן כביאור תיחס

במסורם לבעל הם במסכנותם לנזירותם כן יחשוב הקדוש כי אני היום
ילדהים ויבא לזלזל בהם ולבזותם כמ'ם הכמה המסכן בזויה ודברת
אנים נשמעים אך בידעם כי לא מלבי אוליי שמעו וישבו כמ'ם רזל
הדונה ליחנק יהלה באלן גדול וזכו על הרוב אך יש קצת מוברים
שחבבה ורחמי לכל לקבל חלמה ממי שאזרו ואם לפי שאני לא
באתי להועיל לנדולים רק לילדים אשר בנילי ולאשר לחטה ממדרגתי
והלואי שאהיה כדאי לך ללמד את בני יהודה ולחנכם במצות והם
עכ'ם נרינים אל ביאור מלות וענינים מה **ובכר קרה**
לי בזה הביאור מה שקרה לרי אברבנאל כמ' עטרת
זקנים שאמר שם בהקדמה שהמניע הראשון
לשכר השכר הוא היה להליץ בעד אנלי בני ישראל ולכניסם מיד
עוסקיהם ואח'ם נהג'לנו בו כתר דרושים נסגבים ועיוני מהוקים עד
אשר כמעט המניע הראשון ירד מטה מטה בערך שאר הענינים שבאנו
בו כך בהחלי הביאור חשכתי שיהיה הסיד עקר והביאור טפל לו
אך אח'ם נהחדשו בביאור כמה דרוש' ונהג'לנו בו כמ' עיוני וקושיות
והירונים ופירושי כפוקים ומאמרים עד ששב הסיד שהשכתי יחיה
עיקר טפל אל הביאור ויען שבהמשך הדברים בביאורי זה
חלקתי בכמה דברים על גדולים וטובים ממני בקטנם עבה
משהני ראייה להחנצל פה מכני שהשעה נרינה לך
לא מכני שהדין כך כי הדין נותן שבבא עם הארץ ויביא
אזה ומוכה על טעוה בדברי ר' טקינא שג'ד לדרבין כי בא האזה
ודמיוכה וכמו שאף על פי שהבן חייב בכבוד אמו מכל מקום הוא
ואמו חייבים בכבוד אביו כך אף על פי שאני חייב בכבוד אשר חלקתי
עליהם מכל מקום אני וזה חייבים בכבוד האמת ובשם כמתי
להחנצל ראיתי שכבר קדמתי רבנן בכיוצא בזה מוקדד ודמיה בטל
המאור ובעל עטרת זקנים ומאן חבים למעבד כפי זולתם ומי יעשה
ההנצלות טוב משניהם ולכן יחשוב המעיין כאלו העהקתי פה כל
דברי ההנצלותם ואמרהי על עצמי מה שאמרו הם ומד
חסף עליהם אלק פעמים ואל יסריחני להעתיק כה מה שכבר הודכם
ומכל מקום להפטר בלא כלים אי אפשר ולכן אהנצל גם אני נההנצלות
חדש קטן הכמות וגדול באיכות שאין למעלה ממנו גרבינן כמ'

הוזהר א' ר' אלעזר אם הלכה כמותי מן השמים עכתיף יצאנה בה קול
 ואלמנה הלכה כד' אלעזר עמר ד' ר' הוש' על דגליו ואמר לא בשמים
 היא אלא אנו משגיחין בבה קול' שנבר כהנה בהורה בהר סיני אחר
 דבים לטובה אשכחיה ד' ר' ג'ן לאליו א' ל' מאי עבד קב' ה' צהרי שעת'
 א' ל' קא תיך ואת נצחוני בני ע' כ' ובכ' השב' את הפועלי' קא מיכלנו
 במה יבנה דרקיטא א' בהרה קודמת לשער לבן שמא נאם שער
 לבן קודם לבהרה פהור הפק הקב' אומ' טהור וכלהו מהיכה
 דרקיטא אמרי שמא אמרי מלון נוכח נוכח רבה בד נחמני וכו' ע' כ'
 וזשהה אמרי שהנבראים חולקים על בוראם על אחת כמה וכמה
 שאין להמיה אם יסלוק נברא על נברא לכבוד האמת גם שיהיה החולק
 הרבה אדם בחייו כי מכל מקום יחסי ועד כי בערכה גדול מערך
 הנבראים לבוראם וכירושלמי סוף כרך בני העיר ירמיה אמר
 הגדול הנבור ולמה לא אמר נורא אין נורא אלא ביה המקדש שאלמר
 נורא אלדים ממקדשך דניאל אמר הגדול והנורא ולמה לא אמר גבור
 בניו מסורין בקולרין היין היא גבורתו ונשר ודס יס' בו כח להין
 קנכה בדברים הללו כי בהמיה כלום וכי בשר ודם יכול לומר איני
 רוצה לקרא לשית גבור לפי שאין ראוי לקרא גבור מטעם כך וכך
 ומסני אמר ר' יצחק הנביאים יודעין שאלוהן אמתו ואין מחגיגין לו
 כלומר אין הנביאים חוששין בכך כי יודעים הם שאין מדה הקב' כ'
 במדה בשר ודם שאוב שיחגיגוהו וישבחוהו במה שאין בו וכאן
 שבאמת יס' טעם שלא לקרותו גבור הוא ית' עזמו רוצה שלא יקראוהו
 ואילו יקראוהו היו נראים כחגפים ולא לפניו מנף יבא ודלי באה
 בהנצלות בעיני משכילי עם רודפי צדק אובדי אמת ואולם יש קצת
 אנשים שבראיהם ענין כזה ילכשו בנדי גקם הלבונה ויעטו כמעט
 קנאה לא בחיל ולא בכח מענה ודברים של טעם כי אכ ברוח ואמרנו
 איש אל אחיו הראיהם כלומי הנכונה כן בוזי מכוח משפחות ערב אל
 לבו נהלחם עם שר צבא ה' הפארה כיחם והמעלה כחכם הגדול בגאון
 מוהדר כלומי ודון לבו השיאו אמר נבל בלבו אדמה לעליון דמה היות
 יהיה כ' וכו' בדומה לאלה הדברים ידכו להלעין על המשיג המסכן
 ולבו לשכל מלא ולחכמתו הכל יפנו כיהם בכלי דעת מלין יבבדו
 ותמהרים בהם בשלא יוכלו להחשיך ענה המשיג במלין בעלמא

ומהיו להשיב וילחצו עצמם לחץ גדול עוב עוב עוב ושימו מעיני
 בלא בקוסא דמחטא לקניל המושב בטענות קלושות ונס אם ידעו
 ויכירו האמת עושים עצמם כאלו לא ידעוהו ונוכחים עליו כפסכת
 ועושים קהורה כלבהר ומצאתי בחבי העזי סי שצ'א השוכה
 שלושה לאכיו ה' יואל מאת דבינו אליעזר ב'ר שמואל וכתוב בה כך
 והחולק על האמת כי מבין דברים אמיתיים ובזדון מהבזון להדבות
 בכזו ולקתבד בקלון חברו יש לו לירא שלא העשה הורה לו הם
 המות וסלא ידא כדון באש כמולה ששים ואין לך דבר ישר שאין
 אדם יכול לדבר ולהכזב לפני אחרים אף כי אינם נראים אך לב
 ישר מבין מה יש בין עקל לעקלקלות עכ"ל וכיון שכך היא דרכם
 של אלו אע"פ שנוהגים נדחית טובה דחינו לבקש זכות לראשונים
 ולגדולים הואיל ונעשיהם אינם רצויים כי לא חלקו לכבוד האמת
 לכך עוד אריב אלהם כי ריב לי עמם כריב איוב עם חבריו והם כי הסיף
 בלע את איוב חנם שנאמר והם יתניבו לבלע חנם כי מינו שנולד
 לא עשה מעשים שיהיה ראוי בשבילם ליסורים והם אכל יסורו לבזה
 ידועה אנלויה ואכל אליה וארמזה הרמבן בסירושו לאיוב ורמזה
 גם אני כה לחבין ובה איוב שהיה יודע בעצמו שלא הטא מינו
 שנולד היה אומר שהבאיבו כשי' שלא נדון והבריו עשר רעמים
 הכלימותו ואמרו שהוא רשע ובשביל רשעו הבאיבו כשי' ובשביל יקוהו
 בדבריהם והוא היה יודע נדקו כי בן העיד עליו כדורו חרה אפיו הם
 וירב עמם ויען איוב ויאמר הן חסבו שמה שאני אומר שהאל יברני
 שלא נדון הוא להיותי בלתי מכיר גדולת ה' אין הדבר כן גם אני
 יודע גדולתו עמוחכמה ונכורה ונו' קן יקדום ונו' והאריך להספר
 בגדלת האל עד בן כל האלה עיני ונו' כדעתכם ידעתי גם אני ונו'
 אולם הוכח אל אל אחפץ אבל אלהם טובלי סקר שמעו נא הוכחהי
 הלאל הדבריו עולה הפניו השלון אם בשביל היווה אל הריבון ולא
 בשביל האמ' הטוב כי יחקור אלה ויאמ' אמת אמ' איוב כי חכם בלעתיו
 ולמה הרשעהם אוהו מבלי שהדעו האמת הוכח יוכיח אלהם ונו'
 הלא שאלו תבעת אלהם כי היה לכם לשהוק' ומההחדישו ממני
 ואדברה אני על מה אשא בשני ואיני ראוי לצער זה ושמאלהחשבו
 שניון שהאל בלעני חנם שברקהי עלו מעלי כנעשיהם ושלום קן

יקמלני לו איחל אך דרכו אל פניו לותיח ושמח החשבו שהאל יבעוט
 עלי שאני אומר שהכית עלי רעות עם היותי בלתי ראוי להם אדרבא
 הוא אהבני על כך גם הוא לי ליטועה כי לא לפניו חנוף יבא : וזהו
 דיבי עם המקנאים ההם ובאלו כה אל כה אדבר עם אני אומר
 בתחשבו שמה שחלקתי עם הנדולי' ההם הוא לבלתי ידעי מעוט ערכי
 וגורל ערכם אין הדבר כן יודע אני כי נבוכה שמים על הארץ נבוכה
 מדרגתם ממדרגתי ואולם אני אומר כי בדבר כלוני טעו במחילה
 מכבודם ואין זה מן הפלא כי כל האדם כוונתו כי לא אלדים הוא ואולם
 אהם מוכלי שקר מיתן החרש החרישון ותהי לכם לחכמה שמעונא
 הונחתי להחכמים הדברו עולה ולהם הדברו דמיה הפניהם השאון ולא
 בני האמה אט להם הריבון ולא לנדק הטוב כי יחקור אתכם בקים
 למשפט אלהים ויאמר לכם והלא כל טענות האיש המסכן ההוא נזדקות
 ואהם למע דלקתם אחריו במלך בלי דעה והשלינו אמה ארצה
 בכבודי ובכבוד האמה לא מחיהם ובכבוד בשר ודם מחיהם מה
 הדבר ומה הנטדקו לפניו אם כהאל באנוס ההלכו בו ומטעמו סענות
 חלושות לפניו הוכח יוכיח אתכם אם כשהר כנים השאון שאתו תבעת
 אתכם וכחרו יכול עליכם ולכן החרישו ממני ואדברה אני ואל פני
 החכמים אוביח ואל תחשבו שהחכמים יקנפו עלי על אמרי שטעו
 בדבר מה כי חלילה נקם מזה החכמים אהבני האזת הם ומוריס
 עלי ולא ישנאוני על כך אדרבא יאהבוני וישמחו עלי על כך גם הם לי
 ליטועה כי לא לפנים חנוף יבא כי הישרים בלכותם יאהבו החולק
 עליהם בדעת וישנאו העוורם בלי דעת ועל זה אמרתי בשיר

ואיש עמי כדדק רב	אני את אהבי אהב
אשר אותי בחנוף רב	ואשנא מחליק לסון
ולמשנאי בריקים רב	בלי דעת וכין עוזר
עברוהו כצעיר רב	אשר לא חטאו לו אך

וכבר הארבותי בזה מה שיש בו די' וה' אלדים אמת ינחנו בדרך אמת *
 והנה יקיה חבדי זה שטענים יום יום אל נערי בני ישראל
 בו ילמדו לירא את כ' כל הימים למען יוטב להם

ועוד ילמדו בו דרכי השיר וארחות נכוחות וימקדו לדבר צחות :
ואני חניני אומר שאני מקיים כל הכתוב בו כי אדם אין צדיק בלצח
אשר יעשה טוב ולא יהטא אף כי אנכי ואולם אני אומר שאם אשמוד
לעשות ככל הכה' בו אשדיו ואשרי חלקי וכל דבר שאכיל ממנו ארצה
מורה אני שחטאתי ולכן אף לרואה לקחת אומתני ראה כי אין
להביא ראה מן החוטא אבל ראוי לו שידעני לכך זכות אם יהיה דבר
שיוכל כיעני ואבין איני וחלם הטבע מאלד וחוכן לפורסנות וכל ימי
מבלובים וכעס עניני והיותד דע כי חני עור אני כי כנן עשר שנים
הייתי כשהוצרכתי להתחיל להשתמש במדלות ואין לי יום שאין קללת
עניי מרובה משל חברי והייתי צריך שלא לעיין בלילה ובעונותי
אין לי שעה זולה במקצת ממנה ואין לאדם להשוה עצמו לאיש אשר
אלה לו והאל בחסדו ודינו לכך זכות ואני מחלה כני הקורא
יביט בעין אהבה וחמלה לדברי אלה וכי יפגוש בחבורי זה מוסר
מדהיו אל יהר עלי אכן ויתשכני לו בצריו זאת ישיב אל לכו כי אמת
יהנה חכיו והועבת שסתי דשע וכונתי להועיל לעצמי ולכל מי שירצה
זולתי ולמה ישלמני דעה התת טובה ושנאה התת אהבתי ואם יראה
לו שיש לקון בהוכחתי ואמ' בלבו וכי זו בלכד והלא גם בהוכחת
הנביאים ובמוסר ה' הטבע מואם עד שהוצרכו לפינים האנשים עלי
שנא' מוסר ה' בני אל תמאס ואל הקון בהוכחתו ואילו היה טעם
המוסר' כנפיתו' בדבש לא היה צריך לחלות כני האנשים שיאהבו ואמ'
מלמה אוכב מוסר אוכב דעה והנה להתחיל בעזרת המלמד אדם דעה

בכל יחד

ארוץ יצור עזוז וצור בחסדך עזור לעבדך ויעבור שמך ויחזור
בעוד יחי לך יקו רצון זמיר עשה הגיב ומן והוד תשו ולו דכוש באר

לכו אל תעמדו רוכבי סוס • והרבש לכו לגיד באיים
הלא זה יום בשורה הוא ואיך ת' היו מחשים ותאשבו עניים
צא מחר לבשר את בני איש אשר מסלאבי סות שסויים

והאבות והאמות אבלים *
 ואחים נאנחים נאנקים *
 ומקדם לגן עדן כרובים *
 ערן סיום ברוא בורא אנשים *
 ולכן דברו על לב ואל נא *
 הלא עתה ינחמכם מנחם *
 הכי קורא שמו מאז מנחם *
 ראו עתה נתיב חיים ואין בו *
 בני איש גם בני אדם לכו בו *
 במר בוכים וראשיהם חפויים
 עלי אחים ועל שפם עטויים
 וחרב שומרים עדן וחיים
 והן עתה דרור בא לשבויים
 תכחדו ואמרו אל דחויים
 ודמעיכם הלא יהיו מחויים
 לנחם כל אבלים כל שחויים
 כרובים או מסייתים רק מחיים
 ואל נא תפרעו וחיו פתאים

סימן

דודי זמורת זר וזמרתו זמור
 זל לך זמיר זמרת זמירות הזמן
 כי זאת עצת איש טוב ודרך חיים
 בו ימצאה איש טוב ודרך חיים

דוד חיים

לכה דודי אתבר מאמרים *
 אלמדה ליראה את יי *
 ביען הם רכנאה לנפשות *
 למען כור והנצל במות מ *
 אעמר תוכחות מוסר עמרים
 ואורף בדרך הישרים
 והמה מסה יגהו מזורים
 שאול מסה וסלון בנעורים

דַּע דֹּד כִּי בְּנֵי אָדָם בְּתֵבֶל • בְּדַמְיוֹן הַשְּׂכִירִים אֵל בְּגָרִים
 וְלֹא יָדַע אָנוּשׁ עַחֲזִי הַיְּגִיעַ • שֶׁבַע יָמִים וְשֶׁבַע אֵל בְּנִעְוָרִים
 כְּמוֹ רִגַע שְׂאוֹל יִחַת יְלֹוד אִישׁ • וְהַיּוֹם נָה וּמָחָר בְּקִבְרִים
 וַיִּנְהוּם אֵל בְּנֵהֶמֶת יֵם אֲבוֹי לוֹ • אֲשֶׁר מֵאֵן לְקוֹל יוֹסְרִים וּמוֹרִי
 וְלִבָּן טוֹב לְהַעֲנוֹת וְלֹאֲזִין • וְלִשְׁמוֹעַ לְמוֹכִיחִים וְגוֹעָרִים

ט
הפירוש לכה דודי כי' אלך דודי כמו ולכה איפה ולכה לון
 בשורה ולפי שהוא כסוק התחלה' ורמזה
 בדכרי בהחלת השיר כי המוסרים שיבאו בשיר הם ב' מינים הא'
 מוסרים והנהגות להקן הגוף והב' הוראת דרכי הש'ית' להקן הנשמה
 ולחיותה : ינהו מוארים כי ידפאו חללים מלשון ולא ינהה מכש
 מאר : ומלון בנצורים מלשון ובנצורים ילנו והוא חרוב לענין קברית
 ויגיד עליו דעו • להענוה כי' להכנע

דַּע יֵשׁ חָד בְּמוֹסְרִים אֲשֶׁר הוּא • בְּאֵב לָהֶם וְהֵסֵף לוֹ בְּבָרִי
 וּבֹ כָל תּוֹכַחֹת מוֹסֵר כְּלוּלִים • וְתוֹמְכֵיוֹ מְבַלִּי יוֹסְרִים יוֹסְרִים
 וְאֵין צוּרָה לְחִיבַת הַלְבָבוֹת • וְלֹא שֶׁעָלָה תְּשׁוּבָה הַמִּפְּאֵאִים
 וְלֹא שִׁירִי וְלֹא שִׁירוֹת אַחֲרִים • וּבָלְתוּ הָאֲמוּרִים אֵין כְּסִירִי
 כְּסִירוֹת מַעֲלֵי אָדָם וְאֵין בָּם • לְחוּעֵי לֶרֶק בְּאֲוֵלֵי קֶטֶז עִירִי
 וְסָה אֲאִירִיד בְּסִפּוֹר מִתְּלָלִיו • זִמָּן יִכְלֶה וְלֹא יִהְיֶה סִפּוֹרִים
 וְהוּא רֹב הַשְּׂקִידָה בְּהַגִּיחָה • בְּחֹרֶת אֵל וְחִקְיוֹ הַיְּקָרִים
 בְּאֲשָׁרָה יָדִיד אִם תִּסְמְרֶהוּ • וְאֲשָׁרָה לְעוֹלָמִים וְדוֹרִים

חד פי' אחד כמו ודבר חד זה אחד * כברים פי' כבנים כמו מה ברא
 ומה בר בטני . וזה שאמרו שרוב ההתמדה בתלמוד תורה הוא יהוד
 שהכל הלוי בו דבר כשטס הוא ומקרא כוונת ואתה עזבו ואת הורתי לא
 שתר ופירש' ברים מדרש' איבה כלואי אלהי עזבו ותורה שתר מהוד
 שהיו מהעסקין בה השאור שבה היה מחזירן לחושב ע"כ וכמו
 שהעסק בתורה מצוה גדולה מאד מאד כך בטולה כשאפשר לעסוק בה
 עון גדול מנשוא ארץ ברים מ' איבה מצונו שויהר הק' בה על עבד
 צבא ועל גילוי עריות ועל שפיכות דמים ולא ויהר על נאמיה של
 תורה שאל על מה אכדק הארץ על עבד צבא ועל גילוי עריות ועל
 שפיכות דמים אין בהם כחן אלא על עזבם את הורתי ע"כ
 וכת' הרמ"ב במצוה ה'יא היא שצונו לתלמוד תורה וללמודה וזהו הנקרא
 תלמוד תורה כל איש מישראל חייב בתלמוד תורה בין עני בין עשיר
 בין שלם בנוסו בין בעל יסורין בין כחור בין שהיה זקן גדול שהשם כח
 אפי' היה עני המהפרינס מן הנדקה ומחור על הפתחים אפי' בעל אשה
 ובנים חייב לקבוע לו זמן לתלמוד תורה ביום ובלילה עד אימת חייב
 אדם לתלמוד תורה עד יום מותו וכו' ובשם "ג' בת' דרשתי לנלוות ישראל"
 כי ברית תורה נכרה בדם שנא' הנה דם הבדית אשר כרת ה' עמכם
 וכל שאינו עוסק בתורה חרב מכיא לעולם שנא' והבאתי עליכם חרב
 נוקמת נקם בדיה ע"כ בעשין יב וכלאין ינ בת' הפורש מן התורה
 אפי' זקן מופלג עובר בלא תעשה שנאמר וכן יסורו מלכך כל ימי
 סייד וכפ' שהיה הלחם אה' שעובר בשני לאוין ובאבות תן השוכח
 דבר א' ממשתו מע"כ עליו הכהוב כאלו מהחייב כנפשו וגרסי'
 בפ' ג' דיומא אה' רב השכח דבר א' מהלמודו נודם נלות לבניו שנא'
 והשכח תורה א' דוד השכח בניך נס אה' א"ר אבהו אף מורדין
 אלהו מנדולתו שנאמר כי אתה הדעה מאשה ואמאם מנה' ליע' כל
 ואם תברא לי שזה שאמרנו שהכורש מד' עובר בלאו או בשני
 לאוין שכל יום הוא עובר . והנהא' במא דף ל' עני ועשיר
 ורשע באין לדון אומדין לעני מפני מה לא עסקה בתורה אה' אומר
 עני היותו וסירוד במאטותי אומ' לו כלום היתה עני יתיר מקלל ה' אן
 שכל יום היה עוסק ומשנהר חזיריגר חצץ היה מנה' להקמר בית

המדרש וחציו לצדקת ביהו כעם א'ל'ל מנח' להשתדל ולא הניח
השומר להכנס עלה וישב על כי ארובה לשמוע דברו אלדים חיים
ואוהו היום ערב שבה היה וירד עליו שלג דוב' אמות בשמית אחר
שמעיה לאבטליון בכל יום הבית מאיר וחסם אכל הנינו עיניהם וראו
דמות אדם בארובה עליו ופרקו השלג משליו והדמיצוהו והוסיכוהו
כנגד המדורה אמרו ראוי זה לחלל עליו שבת אומרי'ן לעשיר מפני
מה לא עסקת בהורה אם אומ' עשיר הייתי וטרוז בנכסי אומ' לו כלום
הי' עשיר יותר מ' אלטוד בן חרסום שהניח לו אביו אלף עיירות
ואלף ספינות ומימיו לא הלך לדאוגו אלא יושב ועובד בתורה כל
היום וכל הלילה ומוטל בחר של קמה על כתיבו וכולך מעיר לעיר
ללמוד תורה " שאלין לרשע מפני מה לא עסקת בתורה אם אומר
נאה הייתי וטרוז ביצר אומרי' לו כלום הייתי נאה מיוסף הצד' שהיה
אשת פוטיפר משדלהו בדבריו בכל יום ומחלפת בגדיה בערוב וב
ובבקר ונהנה לו אלף בכר כהק' לשכב אצלה ולא שמע אליה נמצאו
עניים ועשירים ורשעים מחזיקים על שלא עסקו בתורה " ורבינו
יונה בה' כי אשמת הבטול מן ההורה בעם היכולה לעסוק בה אם היא
עד אכדון תאכל והלדיק' להא' על העסק בתורה בשער מיוחד קבא
קראו בער ההור' ולא נדכס והרב החסיד יוסף יעב' ז"ל בספרו אור
החיים יחד פר' להזכיר על עונת התור' וז"ל בפ' י' בה' רבינו יונה סי'
אדם לעסוק בתורה בכל יום ואמרו בספרי כשם ששכר ההלמוד גדול
מכל המצוה כמ' ש' רז' ותלמוד תורה כנגד כולם כך עונש בטול תורה
גדול מכל העבירות והרונה להנצל הן העונש הקר והעון הגדול
הזה יתעסק בצרכי ההלמידים הלומדים לשם שמים ויעזר בשכר
הרבנים שיעמדו בעירו ועסקו בתורה על ידו כמ' ש' חז' ע'ן חיים
היא ללומדיה לא נא' אלא למחזיקים בה שהם מחזיקים ידי ההלמידים
והרבנים וכשכני אדם כוסקים ממלאכתם ומעסקם וכולכים
לביהם או יושבים בקרמת והם בטלים ומסיחים בדברים בטלי' רעהם
דבה ומטלהם בנדק מאד לביהם מכזים בתורה סלינו כי מאמצי'

באין סוף למתן שכרה למה לא ישיבו עליהם לכוין הספר ללמוד
 הלכות או לקרוא מקרא או סדר תפלות והלא האדם זריז ואין ברגלים
 למלאכה ולעסקיו ויודע כי הכל הכל ואין יטבח חיי העולם הבא
 ולא יתן חלק ביום מן הימים או שעה מן השעות לשי' ואף כי בשעה
 שהוא בטל ממלאכה ולא יאמר בלכבונה לעשה לה' ולקדוש בהורה
 ולהנות נדקות ה' אשם הוא אשם אשם לה' ואחז' שמי שאפשר לו לעסוק
 בהורה ואינו עוסק עליו נאמר כי דבר ה' בזה וגו' הכרת הכרת הנפש
 הדיאע' כל רבינו יונה ודע כי זהו הפתח הגדול מן פתחים
 שיש לנהגם ה' פתח המצות ה' פתח ההאווה ג' ע ומאכלות אסורות
 חולאים ה' פתח בטול תורה וקראתיו הפתח הגדול כי מן הכת הראשון
 יש מעט ומת' יורה ומזה הכת ה' יורה ויורה יען כי אינם חושבים
 זה לחטא כי החוטא בעריות נפשו מרה לו וכן בשאר העבירות ורובם
 חוזרים בתשובה לפחות לעת הקנה אך המהרחקים מעל השי' והורו
 בשמזקינים מהבטלים יורה כי אם לא התעסקו בהורה בהיות בחס
 עליהם איך יתעסקו בה בחס ע' כ קראתיו הפתח הגדול כי רבים
 חללים הפיל ובה' רבינו יונה רבים חושבים כי לא תאבד הנפש ב
 בהמנעה מהטוב ומקיושר ואחרי שהם מאמינים בה' ועושים המצוות
 ונזהרים מהעבירות אינם חוששים לביטול תורה ועליהם חז' כי דבר
 ה' בזה וגו' הכרת תורתו וגו' כדלעיל וכו' ובסוף הפרק בה' חז' ההולכים
 בענת רשעים הם השמים עיקר עסקם בהבלי העולם הזה כמו
 בראיהו בעיני כמה פרנכים בארץ הזאת שנתן להם ה' עושר וכבוד
 ויבוליים לעסוק בתורה מהבית היום ואינם עושים כן יתאמרו להם
 ספרי התנות בספרי התורה ויבהפקו כמה שלמדו בנעוריהם או
 שלמדו תורה בניהם הקטנים וכשיבגו לכלל מצות יתכסלו יחד
 אביה' ובנים וכתב רבי יונה חייב כל אדם להקין ביהוה מקום
 וישיב שם הלכות או מקרא או תהלים או סדר תפלות ונשיבנה
 מעסקיו מדי עבדו יאמר שם לשנות או לקרות וגו' ע'

והקשה על המאמר הנה לעיל דאך יתכן שנאמר שיהיה כשי' על נ' עבירה שמורות שכל א' מהן יכרז ואלו יעבור ולא ויהי על כמול תורה וכלל שבונה דל' היא שמחל כשי' מחיל גמורה ומה' בעב ג' כשעי' ישראל ויהיאר זה ממאמרם שאין בק' בה' והרן אלא מאריך אביה ונבי' דיליה הא למדנו שאין הויהאר הארכת אפים דק מחילה גמורה ועוד דאיה ממדרש ר' הנחמא בפסוק ולקחתם לכם ביום הראשון וכו' ויהי' הטור בריש כל' ר' עיני' עס' עד ערב ד' ה' בגדולים מהענין וקב' ה' מורה להם שליש עונותיהם וכו' עד ו' בה' מהרצה להם ומחיל להם ואומר להם הרי והרזי לכם את כל עונותיכם וכו' הרי דאיה גמורה על שהויהאר הוא מחילה גמורה וא' אומרם כה ויהי בק' בה' ר' שאלה לגמרי ואומרם המלך בענין זה אשר בו יתייבב הספק הנה כך הוא משל לכלך שהיה לו מנן ערב מאד לא נמצא בלחוד והכעיס למלך כפמים דבות והיה המלך בעל שכל והיה עובר על פשעיו והיה אומר בלבו אלו איש אחר היה כבר הייתי כורנו אבל כיון שזה הוא לי שטעננים יום יום כרי' סוף אהבת נגינותיו לבסוף על כל כשעי' ד' על ציוסא בזה נאמר החכמה החיה בעלים וד' לי שהיא עובד אורי ומשמחי בנגינותיו במאמר הכחם על האשה דיוגו שמנדלה בדינו ומצינות אלהנו מהחטא וכל עוד שהיא מנן לכלל לא יקרא מחר כי אדרבה עבדי יקרא שהדי הוא עובדני ליימים הסבים במנן שלא לנן עוד לפני המלך וגם בשאר הדברים לא השיב ידו מכלל ויקצוף המלך מאד ויהי' אל עבדיו הראיהם בן כבלישל הזה שמרד ב' וזה כמה בסי' על פשעיו בעבודה שהיה עובד עמדי בגנום ושתה במר' אומר לכשוע ב' ולפרוק עולי מעל צוארו לגמרי וד' המלך להתלותו על שלא היה דונה לעשות לו לא זה ולא אלהו שזה ודאי היה מרודה במלך כך ישראל כי היה העסק בהורה גדול יתר מאד וד' זה מהבדלים כל המלכות והעוסק בה כ' יכול מגדל ומיחד שמו של הק' הכולל כל עוד שהיה ישראל עוסק בהורה היה קב' ה' אומר לו עבדי אלה ישראל אשר בך אתפאר והיה מכנס על כל פשעיהם ומכפר עליהם והשכל מחייב כן כי כבר מתבאר לעיל בדברי רבינו יונה שהקב"ה שאינה מושגת לבטול תורה הכרת חכמה הקב"ה הקיף אט' כי שהלחמך כשי' ואנשה האמת וזהו מהעבירות

דרך חיים

יודוע כי מדת טובה מרובה וא' ככמו שהמבטל הלמוד תורה יבואהו
 העונש הגדול ולא יושגה לשאר דביות כן העוסק בתורה דליו של
 יבואהו העונש הגדול ולא יושגה לשאר העבירות כי כמו שאין בהם
 בח להניל כך אין בהם כח להדע וא' כי אינו מן התימה שעהר השי על
 ע' ונלוו עריות וכו' אך בשבטלו ישראל ת' ה' אז וירא ה' וינאץ מכעם
 בניו הפושעים בו כי ראש ספרקו מעל נאדם עול מלכות שמים ומכל
 וכל לכלהי עשה לא זה ולא אחר ועוד דאיה מספר הזכר ואל
 ד' עסי הדי חאל בארחת פגע ביה ד' חיילא ל' הלי דאקמוק חבריה
 דבהי בעלי אס יהב' עון ביה עלי בזב' ומנח' בזבח ומנח' אינו מתכס'
 אכל מהכפר בדברי הור' אמאי בגין דדברי תור' סלקין על כל קרבנין
 דעלמא דתיב וזה ההנהגה לעולם למנחה וכו' שקל אוריהא לקבל כל
 קרבנין אמר ליה הכי נדיא דכל מאן דאשתדל באורייתא אף על
 גב דאשתדל עליה עונשא מלעילא ניהא ליה מכל קרבנין וכהוא
 עונשא אהקרת ובגין דלעי בכ לשמך קב' ה' אתפיים בהדיה ע' כ'
 ובשמות דבה פ' הוצק אמרנו רבנו של עולם עניים אנו ואין לנו
 לקביל קרבנות א' ל' דברים אנו מבקש שאל' קחו עמכם דברים וגו'
 ואני מושל על כל עונותיכם ואין דברים אלא דברי תור' ובכ' ק'
 דברכות כל העוסק בתור' ובמילות חסדים וקובר את בניו מוחלין
 לו כל עונותיו שאל' בחסד ואמת יבשר עון עד כאן

בתוב בכד הקמת באת תיו תורה ואל' וכיון שהתורה עיקר יעידת
 האדם יש לו לדאוג כמה שרוב העול נכשלי' בעון בסול' תור' והם
 משמיתם כל ומנס בהכל ואינם קובעי' עתים לתורה בשבת ובמועדים
 ולפעמים בימות החול גם בלילות וכל א' מהם ימנע עילות זה לרוב
 עושרו שאין לו פגאי וזה לרוב חסרונו שהוא נדיק לרדוף אחר טרפו
 בין כך וכין כך התורה בטלה וזה דומה לאדם שמתן לחברו ספר
 מהום והוא יודע לקריתו והוא משיב לו שאינו יכול לקריתו אז ישעיה
 לבני דורו והיה לבס חמת הכל בדברי הספר מההום פי' חמה הכל
 נבואת הכל כלום דברי התור' והנבוא' שביד הנביאי' והחכמי' ופי' כי
 מהום כלו' ימנע וזה העילה לפי שאין רצונם לקרית' כי אם היה רצונם
 לקרית' היה אמת' פהח אלה ואקראנו ואמ' עוד ומהן הספ' על אשר לא
 ידע המד לאמר קרא נא זה וא' לא ידעתי הכ' ובין כך כך המד אינו

דָּרֵךְ חַיִּים

נקד אולחן שומעין דברי ההורס והגבולא לא החמיהם ולא המפנים •
 וראוי לאדם לשים אל לבו אינו הניע לאדם ספר ממלך במד דם והיה
 ממנוקב כהכנתו מכני דמות הכהני' ודקוה' או עומק כלשון או
 ינסער צער גדול עד שיבינהו וישים כל לבו ושבולו להבין זה ולא כבה
 הוא עומה על הכר בשד ודם חלש ונבזה מהיום כלן ומחד בקבר על
 אחה כמה וכמה על ספרו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא
 אשר הוא חיינו והגלתו כמ' שביהא חייך ואירך ימך והנה בטון הוא
 נכשלים כמה בני אדם שהולכין בכל מאמצי נח להשלים חכם בהנח
 מלך בשד ודם ומתהרשלים בחק ספר מלך מלכי המלכים הק' כה' וזה
 דומה למי שאמ' ב' ונאלהיבם כח ודכח נחשח פרז' אע"א ואנא די
 לא הזיין ולא שמעין ולא ימעין שבהה' ולהלאה דינשמהך בידה' וכל
 אדמהך ליה לא הדרת וכו' עור שם קריאת ההור' מנ' גדול' היא
 אע"פ שאל יבין מה שקורא וכל' שידע שהוא קורא כי כעמ' שיקרא
 אדם פרסה א' מן ההורס ולא יהבון בעצמו שקרא כלל מהוך שהוא
 מחשב בדברים אחרים ולכך קריאת ההור' כשיורע שהוא קורא מנוס
 גדולה היא ושכר גדול יש לו בזה והוא שדדשו כפ' דע' לעולם לגרום
 אינם אע"פ לא ידע מ' אלא שגא' גרסה נפשי להאבה וכו' וכאריך
 הרבה ובסוף בהב' וסיון שהתורה היא עקר הכל ראוי שיחמק
 הנבאים בענין ה' ושיהדלו להעמיד התנוקות על בית הכספר כי
 הוא העקר בלמוד ההורס שאם אין נדיים אין הישים ועקר ההורס
 אינה אלא כימי הנערות כדח' באבות הלמד ילד למה הוא דומה
 וכו' ולפיכך מנהיגי הקהל שכל עיר ועיר חייבין להתעסק במלאכת
 המנוה הזאת ואם הם נרפים בה נעגשים הם בדבר וכן הוא אומר
 חטאת הקהל היא והמיקר ליה אשר נשיא יחטא ללמדך כי מה שהקהל
 מוטלים אינו אלא חטא הנדונים כי הם נהפשים במטאת הקהל בית
 שבידם למחות ולתקן ולא' כ' כל נחבי אין העולם מתקיים אלא בכל
 פיהם על תמנות של בקר רבן ע' כ' מדר הקמח ואע"פ שאל
 האיר הרב הזה בהודוהו אלא למנהיגי הקהל והנבאים כי אם
 ההורס להסתדל על התנוקות יש להודיע ולהודיע שכל אחה כמה
 ומה שיש למנהיגי הקהלות ולראשיהם לפקח עיניהם לחומלה על
 התלמידים שהתחילו ללמוד בלמודם וכבר' לאותם שהגיעו למדרגה

דר ד חיים

טובה בלמוד ובעיון עד שכל חזיונם יכירום כי הם ארע בדרך ה' ואלא
 והמידו הלמוד בלי שום ספק יקראו נדולים בהור' חכמים ודבונ'
 מורי הוראות בישראל ועל הכל לאותם אשר מלבד מה שנזכר ונראה
 בהם שיעליחו בתורה בודאי עוד נדלו בהם סימני טהרה וקדושה
 וסימני יראה שמים כי זה כל האדם ואינם לומדים לקנות רק לשמה
 והם זהירים בק' ש והפלה ומדקדקין במצות ושונאים החנוף והליצנות
 כל מן דין שמובנו לנא על אלו וכיוצא באלו הדין חזק ההשקפות
 והזהירות ושימת העין להמכם להבינם ולשעדם להחזיק בידם שיוכלו
 להתמיד העסק בהור' לא כמו שראיתי כמה וכמה אשר מקטנוגם
 ומנעוריהם עסקו בהור' ועשו והעליחו ונשקיעו למבחר זמנם הדין
 ראוי שיפנו מעיניהם חוצה בעת שהגיעו עצי תבואתם להוביל פירות
 לא פהאם לפהע בל שדרם ויכש המעיין ונקצץ האילן כי הכריחם
 החוסר כל לפרוש מן התורה כי בקשו אוכל למו וישיבו לא נפשם
 ובראותם כייד החוסר כל הולכת הלך וקשה עליהם גם הם נאלצו
 ושבו אחור מן התורה ונזר מאחר אלדינו רחמנא ליצן מעונש
 דידהו כי באמת אם מנהיג הקהל וראשיהם הם נענשים בשאינם
 משהדלים על ההנזקות שילמודו בדברי בר הקמה כל שכן וכל שכן
 שיענשו בשלא התחשבו עינם על אלה הטוב כי ישים איש אוכל ופסולת
 בכברה לברור לו האוכל ואחר כך ישליך האוכל והנה כן הדבר הזה
 בית הספר הוא הכברה וההנזקות ששם הם אוכל ופסולת והזמן הוא
 כבודר וההנזקות אשר יעליחו הם האוכל והשאר פסולת וראוי לכל
 בעל שכל לברור לו האוכל ושיממה עינו עליו וענין זה דומה עוד לאיש
 שעלה במחשבתו לבנות לו בית ולעשות בו גן והניח כל עסקי סחורתו
 ומעשהו והתעסק בבנין ויסד הבית לכנינוית ועשה חומות הבית
 רחבות ונכוהות ואז שם בכוחליו ועשה שם תהלים שניים ושלשים
 ועליות מרווחות וחדרי חדרים וקצף בלדו ומשוח בשער ובכהלים צייר
 כדובים והמקורות וציצים ופרחים ועוד עשה סמוך לו גן ופרדה ונטע בו
 מכל מיני אילנות ויעוצקו ויסלקו והשקק את הגן ונתעסק בעבודתו
 ד' לו ה' שנים עד שגדלו האילנות ונעשה הגן כגן ה' וזיון שהגיע להעמ'
 ולהות לפתחים ולחלונות ולקירות את הבית בתקרה ומעוזיבה לא
 דעכים במשפט והגן לא היה חסר רק מלגה ובה שער וסוף לכן עבד

דרך חיים

יא

גדר אלו שב ממחשבתו והתרחק מן המלאכה ועזבה לגמרי ושכ לעסקי
 החוריה כבדאשונה ויהי כאשר נשאר הבית מכלי מחסה ומסחור
 תזרם וממטר כיון שידו נשמים נמא כל הנזירים וכל המעשים אשר
 בבית מעץ נדקבו ונש החומות נהקלקלו ושאר הבתים להיות מכולת
 ונעזב היה למחרת ובלילה ילינו בו הכלבים ושועלים הלכו בו
 שמה קנה קפוז נססס הרגיעה לילית ושאינה יצתה שער מנגח החורף
 וכל יום הולך וחרב יותר וכן הגן מכלי גדר ושומר היה למשלת שור
 ולמרתם זה וכל מיני זרעים יבשו וגם האילנות זה נקצץ וזה יבש חס
 נשבר וזה נשכה אין חואה והאדמה השאה שממה וכנה כן ה' ח
 מעשה והכלית בתורק ובמבחר זמנו הונדך ליכסל מן התורה אין
 מבק שכל יום הולך וסוכה מה שיוע ואף במעשה המצות לא יוכל
 להזהר כבדאשונה והמכשלה הזאת המה'יד הנדולים המחנכים
 בעם כדברי הרב מעל כד הקמח הן אחת אלכה לי אל הגדולים
 ללמד עליהם קצת אבות ולהקל מעליהם קצת ממשה העון הניזול הוש
 הנזכר יען וביטן נמאלו בעמנו קצת מעלי'סנים חמאי' בעיני' חללו
 שבעת התורה והבאישו את ריח לומדיה כלם כסוב בחוטא כושבע
 כאשר שבויה ירא בעיני בני ישראל עד אשר היה עם חסס להם
 לחרפה לא יתכנו כן בדלותם אלו שלמדו מעסק ליטול עסקה
 להגדל ולהפאר ומה שלמדו לא יקיימו וכמושכ לבים יבשו ויחזיקו
 את הדביות יאמרו לישש צדק אלה כשיקחו להשיג תועלת מה וסלילת
 להם לשנא משנאי' ו'להתקוטט במתקוממיו אבל ישנאו חסס להכירם
 לומדי התורה לשמה הטובים מהם ויספרו בננותם ולא יוכלו להשיג
 ונביעום וישפילום פני פשירי' ישאלו ופני עניים יטחמו וכללה רבות עמם
 ור'אוי שהדע כי כשקיימו על אדמתו היה בלומתו שבת אומר
 לזה והיא שבת לוי ובשרם מן הפרט הנהנים כי לפי שהיה העסק
 בתורה גדול ונחמד כפיני' צוה את שבתו יה לזה להם כל צרכם
 בידוע מהכ' ד מתנות כהונה רק כל מחסורם עלינו רק שישקו באורם
 תמיד לא יחשו ולא התעסק והאמר כי כל מה שזכו קשי' לתת לשבת
 לוי אמנם היה חלף עבודתם אשר הם עובדים בבית המקדש לא לזאת
 זה כי באמת אין הדבר כן אבל צונו השי' לתת להם סהירות והעשר
 בדי שלא יבנה לבדם לעסקי העולם ולל' ויזכרו במקדש בעת העבודה
 והשי' כנויים מהעבודה יעסקו בתורה ולכן אמרנו בספרי הקדש

דרך חיים

מצעולם הוא מצב הכהנים כשמדבר על עסק התור' ולמורה אחר
 בפ' שופטים כי יפלא ממך דבר למככסונו' ובאת אל הכהנים כליום
 וגו' וקאים אשר יעשה בזדון לבנהי שמוע אל כהקונו' אחר עוד שם
 נצטו הכהנים בני לוי כי צם בחר ה' לשרה ולכרך בשם ה' ועל פיהם
 יקיה כל ריב וגו' הרי שלא בחרם לעבודה בלבד וכן אמר משה יורו
 משפטיך ליעקב ותורהך לישראל וגו' ונתיב הכהנים לא אמרו איה ה'
 ותפסי ההו' הלא ידעוני ונתיב כי לא האבד הורם מכה ועצם
 מחכסם ודבר מנכיא וגו' ונתיב שאל נא את הכהנים הורה וגו' ונתיב
 כי שפתי כהן ישמרו דעה והורה יבקשו מפיהו וגו' ואין צורך להביא
 מהם יותר וארצ' לא נהנה הורה הלא לאוכלי תרומה ובשמות דבס
 פר' הורה אמרו כל כהן שהוא אוכל בתרומה ואינו בן הורה אינו כהן
 לעתיד לבא אלא נמאס מן' דברים שנאמר כי אתה הדעה מאסות
 ואמאסאך מכהן לי ג' אלפיך יש בו שנמאס מן הכהונה ומן המקדש ומן
 הלווייה וגו' ע' כ' וכסוק מלא בדברי הימים להנהיג מנה הכהנים
 והלוים למען יתקנו בתורה ה' וגו' בפ' חלק מנין שאין נאמין הדומה
 לכהן עם הארץ שנאמר להנהיג מנה הכהנים למען יחזקו בהורה ה'
 במחזק בתורה ה' יש לו מנה ושאינו מחזק בתורה ה' אין לו מנה ע' כ'
 וכן שנהבאר זה מעתה גם כי בעונוהינו חרב מקדש ואין לנו
 מפרנסין הכהנים והלוים כימי קדם מכל מקום לפסוד מנה זה בלא
 כלום אי אפשר כי בכר ביאר דבר בעל העקידה בשער נ'א שאף על פי
 שכתוב מהזנים תבטל מצוה מן המצו' דונמחה לא בטלה וצ' למשכיל'
 מעילן תמיד כל מצוה התור' ובבחינתם יבא ארום מידול דורות ואין
 הכדל להם בשעה מעשיהם לאחר מעשיהם כי הנה כל מה שנהבנו
 מעניני המסכן והמקורה הוא מעיל אכלנו היום כיום המעש' לכן כל
 הענינים המושכלים לא יתחלק אצלם האדם השלם בין שימצאו לפננו
 בפננו או לא המכל כשישכיל האדם שמצוה טעניק לשונא תהיה לעזור
 ולהועיל כעזר ולהרחיק האביה ויטע בלבו מדה זו לקנין גמור כבר
 יתנהג באלו המדות המלמה בכל דבר שיבא נרכו לפניו ואף על פי
 שלא יודמן לו תמור שונא וקשעל זה בכל המצות כי הכונה בכלן
 למד האשים ולהרגילם אל המצו' והשגור הראוי להיות בו תמיד
 וצ' ולכן אמרי מידענו שצנו הש' לפרנס הכהנים והלוים לשיעבוד

פחדתו וישימך בתורה עבדו שאין לנו יכולים לעשות מצוהו ממנו
 בשבט לוי לנו נריבים לקיים המצוה הכלל באשר נדבה רוחו אלהים
 לעבוד את ה' ולעמך בהורו ונמנה הכוח היסוד במה שנהגתי
 אז הבין כי לנו עתה ישראל לא נאלץ ידי חובת המנו' האלה בהתחנך
 לחנכים ולהלמידים העומדים בהורה באשר ישאלנו כי נשימך
 וישאלו הם עמם או שיכלו אחרים ויודיעו לנו בערם הנה ממקום אחד
 לנו מנויים להם להם וזה בכלל המצוה שזונו ה' ללה דק' למי די
 מסורו אשר יחסר לו אפי' כוס לרנב עליו ועבד לרנב לפניו אצל
 ענין המנו' הוצא שאלו נריבים ליחד אנשים לעבוד ה' ולעמך בהורה
 כמו שהיה הענין בכהנים ובגאמל להם לנו עבדו את ה' ולנו מהן להם
 כך וכך ועוד בגדים ומאיהם כל מסורכם עליו רק לא יאמס ספר
 התור' מפניהם והגיהם בו יומם ולינה בוקר דבר יהיו בעינינו דאמת
 בכהנים או נאלץ ידי חובתנו ממנו א' ואז נאלץ את חרפה מנרים
 מעלינו שא' כי חק לכהנים מאה פרעה ולכלו את חקס וגו' כי חרפה
 היא לנו ממלכת בכהנים שגורע מהם ה'

עוד זאת לדרש להם לבית ישראל לפי שראיתי מהנדיבים בעם דכים
 בכל מקום מקדשים ממנום לקחוי' ביד בני ההור' מהם מי שיהן
 וידע בשג' בארץ מאה פרחים ומהם מי שיהן מאהים וכן על זה
 הדרך לא פחת לא יוהר אים במהמה דיו יהן ללומדי התורה ויהיה
 מה שיהן ועוד שם ועוד שם למי יהן כרח' א' לחדש ולמי יהן בגי פרחים
 ולמי יהן מהנה בדרך מקרה בפי שזדמן ולמי לא יהן מאמה עד
 שאמנא נדיב א' צוה' לשמנה לא עשרה לומדים לכל א' חלק מפרנסתו
 ולומד אחד מקבל מנדיבים דבים פרנסתו ונמנה בנמנה בדבר
 זה ראיתי וזנה כל א' מהנדיבים שומע הדבר ובין כלם שומע מהם
 כי ביו שיהנה מה שיהנה על פסולר הוא עד שלא יקבל לומד אחד
 פרנסתו כלל מנדיב אחד כזה מה נפק חרפה זה הים שבת תלול
 ההור' ובזוה' ולמנה א' מלאה בלומדיה שערדיה ולא יכלו ללמד
 תורה קרב' ולעמך בק' לשמה והנדרשו למה עמה בנפסם יומם ולינה
 מה לעשה כדי שיוכלו לקבל מכלונו ומכלונו ומהם מי שיעם
 עצמו ל' ומזוה' דכה כדי למנוח הן בעיני העשרים וימכרו בנמנה
 שגאיהם וימכרו לכהנים ויאבדו אגם בדברים במלים שמהם

ויהי כן בעיניהם ויבדלו לעשירים בבור גדול וישתו וישכרו עמם צד
לפי דרכ העשירים אלו כוונתם הרב' כדכתיב על בן יצא משכט מעוקל
ונמצא בלומדים מי שיש לו כדכתיב בדין ויותר מהנדיך לו ומהם מי
שיש לו כחיה מהנדיך לו ומהם מי שאין לו מאות מקבלי לו ואם נדב'
אלא לנחך רק להגיד האמת נאמר כי ברוך ה' וחסדיו שבהם
גמי הרוח ומעוטי התור' יהענונו על דרכ שלום גס עשר גס כבוד רב
עמם ויראי ה' וחסדיו שמו הכשרים ובענוים מודדים ללחם איה
מבקשים מים ואין כללו של דבר החולי הדע הזה גרם היות הלומדים
בטוב בחוטא בעובד אלים כאשר לא עבדו ולא עוד אלא עליונים
למטה והתחתונים למעל' לפי שראובן העשיר כיון שאינו נוהג לשמרון
הלומד כל פרנסתו רק חלק קטן ממנה אינו מקפיד וחסד לראות
ולדעת אם שמעון הלומד עוסק בתור' בראוי ולכן עזתי היעוץ'
בזכר פני ה' גס כי ידעתי שלא יקבלו מתני כך היא שאל ראובן העשיר
בזה ללומדים בכל הנה במשל מאה פרטים לשבע' ללומדים שיתן אותם
לשנים לבד ויבחר לו הטובים שבהם ויאמר להם איני אתן לכם חמשים
בדמים לשב' לכל אחד למחית בהיכס ואתם תהיו פנויים ולא ימוס
ספר התור' מפניכם והגיתם בו יותם ולי' ואל האבדו זמנכם בבקשת
אונותיה אבל העשו חשבון באלו אתם תופדים או אורגים או הנדלרים
ואינכם מרויחים בלומנותכם יותר מחמשים פרטים לשנה או באלו
אתם מכירי יום אדני לבנות ולכרום לנהוש ולנסוע ואין לכם אלא
השכירות שאני נוהג לכם ובשיהי' הדבר בן אלו הלומדים ההם יפנו
ויסדרו לזכרם מעסקי העולם ולא ילכו אחרי ההכל וילמדו תור' הרב'
ועמם בה לשמ' כי ידעו שראובן העשיר כיון שהוא מפרנסם
פרנס' גמור' הוא משגיח בענינם ואם לא יספיקו התא' פרמים
לשנים יתנם לא' לבד ויהנה עמו בלמוד ואם את הדבר הזה
העשירים נמצא כל א' עוס' מעט ובין כלם עושים הרב' וזהו
הקצת' שיבדלו לו האדם דומיא דארוז' וקצר' והנה הארבעת
בדברים אלו לא הכנה האמת עם היות שלשבות מה היה לי להקדים
ודאית' לשמוך לזה ענין אחר שקרא מתחבר אליו ואומר
כי גם שבני ישראל חייבים לכתוב את ידם
ולענין ללומדים בכתוב לעיל מכל מקום דלוי לכל לומד אשר נגע

אלרים בלבו משהרל ככל מאמני בח שלל יבא לירי כך
 זכנתו חל ואל ינערך למרות ויפשוט נבלה בשוק ואל יאמר אדם גדול
 אני כי כמו שאלה לאנשים לתת עושר וכבוד לחכמים כך נאם לחכמים
 שלל לקבל מהם ואין צריך לומר לרדוף אחריהם וכבר חכמתי
 על זה שר קטן וזהו

עושר וכבוד אל החכמים יראי אלרים • הוגים בדתו
 נאח לאישים להם לתתו נאח אליהם • שלא לקחתו

וכבר ידעת מה שאז' בריבועי מאכות ר' נרוקאומר אל המעט עמדם
 להגדל בהם ולא קדוים לחנוכ בהם וכו' ושם האריך בפירושו
 הרמבם אל לדבר בענין זה אלל שהכריו על המרה והרחיק המנין
 יותר מדאי ואמר לת' א' אומר נמור לקבל ממון מהאנשים והפחידו
 דבריו החכמים האחרונים עד שכתב א' מהם בזה הלשון ואל' פ' שכל
 בני ארצה ואללמתין ממה שכתב הרמבם במענה א' ומי יבא אחרי
 המלך מודה אני שאין להשיב וכו' ע"כ ואני בעניי אעני
 מודה שאין להשיב לדבר לאמר שהרבה השאבות בדבר ואשיב בקנרה
 ואומר אמר ואל וכו' וכו' ואלו בני אדם לחשוב בסכלות נמורה מזה
 מחוייב ודאי שיעזרו החכמים וכתלמידים וזה הכל טעות ולא נמצא
 בתורה ובדברי החכמים דבר שיאמרו ואל רגלים שיטעו עליהם כלל
 כי כנעניין דברי ר' אל לא נמצא שהיו מבקשים מחן מבני אדם ולא
 הם מקבצים ממון לשיבות וכו' ואחר בקשת המחילה אומר כי
 צמצא ונמצא דגרים בירושלמי ודאדיות פ' נ' מעשה בר' אליעזר ורבי
 יהושע ור' עקיבא שעלו לחילת אנטוכיא על עסק מנבת חכמים וכו'
 פ' לקבץ מעוה לחלק לחכמים וקמעשה הזה המצאנו גם ברבו כ' ראש
 ושם כתוב בהדיא רבותיו באלו לנבות לעסק מצות עמילי הודק
 ומה שאמר שהוא סכלות נמור וטעות להאכז שראוי לעזור ללומדים אף
 הדבר כן דג' בפ' המוכר את הספינה מי שמינן צרות בת' ח' בעולם
 הזה עינו מה מאלות עמל לע"כ ופר' מי שמינן צרות שלל
 ללכותו מנכסיו וכפרק חלק דף צ"ב כל שאנו מקנה ת"ח
 מנכסיו אינו נוזה חסדן ברכה לעולם בא קמן שראוי להסתגל עמו

דרש חיים

לה"ה ומי שאינו עושה כן ונשא עונו
 והוא שאמר עוד שלא
 הותר לה"ה ללא להתמנות לאלה לעשות כוונתו
 ראשונים למכור ולקנות ושיכסרו מהממים
 שבתהי ועוד דברים כן חלק כל הנביאים לא
 בראשיתו לה"ה ולמנהגו ת"ח מנכסיו
 חסדו לה"ה עוד ראוי לאלה להכנותו מנכסיו
 גרסין המלך ת"ח כהן ביתו ומאכליו ומשקו
 וגרסין כירוש' דמשמר שגירסין בהרא"ר
 לא משיב דבור כהן ללא משום דבור לעי
 ס"כ ה"ר חמא בר חנינ' ורבי הושע' כו
 דלוק אחר רבי חמא בר' הושע' כמה
 ליה כמה נפשות שיקעו אבותיך כן
 באריתא רבי אבין עבד אילין הרעיש
 לגביה ס"ל חמא עבדית ס"ל ויפסח
 כו ארבעה דלעון בארית' ע"כ
 ציו לאשר קוציא ממונס לבנין
 וקדאים שכתב' ושיהם על של
 בהורס ובספר הזהר פרשה
 בברכאן על דאפית פתא
 אוליכנא מאן דשעיד למריה
 עוד ללא דאזי להרי
 דיתברך בהאי עלמא
 ובויק' דבה ס"כ
 זיל וכו' לך חמא
 בסב יתקון וכליג
 לכהר יומין קס
 לחמי ליה ספר
 חמא כירוצה
 כתובות כמביא
 בימי שיקפס
 מקס די

בל אלו המאמרים להזכיר ולזרז לאנשים שיהיו לחכמים ולקודמים
 בא מצוה גדולה עליהם איך יאפשר שיהיה אהוד ללמוד לקבל היחודות
 ב' הפכים ומה שהביא הרמבם אל ראיה לדבריו ממעשה דיקוהן בן
 עמרם ארדכ' מאס ראיה על דבריו ואני המיה על הרב ארדכ' מיקוהן
 בן עמרם ליסיעינן מכל שאר החכמים שהיו בזמנו אשר לא יספרו
 מרוב והתפרנסו מד' בקבת חכמה ולא עשו כמעשה יונה בן עמרם
 וחלילה לי להאמין על אלפים ורבבות חכמים בהם שפיו כלם חוטאים
 ומהירים לעצמם האבוד להם ועוד אם בן הוא בדברי הרב
 שאמר ללמוד לקבל הנאה מבני אדם בזה ד' עובר על ולפני שור
 לא תהן מכבול כמה שהנהגה שלא יבא להפרנס ממנו אלא מי שהא
 בן הורה בילפי זה ההלוי היה צריך כל אה' להודיע חכמתו וידעתו
 ולומר בעל מקרא אני בעל הלמוד אני כרנאני וסיכי עבד הכי והא
 ק"ל אין מאבילין לאדם דבר האסור לו ועוד אם היה חייב כל
 אדם או לומד לעשות כמעשה יונה בן עמרם איך לא נפל לבר' בזה
 בשעה שהיה מנסער למד אולי האיש הזה חכם הוא אלא שלא כירש
 בי כן צוה ועוד ד' ב' ד' איך נבא ולמד יונה בן עמרם הוא אלא
 היה חובה לכל לעשות בן הי' לל שמא אמן החכמים הוא ועוד ראיה
 גדולה לדבריו מ' יונה בן עמרם הוא אינו רוצה להסתה מבוד תורה מיא
 ואילו לדברי רבי' כס לא היה לו להלוח הדבר ברצונו כן שהוא חייב
 בו אלא ודאי מד' שהיה מותר לו ליהנו ולסתפר לאל שחא כיס מחמיר
 על ענימו ולא היה רוצה ומה שהביא עוד ראיה מד' מרפון שננטער
 על שנתהמש בבהר חורב ב' קונס יין כבר נתבאר שם שמוחר הים
 הדבר והוא מה שהקש' אלא יעיר נפשיה בלומד אין כאן איסור כלל
 ומאני שננטער לפי שהוא היה עשיר גדול והיה לו לפיכך כדמים
 דא' שר אלאכו אני הידוע האמת בענין זה כך הוא שאם
 כעוסק בהורה ישאל מלקי בפס ואמר לאנשים
 אנו לי כך וכך כי חכם אני שמדני נפשי כי חסיד אני ויהיה התורה
 אצלו ככלי להרשים בו נדרון אל המונח בו זה ודאי אסור ועל זה
 הזכירו רבינו מאבות ד' צדוק אמר אל תעשה עמדה וכו' ובס'
 אבות יין תטא לאכבד את ה' וכו' אלא יאמר אדם אקראשקראש
 כס לאכבד את ה' וכו' ומה דק' ומה דק' ומה דק' ומה דק'

דרך חיים

וסוף הכבוד לכה ר"א בר צדוק אומר עשה דברים לשם פועלם ודבר
 בהם לשמם אל העשם עטרה להגדל ולא קורדוס לחטוב צהה וכו'
 כקח עיני שכלך וראה שלא אסרו ללומר לקבל מבני אדם מוסר
 וכבוד ולא אמרו אל תקבל מבני אדם ממון או כבוד בשביל מורהך ולא
 הזהירו אלא על כונה לב הלומד שלא יהיה דעתו וכונתו בלמוד
 להכלית השינוי כבוד ועושר ושלא יבקש הוא בעצמו ממון או כבוד
 מבני אדם אך כשיהיה כל כוונתו בלמודו לעשות דבר קונו לא זולה
 ויראה ראובן העשיר וידבנו לבו לכבדו או ליתן לו מקונו מזהר ללומד
 שהוא לקבל ממנו ואין כאן השתמש בכתר הורה כי הוא לא נשתמש
 ולא ביקש ולא עלה על לבו ולכן היה מצטער ר' טרפון שאילו היה
 בעל הכרם מכירו והיה מניחו מעצמו לכבוד תורתו לא היה בכך כלום
 אבל כיון שלא היה מכירו והוא אומר אוי לו לטרפון ואו שמע והגית
 כזה ליה באילו אומר אני הוא החכם ר' טרפון ולכן הניחני ונמצא
 שנשתמש בכתר הורה כי בפיו בקש ולולי דבריו לא הונס ולא נהבד
 ולפי שהענין הוא כמו שכתבתי ר"ל שלא אסרו לת"ח רק שלא יבקש
 הוא בעצמו הנאה או כבוד מבני אדם לכן סמכו לו בגמרא אומר רבא
 שרי ליה לנורבא מרבנן לאורועי נכסיה באתרא דלא מעי ליה ושרי
 ליה למימר שרי ליה הינראי ברישא ושרי ליה למימר לא יבינא כר' גא
 כלומר אע"פ שאסרו לת"ח לבקש בעצמו הנאה וכבוד מ"מ אלו הו'
 עניני מותר לו לבקשם בפיו ולעשותם בעצמו במצא לפיזה שג'
 מורה בהלכה לבית המדרש וטובקי' בהורה ב' קצות ובינוני הקנה
 סא' המבקש כבוד וממון מבני אדם ורודף אחר זה והוא עון פלילי
 ועליו ארז'ל המשתמש בכתר הורה נעקר מן העולם ולכן יקרא רשע
 אם לא שיעשה זה לשם שמים כגון שהוא רואה בעצמו שאם לא לקבל
 עליו שלא ליהנות מבני אדם רק מיניעו לא יוכל לעסוק בתורה ואומר
 בלבו מוטב שאקנה מכונג' אדם עם שהוא חסא מה ואקנה בתורה
 תמים ולילה ממה שאהפדנא מיניעי ואשבתאורת אלרי אי נמי כן
 פיראש בעיניו ולכבו יבין שאם לא לבקש לו מלאכה להקפדנא ממנה
 תביא חנמיה חנמה המסכן בזויה ודבריו אינם נשמעים ומתבוס
 בתורה על ידו והיה לשחוק גם הוא ונמצא ש' מהתהלל ואומר מוטב
 שאקבל מן הכריות בדבריו ו' אברבנאל לא יאמר עבד זה עבד לך

ועליו באמר ויאלץ מאליה
 בכור מבני אדם ולא רודף
 אלא באינו מדה חסידות
 לא יאמץ ולא יאבה וזה יקרא חסיד ועושה לכנים משורת הדין ומצד
 המין היה יונתן בן עמרם שלא היה רוצה ליהנות בכבוד הורה ולאמר
 לר' פרנסי כלכל וכעורב ומי נתן כל עם ה' ועדה הלומדים כמוהו
 והיו שמחים בחלקם הקטן ושלא יצטערו ועמדו את ה' בשמחה
 ובטוב לבב ברעב ובצמא בעירוס ובחוסר כל כאילו יש להם דב' ולא
 יחסרו כל טוב ומה המין ר' חנינא בן דוסא ור' אלעזר בן כדת
 בשלישי מהעניות ומה המין עוד ר' יהודה ור' עקיבא רבו ואזכור
 מה מה שארזו עליהם בשמי מדרים אמרו שר' יהודה היה עני מאד
 וכ"כ היה רגיל בחיי צער עד שפעם א' הביאו לפניו ר' ש' ולכנץ מק אחד
 מתלמידים שהם קשים להעכל ארש' אלו אינן יוצאים מבני מעים כל
 עיקר ולא אבה לאכול ור' יהודה אכל ושמת עליהם שניין שלא יצאו
 מבני מעים לא יצטרך לברש' מה יאכל מחר עוד פעם א' א"ל ר'
 מי פון מה זה שפניך צהובין היום א"ל אמש יצאו עבדיך לשרי' והביאו
 לנו הרדין אשילנאם בלעז ואכלנום בלא מלח ואילו אכלנום במלח
 הי כני צהובין יותר דאם שהיו בעיניו הרדין בלא מלח כהרננות
 שמינה וכשהיה כולך לבית המדרש היה נוטל חבית על כהיכו כדי
 ליטח עליה בבית המדרש והיה אומר גדולה מלאכה שמכבדת בעליה
 בלומר שלא יצטרך ליטח ע"ז קרקע ולא היה לו ולאשהו כמות בקרה
 יצאה אשהו ואספה צמר ועשה מלבוש אחד בשביתה יוצאה לשוק
 ביתה מהכפת בו וכשהיה הוא מהפלל היה מחבטה בו
 ומכרך ברוך שפטני משל שהיה חשוב בעיניו כמעט של מאי שלחשי'
 בני מלכים פעם א' גזר רש' כנ הענות ולא באר' יהודה לפי שלא היה לו
 בשות שלח לו רש' בן בשות ולא קבל ור' עקיבא נשא אשה במאדף
 והיו שוככים בהבן שלא היו להם כרים וכתות והיה מלקט ההבן
 וצאחא בשערות אשתו וכדי לנחמם בא אליהו זל וקרא על פתח ואמ'
 הנו לי מעט תבן שילדה אשתי ואין לי במה לשכבה א"ל ראי עני
 אמתו שלחתי תבן אין לו וכו' ע"כ סוף דבר יפה תלמוד הורק עם
 גידך ארץ ומי שיקטל נפית צמחיהו קטלנו אחריתא טוב מלך ומה

דרך חיים

נעים גורלו ומי שלא יוכל וירצה לקבל מבני אדם עצהו ההונח
 מיהיה מה שיקבלו בהורה דקה ר'ל מנד היוהו עני לא מנד היוהו
 חכם ואם יוכל ישתדל להזהר שלא לדרוש בדברים כדי שיתנו לו לא
 כאשר ראיה בנים הכלים שהיו אומרי להם הפדנסיס אנו ניהן לך מה
 בגיהן מבלי שהדרוש בקהל וכוא היה אומר יותר לגי רונה שההנו לי
 מנה וסדרוש ממה שההנו מאתים ולא אדרוש כי כשאדרוש וההנו לי
 זכו כבודי שנוהנים לי לפי שאני חכם אך בשלא אדרוש אני מהבזס
 שגדלה שאני שזה לשאר העניים וכבר הארכנו בזה מה שיש בו
 די ואלדי ישראל יזכנו להיות מיודעי שמו ולומדי הורהו לשמה :
 ונהאר לענינו הראשון למפר בשכח רוב הקנייה בהורח אמרו באהר
 מ"כ צוכל בר נש דאיהל במילי דאורית ושכוותי מרחסן אורית קבה
 מפול עליה ושכניה כרשא עליה נדפהא הכ' ד ואשים דברי כפיך וכצל
 ידי כסיתך ולא עוד אלא דהוא מקיים עלמ' וקבה חדי עמיה כאלו
 ההוא יומא נטע שמיא וארע' ה'ל'ר לנטוע שמים וליכוד ארץ ה' מה
 בין אינון דמשהדלי באוריתא וכביאי מסימני דאינון דמשהדלי
 באוריתא עדיפי מנביאי בכל זמנא חיי טעמא דאינון
 קיימי בדרגא עלאה יתיר מנביאי אינון דמשהדלי באורית קיימי לעיל
 באהרא דארי תורה דהוא קיימא דכל מהימנוהא וכביאי קיימי לתת
 באתר דאקרון נכח וכו' ועל דא אקרון אינון דמשהדלי באוריתא
 עדיפי מנביאי ועלאין מנהון יתיר וע' דאזאין אינון דמשהדלי באוריתא
 דאינון בדרגא עלאה יהיר על בלא וע' דמאן דלעי באוריתא לא
 אצטריך לא לקרבנין ולא לעלוון וכו' ובריש פ' שמיני זאין אינון ישר'
 דקכ"כ יכיב לון אוריתא קדישא חרוהא דכלא חדוהא דק"כ טיילוהא
 דיליה דהתיב ואהיה שטעושים יום יום ואוריתא שמא דק"כ וכו' כ
 מאן דאשהדל באוריתא נאלו אשהד' בשמא קדישא דאוריתא בלא שמא
 קדישא עלאה קוי ת"ס כל אינון דמשהדלי באוריתא סתדבקיביס
 בק"כ ומהעמרי בעמרי דאוריתא ואהרמינו לעילא וחתא וקכ"כ
 אומים לון ימניה כ'ס אינון דמשהדלי באוריתא נמי כלילא דאינון
 משהתפי בשכינתא ואהמברו כחדא וכגאלי נפרא קכ"כ מעטיר להא
 במד חוטא דחמד לאהמודעא בבו עלאין וחתאין וכו' עוד שם
 אהרן ציין העוב דא יעא דאוריתא דאינון אהרן עלאין דא מעלין

דלתי הוא חנן דניחא ליה לקבה יתיר מכלל ובזכות דא מאן דמרי
 מניחא דאורייתא יתיר לעלמא דלתי ויוצא ללחימא בד ויקים קב"ס
 לנדיקיא וכו' עד מאן דאשתדל באורית' ודביק בה והכא מלש
 דאורית' אשתמע בפותיה ולא לחיש לה בלחישו אלא אריס קליה בה
 דאוריתא הכי בעינא לאחמא קלא דכתיב בראש הומיוה תקרא לארמא
 דנה דאורית' ולא בלחישו כיין כטוב דלא שתיק והוא שהיה לארמא
 קלא בד יחוק מהאילעמא הולך לדורי למישרים דלא יסגי למיחא
 ולשמאלאן ולא ישהכח דמחי בידוי דוכב שכיני ישרים אפילו בכהול
 עלמא שפוטוה מרחשן אוריהא וכו' ובריש מנורע כל מאן דלא לעי
 באוריהא ולא אשתדל בה נזיפא הוא מק"כ דחיקא הוא מיניה לא
 שריא שכינהא עמיה ואינון נטורין דלזלין עמיה אשהלקו מיניה ולא
 עוד אלא דמכריז קמיה ואמרי אשהלקו שומדניה דכלוני דלא אש על
 יקרא דמאריה וי ליה דכא בבקוה עילאין והאלא לית ליה סלקא
 בארמא דתי וכו' איכו אשתדל בכלחנא דמריה ולעי באוריהא כמס
 נטורין ומינן לקבליה לנטרא ליה ושכינת' שריא עליה וכלא מכריז
 קמיה ואמרי הכו יקר לדיוקנא דמלכא הכו יקר לבריה דמלכא
 אינהנטור הוא בעלמ' דין ובעלמא דלתי זכאה מולקיה וכפרש
 אחרי מוה לית קלא משהמע לעילא אלא קלא דאינון דמהעסקי
 באוריהא והאנא כל אינון דמהעסקי באוריהא דיוקניהון אתחוק
 לעילא קמי קב"ס וקב"ס משהעמע בהו כל יומא ומשהכל בהו
 וההוא קלא דכנא סליח ובקע כל אינון דקיעין עד דסליח קמי
 קב"ס כדן כתיב כי קולך ערב ומראיך נאור עוד שם מוסקדים על
 נפש עיפה דא אוריהא דכל מאן דזכי למלעי באוריהא ומדוי נפשיה
 מינה קבה אנדיועליה כמה סבאל לאוטבא ליה בעלמא דין ובעלמא
 דלתי ה' ד' ושמועה טובה מאן אהר מארץ מרחק מאתר דקבה
 הוה דחיקא מיניה דמריהא וכו' עוד שם כל מאן דאשתעמע
 באוריהא לא דחיל מכלל דכתיב לוני תורתך שמשועי או אכדתי בעני
 אוריהא שמשועים אקדי דכתיב ואהיה שמשועים יום יום וכל מאן
 דאשתדל באוריהא זכי לאשתעמא מההוא שקין דנחלא דנפיק מעדן
 וכו' וכפ' ויקרא זכאה מולקבון דדיוקיא דמשהלוי באוריהא וכו'
 בזמא דמלכא האיב על מיני דאוריהא ה' תרא דמלך לאקמיתא כל

דרך חיים

וְהָיָה מַלְכָּא אֵלֶּה בְּאֻרִּית דְּהָא כֵּן זַמְנָא דִּישְׂרָאֵל בְּאַרְע' אֲשֶׁתְּדַלּוּ
 בְּאֻרִּית כִּי שְׂרָתָה עִמָּהּ כֵּן דְּאֲתַבְּטֵנוּ מִמִּילֵי אֻרִּיתָא לֹא יִבְלֹא לִקְיָמָא
 עִמָּהּ כֵּן שְׂרָתָה חֲדָא בְּכ' בִּשְׁמֵתָא דְכִי אֲתַעֲרִית לְגִבִּי מַלְכָּא בְּאֻרִּיתָא
 אֲחִיקִיף חִלָּה וּמַלְכָּא קִדִּישָׁא חֲדֵי לְקַבֵּל לֵון וְכֵן זַמְנָא דְכִי אֲתָה לְקַמֵּי
 מַלְכָּא וְאֻרִּיתָא לֹא אֲשַׁהֲכָה עִמָּהּ כֵּן יִכּוֹל הַשֵּׁם חִילָּהּ לִי לִאֲיוֹן דְּמַחֲלָשִׁי
 חִילָּא דְלַעֲיֹלָא בְּכ' זְכָאִין אִיוֹן דְּמַשְׁתַּדְּלִי בְּאֻרִּית וְכִי כִּסְהוּלָא שְׁמַת'
 דְּאֲנִטְרִיךְ בֵּה בְכ' כְּדִין קִבְּהָ קִאֲרִי עֲלֵיהּ וְיֵאמֶר לִיעֲבִדֵי אֲתָה וְגו'
 ע"כ אֲנִי מֵרֵס אֲכַלָּה לְדַבֵּר בְּעִינֵין זֶה אֲנִלָּה אֲיוֹן עַל עִינֵין נְדוּלָּה כֵּן
 אֲיוֹן וְשִׁמְעֵי דַע כִּי כֵּן מִי שְׁאִינוּ עוֹסֵק בְּהוֹרָה אִין מִתְּבַטֵּל וּמִתְּרַפֵּה
 מִמְּנָה אֵלֵּי יִמְלֹט מִבָּא לִידֵי מִינּוֹת וּבְפִירָה לֹא יִמְלֹט מִבָּא לִידֵי רֹמָה
 לְמִינּוֹת וּבְפִירָה הַמִּשְׁלָל רִאשׁוֹן אֵל לֹא יַעֲסוֹק בְּהוֹרָה כִּרְאִוִי יִמְשָׁךְ לֹא
 מִזֶּה שְׁלֹא יִתֵּן לְדַקְדּוּקֵי הַמַּצּוֹת וְלֹא יִסְוֹרִים הַקִּסָּאִים בְּעִינֵי אֲדָם כִּמְוֵי
 הַדְּבֹר בְּבֵית הַכְּנֶסֶת וְהַשְׁכָּמָתוֹ וְהַעֲרִיבָתוֹ וְהַכּוֹנֵה הַסְּלִימָה בְּהַפְלָה
 וְהַסְּתַכֵּל בְּנִשְׁמֵי וּכְל' כִּיּוֹנָא בְּאֵלּוֹ וְאֵם יִתְבַטֵּל יוֹתֵר יֵנִיעַ עַד שְׁלֹא יִתֵּן
 לְהַפְלֵל עִם הַצְּבֹר וְלֹא יִדְלֹא כְּשִׁי אֲרַע לוֹ שְׁלֹא קִרָּא ק' שׁ וְהַפְלֵל בְּעֵתָם
 אִין שְׁלֹא יִהְיֶה כֵּל וְיִהְיֶה מוֹתֵר בְּעִינֵי הַלֵּינִנּוֹת וְהַנְּאֻלָּה וְהַחֲנוּפָס
 וְהַפְּדֹר לִשְׁוֹן הַרְעָה וְעִינֵי אֲחֵרִים מַלְכָּד אֵלֵּה וְאֵם מוֹלֵי הַכְּסוּל מֵה' ת'
 יִחֲזֹק עֲלֵינוּ יוֹתֵר יֵנִיעַ עִינֵינוּ עַד שְׁלֹא יִתֵּן לְדַבְּרֵי שׁוֹפְרִים כִּכְלָל וְאֵם
 יִקְרָא ק' שׁ וְיִהְיֶה כֵּל אִין יִכְרֹךְ בְּרַכַּת הַמַּזֹּן יִהְיֶה דְּבָרֵינוּ בְּלִי שׁוֹם כּוֹנֵה
 בְּמִי שְׁמַדְּבֵר בְּחִלּוֹם וְיִהְיֶה לָבוֹ נִזְקָתוֹ עַל הַנּוֹרָה שְׁכַע'פ' וְיִלְגֹּל עַל
 דְּבָרֵי חֲכָמִי וְיִכּוֹ לְהַסְבִּיחַ בְּלָבוֹ וְיִתִּיר לְעַמּוֹ הַנֶּזֶל וְהַלּוֹחַ וְהַשְׁכּוּעָה לְשַׁקֵּר
 וְאִלּוּ יִנְטָמֵן הַעֲרֵעַ וְכַעֲלָה בֵּה אֵל כֵּן כִּלְלוֹ שֶׁל דְּבָר לְכִי רֹב קַעֲסָן כְּתוּר'
 יִרְבֵּה הַסִּידוֹת הָאֵלִים וְטוֹב אִין זַמְנָתוֹ וּלְפִי רֹב הַתְּבַטֵּל מֵה' ת' יִרְבֵּה
 הַתְּרַחֲקוֹ מִקָּדְשׁ וּמִחֲקִינוֹ וּמִמְצוֹתָיו וְרוּעַ אֲמוֹנָתוֹ וְאִין רְצוֹנֵי בְּאֲמָרֵי
 רוּעַ אִין זַמְנָתוֹ שְׁהָאִים הַהוּא יֵאמֶר בְּפִי שְׁהוּא מֵאֲמֵן אֲמוֹנָה דְּעָה פְלוֹנִי
 אִין רְצוֹנֵי שְׁעִסְקָה מַעֲשִׂים שְׁתִּירוּ עַל רוּעַ אֲמוֹנָה כִּמְוֵי שְׁכִלְלוֹ נִדְּעַ
 שְׁשׁוֹכְנוֹ לְמֹת וּמַעֲשִׂינוּ לֹא יוֹרֵד שְׁגִלְמֵן בֵּן וְאִין צוּרֵךְ לְהִאֲרִיךְ עוֹד
 בִּזְכָּה כִי פִּשְׁטָם הוּא בְּתַבְּנוּנוֹת מַעֲשֵׂה וְכֵן זֶה הַמַּעֲלָא רְמֹז בְּסִפְרָה הַקֹּדֶשׁ
 בְּדְבָרִים קְצָרִים אֲמָרוּ בְּכ' וְיִקְרָא כֵּן כִּי בֵּשׁ אֲתַרְחִיק מֵאֻרִּיתָא רִחִין
 הוּא מִקְבָּה וּמֵאֵן דְּקָרִיב לְאֻרִּיתָא קָרִיב לְק' ב' כִּי בְּהִידֵּה ע'כ' וּבְסִפְרֵי
 פִּשְׁטָן הַמַּעֲלָא לְכֵס טֵן יִפְתָּה לְכַבְּכֵם וְאִין אִין אֵל לְכֵס הַהוּא שְׁלֹא

דרך חיים

וכו' אמרתי כן כדי להסיר מעלי חלונות קנה מחכמי עמנו לזהב
החכמה ההיא ולומדיה כי ידעתי יחדה אפס על דברים אלו לכן
אמרתי כי לא מלכי לבד כי כל גדולי חכמי ישראל ידעוה' וחכמי
עמנו הזהירו על זה והבני מורה אחרו מקומן מבלי שאקפיד לשמור
סדר מעלתם בעל קצרת כסף בלבד וזל

ומחכמה יבנית סוב נטה לך ואל תקרב לך אמרין נזירא
נטה מעל כרם ההימן קרום גפנס ומשדכוס עמורה
תביאך בני לירי מבוכה ובקעט אומרה לידי כפירה

והנאות רבינו הוא לא מתע' במהביו על לומדי החכמה ההיא המנא
לשאו בענין יעקב בן חנינה במאמר ד' נבנו לפדס ואני איני נא
כה ראשי פדס מדברא אמ' אין דרכנו לחפות על דבר ולפרסו
אלא מדעת מי שאמרנו בדרך שאחרים עושים וכו' בונה בזה על
המבארים הפסוקים ומאמר ידל' בדרכי הפלוסופי' ומחכים על בהבי
הקדש דברים אשר לא כן אשר לא עלו על לב אומרן מעולם אמ'
ובשמה רב שמואל גאון וכוונא בו שהרבו לקרות בספרי חיים מבחיס'
בכל מעשה שנא' שנעשה בו גם לצדיקים וכו' זהו רב שמואל בן
חפני עליו אמ' רא' בע אפס רוח בחפניו הוא כתב דברים במעשה
שאלו עם בעלת האב אשר כל השומע יחזק ליומו דבריו אט' בי
שחשמות דברי החכמים בהלמוד נר' כי אמת היה שהחיותה האשה
זה שמואל לא יקובלו הדברים במקום שיש מבחיסים להם מן השכל
עכ"ל ואצתי לא ידעתי אי זה דרך עבר רא' השכל מאת חכמי
ההלמוד לדבר אחרו וכבר הפסור דר' ק' שם אמר עוד ואשר
יחשק בדברים האם יחזק מעליו יראה שמים ויפסד באותן הענינים
כי יסלק מעליו כל דברי חוריה לגמרי ומאזת ההסרה יאירע לבני אדם
שישתכש דעתם עד שלא יחזקו לעזיבת התפלה ולשאר המנות
ואם המהעסקים באותם דברים ודרכי הפלוסופים אמרנו לך כי הוא
דרך סלול וכו' ישנו לידעת הכרח לא השמע ולא האכה ודע
באמת כי יכבולך ולא תמצא יראת מטאוריות וענוה וטהרה וקדוה
אלא באותם המהעסקים בתפלה ובחלמוד שכל דעל האה

והר' א"ש ז"ל כתב בהאזהרה כלל כ"ה וז"ל ולא ע"י שלא ידעתי מקומה
 פנונית שלכם בדרך רחמנא דשיוקן מעיה כי נא גלות והמופה להדיח
 האדם מיראה השי' והורחוקו' עד לא תהא הורה שלנו כשיחה
 בטלה שלכם חכמת הגיונכם אשר הרחיקו כל חכמי הדת וכו' עד כי
 חכמת ההורה וחכמת הפנופני' אינן ע"ד אחד ואמר החכם כל
 באיה לא יסוכן ר"ל כל האל ונכנס מהחלוק בחכמה זו לא יוכל לנאת
 ממנה להכנס בלבו חכמת התורה כי לא יוכל לשכח מחכמה טבעית
 ולא ישיג לעמוד על חכמת התורה שהיא אלהות חיים כי יהיה למצא
 תמיד על חכמת הטבע והעלה ברזון להשוות שתי החכמות יחד
 ולהביא ראיה מן הלוויעות המשפטים כי שני הפכים הם צדות וז"ל ולא
 ישכחו במקום א' עכ"ל וע"כ כי קצרתיו * בעל שבילי אמונה נכד
 הרא"ש ה"כ כמו שכתב פעמים במכתב דף ק' קול-בתב במתיב ה"פ
 וז"ל ראיתי הוסי' דוח שכתבו עשיית המצות שאכיו ורבינו נוסחין
 ונותנין בהן דבר קטן שלא עלה ביד המתעסק בהן רק שבר עשייתן
 שאין בעשייתן רק ש"י חיים מנוח קס"י וכו' עד ומזה יצא להם כסול
 בעשייתם בכלל המצות בהפלה והפליין ואיסור וזהיר ואין מהתבין דעסן
 רק בחכמה הפילוסופית והושפין מאד מעשה מרובה וזה באמת
 אכדון ומה והתאמינים בן נבדלים מקהל ישראל וכו' עד ומרוב
 גונונו נמנאו מכניעמנו ומשבים אחר הפילוסופיה אפרים רצוה רוח
 ורודף קדים וברית פס חכמי האומה יצדוהו להקטעק בחכמת
 היונים ויהיו לאחור ולא לפני ומקלמונה הסחינונים כי למדו
 הפילוסופים הנקראים חכמות חיצוניות וכו' והביא ראיה מפרק הלן
 כי לומדי הפילוסופיה אין להם שלק לע"ה אחר הדרכה ולא כוונת על
 חטאתו אשר הטא בלמדו מעט ממנה בזה הלשון עם סאת מירצתי
 מעשיהי בזה עון אשר הטא אלה עוני אני מביד וחטאי אני מזכיר וכו'
 ע"כ כי קצרתיו : הקצירי כ' דעסך יעבן הדורש חכר מסר קצר קיאו
 אור החיים להודיע על הפילוסופי' ולמסך ולגדף ולחדוד ומא אביא לך
 מדבריו וכו' אלו מראש ועד סוכו מדבר על זה הרב מכורטוגאל
 ה' שלמה אלעמי בהגדה המוחד אשר לו קם כבוד עדין להלכה ע"כ
 מהפלטיו בני עמק ויסע פני כחבר מדק ולסוכו בתער מלווה ונלח
 בעד השקירה בהם את הראש ובעד הדגלים קם אה האן ונכנס

757 חלים

[illegible]

ועלולו וכו' ע"ל
 והנה חסדאי בספרו אור כ' בהב בהקדמה
 ואל ורבים מבני עמנו התנשאו להעמיד חיצו ודברי נבואות בחלומות
 והכלים ובילרי נכרים עד שנגדולי חכמינו נמשכו לדבריהם ובראשם
 הרמבם זל כבין בספרי הפלסופים מהוהו ויפת ומהקדמותיהם
 החלוטות עשה עמודים ויטוות לתורה והיוס קמו עבדים קמהפרינים
 והככו למינוה דברי אלהים חיים וכו' ע"ס בני איני קצרה ובעל
 ספר היסוד תנה יד דברים שמתבלג עבודה קשי' וכל' מהם החכמה
 הרפואה וזל יס חכמות השמיהות האמונה כנון חכמות המינוחיוס
 וחכמת הפלסופיה ואין נדון לעובד אלדו לשקור עליהם רק יסמך
 מהם ככל כחו כי קדם שישיג מהם הועלה יאכר אמצעו וכמה חכמים
 בעיניהם חשכו שעלו למרום החכמה ושעמדו כבוד גדול ולא ידעו
 כי יחזקו מהאמונה ולא יכירו הדבר כי קמהעסק בסכנת הפילוסופיה
 והחזיקו מעט מעט וקושו לא ידע ולא יכעס הנכנס בבלימו' של
 דלאכר חמונה חס לא יבדל לו מלמד בקי וחסי' שיוצרו וישצירו
 מהמקורל שהחלם חמונה ולא יחלט חלל בשילמד עס רב חנם שליון
 חסיד גמור לא לבדו אין פלג שהשחת חמונה וזה הכלל הוא עמוד
 לכל ידא ה' ולכן נדון לשלד בו ע' כל בשער ו' ובשער י' כתב
 גמור וזל חס יתעסק בחכמות חינוניות אשר מחיותו מבס צריך לבהס
 עסן אחר שהיה מחיותו ויחליך עסק זה כי יותר יהיה כביס
 דבס עליו מן התועלת שדויה בו כי כל התשחיה חמונה
 התאכדים תקות מהע' הב כס אשר דבקו בחכמות חינוניות ואשר
 התאכדו ללמודיהם ואסן יחשוב שהוא חסיד ולא יובלו כפכמות
 השחיה לחיותו אין הדבר כלאר ידמה אכל הוא מהרחק מעט מעט
 מהאמונה ואינו מרגיש ויחשוב שהוא מלויק בחומה וכו' לא ידע
 שהוא יחזק מחנה מאלד וכו' ע"ל והסבס השלם בעל מעשה אגד
 לכדימתו כדולד האמונה המתאס לה חכמה ודעת וירא ח' נס
 הוא בזה למתפלספי בני פתם האתס לא פער פיסו לבלי חזק רק
 ספר כנחמס בדרך כבוד חלקו מחאלות פמ רבו דבדע עסאן והסב
 פתוחת יורים חנים זקס ומנת ול' חכמת ככ' סס בעליבתהס
 למתפלספים האלוניס אחרי פצות הפילוסופים בלרסס והנחמס
 חסיד וקססס ח' מללססס אחר תורה מל' פה' לבי פכרתס ודנסי

דרך חיים

לקבצין שני אלה ההפכים ומבירים כי למעשה המצוה מבא במקרה
 בקצין ההנלמה האחרונה מצד שהוא שלמות מדרתי לכס והיה בזה
 מוכנה לשלמותה דמיונה שהוא שלמות החכמות הניוניות נמודיות
 טבעיות אלהיות על הדרך שהניחוס חקמי יון ואלף הם קודות ההורה
 לפי סבירהם והטבעיות נקראו מעשה בראשית והאלהיות מעשה
 מרכבה וכו' עד וחשבו שמעשה מרכבה הוא מה שכתב ארסטו במה
 שאחר הטבע וכו' עד ואלה האנשים מדר שהם נמנים מכלל אנשי
 ההורה וזרע אברהם ואתינו לא יאמרו שיאמינו כי להצחה הולמוד
 מבא ג' במקרה בהשגה ההנלמה האחרונה מדר שהישיור אל המעשה
 המוב והוא הנליתו לפי דעהם והוא במדרגת חכמה המדות לארסטו
 ולא ניתנו לו מעלה גדולה מאז אבל יאמרו זה בחשאי ומי יתן ויהי
 לכבש שלם עם ההורה ולא יאמרו בזה בה וקבר קניע מסתלו קצתם
 שא' באת כפורי ההורה ובקצה מנות שהם השל ודמיון לאלה הענינו
 הפילוסופיים ועל כיוצא באלו נאמר הפכהם דברו אלדים חיים ע' בל
 והתבונן באמרו לפי סברתם בלומר אבל כפי האמת אינם מהנמשכים
 אחר הורה משה והכן אמרו ומבירים כי למעשה המצוה מבא וכו'
 כי הנה לפי דעה הנבלים ההם ספר ההורה וספר המדות לארסטו
 שנים ח' ונס יתר דבריו ידברו חדרי בטן אלף שיש להמנה עליו משגי
 דברי הא' כי יאלף שהוא כותר את דבריו וזה כי אחר כל אלה הדברים
 בה' זל לא החשוב שהיה כותר לכתור שער העיון לגמרי בשכמות
 האחרות כי העיון בלמודיות מותר וכן ג' בהניוניות וכן נראה
 בהעיון בטבעיות והללהיות מותר ג' עם הקוצר בהכלית מנסות
 אחרתה שכל בשכרי חכמי יון חולק על שרשי ההורה ע' ב' ובסוף
 ההקדמה בה' זל כל דורש ומבדל ק' ישים כל מפתחו על טבח ההורה
 ואל יטה אשורו מני הדרך אמנם א' ע' כפ יכסוף המשכל ויקבר לבנו
 מדר ההואה הנזכרה ויזר ל' הדרש אל העיון בשגמם ונלח ובהור
 הטבעיות והאלהיות לפילוסופי יון ויחזק עליו המולי כזה אלא לא עכל
 להדבא קנה ליד אחי מכפנקה ואלא יבדל זה אל הנבול הרע
 והאכדון אחי מקדים רפואה למחלתו ותותן לו ענה הוגנה שיקדים
 להכין אל ההנלמה העיון בהפך קבול ויתק במורה הנבטים ואלו
 יאמר אומר ולתוכו בהער יהושע הא' יבדל ונראה וליני בלח מקיים

לפי שכתבנו נחמנו בעיון ספריו הפילוסופים מתר מהדלואי וגם לני
 אורכו כי העייתו בזה מדרך השכל ולא שמעתי בקול מוריו ולמלמדי לא
 ה' א' וכו' ע"כ ואלה אחי המעיין לא הוכל להחלש מהתבונן
 באזרו ויפנה לכתוב שהוא על דרך ולא יפנה לבבך ולא השמע ונדרה
 וגו' ובאזרו ויצר לב האדם שהוא ע"כ כי יצר לב האדם רע וגו' וא"כ
 יש לאומרו שיאמר שיש פה בתיקה א' שהיא שמים או נראה כשהים וזה
 כי אחר שאל' על ההתפלספים מכני עמנו כי באזה אינם נמשכים
 אחר הורה הש"ה וכו' א"כ בן א"ר ההיר אחר כך העיון בכל החכמות
 החיצוניות ואם העיון בחכמות הקדמונות איך אחר אשר כך על אשר
 יבדוק להם יפנה לכתוב וכו' ויצר לב וכו' ויחזק עליו הסגלי הקדמו' וכו'
 וקרא עמנו תועה מדרך השכל כי לקחה אלו שמון מן וזה השוכה
 בזה אבלי כי באמר שהתפלספי בני עמנו אינם נמשכים אחר הורה
 משה וכו' לא אחר רק על הנמשכים אחר דעות חכמי יון לגמרי
 ומאחרי' כל מה שיאמינו הם כי באזה הנה הלה דמעים כי הרבא
 הא וכן הקדמות מלבד שלא האמונות הרעות שיאמינו הפילוסופים
 והעד על איתיות התירוצ הזה מ' ש בהחלה דבריו המתפלספים
 ההולכים אחרי עקבות הפילוסופים וכו' ביגדלה שהם דברים יהדים
 והיה די במה שאל' המתפלספים אלא שבין לבאר בונהו כן יסאב
 שמעיין שכל המתפלספים שהם הוא אומר בן לבך את' ההולכים אחרי
 עקבות וכו' להודיע שאינו אומר אלא על אשר יסאב כל מה שיסאב
 אדפטו וחביריו וזה שוכה על ההירה כ' שבדבריו נ' שוכות
 תחכם הזכ הוא שלמוד החכמות החיצוניות כול בקצה דברים שהם
 מותרים ולא נכון לעשות ק' ואומרים על זה בהלמוד הלכה ואין מורים
 בן ועוד ואמרו להלכה אחרתי לא למעשה בדליתא ברבות פיר' ויחזק
 א"מ' שמואל רחינה השמים לאכל בשבת רשות חד הלמוד מן דשמואל'
 שמש משהו הלך ורחץ א' להלכה אחרתי לך שאל למעשה איך
 עלוהיומית וכענין יפת הוואר בל חז' שלא בהירה הורה אלא
 בנדר היצר לאכל טאב לפני האנדים יתלמדותה ואין שיהיה למך שאל'
 בסוף דבריו שומעין שאל' כהלכה והענין בכ' ששלהמות עליו
 הוא אחרו שמעיין בפילוסופיה מותר עם ההזכר בהכליה מנחות ופ'
 וזה תימך וכי הקדמה בעמנו מניד בא' בטענה וכי אלכלנו ומדאל

דרך חיים

והנדרבנוי שכל יום יום קלמו קלמונים הם דשעים ירדו ירדעים ביו כו
 ונערו קרובי עינים ונענו מן האמת והיושר באמת אין זה אכל הם
 וכל הטועה בעיתו חסבים שכונו אל צקודה האמת וחושבים שמי
 שיאמר ההפך שהוא צדק וסובל וסועה וכלמה כילא עם ההזכר
 בקר לבדים אלו כי האמת במקום הרש' כל כי המהמור בספרי היונים
 מהמורב אחר בידם לא נאמר וישיה מר למחוק ומהחוק למר וכמ' שבעל
 ה' הישר כי כפילוסופיה הרחיק האדם מהאמונה מעט מעט והוא לא
 ידעוכו גם הרב בעל העתידה בהקדמתו מהרעם על מהלכאמי
 בני עמנו ועל חבורים ופירושים ועל חכמי ישראל ראשיה וזקניה
 שהם כידו כנים לקס ואל בלאוריהם ונתנו מניעה אל תבדויהם והוא אל
 סבר סבר קטן כולל כל זה ההלונה וההקדמות קדמו סיוה קשה וכבר
 פרכמו ספריו ואין צורך להפתיק כה דבריו האחרון הכבד
 להרחיק ולאסור הפילוסופיה הוא החסיד אשר הוא לאלהיו בה' ר' מאי
 ונאליבהפירו אשר קראו עבודה הקדש והמדשמים קראוהו מדלות
 אלדים בחלק התכלית מהחלהו עד פיר' יז וכפ' יז חצר חרבו כיסמק
 ודחה בסתי ידים וטען ספנות על בעל דרך אמונה אשר יבא ליסע
 הפילוסופיה והשיב על דבריו והוכיח שהיא אסורה לכל אשר כסס יס
 לבנה יטוין שם ; וכס' הזהיר פ' מאכסמים ושם אלדים אחריכונו' מלן
 ומהעם בספרי אחרנין ולא מסטרא דאוריהא לא יסמע על כך
 דאמר לארכאלון ולמלך מניכו טעמא כ' ש' על אוריהא ע' ב'
 ודאיתיה בעינין להקה חכמי ישראל הקדוש
 ומדחיקים ואומרים הפילוסופיה וכו'
 וכל נפשי מקלס תחד כדודי במוני במוקם בסברא א' אך בד' תחד
 א' כלן על קת' סוהארי קתם אשר מרס בעל' הישר אחרי שכל
 פבלה כפילוסופיה לטיני מאהביה חזון ומלאו לה תקנה ותחד בסנאי
 אביה למורה עם חכם בקי וחסיד כללנו עם זה יחיה בסוה' לכל המורה
 בעצ' ממכסול ואלי אומר ש' א' לאדם ללמוד הפילוסוף אם לא יקבל
 עליו קודם ההסבר ואמר כלבו כני בא להפלהק ויעבור עלי יק
 שיעבור ויכנס בסמורה ופסור האמונות ואז יבא בה בכל אזה נפא
 און יי' אלא ודע לקבל מלידה בתבן ודעה לשער אמונה ושיהיה
 תורה אלקם כלם לא הועד אחריו אין לו הסבול והקנה שיהיה עב

דרך חיים

וְאֵלֶיךָ אָמְרָם מִתְּחִיל גְּדוּלָּה וּבְהוֹךְ דְּבָרָיו אָמַר גַּפְלָתוֹ יוֹדֵךְ לָא
 בְּנוֹךְ שְׂרִיפָה עַל סִפְרוֹ כִּי נִמְצְאוּ בּוֹ דְּבָרִים קָשִׁים וְהָרַח מִבְּמִדְּוָה
 הַנְּכוֹכִים וְזֶה נִשְׁרָף וְזֶה לֹא נִשְׁרָף הַכֹּל הָלַךְ בְּמַלְאָכָא כִּי דְּבָרָיו
 וּבְאֵמָתָא בְּסִפְרָה הָיָה דְּבָרִים קָשִׁים וְרַעֲיָם וְאֵעִיף עַל כָּל שְׂנוֹת
 מִמֶּנּוּ לְמַעַן נִסְתַּלְּלֵם הַדְּבָרִים אֲשֶׁר יִדְבַר אֵל תַּחֲן לִכְךָ אֵלֶּיךָ יִדְעָה
 הַהִלָּה הַגְּדוּלָּה אֲשֶׁר חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל הִקְדוּשִׁים מְלִיכִים עַל מִתְּחִילָתָם כִּי
 עָמְדוּ הָאוֹמְרִים כִּי חֲכָמִים בְּלִמּוֹת הָאֵלֶּם וְהַנְּלִמְתּוּ הָאֲחֵרִים כִּי
 הִשְׁתַּחֲוּוּ הַמִּשְׁכָּלֹת ד' לְהַטְעִיָּה וְהָאֵלֶּיךָ עַד שֶׁאֵמְרוּ עֲלֵיכֶם שְׁתַּחֲוּ
 מִעֲלֵה וְהָרַח גְּדוּלָּה לְאֵלֶּיךָ שֶׁל כִּינִים מִמֶּנּוּ שְׁתַּחֲוּ לְהוֹדִי כִּי הַמִּשְׁכָּלֹת
 לְמַלְאָכָא וְכִינִים עֲלֵיכֶם וְזֶה יִדְעָה שְׁתַּחֲוּוּ כֹזֵא בְּעִנְיָנָם
 הַפּוֹל עַל דְּבָרָיו בְּעַל מִדְּוָה הַלְּבָבוֹת שֶׁאֵמַר בְּתַחֲלֵת סִפְרוֹ בִּזְוֵה כְּלָשׁוֹן
 הַגְּדוּלָּה שֶׁבְּמִדְּוָה שֶׁהִסִּיב כְּבוֹדָא לְכִרְוָאָיו כִּי הַחֲכָמָה שֶׁרָאָה
 רִחוּם וְרַחֲמֵיכֶם וּמִכִּיָּה אִתְּהִי אֶלֶּיךָ הַלְּבָבוֹת וּמִכִּיָּה מִקְדָּשׁ
 בְּעִינֵי וְכֵן וְכֵן וְהַחֲכָמָה מִתְּחִילָתָה לֵּךְ חֲלָקִים כֹּחַ הַטְּעִיָּה וְהַכֹּחַ
 הַלְּבָבוֹת וְהַקְּדוּשָׁה לֵּךְ כְּלָשׁוֹן עַד כִּי אֵלֶּם אֶלֶּיךָ וְכִינִים חֲכָמָה
 הַלְּבָבוֹת וְכִינִים דְּעֵתָה הָאֵלֶּם וְדַע הוֹרֵחוֹ וְכֵן כִּי שֶׁאֵמַר
 הַגְּדוּלָּה שֶׁבְּמִדְּוָה שֶׁהִסִּיב הַכֹּחַ לְאֵלֶּם הִיא חֲכָמָה הַטְּעִיָּה וְכֵן
 הַלְּבָבוֹת וְהַקְּדוּשָׁה וְכֵן יִעֲלֶה עַל לִבְךָ לְהַנִּיל עַל אֲמָרוֹ בְּסוֹף וְכִינִים
 דְּעֵתָה הָאֵלֶּם וְדַע הוֹרֵחוֹ כִּי הוּא אֲמַר שֶׁחֲלָקִים כֹּחַ הַטְּעִיָּה
 בְּעִינֵי אֶלֶּם אֶלֶּיךָ וְיִדְעָה שֶׁהַטְּעִיָּה אֵינוֹ מִכִּיָּה בְּחֵלֶק כֹּחַ הוֹרֵחוֹ
 מִכִּיָּה וְעוֹד שֶׁהוּא בִּיחָד הוּא בְּסוֹף שֶׁהִנְיָה בְּחֵלֶק הַלְּבָבוֹת הוּא
 דְּבָרָה הַטְּעִיָּה וְכֵן הַחֲכָמָה שֶׁבְּנוֹךְ אֵלֶּיךָ וְהָרַח אֵלֶּיךָ הוּא
 חֲכָמָה הַלְּבָבוֹת וְכֵן אֲמַר אֲמַר וְכֵן דְּעֵתָה הָאֵלֶּם וְדַע הוֹרֵחוֹ לְבִי
 שֶׁהוּא מִכִּיָּה שֶׁהַלְּבָבוֹת לִינִים כֵּן כֵּן מִדְּוָה הַטְּעִיָּה כִּי שֶׁהַטְּעִיָּה
 הַטְּעִיָּה וְכֵן הוּא שֶׁהַטְּעִיָּה מִכִּיָּה מִכִּיָּה מִכִּיָּה הוּא שֶׁהַטְּעִיָּה
 וְהַלְּבָבוֹת נִמְצְאוּ אֵלֶּם שֶׁהַטְּעִיָּה מִכִּיָּה מִכִּיָּה מִכִּיָּה הוּא שֶׁהַטְּעִיָּה
 וּמִכִּיָּה מִקְדָּשׁ בְּעִינֵי וְכֵן וְכֵן הוּא יִדְעָה שֶׁהַטְּעִיָּה וְהַלְּבָבוֹת
 וְהַקְּדוּשָׁה הוּא אֵלֶּם שֶׁהַטְּעִיָּה לְחֵמִידָה וְחֵמִידָה יִשְׂרָאֵל הַטְּעִיָּה
 וְכֵן הוּא שֶׁהַלְּבָבוֹת מִכִּיָּה מִכִּיָּה מִכִּיָּה כִּי שֶׁהַטְּעִיָּה מִכִּיָּה
 לְבָבוֹת הוּא וּמִכִּיָּה מִכִּיָּה בְּעִינֵי וְכֵן כֵּן הוּא שֶׁהַטְּעִיָּה מִכִּיָּה
 וְכֵן הוּא שֶׁהַטְּעִיָּה מִכִּיָּה מִכִּיָּה מִכִּיָּה מִכִּיָּה מִכִּיָּה מִכִּיָּה

ויבין ללמוד כלל היות כדו להבין ולהניע אל תודתו אל ללמוד
 כדו להניע אל הנאותה כעולם אסור וארץ לא יאמר אדם אקרא כדו
 ויקראוני ר' אהרן כדו מלהיה זקן ואשכ בישיה אל ללמוד מאכבש
 אסוף אכבוד לבא ואמרו אל העשם עטרה לכהנדל צדק ולא קדושת
 לחשוב צדק ואמרו במנהג הפך תאמר ולא בשכר מנהג כדנאצל
 והכי עבדים המאמנים את הרב ע' מוכן ע' כ' ד' וידוע חף
 למי מאקלו לכ כי כמנה לר' באלו המאמנים על האקל והמנהג
 וכהנאמר ומעשה המנהג ואך אמר מהמנהג במאמנים אל על
 האלמית למינים והנאמר כב' שהוא סלון מתאמר ואן מנאיה
 הוא אקדו ב' כב' מהשאר הילאון ואל לא יוכל לעמוד עלת העלות
 אל לא יבין חמד בעצמו לא כפילוסוף כמובקן אל לא יבין עובדים
 חולתו עכ' ועצור במלין מי יוכל ואפי' איש בעד במוני היום
 איננו אובל ודלית ברעה אשר יאמר את עמו כי פרעה כחכם חכם
 לשמנה בקדקדק כי לרצונו כל עשה בני ישראל אכבש ונשים ונא
 כלם ע' ע' כפ' א' יאמר החכם הזה שיש להם פחאנל' לפי שהם בוס
 צוננים והם חוששים מעובדים הש' אל אין בינם לאותה ע' ע'
 הפרס כי נשים יבוליס למד כן קצבי ישראל הבישו ורלו הים
 מכאן כה וכי הרבנים שבאגנו כמו מוש' ר' יוסף קארו ומח' ר' ד'
 יוסף ל' ג' ונאמר ר' סג' ל' די מדעה ונאמם מהקדקדק ומאד פס
 מים עדנה אשר לא יאמר מרוב שאינם נביאים ואינם פילוסופים אפי'
 בלתי מובקקים ע' ע' הם' ח' ל' ההא כאלה בישראל בחי' ראשי
 דברי אלם אכן נא צור מבטול הם וכבר הביא בעל מעשה אסור
 הלאון הזה בכלל הרבנים שהיו למבטול למתפלספי בני עמנו ולא
 אכנתוב לך מה עוד מאה שיש למסקנ' הספר ההוא כן אינא מכותה
 הכבוד מבורך לזכר כי אפי' מערדן וידא אפי' כן קאליס יפגעו כי
 לכבוד החכם ההוא כי כן ארומה קצת מהמנינים יקנאו לכבוד
 המאמר ויבאו להנעלו מבלי שישיגו את המאמר השני בקנאון לכב'
 כפי' והוריהו ולכבוד האמת לכד ראש זה לא יכולה להחזיק
 מבלי שאעיד נם עליו בקודר אמ' בהקדמה ואל כאשר ידבנו לכו
 אלם קאליס אמנו לעמק בתורה ומה אל מה שלא יקרהו מעלה

דער 11טן יום

[illegible]

דרך חיים

הפסד גדול יהי מאד כוונת לא דבר רק הוא ואחרי להפסד דבר רק
 הוא כן אמת שבשאי אפשר כונן שאין לאדם כנאי לעסוק בכל המעשים
 טובים ובלתי טובים ויהי לו כנאי לעסוק במקנהם ואין שיבחר לו לעסוק
 בבוהקים בלתי אלו הדיר ונאמרו הדיר הדיר קודם ויניח הכלמי
 פוכנין בעין שאין אפשר אבל אין בזה התנלות על האדם בעל דעת
 באמור מזה היתה בוונה לפי שהוא אשר על ה שנה נהעסק בטורם
 גדול במה שנרדף לדומ' ולא פנה לבו וכו' ואין במצות ההורם
 המהות הדיר דבר שלא יספיק לו ל' שנה אבל יספיק לחפץ שנה א'
 ללמוד כללות ק"ש ומכלל השם ויטח לבם ולכן הדבר ברור שמי
 שלא הספיק לו ל' שנה של בחינה האמיתית ולא היה יכול אמר ואז
 המעשה בדבריו שאמר במה שנרדף לי תמצתה בהורה כי לדעו העסק
 באחיוה קבלל מצות ההורם הוא ודע על דברי עוד כי הכי
 מהביר ראיה מדבריו בדנותו להזכיר שיש לאדם לחקור באלהיות

היחס ודיכוס

ועתה מה אחרך עוד לסבר בגנות בלומזי עמנו ובהורה אמר
 ונוסף קטן ערום אך ההורה סביבני לדבר עד הנה כדי
 להזכיר מה שציתי להגיד ואמר הדבר והאמת כאלה דואה אני כי
 מי שירצה להודות על האמת יראה שהאמת אחי שאין שום התבולת
 והקנה מעליה יבטח לב הרצה להכלסף להמלט מההנהגה ומי
 שחשב שגזל לו הקנה כשילמד עם בקי וחמיד לאו מעלה היא ואמר
 כי אין יבטח עוד על איש בעולם ונא ישיב אל לבו לאמר אם בארץ
 נבילה שלהבתי מה יעשו אחי קיר הטוב טוב הוא היום הזה מהגאון
 ומה רמב"ם ומ' ראב"ע וזמאד הנז לעיל ואם הכן לעיל לא נמלט
 מהטעות ומתולדות בני ישראל והסגותיהם אין ית' מי שלא יביע
 למדרגתם מי יאמר איה לבי טהרה מנוחא חלוקה הסעיות והפסד
 באמונה כנני הנני קבלו דעהי ממ מדוהי כי אין בהם נהל ועקם
 וגם כי מעדוקדמוני עין הנז לעיל כלל דגלי עמדה במישור ולא מעדוק
 קדמוני ואם עליכם ינא שם רע אל תשחרו ואל תהיו כז כתר ש"ט של
 עולה על נביאן ידמה ענין זה לענין ענין א' נשאר מיהר הדברים
 ויהי כי דין בקש לו משענה להשען עליו הכיאלו לו עזאזולא הספיק
 להשען עליו עד שגשג וכו' ובביתאן לו ברום הדקדק והאשמה יודיע

אלוהים נותן וכוונתו וכוונתו היו נכספין בלצמחיה שם זקן אל' וכוונת
אמנה קנה אחר לו אלוני קח משענת בידך ולך אל' שוטק שבעולם
אריז לכנון לא הספיקו לי למשענת ואף לשען על משענת קנה שלך
מאנה בן הדבר הזה ודבר זה למשענת וכוונתו וכבר הארצתי בענין זה
לכי מרצתי האריכות בו ראוי ואחד מדברתי עד כנה מנאיתי
בהשוכה קריבם תבוסה מיוחדת על ענין זה וכל דבריה דמאס לדבר
יעוין עם פיון מ'ה

זכור דוד בעלות שחר נפשים ביד אלי תי בליל הני שמו
והי נכשלי כחורבה אמונתו חדשים לבקרים
והי הם בני מות בפשעם והוא החזיר נשמות לפגרים
ולא תסוב עלי מטחך אז כמו דלת אשר תסוב בצירים
ואם עוד יד חנוכתך נטויה ולא תחרר לאלה הדברים
ידיד הרף וכתר ליוצר
הטוב כי יצדקו מסך בזה ב' עלי פסות וכהני האמורים
משחרי האילים בשבתים בעור לילה בטרם אור סאורים
ידיד אם ילכו עברים חשכים היאורו באור חיים גשורים
פקח עין שכלך אחי ושור כי תחלל שם אלהיך בעבדים
באמרם כי בני משרה מבזים בלב לאור באור עושה לאורי
ואישים מסך ירא וכו' עשו גם הם בבא בית אל מאחרי
אחיה דוד כי שכנת אל מחכת בבית ה' בפרם בא עשרי
ואכת תאמרת לא אוכלה ער אשר יאספו כל תעורים

ཐུགས་སྤྲོད་པུ་ཀྱི་

בַּיּוֹם הַהוּא וְכָל הַיּוֹם כִּנְיָנוּ בְּחַלְמֵנוּ וְנִפְלֵנוּ
 בְּעֵינֵינוּ הִרְדָּה וְחַד כִּי הִמְחִיר וְכֻחֵנוּ זִכְרֵנוּ
 בְּעֵינֵינוּ ע" גִּזְרֵינוּ הַנִּבְזָה וְהַנִּבְזָה
 וְחַד כִּי הִבְטָה לֹא תִקְרָה תִבְנִין בְּעֵינֵינוּ הַנִּבְזָה

הפירוש אגוד דתובל' זל רבנו יונה ברוך סב' הייזא גנל באר

בהקיצו מסגרו יאדעו ויקהירוהע ונחבר מאימה כבורא

בזכרו תהדו אשר עשה לו ואמונתו אשר שמר לו כי החזיר לו נשמתו

אשר יפיק מנחלתו ערך בלבוש בורח אשר יחזיק למסות סמו

צִי מִדֶּשׁ וְהִמְלִיחַ בַּסּוּן וּבַסּוּמָן אֶלֶּה הַדְּבָרִים עַל לִבּוֹ הַבְּעִיר אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל

בְּלִבְבוֹנָם לֵאמֹר יֵשׁוּב עַל מַעֲשֵׂיהֶם דָּבָר מַעַל

אשר ואלה שמות חן חמור ונחל צבצב דרך יצחק יסוב לשמרון וישום חמור

[illegible][illegible]

הוא מפרט את כל המידע הנדרש להגשת המסמך, כולל שם המפרט, תאריך, מספר, וכו'.

לדייקה צעיר יקום מיד וגאיתרשט או חם יצטרך נצנה בעבודת דינא

יהוה ואלה יהרמל פן עלילו עליו חן למען חן פעמי המלך ע אסו

לעבודת מלכה רבה שיש לו להזהר לקום במהירות ובחיות וידע

מן יאמר לבא עכ"ל ובתודת ה'לש מזמור כה' לרוד אליך ה'נכס

אשר זה סבתו כי ידך אפקי רחמי בנורג שבטולם ארם מקהידין אלה

פקדונות וכו' מחליף את כל זה בזה אבל הק' כה אינו כן אל אפי'

ללכתים ללכת שבתא פתל אחד שחרית ורקע נפשו וללל מנחה יא שבתא

דאזאנעם צו קומען און זיך צו שטעלן אין דער צווייטער קווארטל פאר א פארשטייטליכער ארבעט.

אָר אַלעס גורו נער נרם ספקידים בידו קנשים. (והוא מחזק בלשם

מסמכים אלה הם מקהירים בידו בלילה ומסמכים

የጥቅም ስራ አከናዊነት

১৯৭৩-৭৪
 ১৯৭৪-৭৫

המספרים בלוחות אלה נקבעו על ידי הוועדה המייעצת.

[illegible]

1953-1954

במקום הזה נמצאנו חפצים רבים ובהם

דבולע בליעו דמלק וואהעבריה באהאל דמהעכרס וואהרגו מהבאל

לכוננותה דאתכל'לת בשמחתא בקלי עליון באינון עובדין עבין ונבדקי

[illegible]

וְכַפֹּק דְּבִרְתָּא דְּרַמִּי מַעֲרָה קְדָמָה מְכִינָה וְחֵילָא וּמִרְמִי קוֹדֶם מִיָּא
 בַּל מַעֲרָה עִלָּא וְזֶה בְּשִׁירֵי מְכִינָה אֵל מַמְכָּה וְכוּ' מִרְמִי לְאִדָּם
 מִיֵּאחֲזָהוּ דַּעֲרָה וְיִכְיָה נִמְכָּר לְלֵכָה לְבָהּ וְיִאמָר בְּלָכוּ כֵּן יִכּוֹל הַבֵּה
 מִמֶּהֱיָן לִי שֶׁם לֹא כִמוּ שְׁמוֹסִים בּוֹעֲרִים בְּעַם מְהוֹלְבִים עַד פֶּתַח כֶּה
 וְכַשְׂרוֹאִים שְׁלִין שֶׁם עַד קְעֵסָרָה נֶאֱדָר אַחֲרֵי יִבְשׁוּ בִשָּׁת וְכַשְׂיָדְאֻם
 לְבִלְלֵהֶנּוּ בְּכֶה יִשְׁאֲלוּ אִם יֵשׁ מִנִּי עַמִּי אֲכַנָּה וְקִשְׁיָא לִי בִין
 דַּעֲרָה קְדָמָה מְכִינָה וְחֵילָא דְּרַמִּי אִלֵּי ר' יוֹחָנָן בֶּשֶׁכ' בַּל בְּכֶה וְאִינוּ
 מִוֹנָא שֶׁם עֲסָרָה בּוֹעַם וְגַל מִמָּה שְׁאֵל ר' יוֹחָנָן בֶּשֶׁכְּכֶה בַּל בְּכֶה ר' לֵל
 בְּמַגְנִיעִים לְמַקְוֵם שְׁכָל קָדִים וְאִינוּ יִכּוֹלִים שְׁלֵק שֶׁם יֵאָדָּו כּוֹעֵם וְהָיִי
 דִּיּוּק הִיכָּה דְקָרָא דְאִמָּר וְאִין עֹנָה וְזֶה רַמִּי מִעֲדָר שׁוֹבֵל לַעֲנוּת דְּכַר
 קְדוּשָׁה עִלָּא וְאִין אִישׁ טוֹמְרִיקוֹן אִמָּן יֵהֵא מְמִיָּה וְכֵן הוֹדָר
 פ' הַרְוֵמָה הַכּוֹף קְדָמָה דְּאַשְׁתַּכַּח בְּכִי מְכִינָה אֵלָּה קוֹלָקִים דְּאִיכָּה
 קִינָמָא בְּדִרְגָּא דְּדִדִּיק בְּהַדִּי מְכִינָה וְדָא אִיכָּה דְּזֹא וּמַשְׁחֵרִי יִמְכָּא וְגַי
 דָּא סְלוֹק בְּמִלְיָא עִילָאָה וְאִי תִימָא דָּא הִנֵּינן בִּשְׁתָּהָן דְּקָבֶה אִתִּי
 לְבָהּ וְלֹא אֲשַׁכַּח יֵמִיד בּוֹעַם אֵלָּא הַכּוֹף מִדְּאִקְדִּים אִתְּחַבֵּר בְּמִכִּינָה
 וְקִי בְּדִרְגָּא דְּדִדִּיק לְמַלְכָּא דְּעָדָר לְכָל כִּי מִהִי דִישְׁתַּכְחוּן בְּדוֹן כִּלְן
 עַד דְּכוּן מַעֲמִי גְרַמִּיכוּ אִקְדִּים חַד וְחֵילָא אִתְּחַבֵּר מַלְכָּא אִשְׁכַּחִיָּה אִמָּר
 לִיכֵי בְּנִי מִתָּח אֵין אִינוּן אֵל מִאֲרִי אֵנָּה אִקְדִּימָא מְכִינָה וְכֵן אִינוּן אִתְּחַבֵּר
 אִתְּחַבֵּרִי בְּדִין כֵּן בְּעִינֵי מַלְכָּא וְיִתִּיב הֵמָּן בְּהַדִּיָּה וְאַשְׁתַּעֲי עַמִּיָּה
 וְאַתְּעִבִיד רַחֲמִי דְּמַלְכָּא בִין כָּךְ וּבִין כָּךְ אִתְּחַבֵּר כֵּן עַמָּא וְאַתְּפִיִּים מַלְכָּא
 מִמֶּהֱוֹן וְעָדָר לֹון בְּשֶׁלֶם וְאִי חַד לֹא אִקְדִּים לְאַשְׁתַּעֲי קִמִּי מַלְכָּא לְאַחֲזָה
 בְּמִכִּינָה דְּהָא אִתְּחַבֵּר מִיד כְּעִים מַלְכָּא אִין הַכּוֹף בִּין דְּחַד אִקְדִּים
 וְאַשְׁתַּכַּח בְּכֶה וְכַמְכִינָה אִתְּחַבֵּר וְאַשְׁתַּכַּח לִי בְּדִין אִתְּחַבֵּר בְּאִילוּ בְּלָהָה
 אִתְּחַבֵּר הֵמָּן דְּהָא דָּא אִרִּיק לֹון הֵמָּן מִיד אִתְּחַבֵּר עַמִּיָּה מְכִינָה
 וְיִתִּיב בְּזוֹנָא חַד וְאַשְׁתַּמַּד עַם בְּהַדִּיָּה וְאַתִּיב לִי בְּדִרְגָּא דְּדִדִּיק וְאִי
 חַד לֹא אִקְדִּים מִה בְּתִיב מַדּוּעַ בְּאַתִּי וְאִין אִם וְאִין עֲשָׂה לֹא בְּתִיב
 אֵלָּא וְאִין אִם לְאַתְּחַבֵּר בְּהַדִּיָּה לְמִיכָּה גְבִילִי בְּרָא אִם קְלָקִים
 בְּדִרְגָּא דְּדִדִּיק אֵלָּה אִיכָּה מִאֵין דְּאִקְדִּים לְבָהּ לְמַלְכָּא בְּהַכּוֹף דְּרִגָּא
 עִילָאָה עִלָּא וְאִינוּן הִי הַעֲוֹלָם מְכִינָה מִה ר' לֵל בְּדִרְגָּא דְּדִדִּיק הִי
 מִהִפְלָאִים וְהַמְכִּים עַל גְּזוּלָתָהּ מִמְּקָדִים לְבָהּ וְכֵן בְּלֹא יוֹם כְּעַבְרִים
 גְּנִים כְּדִי לְהַגְבִּיחַ כֵּן אֵל קוֹדֶם חֲבִירֵי וְהַכּוֹף אִתְּחַבֵּר אֲנָשִׁים מְכִינָה

היוצא בהשכחה כ"ה בשחר אך במנחה ובערב לא ולא עוד אלא
 אהרבה פעמים לא יבואו כלל לכ"ה בערב ובצהרים וזה דרכם בכל
 למו כי מה נשחזה חסלת הערב והפלה המנחה מהפלת שחרית
 ואל"ה הרי ארץ תפלה ערבית ראש השבועתי נקום מיהא פלגא בדרך
 הפלג המנחה שלא תפלה היא מהפ' השחר אדרבא נראה מפרקא
 קמא דברכות שיש להזהר בתפלה המנחה יותר משל ערבית ובשל
 ערבית יותר משל שחרית דג' החם א"ר חלבו לעולם יזהר אדם
 בתפלה המנחה שהרי אלהיו לא נענה אלא בתפלה המנחה וזולי רבי
 בתן למד אף בתפלה ערבית וכו' רב נחמן אמר אף בתפלת שחרית
 וכו' ע"כ וגם לתפלה ערבית אין זו טענה כי אמרם הפלה ערבית
 ראשית הספיק לתפלת של ערבית אבל ק"ש של ערבית מאי אינא
 למימר ועוד כי מ"ש ת"ע דשות היינו שאם לא ירצה להתפלל כלל
 הרשות בידו אבל מי שירצה להתפלל אותה וקבלה עליו חובה שאם
 לא ירצה לבא לב"ה שיהיה הרשות בידו זה לא אמרו ועוד שהרי
 נמצא בר"מ פ' וינא וכפ' פנחס שמאמר ת"ע דשות הוא סוד ואינו
 בפשוטו ואמר על המפרשכו במשמעו ופירושו אחריתא איקו תבן
 למיכל לבעירין וכו' יעוין שם ועוד אפי' שיהא בפשוטו כבר הודם
 זקן דר' אלכסי והראב"ם ופובקים אחרים דהאידנא קבעה חובה
 ואין לבטלה כלל אבל האמת הוא כי אין זה כי אם רוע לב בשחר
 מערין אינה שעה שצא אדם לפעלו ואם יפתחו קתנויות אין גם אחד
 שיכל לקנות סם מקדמים ובאים לכ"ה אך בשעת המנחה שהוא זמן
 מנא ומתן ובערב שערין יש בני אדם שבאים לקנות אינם חוששים לבא
 בזאת יבחנו אם מה שמשימים בבקר לכ"ה קול לאהבה הש"י בהיות
 זהירים וזרזים כמו כן לבא במנחה ובערב ואם לא תיפרעה כי
 מרגלים הם ומקטני אמנה הם ואין במחונס כשי' בראיו וגראש
 בעיניהם שאם יניחו פקסם וחנות' בלאתה שעה כדי להתפלל שיפסידו
 קצת ממה שיש להם להרויח וחושבים כפתאים שבהתבטלם מעבודת
 הש"י ישהירו ליה מתוך וכו' חבתי על ענין זה שיר קטן וזהו

אנוש כי תאמין באל ותביר הדי ברפת יי היא תחשש
 תברכהו תבאך בתחסיר עבודתו ובהיות אף להעשיר

דרך חיים

עזר מכלות אחד דלתי וצאת אנשים וכו' וזהו
 נכח ציטוי ולא בשאר הימים כאלו לא היה החכם להביל כל ב' ב'
 וזה' וכן לא יעשה כי יגות החפלה וק' שמה בכל הימים ואחרי
 לענין ראשון לספר בסבה המקדים לב' אחר שלמה ה' מה אשרי אדם
 שחמ' לי לשקוד על דלתותי יום יום ובני כי מחליתמול חיים ובולי
 גרתי להיבוכן בפסוקים אלו מדרש שהי' לל אשרי אדם שיעשה מזה
 כלותיו או אשרי אדם שיוקד מעבירה כלותיו כמו אשרי האיש אשר לא
 הלך וגו' אבל לשקוד על הדלתות ולשמור תאוצה הפתחים מה תועלת
 בזה ועוד מה ר' ל' כי מונאי וז' שהצדק בפסוקים אלו להלל
 ולשבח המקדים לב' וביה יהי שבו ויוכנו הפסוקים וזה כי להיות
 שהקדמה לבית הכנסת הוא דבר קשה בעיני הבלגשים בזה מפי
 המנהג והלילות הקצרות ובגשמים מפני הגשמים והקד' ובמנהג
 להיותו עה המנהג והמתן וכן בערב או להיותם בערב עיפים וזה לב
 האדם רע משיאו שלא יחוש לזה לפיכך אחר אשרי אדם שחמ' לי לי ולא
 ליצרו ואמר לשקוד על דלתותי יום יום להזהר שלא יהא הקדמה האד'
 לב' כדרך מקרה מעט מקדים מעט מאחר רק יהיה מקדים המיד ולא
 ואחר אפי' יום אחר ואמר לשמור תאוצה פתחי לכורות כיצד ראוי
 שתהיה זאת ההקדמה שהוא אומר עליה אשרי ואמר שראוי שיקדים
 לכל טרם יפתחו שערי ב' וימהין שם על הפתח עד בא הכוח
 לפתוח לשמור פי' להמתין כמו ואביו שחר את הדבר ודברים כמות
 וכן כרשי' בפ' דרכות גבי אחר ר' יוסי פעם אחד נכנסהו לחורבה
 ובא אליהו ל' ושחר לי על הכתח אחר כך נהן פעם למח ראוי לאדם
 להקדיש כל כך ואמר כי מונאי וכו' ר' ל' כי הנא ראשון בב' כב
 יבול הוא מונא שם הק' ב' שממהין לו שם כרא' דא עשרה קדמה
 שכינה ואתיא ומי שמואל להכ' מנא חיים ודאי ויוסיכו לו שנות
 חיים כראמר ריב' לבניה הקדימו ואחשיכו לבו נגישתא כי יבוי
 דחורכו חיי ובפ' דרכות א' ל' יוחנן איבא סבי בבבל המה כיון
 דא' מקדמי ומחשבי לב' א' דייכו דאבני לבו ומלכד זה יצא
 רצון מה' ויהעני על ה' ויהן לו מכללות לבו כמ' באכר ואשהו
 עמיה ואתעביד דתימא דמלכא וכו' מכתוב לעיל וארז' שאל' מדברים
 שאדם לונל כדלתיים בע' וזהו קימת לו לע' ש' שאל' השכמה כ'

בִּבְן קוֹם חַיִּשׁ מְכֻסֶּה נֹו וְשֶׁחַ רֹאשׁ וְאַף לֹא בְּאַבְל אִם אֹרְחֵיהֶם
וְהוֹצִיא מִתְּרֵי הַמַּאֲכָלִים • וַיְהִי וְכָל קִרְבֵּי הַשְּׁהוּרִים
וְאַחֲרֵי כֵן רָחַץ טוֹף נְקִיבִים • וְסָרַק מִקְרָה לַיְלָה בְּשָׂרִים
וְאֵל יִהְיֶה קְרוֹשִׁים סִסְף יֵשׁ מְעָלִים פֹּשֵׁט וְרוֹד מִזֶּאֱב וְחֲשָׁרִים
אֲשֶׁר הֵם יִרְחֲצוּ מִיֵּם יְדֵיהֶם • וְרַגְלֵיהֶם וְרֹאשֵׁם בְּשִׁחְרִים
וְצִהְרִים עֲרֵבִים גַּם בְּלִילוֹת • בַּעַת שֶׁלֹּג וְקִרָה מְסוּרִים
מֶר

בִּה וְשֶׁחַ רֹאשׁ כִּי שֶׁחַ רֹאשׁ כִּמוֹ וְשֶׁחַ עֵינַיִם מִשְׁעֵי • וְמִדָּק לִשָּׁן קִדְמָה
וְנִקְיִין כְּשֶׁרִים כְּנוֹי לַעֲרוֹה כְּמוֹזֵב מִכְשָׁרוֹ • וּמִתְּרֵי כִי דֶרֶךְ הַרוּחֹת
בְּחֻזְקוֹת שֶׁהֵם מֵאִדִּים וּמִפִּצִּיזֵה הַמַּיִם וְהַשֶּׁלֶג הַזֶּה • בִּבְן קוֹם חַיִּשׁ וְכוּ'
לִשְׁוֹן הַטּוֹר מִי כ' וַיִּמְחַל לְקוֹם בְּרִיאוֹתָה וְלֹא יִלְבַּשׁ מִיוֹשֵׁב אֱלֹא יִקַּח חֲלוֹקָה
וּכְנִיָּה בּוֹ רִאשׁוֹ וְחֲרוּעוֹתָיו בַּעֲדוֹנוֹ שׁוֹכֵב • וְנִמְחַל כְּשִׁיקוֹם שֶׁהוּא מְכֻסֶּה
בְּמֹו שֶׁהִיךְ מִהַפָּאָר ר' יוֹכִי מַעֲטוֹלֵס לֹא רָאוּ קִדְרוֹה בִּיהִי שִׁפְתֵי חֲלוֹקִי
וְאֵל יִתְּרֵי קִנְיֵי בַּחֲדָרֵי חֲדָרִים מִיִּרְוֹאֵנִי וּמִיִּירְעֵנִי כִי כִבֵּה מֵלֹא בִלְ
הָאֵרֶץ כְּבוֹדוֹ אֲשֶׁר לִכְנוֹי חֲשִׁבָה בְּאֹרֶה • וַיִּקּוֹם וַיֵּלֶךְ בְּכַפִּיפֶת קוֹמָה
בְּרִאיוֹתָה פִּיךָ דְּקִדְוֹשִׁין אֲרִי בִלְ אִסּוֹר לֵילֶךְ בְּקוֹמָה זְקוּפָה כְּנִאֲמַד מֵלֹא
בִלְ הָאֵרֶץ כְּבוֹדוֹ עִכְ מִהַטּוֹר • וּפְרָשִׁי מֵלֹא כֹל הָאֵרֶץ כְּבוֹדוֹ מִשְׁמַשׁ
מִשְׁהַרְבֵּב וַיִּוֹרֵד לַמַּטֵּה וְהִזְקַף קוֹמָתוֹ נִרְאָה כְּרוּחַק • וְאִגִּי מִנְחָם
מִכְרֵם כִּיּוֹן דִּמְלֹא כֹל הָאֵרֶץ כְּבוֹדוֹ לֹאוֹ אֹרֶחַ אֲרַעֲלָ לֵילֶךְ אִישׁ לִפְנֵי
מֵלְכוֹ בְּקוֹמָה זְקוּפָה • אֲבָל יִשְׁכִּיל וַיִּמְתֵּד פְּנֵי דֶרֶךְ מוֹכָר • וְאֵל לֹא
יַעֲשֶׂה בֶן הָוֶה טוֹבָה קִלּוֹן • וּמִבְּזֵה הַמֶּלֶךְ • וְנִתְּבֵה כִר' יוֹנָה כֵּם הַיִּירֵאָה
וְאֵל וּמַעֲתָה קוֹמּוֹ לְהַהֲלִיךְ עַל הַדֶּרֶךְ יִכְפּוֹף קוֹמָתוֹ וַיִּשְׁאֹף רִאשׁוֹ • כִּי
הַשְּׁבִיעִה לַמַּעֲלָה מִרִּאשׁוֹ וְלִכֵּן נִכּוֹן לִבְטוֹה רִאשׁוֹ וְאֵל יִהְיֶה כְּגֻלּוֹ כְּרִאשׁ
וְכוּ' עוֹד כִּהֵם שֶׁס' וְאֵל וְכִלְכְּתוֹ בְּדֶרֶךְ אֵל יִשְׁאֹף יוֹתֵר מֵדֹאֵי וְאֵל יִשְׁכִּיל
שׁוֹרְרוֹ עַל עֵינָיו כֵּן יִחַשֵׁב לִלְמַג וְאֵל יֵלֶךְ בְּקוֹמָה זְקוּפָה אֱלֹא יֵלֶךְ כְּמִדָּה
בִּמְנוּתָה לֹא זְקוּף וְלֹא כְּפּוֹף יוֹתֵר מֵדֹאֵי וְכוּ' עִכְל' • וְדוּמָה לֹאֵה כְּתֵב
הַדְּמָה בְּחַיִּיזֵי מִס' דְּעוֹתָה עִס' • וְהוֹנִיֹא מוֹתֵרִי וְכוּ' • לִשְׁוֹן הַרִי
בְּסִפְרֵי הַיִּירֵאָה וַיֵּלֶךְ לְבִית הַבְּטָא • וַיִּבְדּוּק עֲצָמוֹ וַיִּפֶּה כִי אֲחֵרֵי שְׁאֲרֵיבִי
וְכִנִּי מַעֲיוֹן בְּרִיכִין לְכֶרֶן אֶחָ כְּשִׁי תִּתִּיד שְׁנֵאֲמַד בְּרִכֵּי נִשְׁכִּי אֶת ה' וְכֵן

דרך חיים

קדמי את מה קדמו אין נאה להביא בתן מלא צואה לפני הכ"ה לברית
 עכ"ל ואחר כך רחץ וכו' כי אחר שטעה צרכיו יקנה עצמו כי צואה
 במקומה כי בכי סכעת אסור לקרות ק"ש בדאיהא כפ' אחר להם
 הממונה ואר"ל בס"פ הוואה שיקנה בשמאל ולא בימין לפי שבה
 מראה טעמי תורה ואוכל בה וכל ששקנה בשמאל יש להזהר
 לקנה בשני אנבעות הראשונים אך לא באמצעי לפי שבו כורך ג"פ
 רצועה של יד שהוא בדונמת עמודא דאמצעיהא והמשכיל יבין
 וזל הרב מפורסמאל כאשר הסך דנליך או לא ההיה סבור מקרה לילס
 רחץ מנצחך והכון לקראת אלהיך ולא יראה כך ערות דבר ושם
 מאחריך ואל הקל בטכרה גויהך כי היא העמוד על טכרה נשמך וכו'
 עוד כתב וזל אחרי חבורך אל חברהך רחץ ממתניך ולמטה לשמור
 מסמרה טכרה הפלך ע"ל וזל ספר הישר בשער י"ג ויכיה גופו
 טהור ונקי מכל טומאה ואם יקרב לאשהו ויוכל לרחוץ ולטהר גופו
 בכל פעם או ישכיל לעשות כי נקיות הגוף יחדם נקיות הלב עכ"ל
 וכן כהנא בספר החסידים ה"ק וזל בשארם משמש מטתו לא יהבן
 סימני שום דבר קדושה או תפלה או תורה אלא ישפסף במים עצמו
 כעוב שלא ידבק בו נחרדל עכ"ל ודמ' בס"ל כתב בהשוכה וזל זה
 בעני שאמר עלי שאיני רוח מקרי שקר הוא מעידין עלי שנים וארץ
 משעולם לא נמנעתי מרחוץ אלא מחולי ואיך אשנה מנהגי ומנהג
 אבותי בלא עילה עד כאן לשונו

עבוד אל בבגדים החמודות זכור עשו ואיך כבוד להורים
 גדילים יהיו כל עת עלי ג' וד' טלית עשה לך מצפורים
 וידיך שטוף שלש פעמים שטוף פיך והסר רוק וירימים
 ואל תביא בידיך אלות ויהיו הם ורגליהם סתרים
 ולעד יהיה שרי בצרים ובא בית אל בטומאות קשורים

ב'כ' לקורים פי' לזכות כמו על ברנות כוונת הפירוש פרז
 בדברים דבה ארשנ' לא כיבד כבוד את אבותיו כמו אני את אבותי
 ומנאלי שכיבד עשו לאביו יותר ממני כיבד הייתי משמש את אבי
 בכלים נואים וכשהייתי כולך לשוק הייתי משליך אוהן הכלים ולובש
 בליים נאים ומנא בקן אבא עשו לא היה עושה כן אלא אוהן בליים שהיה
 לובש ומשמש בחן את אביו כן מעולין תדע בשעשע שיתא עשו לנוד
 ולהכניא אמרה דבקה ליעקב בני אביך עניו כהו ולגני מלכות אומך
 אותן כלים נאים שאחרי לובש ומשמש בקן את אביך ואהה נבנם אבא
 וקול אומך בידך וסבור שאלה עשו ומכרך אהך ומנין צא' ותקם
 דבקה את בגדי עשו הסמכות שבהן היה למוד לשמש את אביו ע'כ'
 אני להם לבריות מה יעשו ליום כפאדה באמור להם הלא כיבד עשו
 ברשע את אביו כשר ודע יותר מאשר נבדהם לאביהם שבשמים כי
 עשו היה לובש לבושים מעולים בשמשו אבא ודעים מבני ישראל כשאחד
 מקדם להתפלל בביתם שהתפלל היה עבדו לשי' לא די להם להתפלל
 ביחוד ואין לב' אלא שהתפללו כאשר יודמן על כלשם המצנכת הקטן
 שפסגה המיוחד לנגוף כהוה קביה ולישן עמו בלינה ושאר גופם מבלי
 פסגה ולפעמי' גם מבלי לבוש רק באכונדו ונאבק שעל רגליו ודקיקה
 מקו' ובנאלו לשוק יתליך אותן הכלים וישים הנציץ המכוד על ראשו
 לא כובע ישמע וילבש בגדים נאים א' למעלה וז' למטה ובתי יודים
 גם בתי השוקים ילבש ולא נכון לעשות כן רק לקי' הכון לקראת אלהים
 ישראל וכן החסידים פי' לא כהובב הזה כלשון שמור רגלך כאשר תלך
 אל בית האלוקים שלא יהיו רגלך ממונפות הכון לקראת אלהים ישראל
 במאדס כל לפני המלך לא יבא באדם בשוק אלא יעטוף לקיחה לפני
 באימה וכבוד אנו האלמי' לפני ארון כל קאר' ע'כ' בו' שיש למ' להתעטף
 לקיחה לפני באימה ובאיה א' לאלוהים המתעבים משבת לשבת כדו
 שלא יבולס ואין מושכל' עמא ימנהו ולא יוכלו לית' כבוד למי שנתן
 מתנתו עליהם חל' יכין ודמין לבש עט' ובס' ידאס בזהב ואל' וסמך
 חן מלבד בגדיו לא ברעו ולא במי רגלים ואם יש לו יכולת יכין לו שני
 מנעמים א' טלובש בעת שכלל לבד למען יהיה מקי יותר כתכלתו ואם
 אין לו יתבר שלא יעקף את שלו ויבצטס תמיד להקדיש בתמי' הנאס
 מעליו ע'כ' לובש המתעבים פי' הנה ל' תמיד א' בזהב עטפתו קמנו פיה

דרך חיים

לו תלוק לכן לכל כי את מיני ידבק טעבת ורע בחלוקי וכן ידבק נחלם
 שמעננים וכמנחלים ואיך אלץ לבי ואיך השמע הפלתי וכולי עד כאן
 ופר' רמ' ניגדין בהם שמצא בהוב שראוי למי שיכול להזכר שלא יבנם לבי
 הכסא כלבום הנקרא שאין בלעז כ' ש' כנסת הנקרא קאסה לפי שהולך
 עמם לבית הכנסת וראיה שם ש' בגדים ששכל בהן קדרה לרבו אל
 ימאן בהן כוס לרבו דק ויהי בגד מיוחד להכנס לבית הכסא ושהעיד
 לו על א' מחבמי א' ש' שהיה נכנס לבית הכסא כלבום עוד ע' כ' גדילים
 והיו וכו' לשון ה' היראה ויהי לו טליה קטן וילבשו מיד בקאמו כדי
 שלא ילך ד' אמן בלא ציניה כי עקר מצוה ציניה ללבוש המיד כי לזכרון
 המצוה נהנה ולמען לא יתור האדם אחרי פריצות לבו ואחרי מראס
 עיניו כמחפזים הנזק ודבר זה לא ימצא כי אם בלכתו בדרך שדברי
 פירוש מנחלים סס ולכן ים ללבוש על הבגדים כמ' ש' ראש ע' וראיהם
 אחרת מצוה שיהיה נראה ולפי דעתו יתור חייב אדם להעטף בצניות
 בשאר השמות משנה הפלה למען יזכור ולא יעשה עבירה ככל שעה
 כי בשעת ההפלה לא יעשה עבירה ע' כ' זכ' אורחא חיים בני קח
 חכיד להעטף בעשיית מצוה כמ' מצוה על גוף צדיק ימח וכו' מי
 שאין עליו כמ' מצוה נקרא לכוש בגד בוגדים כי מעיד עדות סקר
 בעצמו ע' כ' ולא ידעור בסימן כ' ד' מוכ ונכון להקנות כל אדם זהיר ואח
 במצוה צניות שיהיה לו בגד קטן מעויץ סילבס אחרת כל קיום כי עיקר
 מצוה על אצות המצוה וכלל שעה וכל דע צריך לכת דאמה לדבר
 בלחם המאמר למכרו על ענין א' שקושר קשר בחלוקי כדי שימכרו ע' כ'
 ואחז להזכיר שיהיה המלת לכן של כלל עה יתנו בגד לכנים ודרשו ר' א'
 כס' שאל זה צניות המלכות הכבוד וכלל באותם שעושים טליה קטן
 מעויץ נבטים זה לשון צד הקימה באת גד' נתחייבו להעטף
 בצנעת לבנה שהיא סימן טליה ונפרה כי כמ' שהאדם סימן הקטן
 בן הלבון סימן המליכה והרחמים שכל וכן נראה מהפס' כו' פ' הכנס
 דמלך לכנס אשתו למי ינא וכולי עוד צריך לחזק שיהיה בו כשעור
 צ' דברים המעשים בזה וצושים המלך קטן קטן ומעבדים ברכה לבטלם
 ובמלך הדבר מהלכות צושים יעשו טליה קטן את ארצו ואת רחבו כפול
 ולכן סימן את דבר ה' חזק שיהיה בו כשעור קאמרו ר' א' וכו' כל
 אקטין וזהו שיהיה צנע לבנה כה דאמ' חזקו ואלו קטן שיהיה

לצא' בה בלעדי' לזמן ואע"פ שא' לאסער מעשה זה כיוצא מ' ג' זאת
ישיב אל לבו כי זה שיעור לא מעט וכבר דאית' א' מגדולי הדור שלא
היה מברך על טלית קטן מיראתו שמא אין בו בשיעור לכן ירא' אלפים
יעשהו גדול כל מה שיוכל כי אם יהיה קרוך ורחב יותר מרז' ל' יפס' ו
ואם לא יהיה בו שיעור יברך הרבה בטלה ויחלל שבת כי כיון שאין בו
בשיעור להחייב בביניה נמצא הביניה משאוי עוד יש להקצר
שהיה הטלית מנצח צמר של רחלים כי אם יהיה מנצח נפ' לו המצוי
וא' מנוצה של עזים כגון מוחאיריים וגאמילוט'ים אינו חייב בביניה ו
ההורה ואם יהיה של פשהו אבאר לעשות בו ביניה כפי דעה הגאונים
ור' ובה קד' אש' בתשובה כלל' ב' שכן נוכח' בלשכנו ובצרפת שלא
לעשות טלית של פשהו ואל' מהר' קארו סי' ט' נכון שלא לעשות טלית
משום דבר אלא מנצח רחלי' כי היכי דלקיים מצוה ביניה מראשיתה
וכן כתב האור בשם ר' ישעיה וכו' מול' שיהא שמים יושא' נשאו
מסלעת' ולא יעשה טלית אלא מנצח עכ"ל וכו' יודע שהבתי
הזהר אמרו ב' פשהו בר' מ' שניך לעשות בכל ביניה י' הנהיה וכל
חוליא' היא' ג' רביבות בעד יעשה אחד פקעכיר הכוטים בנצח הכנף
קושר קשר במנהג ואח' מהחיל וכו' ע' הקוט' הקרוך של שאר
החוט'ם ג' רביבות סמוכות זו לזו וזוהי קד' חוליא' ואח' מרחיק
מעט ועושה חוליא' ב' ומרחיק מעט ועושה חוליא' שלי' וקושר
ועושה עוד ג' חוליות וקושר ועוד ג' חוליות קושר ועוד ג' חוליות
וקושר ויש בעשיית הגדיל כך בדרוש ג' חוליות ובקשה השם וידק
סמוך וכו' אל הטור בס' ד' וידק' בנפיון כפי ויכד' ענ' וידקדק
לשרות עליהם ג' פעמים מפני שרות דעה שורק על ידיהם קודם
בטלה ואינה ברה ע' שיעור עליהם ג' ולכן נריך שלא יגע בידו
קודם בטלה לכה ולחוטם ולחוט'ים ולענינים מפני שרות דעה שורק
עליהם עכ"ל בה קד' להודקם נהנו לרחו' הפה מפני כרעין שבנו
שניך להוציר השם בקדושה ובטהרה וכן כתוב בכל בו סי' א' ואל'
הביא וכו' אל הולעת יעקב ההולך ד' אמות בידים טולות חייב מיהא
לפי שמביא אל אחד בידיו ועליו הכהוב למר' ישליו חוליא' לסודרים
ובטוחות למצוה אל' לאשר הביא אלוה' בידו מיהא מעט' אל' פתח
המכאולות אל' אחד בידים עכ"ל ובה' האקד' ב' דאש' א' אצורו בר'

דרך הים

צד נש קאים כנפולא חיה ליה לבדכא למאדוה צעעהא דפקח עמיה
 היך מברך ככי כו עבדי חסדי קדמאי מנא דמיא כו מנהבי
 קמיה וצוהנא דמהערי בלינא אסתן ידיה וקיימי ולעאן בלוריהא
 זמכרי על קריאה הרנוולא כד קרי כדן פלנוה לילא מתא ונדן
 קב' אשהכס בל' ע ואסיר לבדכא בידן מהאבין וכן כל שעהא
 בגין דכשעהא דבר נש נאים רומיה פרמא מיניה ורומא מסאבא וזין
 ושריא על ידיו ומסאב לין ואסיר לבדכא בכו בלא נטילה ואיתיהא
 ביממא דלא נאים זלא פרמ רומיה מיניה ולא שריא עליה רוח מסאב
 עאל לבית הכסא לא יברך ולא יקרא בהורה אכי מלה חדא עד דיסחי
 ידיו לאו בגין דמלוכלבין נינהו אלא רוחא שדא חיה בכל ביה הכסא
 בעלמא דשריא התן ושההני מהכסא ענכא זמיר שריא על ידיו דבר
 גש עכ' ש' מ' ד' ש' מ' לדרך הכרונה כל שחר כל אחא בזאגה
 במו סנה' הרמ' כסוכן משמע מוגיא דהלמודא בברכות וש' מ' שאן
 לברך דום ברכה קורס נטילה וש' מ' ביום רוח רעה שורה על ידיו
 כמו בליה * וש' מ' הנננס לבית הכסא אע"פ שלא עשה דרכיו צריך
 נטילה * עוד קבה משמע שצריך ליטול מיד כשנעור אע"פ שאן
 דגונו לקוס עדיין * עוד שם בפסוק ויגדש את הארץ כל בני עלמא
 טעמי טעמא דמותא בלינא כשעהא דניימי ורומא מסאב בריא על
 ידיהו ואסתאבין וכד אתעד בר נש ואהדר ליה נשמהיה בכל מק
 דיקרב בידיו בלכו מהאב וע' ד לא ירב בר נש מנוי לאהלכא מתא
 דלא נטל ידיו דהא אמשך עליה הכוח רוח מהאב ואסתאב ואיה ליה
 דשו להא: רוח מסאב' לשריא בכל אתר דאשהכס רשימו מהסריה וע' ד
 לא יטול ברנש ידיו מתאן דלא נטל ידיו בגין דאמשך עליה הכוח רוח
 מהאב וקביל ליה האי דנטל מיא מיני ואיה ליה רחו לשריא עליה דבר
 נש כנ' בעי בר נש לאסתמרא מהאי חויא בישא דלא יטלוט עליו עכ
 דבס' אורחות חיים בני חיי זכיר בכלי של מים קמוך לעשתהך וכשהקן
 בבק' אל הטול חלוקה ללכוס בלא נטילת ידיה לא מירך ולא מיד אחר
 שלא נטל ידיו כי רוח הטומאה שורה בידים ואל העבירה על עיניך כן
 ובשלו דמים בתרלית עיניך כי אין ברכה שורה במראה עין שקבל
 טומאה ואי עכיד לקסתכל בשוגלאו אגלאו נאלט וואוהכו נכשל * מוי
 אהיר בנטילה ידים כי קיאל מקדברים הטומאים ברחמו של עולם וכל

הנולד בנשיאת ידים מנודה לשמים ואין לו חלק לעול' הבא ובשתדל
 יריך דקוף אנה עושה' למעלה ודרך ליוצר ואל' הכרך עד שיהיו
 הידים רחוקות כי אסור להוכיח קדושת שמו בלכלוך הידים כשהן
 מוצאות ואל' הטול יריך אחי שלא נטל ידיו ע"כ ומה שאמרת
 שיהיו הידים והרגלים מהירים לפי שא' עפ' שישכים אדם בשחר א'ז
 הוא מהנהל לאט ולנוס בעצלה ומאריך פכית הכס' ומהלך בחזיונות
 לא יגיע להכלל עפ' הצבור ונמצא שהשכים לשון גרמי' בפ"ק
 דברכות א"ר רב הונא היוצא מבית הכנסת אל יפסיע פסיעה גסה
 אחר אביו לא אחרן אלא למיפק אבל למיעל מנוה למרסט מ' ונדע
 נדרס' לדעת את ה' ע"כ ופ' דשינרדפה לשון מרונה נוסח' שחרור'
 דן ע"כ • ותמהני על ה' ר' יונה שנהב בס' יריאה וז' וכחוא
 סמוך לבית הכנסת ימחר מעמיו כמ' שבית אלרים נהלך בדגש ע"כ
 דמסמע בבואו סמוך לב' ימחר הא' מסעה שיוצא ללכת לב' אין
 בריך למחר ואפשר שהוציא חילוק זה מדרוס' בנמיר ויוז' לדין
 היוצא מב' אל יפסיע פסיעה גסה דזה לא שייך אל' בעודו סמוך
 לב' דכשהרחיק מב' א' יפסיע פסיעה גסה ולא מחו' מה' כפ'ל'
 עליו למש' ולכן מקום בוא' ליציאה מה יציאה דוקא סמוך לב' אף
 ביאה בן אף קשה שאין כדון דומה לראיה דבשלמא ביניא ליצא
 אלא מבני מראית קצין שר' שהה' עליו נטורס ולכן כשהרחיק הו'
 לא בריך אבל בבוא' מלכד שיש לרוץ מזה הטעם להראות שהוא
 מהבב המנות עוד יש טעם אחר שאם הוא מנינהל לשמו בעודו מהלך
 הנכבד אומרי' והולכים וכשיגיע לב' ימנא שאמר הנכו' חני ההפל'
 ויפסיד קדים או כדכו' או קדושה ולכן אירבה כל אשר ירחק ביתו
 מב' יותר צריך לרוץ כדי להגיע מחר וכן המנא שכל המוסקים
 כהנו בהם מנוה לרוץ לב' ולא חילקו בין סמוך לו לרחוק וכן הוא
 במדרש פתח ורבי נחמיה ואפי' ההולך לב' כעה מודלי' לו שאין
 הצבור נקבצים מדיו' לו לאמר כעמיו בכל הדרך כי חבוכי מצה
 שייך לפסול • ואולי ה' ר' יונה מודה שכל הדרך יש לרוץ ומ' ש'
 בבואו סמוך לב' ר' ל' סאו ימחר יותר וכזה יתעב כפק אחר שיש
 בדברי ה' ר' יונה והוא למע' הביא לראיה כסוק בבית אלרים נהלך
 ברגש ואל' קב' אל' שסמוך שביא' נגה' ונדע נדרס' נגמר •

דף חיים

וקחתי לי מאי קאמ' אבוי לא אמרן אלא למיפק פשיטא שהדי בהדיא
 א"ר הונא היונה מב' וי"ל שהיה נהנה לומר שגם הקולך לב' א"ל
 יכפיע פשיטה גסה מאוחו הפעם עצמו מדומה כמי שיש לו חוב
 ומלאכה לעשות וממחר לעשות כדי לנצל ידי חובו ולקבוע ולקשור
 מחצית עבדו לדונו לכן הונדך לומר לא אמרן אלא לאיפק * ולעז
 יהיה וכו' * הכונה שיהיה אחזה בבהם כי בבית שיש בו מזוזה אין
 שטן ואין כנע דע כי שם שדי מברית כל צד ואויב * ומלת בצריך
 שבפסוק פי' להפריסם כסף לא זהב אך ד"ל פירשכו במשמעו לשון
 צריה והבית שחזם אמרו שפ' ארזיה המשהף שם סמים בעצרו כופלין
 לו פרישהו כ' ויהיה שדי בצריך וכו' * ונב' כ' ואלההן בשפתא דאינון
 זינן בישין קריבין לפתחא דבר נש מהכלל ברשימא קדישא דאיהו
 לבר דאיהו שדי ודחלין מיהו וערקין וכו' * עוד שם בר מ' אגריין בר
 נש דלא יסיד מיין עכורין ולא יעביד מנופא ולכלבא בתרעא * דלא
 יעביד קלנא לנבי שגא דמ' איה * וחד דאיה ליה רשו להווא מחבלא
 דהון לחבלא כנ' יורה בר נש מהאי * ויורה דלא ימנע מהרעיה
 שגא דמ' איה בגין דסגור לפתחא אודחן חר שידא ואיה ליה רשו
 לחבלא וכד ליה מזוזה לתרעא ההוא שידא ויורה רע * ויורה על
 דיהיה בר עייל ונפיק ואמרי * ולכלינא דנכס מדשותא דאיהו בהו
 זנבא קאי בלא נטירו דליה מאן דנסיר עליה רמנא לשוכן * עוד
 ש' א"ר ש' בר נש אקריה בצפרא והתעטף בציצית ואחז תפילין
 ואזי לנפקא מהרעיה אישרע במזוזה ד' מלאכין מאגנן עמיה * ונפקי
 עמיה מהרעיה ואחזכו ליה לבי בניסתא * וצרינו קמיה פכו יקר לדיוקב
 דמלפא לכרזה דמלכא רוחא קדישא שריא עליה אכריו ואמר ישראל
 אשר כך אהפאז וכו' * עד ואי ליה תפולין ברישיה ונייהו בלבושיה כד
 עייל לבי כניסהא ואומר אשהחוב אל היכל קדשך בידאך ק' כ' אמר
 אן הוא מוראי הא אשהיד סהדוהא דשקרא ע' * ובמדדש רוח הנעלם
 בהוב ועשו להם ציצית וכו' * לחירותם לדרתם בתיב בדירותם של ארש
 נמנא ק' * חן מלכא * ציצית בתיב נשלא אלא בשאדא מהעטף בציצית
 ויונה בו לפתח דירתו שלם וכו' * כ' שגא * ואלאך במשחית זו משם וכו' *
 האדם מכל נזק ומכל משחית וקיינו לדרתם בשביל דירתם ומאותת
 מזוזה משמע זו קאת סלא ניהן רשקה למשחית ולב' ארש *
 * * *

אֲרֵי נְהוּדָא אֶסְכַּדְנָא עַל מֵאֵן דְּנִכְיָא מִהֲרַעֲיָה בַּעֲטוּפֵי דְמַצוֹה וְהַכִּילָן
 בְּרִיטָה כַּד נִכְיָא אֲזֻמְנָתָה שְׂכִינְתָּא עֲלֵיהּ וְהָרִין מִלְּאִכִּין דְּקִימִין עֲלֵיהּ
 עַד קִימִינִיה וְאֵד מִשְׁמַלְלִיה כִּלְהוּ מִלּוּין לִישׁ עַד כִּי נִנְשַׁמָּל וּמִנְרַכִּין
 לִישׁ חַד מִקְסָרָנִי דְקִלְיָאִי כִּהְיָ דְבַר נִשְׁלִיחַ בְּהֲרִיבָא וְעַכְשָׁנָה אֵמָן

בְּרִין כָּל כּוֹכְבֵי בְקֵר הָיָה אֶת־ כְּחַד מֵהֶם וְהִלֵּל אֶד בְּשִׁירִים
 הָיָה רֶץ בְּצִבִּי קַל בְּנִשְׁרִים * וְגִבּוֹר בְּאִרֵּי עֵז בְּנִסְרִים
 לְהַפִּיק אֶת רֶצוֹן רֹצֵה יִרְאִיוּלָא בְּאֶשֶׁר לְבִשְׁתָּם נִעְצָרִים
 וְנִסְנָעִים לְהָרִים קוֹל בְּזִמְרָה אֶשֶׁר הוּא מִן שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה
 עֶקְרִים :

נב

הַפִּירוּשׁ בְּרִין כָּל טַכְכֵי בְקֵד וְכו' כְּמוֹת שִׁיבָא לְבָה וְיִשְׁוֹרֵד
 לְאֵל סִידִים וְהַשְׁכָּחִית וּבִקְשׁוֹן בַּעֲלוֹת הַבַּחַר *
 וּבַמִּדְרָשׁ בְּרִין יִחַד גּוֹבְכֵי בְקֵר מִשְׁקִלָּהוּ אֹהֶוּ זָרְעוֹ שֶׁל יֶעֱקֹב שֶׁנִּמְשָׁלָן
 לְכוֹכְבִים וְאֵחָד בְּיָדֵיהֶם כָּל כְּנֵי אֱלֹדִים ע'כ' * וְכֵה פ' וְיִשְׁלַח דוֹד מִלְּאִל
 הוּא קַס בְּפִלּוּת לִילְיָא וְהַשְׁכָּחִית וּמִדְרָשׁ וְהַשְׁכָּחִית עַד
 דְּסִלְיָא צִפְרָא וְכו' עַד כַּעֲבִיד נִשְׁלַח לְקִבְיָה הַדִּיר בְּנִין דְּאִיכּוּ
 אֲהֲרַעֲי כְּשִׁירִין וְהַשְׁכָּחִית וּמֵאֵן דִּיעַ לְשַׁבְּחָא לְמַרְיָה כְּדִקְיָא יִלּוּהּ קִב' *
 קִבֵּל צְלוּתָהּ וְשׁוּב לִישׁ * וְכִפ' הַרְוֵמָה כַּד אֲהִי צִפְרָא וְצִבּוּרָא לְשַׁבְּחָתָהּ
 בְּכֵי נִינְשָׁתָא בַּעַן לְאִשְׁתַּכְּחָא כְּשִׁירִין וְהַשְׁכָּחִית לְאֲהֲרַעֲרָא רַחֲמֵי * עִילָא
 וְהֵאֵל לְאֲהֲרַעֲרָא הַקּוֹנִין וְלֹא תֵעַר חֲדוּהָ דֵּהָ כִּג' ד' לִינְאֵי מִהֲרַעֲי כִּלְיָן
 שִׁירִין וְהַשְׁכָּחִית לְאֲהֲרַעֲרָא רַחֲמֵי וְחֲדוּהָ לְעִילָא * וְכִפ' וְיִקְהֵל כַּד
 צִבִּיר יִמָּא שְׂכִינְתָּא חֲדָמָא וְנִתְהַלֵּל וְיִשְׁרָאֵל עֲלָלִין לְבִי נִינְשָׁתָא לְשַׁבְּחָא
 לְמִאֲרִיבָאן כְּתִיחִין כְּשִׁירִין וְהַשְׁכָּחִית וְכו' ע'כ' * וְלִפִּי בְּהִרְכָּה אֲנִישִׁים
 אִינִים עוֹשִׂים כֵּן לְפִי שְׂבוּשִׁים מִכְּנֵי אֲדָם לְכִיכָר אֲמִדָּה בְּמִחוּץ שֶׁלֹּא
 יִשְׁרָוּן וְלֹא יִקָּת מִפְּנֵיהֶם וְיַעֲזִי כְּנִי לְעֲבוּדָה צוּרָא וְנִמְרָ שְׁהוּא עֵז
 בְּנִים יִהְיֶה מִן כָּלכָּל לְפִי בְּמִלְכָּד הִיוּהוּ מִכְּחִין דְּרַעֲוִין הוּא ג' כ' מִמִּזְרָ
 גַּמ' שְׂרַבִּין עוֹבְדִים בְּמִשְׁכַּת יְקוֹדָה בֵּן הַיִּמָּא * וְכִי עִיקָרִים לְהַר מִכְּסָ

דרך היים

זל כפי העהקה ה' שמואל הבן שעליה המקד' ר' אברהםאל כס' ראש
 אמתה כתוב בזה הלשון היסוד החמישי הוא שה' בלבו הוא הראוי
 להעבד ולגדל ולנצח ולקדש קול בדומתו וכו' ע"ז וזהו שאמרה
 אשר בואין שלם עשרה עקרי והלל עקרים מקובץ מן אלעקר כמז
 מן עדר עדרי י וכן אמתה לזהרה זו אינה למי שקולו משונה
 לגרועותה ומכוער ביוהר ואינו יודע להוליד הפיוטים והפזמונים על
 כי ננונם ונעימה ואינו בקי בלחנים ומ' אפי' איס כזה ראוי שינביא
 קולו מברוך שאמר ואילך כי אין בכסוקי דומיה ובכרכות ק' נעימה
 שיבד לשום אדם לכל אזהר' זו היא למי שקולו ערב והוא בקי בלחנים
 והוא בוס מכני אדם שלא יתאווה חסיד שוטה וכן ג' למי שקולו
 ערב קנת והוא בוס מאד קולם ערב מקולו סיהפארו עליו וילעגו לו
 וזל בפ' החסידים כי קל' כל דבר שנא לידך ואיך עושה מכני
 הכושה שיקראוך חסיד שוטה החשוב אילו הייתה כשעה השמר הייתה
 נהרג על עבירה קלה או כובל ידיו קשין וכ' שסתכל זה שאין
 דעה וזעזעו כ' גדול והנוף ינך המבור בידך כי טוב לעבות אהו
 דבר שהיזר מתגבר עליו מתאד הכו' שאין י' הרע מסיהו כי לפי גמר
 בזכו יצרו יהיה גדול שברואם הכושה מלכנה פניך והינך בקרבן
 בפיה ומוטב שתהייש בפני מאלה ואל' ההכייש בכני דבכיר בנות
 ובפני אהיה עצמה לאחר מותך שהמנע מדבר מצוה מכני הכושה
 יהכייש בפריהיא לאחר מותו בפניהם ואולי אפי' כחיים עוד שם כס'
 קנח אם בלה להלל ולשבח לש' דע כמו שאתה מהלוח לשבח קול נעי'
 ושיר של שבת אם היו מרצים ומאליהם בלא ננון לא היה מקובל לפיך
 אין לעשות במהרה אלא במשך ובקול נפיש ובקול רם שנאמר להרים
 קול בשמחה ואם השורר להנלה המשיך בקול ואיך הרוץ לכנימת'
 הכ' לכן הצרכו בקולך ותקור לך אחר ניגונים ואותו ניגון שגעים
 ומהוק בעיניך בו אמור תכלוהק ונקשוהיך וימשך לך אח' מונח פיד
 לדבר בקשה ובאלה ניגון שמכין את הלכ לדברי שבה ניגון המשמח
 הלב למען ימלא פיק פס לפס אהבה ושמחה למי שרואה לכבד
 והנרצו בחבה רחב' ונילק ש' כל עוד שם בס' ת' שם מי שקולו נעים
 ואין הכ' נהנה מקולו דלוי לו בלא כל לעולם ואם כנ' נהנה עליו
 נאמר המינני את קולך כי קולך ערב וכו' ונאמר ונעים מאד

וישראל ויחזק מי שקולו נעים שלא יחזק נגונים נכרים כי עכירה הוא
 ולכך נכדל קולו נעים: לפיכך בודאו: כשהיו אומרים ברכות ושבתות
 אחת לאחר שהיה מרם קולו האמר בקול נמוך במקומו לא' אני מרים
 קולי כדי לכוין ביאני וידע לכוין בשאני מרים קולי ובמקום היה עומד
 כך מה שאדם עומד לקדים קולו כדי שיאמץ בכונה אלהי ביח ברכות
 שאינו ראוי להרים ע"כ עוד שם בסאן הת' כנכתיב ברכי נפשי את
 ה' וכל קרבי ונו' כשיבדך לסב' צריך לברכו בקול רם כי כחול רם כל
 הקרבים מהנושעים ונאמרים אחד הקול ע"כ: וכן צריך להרים קול
 בעניינת אמן יהא שמיה רבא כי כן נהגו ההוססות בספר' כל כחיו' וז'ל
 ר' אומ' דיש בפסיקתא כשישראל נכנסין לבהי נכביות ולוא עדים אמן
 והא שמיה רבא בקול רם מכסלין נזירות קאזה ע"כ: ובספר הזוהר
 פרק נח באגא דישאל להיכו בקול רם אמן יהא שמיה רבא קב'ה
 אלהי רחמיך וחיים על כל חייביא דבניהגס ודווחין לון שעה זכרית
 בעהא עכאן הבין לאת נהגו שיאמר היותם קדים: ובפרשת הירומה
 אמן בעינן לאלהא בחילא הקיף אמן יש' רם בנין דיתחד סילא דסטרא
 אסורא ויסתלק ק' כס' ביקדיה על כלל ואדבר לשמיה ולכנו' ונו' וסר'
 פנסם הנינן לעונה אמן יש' רם בכל כחול ליהו כחו ודאי אכטריך
 לאתער כל שיעורי בחילא הקיף בנין דבלתערוה' הקיף דלהקף אחי'
 הדיא כח קדישא עלאס ואסמ'ל'נו קודשא ואלהב חילא והקף' רבשרא
 אסירא וכו' עכ' וכן כס' הקמדר' קארו כסימן מודלל כריכיו יונה
 שכתב בספר מי שמתו בלין צריך לענוה אמן יהא שמיה רבא בקול רם
 ובפרקי היכלות אמר רבי ישמעאל אשיריהם ישראל כחה קם חביבין
 לפני ככ' ה' יתד ממלאכי השרה שבשעס שעלאכי השרה אבקסי' וזוהר
 שירה בלין סביבה כסא הכבוד נהדי אש ונכביות על להכס' ואומר
 לכם ה' כההרדשו אל' כל מלאך וחס' ולפן וסדף עד שאסמיע הסלס
 קול מירא' ויתבצחתי על ישראל בני שנאמ' ברוך יחד כוננו בקד וירענו
 כל בני אלדיסנו עד וכשמתנו זאן לומר שירה שמעיא'ל השר הגדול
 נומד על תלוי קדיקס התהוהו לשמוע ולקסיב קול שירה והוסכח'
 העולות מן הארץ ככה נכסיות ובכתי מדרשו' להשמיע לכוני ערבות
 וממ' מה שומע כן שאין רשות למלאכי השרת לומר שירה עד שפוחתין
 המלך ישראל במידה ובשאר מעין המלאכים שירות ותושבות אלהיך

דרד חיים

מלמטה הן כופתין קקת מלמעלה וכלם בלימה ובידלה בטהרה
 ובקדוש בקול אחד וכדבור אחד וכנשימה אחת ולא עוד אלא שנוספין
 מן המלאכים אלק אלהים ורבי רבבות להוך נהר דינור ושדפים מפני
 שאין להיות בהם מוקדם ואחור ואשפיל וארים שירה וקדושה לפני
 מתי' ה' כה וכל מוקדם ומאחר מחבירו בשירה נשדף להוך נהר
 דינור וכו' עכ' וכן נהב רש' בפסוק וקרא זה אל זה וזל נוטלין
 דמות זה מזה שלא יקדים האחד והחיל ויהיית שריפה אלא אם כן
 פתחו כלם בלשון אחד וזכו שיהיה ביוצר אור קדושה כלם כאחד עונים עד
 כאן לשונו ומכאן יכירו וידעו הרבה משלוחי נכור גדול עונם וכי הם
 עתידים להא' את הדין על מה שנהנין להמהין ולהתהמה במיום
 הכרכות ובקדושה ובפסוק שמע ובעניית דרכו ובעניית אמן יהא
 שמים רבא עד סיביותו הקהל ואחר כך יאמרו הם כדי להשמיט קולם
 ונעימתם ויחיהו אף לכו אס במלאכי השרת המקדים או המאחר
 חייב שריכה אף כי אנוש דמה שראוי שלא יפרוש מן הכבוד וכן אמרו
 בסוף מדרש חזית אמר רבי זירא בשעה שישאל קורין
 את שמע בכה אחד בקול אחד בנעימה אחת קולך השמיעני ואם לאו
 ברח דודי' ע' כהיושבת צגים חברים דרים * ובכפר פחמירים
 בימן הת' ט' כהוב אל ימסוך שלים נכור לעומתם משכמים ואומרים
 לו וכדברי קדשך כהוב לאמר אלא יתבר לאגרים שאם ימסוך דרג
 קודם שיגמור יאמרו הקהל ברוך כבוד ה' ממקומו או ימלוך ה' לעולם
 לכן יזהר שיגמור לעומתם ואחר כך יאמרו הקהל ברוך כבוד ה'
 ממקומו וכו' ע"כ ומתה שראוי שהדע כי הים מנהג ישראל בימים
 קדמונים לשודר לשי' בליל שבת ובמוצאי שבת וכן בליל ע"ס טוב
 ובמוצאיהם והמנהג הזה צדיק מחזיקים בו בני אשכנז ואומ' אלהים
 וזולתם והאבוי קדמוני' כהאורים בהר אבט ורבי יהודה בלוי ורבי
 שלמה' ובידל ואלהם חבירו שירות וזמנות רבות מיוחדות לכך
 והמיוחד למוצאי שבת קראוהו כהדל' וכן המנהג במסורת
 צימן אלק קבני ואל' כהיב ויברך אלקים יום השביעי אף אנו יודעים
 צדק' ברכו אלא נלמוד ממה שקלל איוב את יומו וכל האומר שיהי
 נאמר ליה' נבי' שבת שבת יקחמו אכול יספני כונני נאפו יס
 נאמר וק' קהל' שמה שבי' קדוש כ' ה' הנהגה ה' ארץ שבת כהוב

הכל דונה בו מנאזשים לו לאדם לרנן בשכח בשדות והשכחות עכ"ל
וכן המנאז במספר האחד כדקה עקב וז' ונרין לאתערא שירה ושדוד
למהורק לגבי הכה מלכה

בזאת יבחנו לאל בני איש הלבנתם חזקים בשמירים
ביראתו ואהבתו בדת או הנרפים הם כלי חרש שבורים
אשר יעבור לאל בפני מבזים והוא יבוש ופניו נחורים
אשר לא יערב קולם ברנן רננות לו ואת קולם להרים
אשר יחשוק עבוד אל חי ואין יש לאל ידו והוא בין המצר
דרפוהו גורי צדות כסו אל וכאשר תעשנה הדבורים
ולא יערוץ ויחת מהמנסם ורעיונו בחיל נאזרים
הלא איש עת כזה נבחו ונכר הכל חסדו כפיץ או בחצירי
ואז הוא יעצור בח וסחק עבודה לא יגרע חוש שטרים
אשר יבסח בכל לבו בשם אל בענינו ואילו הם סכורים
ולא יצלח אבל יצרו צערי והתעתד לפגע גם למקרים
אשר יכיר למעבריו נכוחים ושוב גם עם י גם גברים
יום התלאות כתרואו המסוהו עדי שכן חררים
וחושלך סשמי ערץ לארץ ועצמותיו לפי שחת פזורים
ולא ילח אבל ידס האלם ויאמר כי לישר דהדורים
לשובתו סחצו צור באהבה באב את בן ולתת לו שכרים
אשר ירבו תפלה לאלהים בצאם ובכי ומספר סכורים

דרך חיים

וְלֹא עָנִים וְעוֹדִים מִחַיִּים בְּשׁוּעָתָם וּמִדַּמָּה מַעֲרִים
הָכִי לֹא כְבֹדָה אֲזֵן יי וַיִּדְּיוּ רֹא לְהוֹשִׁיעַ קְצוּרִים
אֲשֶׁר קָנוּ בְּכָלֶּה הַדָּשִׁים וְלֹא בִּינוֹת כְּגוּרֵיהֶם מְוֹרִים
וְהוּא לֹא יַעֲשֶׂה מִמֶּעֲשֵׂיהֶם וְלָבוּ יָד בְּיָזָן עַל עֲמָרִים

עד

בַּיּוֹד הַמֵּלִים כְּשֶׁמִּירִים מִלִּשׁוֹן כְּשֶׁמִּיר חָק מְנוֹד בְּצִמְרוֹן שְׁמִיר
וְהַהֲעֵד הַכּוֹן וְהַדָּמָן לְמַעֲבָדִיו לְמַעֲשֵׂים
כִּמּוֹ יִכְיֵר מִשְׁכֵּדֵיהֶם בְּהִרְוֵהוּ מִכְּבוֹדוֹ חֲרָדִים עֲלֵינָם שְׂרִיפָה וְיוֹבֵשׁ
עֵדָן לִשׁוֹן חוֹק וְכִיָּא מִלָּה מוֹרֶנְלָה כְּכִי הַפִּיטְעִים כִּמּוֹ בְּמִרְמוֹי עֵדָן
כְּכִדּוּרִים כְּמַעֲוָקִים אֲשֶׁרִים עֲנִין יִצִּיקָה מִלִּשׁוֹן וְהַעֲדָה כְּדֵה קְצוּרִים
כִּיָּק רִים כִּמּוֹ וְהַלְשָׁנוֹת הַעֲלִיזוֹת קְצוּרוֹת בִּינוֹת כִּמּוֹ בִּין כִּמּוֹ
בִּינוֹת לִגְלָל

הַפִּירוֹשׁ בִּזְאֵה יִכְחַנוּ וְכו' לְכִי שְׁלֹמֶעֱלָה הַזִּהִיר שֶׁלֹּא
יִבְטֹל אִדָּם עֲכוּדָה הִסִּי מִכְּכִי הַבּוֹשָׁה אִתּוֹ עֲהָה
בִּזְאֵה יִכְחַנוּ וְכו' כְּלֹמֵר חִילוֹ בְּשַׁעַה שֶׁאִדָּם עוֹבֵד אֵלָה הִסִּי הֵן כֶּלֶל
מִשְׁכָּתִּים וּמִכָּאִיִּם וְהַגְדִּילִים אֵלָהוּ שֶׁקָּל טִיבוֹתֵיהֶם וְשִׁדּוּיָהּ אֲחִירֵי וְלֹא
כִּיִּם רִאשׁוֹן לְהַחֲזִיק לוֹ מִכָּבֶּד אֶלֶלֶתָה לוֹ שֶׁכֶּר הַרְבֵּה אֵלָה כְּשֶׁהוּא בּוֹשׁ
מִכְּמַלְעֵי יְיָ וְיִמּוֹ מִנִּיחַ הַכֶּבֶד בְּאַהֲבָתוֹ אֵלָה הִסִּי אֵלָה שְׁכָרוֹ גְּדוֹל וְכֹל הַמִּנִּיחַ
דְּבַר מַעֲבֹד הִסִּי מִכְּכִי הַבּוֹשָׁה בִּידוּעַ שֶׁאִינוֹ יִדָּא שְׁמִים כֶּלֶל כִּמּוֹ כִּי מִי
שֶׁלָּכוּ חָק וְאִתִּין בְּאַהֲבָתָה כֶּשֶׁם יִתְכַדֵּךְ וְיִדְלָהוּ לֹא יִבּוֹשׁ כֶּלֶל בְּעַבְדוֹ
אֵלָהוּ וְאִתִּין לְעִינָיו לוֹ כֹּל כִּיִּי עוֹלָם לֹא יִדָּגִים כִּמּוֹ שֶׁלֹּא הַרְגִּים הַלָּבָן
בְּשִׁינּוֹךְ אֵלָה מִי שֶׁהוּא מִתְכַּבֵּד וְלֹאֲהֲבָה הִסִּי בּוֹא הַהֲחָק וְאִינוֹ מִנִּיחַ
עֲכוּדָתוֹ יִדָּא שְׁמִים כּוֹא אֵלָה לֹא כְּדִאֲזֵן

וּבְכַמֵּד הַחֲסִידִים הִי' שׁוֹרֵם הַחֲסִידוֹת כְּעַד כְּשֶׁאִדָּם מוֹסֵךְ אֶחָד לָכוֹן
כְּמַדָּתָהּ חֲסִידוֹ קֶשֶׁת מִתְּנִי שֶׁכֶּל מִלְּעִינִים מִמֶּנּוּ וְכִיִּיִם אֵלָהוּ וְאִתִּין

דברים לגערו ולכנישו ומזכירים לפניו מעשיו הקדושים לא יעזב
 אדם מדרתו וחסידותו מכני הלינים ועל הלינים נאמר מחטאי אלקים
 בדבר שמדברים רע על עושי מצוה וכו' ובסי ט' וטיקראו אן
 ההסידות מהחלה ועד בוקר אע"פ שמהלונים עליו אינו מניח
 חסידותו וכוונתו לשמים וכו' ובסי י' חסיד נקרא על שם הסדים ועוד
 נקרא חסיד על שם והחסידה שהרגומו וחוריתא וכו' ולא עתה פניו
 יחורו לשון בוסה והלכנה פנים שמביטין איהו ומלבישים פניו והוא
 כהרם לא ישמע ונאלם לא יפהח פיו ולעמיד לבא פניו מבחיקין
 ויבנה לשכה בשבע כחות המקבילות פני שכינה ונהגות מזיו השכינה
 וכו' עכ"ל ובתוס' נדחק להביא דליה מהחסידה והרגומו פי' כנס חסד
 הוא כן יחסדך שואע ענין בוסה ומדרכה וז"ל ספ' הישר בשער ו'
 הכבדים לעבודה האל ישות עליו לכל ישות לבו ללעג הלוגים עליו
 ומדרכה' ואם יאמרו עליו שסוף חנונו נכ דעה הבריות אין לו לשום
 לבו אל דבריהם כי לו ישמחו כל בני אדם לבם ללעג הלוגים ומדרכה
 המחריכים לא היה אדם עושה טובה ולא מצוה ולא חסד ויחשוב כי לא
 ימלט אדם מלשון המדיניות כמו שאמר מהו בשמים פיהם ולשונם ההלך
 באלף וכו' עכ"ל עוד בספר החסידים סימן מ' כי עליך הורגנו כל
 היום אלנו בני אדם שמקבלי בוסה והלכנה פנים על המצוה כי בשאומי'
 לאדם לקיים מצוה מצוה והפילין וכיוצא בהן בשפך דמו כמים מפני
 הנוסה מעלה עליו הכתוב כאילו נהרג עליו וכל המלבין פניו מעלה
 עליו כאילו הרגו וכו' עכ"ל

אשר לא יערב וכו' כבר בהבנו לעיל בסמוך מה שיש לכתוב על זה •
 אשר יחשוק וכו' לכתוב לך פה ענין גדול בעבודה הש' קחנו וענין
 שיש עליו אלה האיש המחזיק עצמו לעבד ה' לא החשוב ולא האמין
 שהיה באמת עבד ה' אם לא יהיה כל ענין עמו בענין עבד בש' ודם
 עם אדוניו ולכן אם החפון להיות עבד ה' צא לך בעקבי עבדי בשר
 ודם וראה איכן עמודהם אל אדוניהם ועשה כן לארזן הכל אל הכל
 דבר כי כל זמן שיחשך לך ענין מה קחון אונדול שבעד בשר ודם היה
 עושה לאדוניו ואלה אינך עושה אינך עבד ה' ופדקת עולו מעל נוארד
 והנה באשר החפון ענין עבד לאדוניו בשר ודם תמצא שבעד יאכל
 וישתה מה שאיכלהו וישתה מה שאיכלהו יאכל וישתה ואם לא יערב

דרך חיים

על אומרו המאכל יצא ואם הוא רעב יאכלנו בעל כרחו ולא יאמר לרבו
 אלה יאכל כה נקיה ומאכלני עינת הכלבים אתה שוהה יין ומשקני
 מים וכן ילכמה שילבישוהו ולכעמים שילבישוהו בלויי מהבות ויש
 שילבישוהו ערוס ויהא וחכמי שת ופה לו ולא ידבר ויש שאין לו כמות
 בקרה ומצטרע מאד ופוכל * ואם יתחדשו לעבד עבודות כגון שכל
 לרבו אורחים וכיוצא בזה והיה מנהג העבד המיד לערוך לפני רבו
 סלחן ולהציע לו מטה ולכסל לו הכסיל וכדומה לזה יצטרך לאור מיל
 ולהתנבד בכל עת לפנות העבודות שנהחדשו לו והעבודות התמידיות
 כי אין נדרע מעבודתו דבר ואם היה ארוני העבד דוכב על סוס בכל
 בקר כגון שהוא שר או רופא הנה בכל יום המיד בלי משנה ישכיל ויקום
 בעוד לילה להת משכוא לכהמה להבין אותה ולהערה ולא יוכל לומר
 היום הזה לא קמתי כי היה קוד גדול והיה קשה עלי לקום או לפי
 שהלילה קצר ולא שבעתי שינה ואם יצוהו רבו להוליך משא על
 כתיכו בשוק או לקוניא הזבל יעשה בעל כרחו וא"ע שיכוש ויחפר
 מאד וכן ילך אל אשר יהיה שמה מצוה רבו בזה ובמטר ובקרח הנושא
 או בצאת השמש בבבורתו ואין נסתר מחמתו ואם יצוהו רבו מכת
 אובי מוסר אצור יט שכמו לסבול כמו פיו יתחנן לו יסר מעליו שבתו
 ומה אאריך עוד בזה הנה העיוותך בנדק על דבר אמת ואתה
 הרחיב השני יוהר כמתכונן בו היטב לבד דאז זה אומר לך למען
 אל ישיאך יצרך להעבירך על מצוה יוצרך באחד אלקי כל היום אנוס
 אתה וכטור מלך א' שלח שנים מעבדיו לשהי שליחיות והנה מרו את
 דברו ולא הלכו שמה המלך ויצו לתלותם ענה א' מעבדיו אל יסר אף
 אדוני יש לי ללמד עליהם זכות ושהה פדעש מרדה שחה מצאתי כופר
 כימה שלח הלך הא' בשליחותך הוא לפי שהשליחו גם יכללו אנשי
 שלומם באו ואמרו לו אתה עני ואביון ועתה הואל ושוב מדרבך וניהן
 לך אלקי זהובים ונתרצה להם בעבד ההנאה והממון ומה שלח הלך הב'
 בשליחותך לפי שהיה השליחות הזה עליו לסורא גדול נלאה נשא כירב
 ממנו הדרך והעה נשמים מן החדר הבא סוכה וממאדים קרה ויידא
 בן יקרהו אפון בדרך כי זקן הוא ולכן נמנע להמלט מן הצער והצדק
 הדיא * אשאלך והודיעני מה אתה רואה הימלטו בשלוחים ההם באלו
 ששענות אס בריות אנוס תראה הנה רואה כי לא יצילו אלהיהם לפי

דרך חיים

פהיה לכם לעשות את מצות המלך ויעשו עליהם מה שצוה המלך
 כי יסיהך וינרך להטותיך חסא מה ויאמר לך אין בזה עונש להבית כך
 וכך אתה פוסק אף אתה אמור לו אי שוטה וכי כל המורד במלך כלל
 סבה הוא מורד בו ועובד את מצוהו באמת אין זאת אבל כל העובר
 מצות המלך להשיג תועל' והנאה מה או להמלט מעני מה הוא עובר
 וע' כו מורד נקרא ואחר דתו להמית ואין הנחמני הכל והשוכוהיך
 בשאר מעל בהחשוב עבודה אל אלים פחותה מעבודה עבד כי
 הימצני לעבור מצוהו למכה שאין כיונא בה פסור בעבודה בשר ודם
 ואין אעסא הרעה הגדולה הזאת וחטאתי לאלהים ואהיה מן האנשים
 הכופשים בו האומרים מה שדי כי נעבדנו ומה נועל כי נסנע בו לא
 אשמע ולא אובס לעצם נבערה בא סוף דבר בכל סבה שהזמין לך
 להטותיך חסא מה מיד הנע עצמך שאתה עבד למלך כ' וראש בלכך
 אם למכה זו הייתה פסור מקצתו ומזמנו ולא היה כועס עליך וכאשר
 תראה עשאי וכן המצא שכסנהרעם ה' על קנורו בעבודה
 הביא ראיה ודמיון מעבודה בשר ודם שנאמר ב' וכבד אב ועבד
 אדוני וגומר ואם אדונים אני איך מוראי הרי שנתרעם על שאינם
 מהנהנים עמו כמו שיהנהג עבד עם אדוניו בשר ודם *
 ועתה אהי התבונן בכל זה היטב וממה שנהבתי לך הבן מה שלא
 כתבתי כי ענין זה גדול יהר ואני ידעתי שאתה החשוב שסבגה מיד
 וסקרוב אלי שלא ירדת לבוכו וזה לך האות לדעת אם הכנת באמת
 אם לא אם אחרי התבונן בדברי אלה יהחדש בלכך סבגה וכו' ויהי
 שהאמין לעצמך שנתמס שאין נמצא מי שיכיה עבד' ב' אלה בומן
 קזה נדקה כמה שחשבת שסבגה: ואם אחרי עמדך על דברי חלה
 עדין אתה חושב ומאמין שיש בעולם הרבה אנשים שהם עבדים דע
 כי עדיין אתה מבחין ואלו הברית נרד עבודה ה' לא היית חושב כן
 * ואל' יתר אסך על דברים אלו וגם אל היחסם לי לגאולה וכו' כי ענין
 אמתה אמתה לך ואת ה' אני מגדל וגם אמנהגש אני אורך שיש ויש
 הרבה אנשים שהם עבדי ה' בערך אלתם ובערכי כמו שכל א' תישראל
 קרתי עבד ה' בערך א' מהנוי' ש' כי לי בני ישראל עבדי עבדי הם וכו'
 כי עבדי הם כו' אך בערך העבד קראוהו אליו ית' זה רחוק המציא

דרך הים

מנצח בספרי הנבואה שלא נקראו עבדי ה' רק מהי מספר זכור
 נדבק ולאברהם ליצחק וליעקב אשר עבד ה' יהוה עבד ה' ולקטן
 דוד עבדיו ולא נקראו חזקיה ויאשיה עבדי ה' עם קיימת בכדים בכל
 הכתוב בפסוקים ולחזקיה נאמר ללכי דוד אביך יורש שאינו ראוי
 לירש עבד ה' כדוד ומ'ש יעקב כי בקרה ה' אלכך וכן טוביה
 אל אליהו חי ה' אלכך דרך מוסר הוא כשאלם מדבר עם גדול ממנו
 ליחס קאל אליו כלומר שהוא טוב ודו כראוי יותר ממנו ואחרת
 עמך זה בשיר קטן שחברתי עליו וזה :

לֹא יִדְעוּ אִישִׁים מְקוֹם בֵּינָה אֵיזָה יֵאֵי חֲכָמָה וְמָה כָדָם
 לֹא יִקְרְאוּ חֲכָם וְלֹא רָגִים בָּנִים כְּכָלִים לֹבֵשֵׁי כָדָם
 לֹא יִדְעוּ מָה הוּא חֲסִידוֹת אֲזֹ לֹא יִקְרְאוּ חֲסִיד יְלוֹד כָדָם

ביאור מלותיו מדרש הראשון כי מדרש כמו ארונה מארץ מדר
 שפי' מדרה * וכן כי לבושם כמו מדובר
 וה' כי מן דם * בניס הראשון כי נבונים * ולא דמ' בדם פ'
 הרואה עת לעשות ליי הפרו תורה יאה' פשיאל העת להכרע ולהנך'
 מבני אדם יודמנו להם סבות להפר תורה כדי שיכא עליהם העונם
 במשפט וכו' ע' ש' * כהוב כס' הישר שער שמי ואל' הכוזות וההללות
 הבאות על בני אדם כנון חרושים רעים או טובים או שיהיה במצוק
 או יעלה למעלה גדולה או יעשיר או ייקחו כושבי או יאבד לו ממון
 או יחלה הוא או א' מכני ביהו או יקיה גולה מארצו או חבוס בבית
 בסוכה או ימות אחד מאוהביו כל אלה החרושים ודברים בהם יטרידו
 לב בני אדם מעבודה האל וישיחיתו אותה ויכידו מלבו אך בעת
 הזאת יודע ויבחן שכל כל השביל החזק הוא הרפה כי אם יקיה חזק
 ואסונות קיימת לא יוכלו כל החרושים לחבר מעבודה האל כאשר לא
 יוכלו הרמות החזקות לעקור ההר הגדול ונדק האדם ליאמר בעת
 הזאת יודע כי על זה התנאי בא בכרית עם אלדיו ואחרי שבהנה על
 נפשו לטבדו נדק להשלי' נדרו ונרי' לו להכין לב שון לקבל המאורע
 וימאכז בהם מרס נואם וימתה' בכל עם ובכל שעה ויאמר כלבו אם

לא יבא לביתם המאדשות יבאו מחד ובה כשיבאו המאדשות לא
 יטרידוהו מהעבודה כי ימנעוהו מוכן לקבל כל וכו' ע"ש וזל הרמב"ן
 בשער המול כך דרשו בכ"ד היוצר הוא אינו בודק קנקנים רשם
 שחינו ומספיק להקים א' עליהם עד שאברם ובמי הוא בודק בקנקנים
 ימים שאפילו מקים עליהם כמה פעמים אין נשכרים כך אין כ"ה
 מנסה הרשעים שאין יכולים לעמוד ואי הוא מנסה הקדקים כ"ה
 צדיק יבא ומהו המסיון הוא שיביא עליה בעבודה ובעשיית מצותיו
 טורח ועמל לפי שיש בני אדם שעושים מצות ומעשים טובים בשירש
 משנה ונשקף בשלוח ובריות אבל מהו הדחק לא בשעה עבודה בלא
 עליהם בטורח ועמל גדול אינן עושים לפיכך כ"ה מפרשים על ידיו
 בקצת נכון כדי שיפשו מנהג מהו הטורח ויהא שברם כפול ע"כ
 הרמ"ב ומהבונן במשל שהביאו ר"ל מבודק הקנקנים והמצא שאינו
 בודק לדעת אם הם טובים או רעים שהרי קודם שיקחם לבדקן ידע
 בהם שהם טובים ושהאמרי רעים וטוהם לרמוז שהנבון ש"כ בה נאסה
 אינו כמשהכך דבר ורונה לשעה שברי הכל גלוי ונכחי לפניו מקודם
 שיעשה ולא א"ה כן נאסה מנסה הירץ הרמ"ב כן שם לפי שאין שבר האדם
 בבא האמונה שלו לשכרו ככועל וכו' ע"ש הכלל העולה מהדברים
 שכתבתי אדם הסומך או יבטל ממנו מה לסבה שבעבור לא היה
 כוונת מלך בשד ודם א"ה שברו לו להחליט על שמרד במ' א"ה כ"ה
 וגדול עינו מנשוא גלוי חסדי כ' וידאנן הפורענות בי אולי מאת
 ה' היתה זאת לקומץ לו סבה להטוא כו' להביא עליו פורענות בדברי
 הרמ"ב ייבוש ויכלם וינקט בפניו על ש"כ יכול בדקו הס'
 החק הוא הדפה ביראהו והכרתו ומנאל עכיו של מירגלים ר"ל שאין
 לבו שלם באהבת הס' ויראהו בדברי הכר הישר כי בעה הזאת מוכר
 ויבאן השובר ה' והענב אל לבו בי אולי הסבה הזאת מעה ה' צבאות
 נאסה להטריחו בעבודה כדי להרכות שברו בדברי הרמ"ב וזהו הכי
 עליו קללה ולא בדבר כ' כל זה ישיב אל לבו ואל ישיאנו ונחמנו לאחר
 כיון שלסבה כך וכך עשהי בטור אני כי כל האות והאופה מחנאותין
 של הכל הם אלו ונשהתבונן היטב בכל מה שאמרנו אנהבין כי
 העושר והכבוד והשלום והמחמה והמרנעק וכתענוגים שכתבהם הדם
 מתבטל אם מעט ואם הרבה מעבודה הס' וזהו חק בתורתו אין כל

דרך חיים

הטובות ההם טובות אלא דעוה גדולות והם מכלים ועבדות המושכים
 אלה באלם לניהנם וכחלקקות הממעידות דנלים ומכילות לשאול
 דהוא לא ידע ואשם ונשא שומח וחלילה למי שיש לו דעה לחמדם ובחיו
 דאשי חנם בעיניו אלא כדמיון הנבינה ששמים באורות העכבר
 ללכדם סכריות העכבר הנבינה והוא יודע שהערב לחכו מיד חומדה
 ובאחבתו אלה נכנסה שם ומה וכך הם הטובות ההם לקנשים ואשם
 משלי ואומר

אֵלֶּה עוֹשֵׁר עֲבָרָתָנוּ הִכִּי אֶת לְאִישִׁי פֶּח בְּלִי נִשְׁחַת וְנִשְׁבֵּר
 שְׂכִינָה הוֹסֵן לְעוֹד נִפְשׁוֹת וְשָׁם תּוֹכֶךְ בְּרַב תִּבְּזוּ זְעִיר בָּר
 וְדָבָשִׁי תַעֲנוּגִיהַ בְּלָלִים בְּרֹאשׁ פֶּתֶן מְרוֹרֶת הַחֲבִירָבֵר
 זֶהוּ פֶתַח וְיִכּוֹל אֶל בְּנֵי אִישׁ וְסָרוּ לֵאכּוֹל שְׁמָה כְּעֶבְבֵר
 אֲשֶׁר רָאָה גְבִינָה לֵאכּוֹל חוֹף מְצוּדָה מַעֲשֵׂי רָשָׁת כְּכֶבֶד
 זָכָר לֵאכּוֹל וְסָכַל כִּי בָהֶבֶר נָסוּ שְׂמָחָ לַחַיִּים לֹא יִחַבֵּר וְ

מנודת דת חנה מנוד' צפור פח מנודה הא מנמר מנודה חים עומר
 חנוס בהם סוקס לעת דעק יען להעמיד אן יום יום וחוסך מיושר

מִי יִתְּנָה וַיְהִי בִקְלֵ אֱלֵינוּ הִרְבּוֹת רְבוּשֵׁנוּ וְכִנְיָנוּ
 לְעִבּוֹד וְהֵב אוֹפִיר כְּמִישׁ חוֹצוֹת וְכִי עֶפֶר בְּסִפִּינוּ וְחִירוֹצֵנוּ
 בְּאֶשׁ קִנָּה חַיִּי נִפְשֵׁינוּ וְרוֹי חָנוּ בְּנִקְלֵ יֵשׁ לֵאל יִדְנוּ
 אֵף לֹא רְחוּק הִיא אֶבֶל בְּמֵאֵר מֵאֵר קְרוֹב בְּמוֹ פִינוּ וּבִלְבָּנוּ
 מִזְבֵּחַ אֶחָד חֵלֵל לְמִקְטוֹן וְעַד גְּדוֹל וְהַחֲלֵשׁ בְּגִבּוֹרֵנוּ
 מִהֲרֵב יְהִי הַשְׁתַּדְּלָנוּ לְמִלֵּאת אֶת אֶסְמֵינוּ וְאוֹצְרוֹתֵינוּ
 בְּעֶשֶׂר וּמִצָּא אוֹן וְכָל יִקְר וְחִי לֵינוּ אֲזִי יִקּוֹם וַיֵּשׁ מְנִלְנוּ
 לֹא יִתֵּן בְּנוֹ אֶשׁ עֵינֵי וְרֵשׁ לֹא נִמְצָאָה אֲבִיו בְּכָל עֲרֵשׁ

אֵל יִתְּנָה לָנוּ בְּנֵקֶל מַכְלָה הַשָּׂאִיר לְעוֹלָמִים גּוֹיָתָנוּ
 לְעַד דְּשֵׁנִים רַעֲנָנִים נִהְיָה חַיִּים בְּהוֹד פְּנִיָּה וְאוֹר עֵינֵינוּ
 כְּאִשֶּׁר בְּקֵל נִבְל לְהַשָּׂאִיר תוֹךְ צָרוֹר הַיּוֹ נִפְשֵׁנוּ וְנִשְׁמָתֵנוּ
 כְּאִשֶּׁר בְּקֵל נִבְל לְהֵל בִּינָם עֲדֵי יְהוָה כְּצִבְאוֹ כְּלָאֲבִי צוּרָנוּ
 נִתְאַשְׁרָה יִחְדָּיו וְלֹא נִתְעַצְלָה יוֹסֵיכ לְתִיּוֹת אֶת נִבְלָתָנוּ
 נִהְיָה וְלֹא נִסּוּת וְשִׁחַת בְּלִי לְעַד נִמְלֹט אֶת לְבוֹשׁ נִפְשֵׁנוּ
 וַיְבֹלְעוּ כָל מֵלֶאכֶלֶת מוֹת וְלֹא יִרְדּוּ דְּמָעוֹת אִזְעֵי פְּנֵינוּ
 לֹא נִסְצָא בֵּית אִשֶּׁר בּוֹ מֵת וְלֹא גֵרַע גּוֹיָעָה מֵה בְּכָל אֲרָצָנוּ
 לֹא נִדְרָגָה עַל מוֹת נִשְׁפָּחָה אוֹ אֲבוֹד מִי יִתְּנָה וְיֵהִי בְּקֵל אֱלֹהֵינוּ

וְאוֹסֵף עוֹד שְׁלֹחַ מַסְלֵי כְּסִיד קִיּוֹת מִכְעֵי לִי

אִזִּי כִי נִצְאוּ לְפָדוֹת גּוֹיָתָנוּ מִיֵּד שְׂאוֹל מִסָּפָה בְּכָל כְּחָנוּ
 לֹא סָגוּעַ נִוְכְּלָה מִלֵּט אִזִּי נִתָּן בְּטוֹב לֵב כָּל רֵכִישׁ בֵּיתָנוּ
 בֵּת ס וְשָׂדוֹת נִתְּנָה כֶּפֶר וְלֹא יִשְׁאַרְחַב בְּלִתִּי גּוֹיָתָנוּ
 חֵיל וְחִבְלִים וְחֵלְיוֹם נִסְכְּלָה נִתָּן בְּנוֹתֵינוּ וְגַם בְּנֵינוּ
 לֹא יִעֲבִירוּנוּ בְּפֶרֶךְ נַעֲבוֹד עַל זֶה יִאֲחִיזֵנוּ וְיִלְוֵנוּ
 אֵד הַנִּשְׁמָחָה בִּינִיחָה בְּקֵל לֹא נִתְפָּאֵץ חֲחִיטוֹת בְּכָל יָמֵינוּ
 גִּרְמָה בְּשִׁקְלָנוּ עֲשָׂרַת כֶּכֶדִּי זֶהֱב בְּעַד מַחֲט וְגַם חֲלִינוּ
 בְּעֶדָה פְּנֵי גִבּוֹר אִשֶּׁר לְשֵׁם שָׁבוּ נִתָּן בְּעַד גִּרָה וְלֹא קָנִינוּ

מִמַּעַנֵּי כֹרֶב
 וּבְחַלְבֵי מֶרֶב

בִּימֵי מַעֲרָם
 אֶתְעַנֵּנִי נִמֹּס

מִתּוֹחַ לֵלֵכִי
 אֶתְעַנֵּנִי לֵל

אִזִּי כִי בִעֲבִירָה
 לֹא יִתְעַנֵּנִי

דרך חיים

שָׁמַע עֲצָה וְכַח מִסֵּר לִבִּי וְאֵל תִּקְשֶׁה כְּגִיד עֹרֶף וּמִצָּח
 רָאֵה כִי תַעֲנוּג שְׁעָה יָמִן לָךְ הַסּוֹף רַעוּז וְרוֹב צְרוּת לְנֶאֱחַ
 רָאֵה כִי תַעֲנוּג קוֹרָא חֲבֵרוֹ וּבִין כָּלֶם יִבְיֹאֵף לְרַצָּח
 בְּטָרֶם בֹּא לָךְ חֶבֶל לֹאֵל שׁוֹב בְּטָרֶם יוֹם יִישׁוּף בְּקֶצֶח

וְלִכְן עֲצָה הַיְעוּזָה אֵל יִדְחֹח אֶלֶם בְּהַמְנוּתוֹ
 בַּמַּסּוֹ לַבְּנֵי ה' שְׁיוֹסִיף וַיִּדְבֶּה כִּי נִסְתָּהוּ וַיַּעַשׂ דְּרָכָו וְכִדְמוּתָהּ אִם לֹא יִהְיֶה
 בְּהַתְּכַלְלוֹ שׁוּה הוּא מִבְּקֶם אִם לֹא יִבְטַל מִעֲבֹדָהוֹ אֵל אִם מִיּוֹף לַפְּנִי
 מִכִּסְבִּיל זֶה יִבְטַל מִעֲבֹדָהוֹ לֹא יִהְיֶה לוֹ וּבִין מִצָּחִי אֵלֶּם בְּחֹכֶת הַכִּבּוּדוֹת
 שֶׁעַד שֶׁכֹּחַ הַנֶּכֶס שֶׁנִּדְמָה אֵלֶּם לֵאמֹר בְּהַפְּלֵתוֹ וְאֵלֶּם אֶשְׁאֵל מֵאֵךְ
 בְּמַכְלוּהֵי מֶה שֶׁאֵינוֹ מִכֹּחַ לִי וְאֵלֶּם מֵאֵךְ מֶה שֶׁאֵין בּוֹ הַקִּנְיָן בְּהִירָקָה
 הַעֲלִינוּתָה טוֹבָה מִכִּסְבִּירָהּ וְכִבְר הַנִּמְשָׁה כֹּל עֲנִיִּי אֵלֶּם יִדְבֶּה וְהַתְּכַלְלוֹתָהּ
 וְכו' ע"כ וְכֹל כֵּךְ לֵמַח כִּי בַּשָּׂאִים יִבְקֶם דְּבַר מִתְּהִי בַּחֲשֵׁבוֹ שֶׁמִּכֹּחַ
 הוּא לוֹ וְכִי יוֹדַע שֶׁכִּסְבִּירָהּ יִכָּא לוֹ דַּע אֵין ס' בִּכְנִיָּה לוֹ אֵלֶּם אִם הָאִים
 כִּכּוּא יִרְבֶּה הַפֶּלֶל וַיַּעֲשֶׂה מֵאֵד עַל הַדְּבַר ה' בִּכְנִיָּה שֶׁהִלָּה הוּא
 וְנוֹתָ לוֹ כֵּן יֵאמְרוּ כִּדְבַר מִתְּהִי קֶסֶם ה' וְנִמָּךְ אֵלֶּם חֲבֵקָה רַעֲיוֹן בְּחֵשֶׁם
 שֶׁאֵלֶּם רָצוֹן מ' וְאֵלֶּם מִגְּלַחֵן הַהוּא גְּבִירָא דְּבַעַל רַחֲמֵי דְּתִירָמָה לֵיךְ כְּלִיָּהּ
 אֵלֶּם דְּבַא לֹא תִיכְנֵי רַחֲמֵי כִּכִּי וְכו' לְבַתֵּר שֶׁמִּתְהִי דְּקִלְמֵר דְּחִיָּהּ אֵין
 אֵיכּוֹ לִימֹת מִקָּמָה אֵין אֵיכּוֹ הַמִּזְהֵר מִקָּמָה אֵלֶּם לֹא אֶמְרֵי לָךְ לֹא הַנְּגִידֵי כִּכִּי
 זָכוֹ וְהַנְּכֹחַ וְהַמִּכּוֹב לְכָסֶם מֵאֵלֶּם ה' שֶׁיִּתְּקֶנּוּ בַּעֲבָה טוֹבָה מִלִּפְנֵי רַעֲיוֹנָהּ
 ע"ד כְּבוֹד שֶׁמִּזְוֹתָהּ תִּכְלֵקְטָנָה וְכוּלָּהּ כִּי אִם הוּא יַעֲבֹד ה' כְּשִׂיכִיָּה לוֹ יוֹשֵׁם
 וְהַמְנוּתָה כִּרִּי יֵשׁ כִּכְלָל הַפֶּלֶל זֶה עוֹשֶׂה וְכִבּוֹד

וְכֵן לַעֲנִין הַרַע כֹּל מִלְּחֻמֵּי

קָשָׁה שֶׁאֵלֶּם לֹאֶדַע וְצָרוֹת רַבּוֹת וְרַעֲיוֹן הַיִּמְצָאוֹתָהּ בֵּין בְּנוֹכַח כְּמוֹ רַבִּים
 מִכְּלֹאֲכִים וְנִגְזָרִים גְּדוּלִים וְחִלִּים רַעֲיוֹת וְנִלְמָנִים בֵּין בְּחִמְיוֹתָהּ בְּיָד טְנִיעֵת
 בְּכִיָּתָהּ אֵין מִדְּרִי לֵילָה וְדִקְדוּקֵי טְנִיּוֹת אֶשֶׁר בְּכִסְתָּהּ יִכָּא לוֹ שֶׁיִּטְבּוֹד
 הַשִּׁי עֲבֹדָה מֶה שֶׁלֹּא כִּיָּה עוֹשֶׂה זֹלָתָהּ אֵין כֹּל דְּרַעוֹת הַכִּסְבִּירָהּ ה' ה' ה'
 אֵלֶּם מִכֹּחַ גְּדוּלוֹתָהּ וְלֹא יִקְדָּאֵם רַעוּת אֵלֶּם הַמִּסֵּר שֶׁאֵינוֹ מִצִּיֵּר שֶׁיִּהְיֶה מִכֹּחַ
 דִּקְ מִכֹּחַ הַמִּכְלָל וְרוֹכַח קִמְשָׁה וְקִמְשָׁה וְקִמְשָׁה וְקִמְשָׁה וְקִמְשָׁה וְקִמְשָׁה

ויופיהם למכוננים לכל מי שיש לו ב' יסמח עליהם כעל כל הן וידע
 שהם טובים ונמור ביון שהם סבה לשוב בת' ש' דוד טוב לי כי עונתי וגו'
 טוב לי תירד פק וגו' לנחור יראה שפוקים אלו ענין ככול במלות
 סוגות הם וקטן בן אב' לאמנו שני שלישים כשני כסוף' אלו אמר טוב
 לי ביעונה וגו' למדנו שכל הרעות שיבאו לאדם כגופו שיגרמו לו
 עבודה ה' אינם אלא טוב ואמ' טוב לי תורה פק וגו' להודיענו שגם
 הרעות שיבאו לאדם במקומו שיגרמו עבודה ה' אינם דק טוב

וכן אמר אש' הנבד' אשר תיכרנו י' ומתורה ה' תלמדנו *

ואיך אב' השוכר את האש' ל' אלעזר בר שמשו קביל עליה וסודין
 לערב ק' אומר להם אחי ורעי בואו וכו' הורה בדבריו אלה שהם
 המנות והנעשים ברית כאח לו נאליס הדברים למי שאמדם - ובילמדנו
 פ' כי הנא בר' אדם לקטוף סוכה לה' כה בזמן שיכורין באין עליו
 שהיסודין מושכין האדם לה' כה וכו' עד אם באו וסודין על האדם
 יעמוד בהן ויקבלם אלין סוף למהן שרין ומה בשן ועין עבד ינא
 לחירות יסודין שמדקין כל גופו של אדם ע' א' כו ע' *

ועתה אחי הט' חזק' לאשר אני דובר אליך ידענו כי לא מחכמ'
 ישאל הכותל מדוע עשה כפי' האד' מורכב מחומ' וברא בו י' הד'
 כי זה סבה להפול לו לחרות עליון ולא עשהו באחד מבני האדם
 ויעבדו בל' ה' מים כי השוכה גלויה לעולמים והיא שאלה לא כן לא
 היה האדם ראוי לשבר על נדקוהו אכל דנה הק' כה לזכות את האדם
 ולפיכך קרצו מחומ' וברא בו יצר הרע הבא לסדרו מעבודהו לשינטער
 להנכר עליו לכבשו ובה יהיה לו שבר ועתה השמע לאזן מה
 שהוציא מפיק הנך אומר כי לטובהו של אדם ומאכבת כ' אותה עשה
 אלו הנורמים לו ביטולים מעבודהו ומטרידים אחרו ממנה אחר
 מעמק כל אשר ידברו התלות והטרדות על האדם לבטלו מעבודה
 ה' נודע בדבר כי דבה הקבה ה' אותה ולפיכך ידבה עליו ס' דות ובטולי'
 לשינטער מהנכרות עזוב ורב וינטער צער גדול לכופ יצר' ולכ' לליך
 כל הטרדות מענד לבו ושלא לבטל מעבודה קונו וכוס יהיה שברו הדבס
 מאד עין לא ראתה אלים זולת כי לפוס צערא אצרא' וכל אשר
 מעשו הטרדות על האדם לבטלו מעבודה ה' נודע הדבר כי
 מעמ' אכבת פ' אצרא' ולכן יניחו ולא יבא עליו טרדה כי לא יאס

דרך חיים

שירבה שברו ואחרי הודיע אלדים אלהך לה כל מה אלה
 מתנאך צרות וקורות ויטרידך מעבודת ה' השמר אל תחן אל אהן
 לאחר מה זאת עשה אלדים לי אני רוצה לעבדו והוא אהן מנחמי אכל
 הודה לה כי טוב ומטיב ונבר עליך חסדו ואהבך ובל להיטיב ולהרבות
 שברך באמור וראוי שתדע כי התלואה וקנער שחמדנו שהם
 מכיל על אהבנו הם דברים הנורמים לבטל עבודה ה' נבר מה לבד
 ואינם גורמים גמורים אך ישאירו עבודה ה' אכפריה אצל הקדש
 אמנם כשיהיו התלואה באופן שיבטלו העבודה בטול גמור ויחיה
 נמנע לאחר לעבוד קונו בהם אין אלו התלואות מלווים שאלו בעצמם
 בך ה' יצא יסורין שים בהם כעול הורה לא בטול הפלה אינן יסורין של
 אהבה ואף על כי בכלי ספק בך היא המדה דע שיש עוד מדה
 שניה וקרא הכן הקדמת והיא שלפטים יסוד ה' מנגד אהבנו כל
 דבר שגורם בטול עבודתו וינילנו מכל צרה וישמרו מכל הלואה ולא
 עוד אלא שימצינו לו סבות הנורמים לעבדו ויעשה כלופן שיהיה יכול
 בנקל ללמוד הורה הרבה ולעשות מנות רבות כדי שירבה שברו מאד
 • וכן להפך לשונותיו ידבר עליהם דעות וטרידות לבטל מעבודתו
 ויזמין להם סבות לחטא להורידם ללאר שחה • ועל דרך זה הוא
 מה באת מהפללין והן כלבנו לשמור לעשות וקיים את כל דברית ה'
 ויחד לבבנו לאהבה וליראה שיוך ובסדר קדוש הוא יפתח לבנו
 בהוריה וישים כלבנו אהבה ויראה לעשות רנונו כלבב שלם ירמ
 שמשמור חוקיו ומצותיו וכו' ועל ענין זה דבר מעמדה בהפלה יח
 והיא ברבת קשיבותי (עוד הענין פועל ועבדו שהכבד ה' לכם
 עד השמדם ופסוק ויהי מאכלים לפניך פי' רצ' בשעושים צדקה
 הזמן להם אנשים כלתי הנונים כדי שלא יקבלו שבר ויבן מארבה
 הפסוקים שאלו מענין זה במקרא • ואם תשאל מה בין האנשים
 שהם מהנהג עינם במדה הראשונה לאנשים שהנהג עינם במדה
 השני' תשקנה דע כי הטובים שהם מהנהג עינם במדה השני' הם
 טובים הרבה מאד יותר מהטובים שהנהג עינם במדה הראשונה
 וההחידים גמורים ועליהם נאמר להבטל אהבנו • ומהם כל כך
 גדול שאין מוכר שיתעורר לשירבה שברו ולכן אמרנו שישמור
 גם שיהיה יסודו כבוד אין שם אף פועל דע להבטל אהבנו

מצד
במקנה כנפך ובהב
 ואלך תמצא צלצורכם בעל החסד כבד מאלך
 ואמר לו השם יהברך את תמיד אברהם אברהם
 מנן לך סדרך קדשך מאלך כודישו שלא ימעט סכרו בשביל המונות
 שהטיבו כי מכל נדבך עבדו וכלויביו ראה עינו
 וכן המצא בפ' קדוה' ברכי פנחס בן יאיר החסיד הנדול שהיה הולך
 בדרך וכונן את מי שנבר ועבר בהובו בחדרה ואחריו עלו בקול
 גברא במטה ושיהיה דבן וסוד נעמו לו בדרך הכו' נסים נוראים יענין
 הם וכן הדעים שהשי' מהנכנ עמם במדת השניה הם רעים הרבה
 מאל יותר מהרעים שהתקנע עמם במדת הראשונה ויש לי עוד בשאלה
 א השוכה שניה והיא זאת דע כי כמו שהפירות והצמחים ובעלי חיים
 כלם הם או מועילים או מזיקים והרועילים זה מועיל לדבר כלוני וזה
 מועיל לדבר כלוני זה משלשל הארומה וזה משלשל השחור וכן על זה
 הדרך כלם וכן המזיקים זה מזיק לדבר כלוני וזה מזיק לדבר כלוני
 באמרך זה מביא שני וזה צרעה וזה שחפת וזה קדחת וכן כלם על זן
 הדרך לכל א' סגולה מיוחדת כך הוא מעשה האדם בענין המונות כי
 המונות הם מועילים והעבירות מזיקים והועלת המונות והסולתם אינו
 על דרך טוב אך לכל א' סגולה מיוחדת באמרך צדקה הציל ממנה עשר
 בשביל שהעשר כבד את אביך למען יאריך ימך וכעוסק בהורה
 יסורך בדלין ממנו ואמרו באהר שלמשה הקמדת סגולה לעזור
 המוסר ואנו עתידין להביא לשונם לקמן בע"ה וכן יש מונות וזביות מה
 בסגולתם הוס שהנכנ השי' עמם במדת השנית שהולדו במאמרים
 מנזה גורמת מנזה שסדר מנזה מנזה וכן היוה הסבירות וענב אינו
 טוב באמרך המנזה בריבית נבטיו מהמחשבות ומי שאינו נהן נד' ה
 כראוי לו בל לדי עניות וכלוקח סוחר אינו מת ער לעיניו כרות
 וכיוצא בזה וכן יש עונות וחטאים מה שהנזה וענבם הוא שהנכנ
 ה' עמם במדת השנית באמרים ואמר עבדך עבדך כח לא ידע
 שהנזה ה' עמם האדם במד' הראשונה או במדת השנית יתיר או לכוונת
 הכתמים או לאיכותם ועתה נדבר מן הסולות והתללות אשר
 גם מהאמת גם העדום אינו לא מוסיף ולא נורע בעבודה ה' ואמר כי
 גם באלו התקנה ה' עמם אורבתי בשני מדות ה' הוא שיהיה עין השגחה
 פקידה עליו ויש להם לזכור את מרעיות קמדתם ואלו הם המונות

דרך חיים

ואלכו מאכלים רעים לא יזיקום שרב ושמש לא ינסו בלבהם לא יצד
 צדדם ולא ירנו לא יבטלו יברך אלה לחמם ואלה חיים ויסיר מחלה
 מקרבם סוף דבר יבנה באישון * והמדה הב' היא הפך הקודמת
 יביאם ה' למקרה ויבנה אם לא יבואו עליהם הנאות לא יביאם * ולא
 יבואו לא ימנעו כשיאכלו מאכל רע ויזיקם שרב ושמש ינסו סוף דבר
 יבהיר פניו מהם כאלו אינו רואה ויחגלגל עיניו כמו שיתגלגל * וסמי
 אלו המדה חסד גמור ואהבה רבה * אמנם הראשונה אינה
 צריכה ביאור אך השניה צריך אני לבהר איך היא מאהבת ה' על האדם
 ולבאר זה איננו לך משל * השנים מרעים נועזו לב יחדיו בוניניאלה
 לנכה לארץ המוילהת שם הרהב להכניא משם מזהב הארץ ההיא טוב
 נתן הכדולש ואכן השוק * ויקחו בידם מהחורות הנמצאות בזול
 בוניניאלה נמר וכלי זכוכיה וכלי ברזל ונהושה במחטים וכנינים וכדומה
 נילכו לארץ קאניס * ויחליכו החורות הנזכרות בשוקם יקר וספיר
 תחת הנחשת הביא זהב והתה הברזל הביא כסף * עד שקנו מה שסוה
 זהב בפירוט וישמו לדרך פעמיהם לשוכ לוניניאלה וירכו הימים כי
 רב מהם הדרך והחל הכדולש לכלות מן הכים ולא היו המעות שבידם
 מהפיקים לשיאכלו וישמו היטב במנהגם אבל היו מספיקים להכרתי
 כלותם ויזיב וכדאלה כי כללה הכדולש לא חששו כלל ולא דאגו אך
 בטחו בנשיהם ואמרו ה' רב חילנו וכדי מנאס ידנו ועתה נמכור
 מן הזהב והמרגליות שבידנו ונקנה בשר שחן ויין יסן בהמס חיה ועוף
 ודגים ואלכו ונשבע ונכיה ויזיב * ויהי בהם ספק אחד ולא
 עשה כמעשיהם אמרו לו חבדיו מדוע תחוס על ממוןך ותסגף עצמך
 בהכול לחם צר ומים למן * ויטן הפקח ויאמר הבהונתי בענהכם
 והנה היא מצה נכערה * כי הזהב והמרגליות בדרך האלה שוים מעט
 ובאירצנו הוים הרבה כאשר ידעתם ואנערך להת בעד לימרא בשר מה
 בשוה בארצנו זהב א' או יותר וכן על זה הדרך שאר ההונאות והדרך
 הארבע מאד ויכלה רוב ממוני אוכלו פדם הנימי לביתי ואיך אעשה
 הרעה הכדולש האלה כיון שה' לים בידו מעות מספיקים להכרתי ולא
 אירעך ולא אגזא * וישחקו האנשים על השוכות ויזיזוהו לבלי ונבז
 וסכל * ויכירו אים מעל אחיו * הפקח כחזק במוסרו ותבדיו הלכו
 בשדירות לבם לא ארו מתאותם ויהי מקץ שנהים ימים קניעו לוניניאלה

ונאשר דמה הפקח בן כיתה כי נמצאו בפניו מי וזהו בל ממוח
 במאכל ומטה ולא נאשר לו מאוהה וזהו מי שנאשר לו מעט מזער
 לא בכיר ויהעצבו האנשים מאד על שלא שמעו לפקח לא אבו לעשהו
 ונאמרו איש אל אחיו מה זה עשינו כי בלינו את הוננו בהכל לא למד
 ולא לקועיל כי לבשת וגם לארפה הן הארש הפקח היה באחד ממנו
 בדיו וחזק אנו שלא חסרנו לנפשנו מכל אשר הקלוינו וכו' שלא חבל
 בטובה כלנו שלמים וטובים הגענו לביהמו לא הצדיק בכריאות גורו
 במרבה בטוב המאכל והמטה והמתעים לא החסיר אלו לא עלה
 בידיו הנאה רק הכשר עודיו כי שנינו טרם יכרה ולא חס כל הענוונו
 היו בלא היו וקדמו דלים כבהחלה ערומים יצאו מביתנו וערוזים
 שבו שמה ועתה נשכבה כבשחנו ותכסנו בלימתנו כי כדי להעטב
 הענוו שעה אכדנו תענוג נחמי ועוד כל ימי חיינו לא נשכב לחס ויהי בן
 האלשי' ההם עטב במעיל בשהם והיו לארבות לדרתון עולם וספקח היה
 באחד מהנהיכים והמשייר עושר גדול וכלו בטוב ימיהם ושניהם
 בנעימים הוא ובניו כל הימים ובאור המלך הדישים הם הנשמות
 ועירם שאין שם זכר ומרגליות דמיון לאהו עולם שסיו בו שאין שם
 תורה ומצוה וארץ האיל' אשר שם האב הוא העולם הזה שבו יוכל איש
 לקנות תורה ומצוה הסמורות שלקחו בידם דמיון לנחות הנשמה
 והחוששים וכל הכלים שבאמצעותם יעשו המצוה ומס שהחליטו הסמורות
 בשארם יקר ומפני עד שקנו מה ששזו זקוב לא וזהו בפירוט ר"ל
 שבע' הן במורח מעט יעשה אדם מצוה וישיה שדרם מה שלא יוכל
 איש לספ' לרוב גדלו' האנשים שחזרו ומדדו מה שקמו מהזכר ומרגליות
 בארץ המוילה לאכול כנאבה וישל לאנשים שעשו הורח ומצוה ונשמו
 מהעולם הזה ולא נסתפקו בהכרחי אבל כל היום הקלואו תלואו וכל
 אשר שאלו עיניהם לא אצלו מהם ולא נצטערו כלל עד שיבא שדרם
 הפקח ענינו ידוע וכו' האיש שקנה תורה ומצוה וראה בעין שכלו כי
 כמו שאין שדר ושיוון הזכר והמרגליות בארץ המוילה כך שדר מצוה
 בהאי עולם ליכא כי כדמיון שים בין מנייה האב והמרגליות בארץ
 המוילה והבשמים בקדור למכירתם בויניציאה אלו בקושטגדיאל הוא
 כדמיון שים בין קבול שדר המצוה בש"ה לקבולו בעולם הזה כי שדר
 בש"ה הוא לנפש הקצוה העליונה האלקית ולקמת תחת השמימה

דרך חיים

ולכחית הנפש נדודים בצדודי החיים את ה' אלדים עין לא ראוהו אלדשים
 אלהך יעשה למחכה לו וללו ישיב אדם בע' הו להיות ילך ומשל ממשל
 דב בנכסדנדר ואשמורוש אין כל א' כלום בערך מוטבשער מהשכר
 הכוח כח' בלכות יפה שעה א' של קודת רוח בע' הכ' מכל מי הע' הו
 ולכן ראה הכח הזה להנשער בע' הו ולכסההק בקברו בדי שלא
 ימיתו שריו לע' הכ' ונמצא מחליף שבר גיור ותענוג גנמי בהענוג
 שעה * ומעשה נהבאר אין עזיבת הש' את אשכבו למקרה
 וכנע קול אכבה ומהד כי בזה ישאר שנים שלם לע' הכ' מ' ש' אילו
 היס ש' מרס מכל בער במ' א'ל אל יעמוד אדם במקום מנוח שמה אין
 עושים לו גם ואם עושים לו גם מנבין לו מצותה ובהוף הנדיק הקול
 אחר אודר כי איננה ביוקנהמי למקרים וכשנצחתי נרה ועער
 ומכשול הסתרה פניו הייתי נכלל ועזבתני ויעבור עלי מה שיטבור
 ולא עשית עמדי נסים בכל עת לנכות לי אחר מוכיחתי וזהו הנדור
 והטוב הרב אשר נכנה לירואך * וראוי שהדע ביו הנדיקים
 שהם מהנכס עקם במדה הזאת שפארננו בעניה עד בה אין אזהרה
 גדול מאד ולכן יהנה עשם במדה זו כדי שלא ימטעבגדם לע' הכ'
 ואמנם הנדיקים שזוהם נשל מאד יתנהגו עמם במדה האחרת
 ביום שיעשה עמם נמים בכל עת לא כשביל זה יכחש שרכו ושוכם
 הכפון לע' הכ' אשר ירבן תפלה וכו' גרמין ככר' אין עומקן
 א' ר' אלעזר מיום שסדר בית המקדש נגעלו שצרי תכלס אבל שער
 דמעה לא נגעלו וכו' אשר רכי קניא כל הארץ בהתלותו אין תפלתו
 חודרת ריקס וכו' א' קמא ראה אדם שכתפלל ולא נענה יסאד ויהכלל
 ש' קה אל יי חזק וכו' ה' ד' גריכין חצקתורה ומעשים טובים
 תפלה ודרך ארץ * ופרס' קה וכתסוק זאל תמאד וידך שלא מאד
 וקוק * גריכין חזק סיהחוק אדם כהם תמיד בכל נס' ע' כל *
 ובמדרש הלויס סימן כ' א' חנא אס תכללת ונארת ובתכללת תהא
 מכוסר ששענה תכלת וכו' עתה לעשות רמז מה נעמאק אל ה'
 חזקונו ע' כ' כני לא כבדה וכו' כלומר שלא נענה לפניה שזוהם
 ב' לא קנרס יד' כ' מכושיע גלל כבדהאזו ממשע וזיון באין הדבר
 בלוי אלא כו' מאד ויהפלל וידבר להסגן ולתהודות ולהכניע לפני
 בהלוי ויער לו * ולבו קונו בלויז שלא יקבלו מהן תועבותיהם

ואל יהודי הוזהר ממנו וא' עמי שסבתם הוא לרד בין הרשעים ואם
הולך בדרכיהם מ'אין לאדם לדור כי יתבטל לא בשא'ינו יכול לרד
מזה אל מ'י יכול להפדר מהם ה'א חייב להרהיק בזה משכונד
ואל יתחבר להם ואל יבא עמו לירי נסיון כי שחל לא יוכל הקטן
ו' שסודו ממני מדעים ואזרח מ'א לא א' רד רעים אלא מדעים כלוא
מדעים לנלהם מהם י' אדם ועל כן פרה אף ה' בעמו שלא השמידו
אף יושבי הארץ וי' לנסות כס אה ישראל וס' נאמר מה אף
עמיהם כלומר שהבא'ם עמיהם לנסיון *

לא' ברוך אמור מא' ברכות ושוב להז' ב'עת נאמר
י' צומ' י' שבת י' חג להשלים קה סגדים עם ב' רים
עקידת נטקד חוקיר וכורה לעזרר ה'סדים הגמרים
ואחר כן תטהר ה'חידת בכדר קרבות אל המטהרים
עבודת מקדש אלי אשר כו' ננו י' הלא שמה סדורים
תרוסת מ'בחזות ד'שון כ'ורה וכדור בערבות עם מ'רים
קריצת כר זריקת דם קטורת והקט' וזנתחים עם מ'רים
ומ'חתו ומנחת התכ'הים ובנסך וסוד נגנים ו' רים
ונחשב לך בהעלות נר מורה ובכבשים בני שנה ופ'רם

מג

באור המלות מנדים מיני כירות כמרים כלומר מיני
בשמים י' היחידה הנשמה: נזירים בקעיות של ענים י' ק' י' כר
מטה הכבש י' הכהנים מנחה על המזבח י' הער' ש
לא' ברוך וכו' לשון קרא' ס' זמה הפלה חייב אדם לנרד ק'
ברכות בין היום והלילה וכו' ע' ש' ודע כי יש מהקלונים שה'שכ' מנות

דרך חיים

ק' ברכות א' מרמח מ' ע וכן דעה ר' שן גביירול שאמ' ומברכוה הנמיר
מאת הנמרים ואל' פ' שאין כן יעה דמ' כס ורמ' כן מ' מה הרש' בר
צמח שגרמ' מנוה זו בהורה ובנביאים וכתובים בהורה מה י' אלהיך
שואל מעמד אל הקרי מה אלא מאה בדהניא בפ' ההכלה ודרשו כן לפי
שים בפסוק ג' אותיות ובסוסיף א' על מה יהיה מאה במשמע
ההיכה ובמנין האותיות * ובן מה בא' ב' ין שעולה ק' בנביאים
באום הנכר הוקם על הקם כתיב שהקים מאה ברכות במנין על *

בכהובים כי כן יבורך גבר כי כן בני' מאה יבורך יברך כתיב ע' כל
וכל זה כהו' גם ברים שכלי הלקט * לשון הרמ' כס פז מה' הכלה ברכות
אלו אינן להם סדר אלא מדרך כל א' מהן על דבר שהברכה בשבילו
בשעהו כיצד קרי שחגר חגורו והוא על מסהו מדרך אור ישראל שמע
התרנוול מדרך הנוהן לשכני והנוהנים לברכס בבית הכנסה זו אחד ו
בין נהחייבו כהן בין לא נהחייבו טעות הוא ואין ראוי לעשות כן
ע' כל וכבר הוכחתי לעיל מה' ה' שיש לדרך כל א' בשעהו ועוד ראיה
ברים כ' ויקהל ר' א' ור' יוסי הו' יתבי עד לא אהפליג ליליא איהבי קרא
גברא בריכו ברכהא וכו' וכן הוא משמעה הנמרא בפ' הרואה אלא
שזה בריך האלי א' והוא שיהיה לו בלי של מים סמוך למטהו ויסול ידיו
מיד כשיקץ אך בלאו קבי אסור לדרך וכל זה כתבנו לעיל באורך וכלא
במכ' דר יוסף קאלו נר שבה שיכול אדם לדרך ברכות ש' שחרית
קודם נטילה ובדלוי שלא היה כצדק ההוא כותב כן אילו היה רואה
אז מאמר הזוהר שהבאתי לעיל * ובספר המצות לקה' ע' האריך
בסוד המנוה הזאה ובסוף אמ' לכן אחס בני הנלות שימו לב לדעה את
אלדים ולדרך בכל יוסף ברכות כרי שהבירכו מהם כי על ידי
הברכות האלו אנו חיים וקיימים בגלות לכן שמעו אלי ואל תקלו בהם
ע' כל עוד הובש שם שבשבת חסדים ל' ברכות וזה טעות לא ידעתי
אם מהסופר או שהמחבר שכתב הדוש היום ומוסף וזה שלישי
ואני עמדתי על מנין התסדים בשבת ומצאתים י' כשלא נמנה מעין
שבת והערב נא וראיתי שטוב לחלקם על כן' פעודות ר' ל' שבת
פעודה יוסף ו' ברכות ע' פירות ורית וכו' יקל על האדם להשלים
ולא ימעה במשכנו * ולפי שדוב בני אדם אין יכולים ליטול ידיהם
מיד בהקנים וגם יש אלהם כבית בליט של נאפה ופירגלים ולא יוכלו

לפדך כל הכרכות בשעת נהגו לסדרין בבית הכנסת וצריך השומע
 שיזהר לנגות אמן אחריהם וז' כד הקמח בראשו צריך אדם להזהר
 בהכלה ובכרכות שיענה אמן שהיא מלה נגדה מלבן אמונה וכל מי
 ששמדו אבותיו על הר בניו וקבלו ההורה הנקראת אמונה והוא האדעו
 של אברהם ראש האמונה שנאמר בו והאמין בה' הייב הוא לכוין לבו
 ומחשבתו בעניית אמן לא שיבדך ש"ג הכרכות והוא כתרם לא ישמע
 ופאלס לא יתחם פיו או שירבה דברים עם חבירו באילו היה בדמויות
 קריה כמנהג קצה מבני עמנו המקלין בדבר והוא טון כלילי שהרי
 העבד כשומע מהברכין את רבו חייב הוא מדרך השכל שיענה אמן
 וכ"ש המברך שה' אשר בידו נפש כל חי שיהחייב השומע לענות אמן
 וכ"ש שהוא יתבדך קובע לו מצוה בדבר זה ומצוהו שיברכנו שנאמר
 וברכה את כ' אלריך וכן איהא כפ' דכרכות ישמעאל בני ברנני וכו'
 שהוא ית' חפץ בדרכה הוא הדין בעניית אמן שהוא לשון קיום הכרכה
 ובס' פ' אלו דברים אר יוכו גדול הטובה אמן יוהר מהמברך אל' ר'
 גהוראי השמים כך הוא וכו' והן אל לבד חילו הקהל מברכין למלך
 ב'ו נצלה לקרלהו וענוין אמן בקול רם ואל' מהעוהדים לבניו לא ענה
 אמן הרי זה מצוה המלך ואם למלך ב'ו אין ראוי שלא לענות אמן
 שא' בו לפני מלכה' כה ע"כ וכספר הוזהר
 פ' וילך אמ' רבי יהודה וכו' יקלו מאן דלא ידע לאוקרי ליה אריה
 ולא אהנוץ באמן והנני גדול הטוב אמן יוהר מן המברך והא' אוקרינא
 קמי דר' ש' דאמן משך ברכאן הא' למס ומתם לטון אלף עתיקא דביר'
 דכל ברכאן מהמזכבין ונפקין ומשתבהן • מ' כהנא נהדל דגניד
 אביק : מן פשוטה כלל דהדין נונין בנ' כלל אקרינון ואלו מן נון
 פשוטה כלל דדבר ונוקבא דנון כפוכה בכלל דפשוטה היא מין דמטו
 ברכאן לטון מההן נגדין ונפקין ברכאן לעילא ויהאוי ומתפסטי בכלל
 וקלא נכיק אשהקין משקוהא דברכאן דאכין פלניא עבדא דמלכא
 קדישא וכד ישראל להתא ממדין לאתבא אמן ולכונא לכייכו כמה
 דאנטיך כמה פתחין דברכין פהמן ליה לעילא כמה שנין משהכחין
 בכלכו עלמין כמה חזו בכלל מלא אגרי לישראל דעמין האי אגרי לכו
 אע"כ ובע"ה כעלמא דין כשהא דעאקין לבו ומנצן דלתא קמי
 מאריכון קלא מבראן בכלכו עלמין פהמן שערין ויבא גוי בדיק אמר

דרך היים

לחנונים אל הקרו לחנונים אל לחנונים כמה דיכדאל פתחן הרעין
 דכדאל בך קשהל פתחן לכו שערים וזהקבל גלוהבן פתחן דעלחן
 לכו בעמל דאחי דכד יבוק נכנס מכלי עלמס דקום פתחן פתחן
 לחן מכלי פתחן כלומר גיט דהוא נדבה דאל קהוס ומכרך ומחבה
 ליה נאחזל לחן כמה דקטריך נסתהיב פתחן ומכרז קאחי פתחן
 שערס כמה דאחיב חוס כהם הרעין כל עמל דהוה פתחן פתחן
 האחזל כל מלך דשמש ברבס מהכחל דמכרך ולל המכחן בפתחן עליה בל
 וכו' וקלובסעת דקטריך מלי עונסיה פתחן דלס פתחן ברכחן לעיל
 בך לל פתחן ליה וכד נחיק מכלי עלמס מכרז קתח ודאחי טרוקונל
 פל סגרו הפתחיס קמי דכלניא ולל ליעול ולל הקכנו ליה וי ליה וי
 למסתהיב וזהלחן לחן דנחית לאבון דאחי במתיה גל חניק לעלמס
 וזהלחן הקריבכ דאחזני וזהלחיד מכלכו עלמס וללהלחן אחר נסתח
 לפתחן גכרז דמכחן לשתכל לחן אר יוסף ע'ל מלי עונסיה פתחן
 חיס דל קח דלס בעל לקדש פתחן דק' ככ בפתחן מלי עונסיה לפתחן
 להס בלחזו וע' דנחיק לניהנס דרנל כהר דרנל עד דנחיק נאבון
 דאחי ופתחיה נלי ליהו קדים שחל דק' ככ לכוהל בפתחן כדקל חות
 פתחן דרנל על דרנל לשתענל מהכחל עלמס דאחי דנניד הריר ולל
 פתחן ה'ד לאונסיה פתחן אב וביק גדול כח עניית לחן כ' רלס
 למכרך להשמיע קולו כמכרך כרי שיענו השמיע לחן וחס ליהו עונס
 פ' נחל סקל וזהלחן שלל יענו לחן וזהעונס כרלוי למי סל נו עונס לחן
 דלחי וזהכסר כמסידים סימן רכ' דלחמל בלחס כרבה ההקדס וכרבה
 גול לח המנה סקרי יתר' ג קולו לאתחזל חלל עס לחן וברכו שונגין
 לכך יחמל בקול רס וכחיס וענו קוליס וזהלחן אל כל ליה ישראל קול רס
 כסקורין כהרס כמכרך על פתחיה חולל חס מכרך בלחס פתחן יענל
 בדרך ס' ה' ויענו חקל לחזן לחן וזהלחן חלל חס מכרך בלחס פתחן
 בלחזן לחן בלחזן יאחז לחן לחן לע' חס בלחזן בלחזן לע' חס בלחזן
 לחן לחן לע' חס בלחזן לע' חס לכך כהן כון לחן לחן עכ'
 אמר כוחס וכ' חל עכ' חלל כהבו הפתחיס שיחזל בלחזן לחן לחן
 כרחה פתחיה טוב ביום חוס נרלס בלחזן דכר פתחיה חלל לחן לחן
 פתחן פתחן פתחן פתחן פתחן פתחן פתחן פתחן פתחן פתחן
 פתחן פתחן פתחן פתחן פתחן פתחן פתחן פתחן פתחן פתחן

א' רשבי לית מאן דמבטל מוהר' מננינא' בקרבן דעקיד' יצחק דלחמ'
 קיה ויעקוב אה יצחק בנו אהקד מדה דר' יאן אקד לעינא וכל כוס
 ליה דמו לקרבא לבית דין דרבבא דליהו גבורה ועקידה יצחק מעליא
 לשארן לאבדרא לה כל ימא בגולהא דהנין עליהון מכל מערעריין
 ביאן וקלא נביח מקהיא זמאן אל הטע לו מאומה בנין דלחבר דממי
 אל דעא ורא דמלס דמסעס לא ומצו וזרע קדמו דלחבר דממי על
 דמא ומצו על סמאלס ורא איכו ביגבר עלינו מסדו וכו' וכניא
 לקון א' ד' מ' מריקאס בטעמי המנה אהר לו ועיין בתקנים ד' ד' ז'
 ובידו ושלח תורה כהן וזל כפרס ורא כל הכפשות סלדס מכקס מלכס
 כ' נגלי במקדשים והמונעים מים כלומה ככסה כיהה כקשתו
 בעמית בין סיסי כדוק או חוטא אקס כהניע המת' או הכקס הכיאל
 קדך ככון ססס מעכד כל כהאלו איתן הכחות מערעריין ולומרי' געמס
 קדי עליה ואס איתו דלוי לא יעקב והיא כמסדה סס לכדיקס מ' חסון
 קדיקס מיל ססס ולמלא עקיד' יצחק א' מכל כגבראס יכא להפית
 דנתן סאלהו מדוב דקדוק הדין כקאס סה ע' כל י' וסר' מ' נינע' כחב
 כסר כיהא וזל והמכניל יבין סאלן לומר כ' העקידה כסבה סאלן כ'
 דין דק בנו דמסס וכ מ כהנ כסס מה ד' יהודה פוסן סלס היה כוס
 לאמרס וכא עמס וזל דעתי ע' כל ואע' נ' צלורה פסחבר טעמיה
 מ' מ' א' קכלה נקבל ואס מקברא כל ססס סקוס דקסרה יובית ססס
 להכניד דוח כסמאס ולסכר מקי' סל מעלה ולכבוס הדין כס
 סכסכס בסמון ואע' כ' קדב כסבה ואני הרתה כלכיו ורליתי כ'
 סאן קיוור דלוי ל' כ' העקידה כוס כמון סכלת כמנסה אע' כ' סרלי
 לאותיה גס כסר וכידוע סוד זמן סכלת כמנסה יבד מיד כ' כרבי
 סן סאל וברמיו כקרה סמיו כאד' כ' ח' סרס כולה דמנסה אהר
 דעיא קסלי א' כ' סלמא וכו' מ' יצחק סקן סכלת מנסה כגד מחד
 כחד יצחק ס' יצחק לטוס כסדס וז' סכסגן סכלת כסדס ססס
 לסון מ' כ' ססס סל יצחק קרלו סדה וכססגן סלמיו וכנה גמלס
 סלס ס' ס' סכסכס כססס ססס סר וקיסו לבחות כססס סלילס
 סל סלסל ס' סל סס סלסס סססס סכס יצחק סכסן ז' ססס
 ססס סכס יד סמאל סס סל סלילס זמס סס כסס וסס סס
 ססס ל' דמסגל דכ' סל ססס סל סלסס ונלי' סלסס סלסס סלסס

דרך חיים

גדול היה יצחק אבא לשדה להחלל חללת מנחה וכן מוכ לעשות
מי שיכול והנה זה ממה שאמר בזה פסוק
ובמדבר אשר ראית וכו' מדברא איהו אחר שזלנו דנחש וכו' וכן
להברא הוקפיה זמניה ולנההא ליה ולאנפויא דלא יסלוט לעבר קב'ה
לישראל באתריה וחולקיה וכו' עד ולכן אתכרשנא מישובא למדברא
לעיונא המן באוריהא בני לאנפויא איהו סטרא וכו' ועוד ראיה שם
לומר פרש' העקידה במנחה שאל הקנו לקרובה בר' שהוא יום הדין
הקשה וארזל בכד אמר אברהם לה' כה יר' משכנא שיהיו בני
יצחק בלוי לדי עבדו ומעשים רעים ההי נצור להם העקידה ומחמל'
פליקס דחמים וכו' עכ' ואח' קטור וכו' כס' פרש' במדבר כשעתא
דבר נס עאל לכינשחא ידכו גרמיה בקדמיהא בקרבנא במולא
דסמא וכו' ע' וכפ' ויאל מאן דמדבר בכומיה ככי כנישתא עינא
דקרבניא והקרובה וכו' ויכוין בהו ברית ברותה הוא ואינון יתלכיה
שמדכין חוביהו דבני נשא לאנפא' לון לא יכלן למעבד ליה אלס טיבן
א' דנחש אנה חלל הויאל איל בלדחא וערעית בלכיהו אמריא ליה
לימאל ליה מלה דמעלל לבריהו אל קיים גזר ק' בה ועאלו קמייב
אלין מלאכיהו דממן לא דברא חובי דכד נס דבעידא דדכרון בני
אנפא קרבניא וימירן דרעו נפשא ולכא ענינא דקסרה דיהכטל מותב'
מעיהו וכו' ד' אחא אל לפרש טרשא להו לנכיה כל בני מתא אמרו ליה
לית שבעה יומין דשאריו מותנא במתא וכל יומא אהחקף אל אפריש
מכונא' בני נשא מאן נון דכאין יהיר לכל סטרא משמדי מתא ואחר
ברעות דפשיכו ענינא דקסרה וענינא דקרבניא וכד הסימון אמר
אלין פסוקא ויאמר משה אל אהרן קח לה המחתה זו ויקח אהרן וכו'
וישמר בין וכו' וכן עבדו ויהכטל מותנא קס רבי אחא ואהרן לן
דביתא וקבילו עליהו דלא בתבטלון מאוריות ואחלפו שמי דקריה
דקדן לה מתא מחסיה עכ' וכמוק פרשה וקחל קטרת חבדו דיצר
דכע איהו ודא' בכל סטרי דליה לך מלה בעלמא למחשד ליל סטרא
אחר בר יצירה דלית לך מלה חביבה קמיי קודשא בריהו דקטרת
מלה דא גורא קומא קמיי' כ' דכל מאן דאסתבילא דכל יומא
מכדא דקטרת ישראב מכל אלין דהפשא טעמא ויכל מנה' גליק
מדינא בישא ומכרהו' בשא ומתנא. לא יתק כל כהן ימא דלא

פניו פטורא אחרא לאטלאה עליה ואנמדין דיהבון ביה * אר'ם אי כב
 צלח את ית' צלח עליה איכו עובדא דקטרה קלי קדישא בריך הוא
 הוונטוי כל מלכ ומלכ מיניה וסלקי לה עטרה על דישיהו כבהדא
 דרעכא ומחן דאשהדל ביה בעי לאסהכלא בעובדא דקטרה ויכוין פיה
 בכל יומא איה ליה חלקא בהאי עמא ובעלמא דחאי ויסהלק מוהנא
 מיניה והעלמא ויסתויב מכל דעין דחאי עלמא מסטרין בעין ואוריא
 צניהנא ודעיהא דמלכו אחרא * מהחואמר ויש מובח מקטר קטרה
 אקאי אקרי מובח הא לא זבחין עליה * אלא בנין דבטל וכפיה לכמה
 בעין כישן דלא יכלי לאטלאה ולא למחוי קטריא דכד הבוא
 אטורא אחרא הוה חיי עמודא דקטרה סליק ואלהכפוי וערק ולא יכל
 לקריבא כלל למשכנא * סימנא דא אהמסר בידנא דככל אהר דאמרי
 בצורה ורעוהא דלכא עובדא דקטרה דלא אטמא מוהנא בהכוא אחר
 צלא אחוקו ולא יכלין שאר עמין ולא שאר דנין אחרנין לאהקרבא
 דכדלכו * מחן דנינא דדיק אבתריה אנמדין לכאי קטרה ולא אהבא
 אקרי מריה דלא כיועא איכו לאסהלקא דנין מעליה ובהא ודאי
 מסתלקן מיניה אי הוה דגל בהאי לאדכרא הרין זמין כיומא כצפרא
 וצברמא ודאי איכו קיומא דעלמא לתא קיומא דעלמא לעילא באתר
 דלא אדכר בכל יומא עובדא דקטרה דנין סריין עליה ומוהנין כניאן
 ביה ועמין אחרנין פלסין עליה בנין דהיה קטרה חמיד לכמי חמיד
 איכו קיומא לפניו יתיר מכל פולחנין אחרנין קטרה קטרי קטרי כהר
 פטורא אעבר זכרוא וע' ד' בעינן בכל עמא לאטברא אהמא מעלמא
 דלויא הקטא דכלא ד' אהמא ב' הא אהמא ב' ו סליק ואלהמסר
 ב' א' אהמא ב' וכלא סליק דמהא לין סוף וסוף כלא קטריא
 דדא דמא קדישא אהמא ואלהמסר ועלמין כלכא בחדוש ואלהמסר
 ב' ב' ומחוי אהמא וברכאן בכל עלמין אהמא דכלא בקטרה
 חליא עובדא דקטרה אהמא לאהמא דלמא וסליק ומושכא וכלי
 ע' ב' אי קטריא ולמדנו מכל' כי מה שנהוב צמחדיס פטורא הקטרה
 אחר התפלל וסדר קדושה וכן נמצא בספר רבי דליאבורהס וזכסור
 דב עמין טענה הוא ואין צורך פטורא הקטרה אלא קודם המעשרה
 ובהפלה וס' לפדשה העקידה ביה להקדימה ג' * עבודה מקדש אלו
 קול הכורי בים אקדחין עבודה מקדש וס' סדר עבודה

דרך חיים

לאמר בכל יום כעין מיד עבודה של יום הכפורים ושם כתבתי בבקדושה
 שהספד שנתעוררתי לחברו היה להיות הזכרה מעשה העבודה
 והקרבנות והקטרת שזכר כמו שהארנו עד עתה בשבת ויראה
 שאין מזכירין מה שאין בו צורך כל כך ומניחין לגמרי כיונה צריך ואין
 איש שם על לבו כי כמו שכתבנו הקרבן אין צורך להזכיר איך מעשה
 הכבש והזרתו ולידהו אבל עיקר מה שצריך להזכיר הוא מעשה
 הקרבנות שחיתוהו זריקת דמו הפשט גיהומו בעלמא איברים לכבש
 מליחיהם הולכהם מהכבש לחזות זריקתם על האש כך במעשה
 הקטרת אין עיקר המצוה להזכיר איך היו עושים הקטרת אבל עיקר
 מה שראוי להזכיר הוא מעשה הקטרתו על מזבח הפנימי הלא הדא
 כי כל הכבשים הקדומות שהקטן וחברו מדר עבודה ליום הכפורים
 אינן נא אחד בהם שזכור בסדרו איך היו עושים הקטרת אבל הזכיר
 בו ההקדמה וכבר ביאר דברם אל בספר המצות כשרם כי שלא
 ימנה לומר לאמר קח לך פנים וגו' שהוא משפט פ' וס' הקטרת כי אין
 זה אלא הקדמה לעשות המצוה אבל ימנה הקטרת הקטורת בכל יום
 כמו שא' והקטיר עליו אהרן וצמח שזהו התכלית המכוונת עד כאן
 וכאשר ראיתי שחשנן הקטרת אנו מזכירין היא המצוה ויין קפריסין
 מלח שדומית ואלו הם נוחים בה מלח וכו' אחת לשמים לא לשבעים
 שנה וכו' בשם שחוק וכו' ומניחין כעיקר ונענין התמיד אנו
 אומדין קנה כסופים לסדר וסדר איהו מקומן ש' נו אומדין רובו או כל
 אין צורך לעבודת כל יום כי מה ענין כר ושער של יום הכפורים וס' שם
 שכתב חרופה וקרבן כחם ואלו דברים שכלל יום והתבוננה איך
 לא הספיק לראשונים לומר ביהב הפסוקים שכל כענין עבודת כחם
 בלכר עם קנה משנחם אבל שדרו כל מעשה העבודה מה לא למתן
 ששבו לכן אחרי בזה מלך ונשיא נ' גם איני מדר עבודת ההמ'
 והצריח בו כל העבודות כלם על הסדר בלשון צחוקר אשר בחש
 דאמיאנו ינה המבדור שהוא מתחת יד רכישו שאין אל אשם' שלא
 היה מוסף או גורע אף אחת היה כחש שניני מני עמנו לדבר האם
 מלך והיו מרעילי עמם לקריהו בכל יום קנה אשמים שאין משנחם
 בו לפי שצא מתחת ידו שבוטא קריהו בלשון צחוקר למעשה דר
 ויו עדע שאיני בוהב זה לאמר קבלו לעתים קרובות ולקח לך

אנא תנאלי לך אלדיו חמה כי הנה ראוי לדע קדש כלו דע אמת
 לקבל האמה ואפילו שיהיה האומרו חרבה אדם כמוני לא כמו שרשיה
 בשאלוניקוי אמת המפורסמי בחסידות שכשראם חבורי הכיר מעלתו
 ולא יכול להכחיש שהוא מנוה רבה לאמרו בכל יום ומ"מ לא אבה
 לאמרו כי בוש ואמ"י יום אחד בגלגל גתגלגל זנות אס' אהרילו מהו
 אחר לי לפי שראש חבורך קבלתי עלי לקרוא בכל יום כל המסגיות
 ממסכת תמיד וכשמעני בחקתי בלבי כי ראיתי שהקבא עיצה אלה
 עיניו ולא ראם שים במסכת המיד דברים רבים שאין צריכין להדר
 בעבודה ועוד כי סדר העבודה בשלמות דרך עיני במסכתות רבות
 ובחבורי המוסקים וכולי האני ואולי כמו שיראם מבדושי שם
 בדם זכור אותו האדם לטוב ויקושע בראלי שמו כהסיד הקוא היה ראם
 שיכיה ה' אמתיה לו כתיב כי לא באו לעזרה יי ונו' אף על פי שפסע
 הכסוק ידוע מ' בכל יום ויום יש אשר באו לעזרה יי ויש אשר לא באו
 לעזרה יי הא כיצד יש מצות שאין בני אדם זרימים בהם לפי שאין
 דואים שיהיו בהם קנה גדולים מהם אבל אם דואים שהגדולים נוקרים
 בהם הם נשארים ק' בעצמם ואומרים הנה כלוגי החכם זריו בדבר זה
 ואף אבשה אני ואנע מלעשותו והנה כן הענין בחבורי זה אין
 הימן העם מכירים מהוא מה שהסיד רבינו הקדוש ושאר הנאים
 ואמוראי אבל דואים אותה יונא זההה ידי ואבניאש דש ונלה ואין
 מחשיבין אותה והיא דרך לעזרה יי בגבורים מיד נזה להלמיד יי
 שיכנימו ושה כישיסם היבא דכוו גרמי כיינו אומרים ה' ע שלי בבקר
 בבקר אני והוא והם זכרם לו אלדיו לטובה כי בא לעזרה יי ומדי
 דברי בו זכור אומר עוד לטובה אומר כי אהו חסיד האלה הנחם
 נכשי על מה שנהנין בקהלוננו לתת פרם לאים יכודי ע'מ שיכרוב
 ידו שאין לו סלק באלדי ישראל וזהו השתם שמשנירין אותו הקכל ואינו
 יכול לקיים לא מצות ביציה והפילין ולא ק' והפלה כי הוא דרך להזהר
 לזה עליהו ולזה הפיליו בעוד שקורין ק' ומתכללן ואפילו הקטן
 שנקלה ישלחנו בשליחותו או לפיכא ילד או להוליכו ולפעמים הוא
 צרי' לשלל שבה וי"מ

ונחזור לענין חבורי עבודת מקדש ואומר כי עתה מנא זי
 בהאבות הדש' בל הימן ש'ם בשללוננו על ב' משניות

דבר ד' חיים

מחמת המיד והסוב בלודך וסב חור כ' ר' שבת ושללו שניה והסב לקחת
דבריו והר' שבא השיבו בלודך • ויראהו ארז לתות דעי כי ב' ל
במנומים בדבריו

והר' מבכבוד א' היה אהרן

בהוב סס בטה הרמ' כן תהיה בספרא נכנס ומנאל ב' גרות המדחיות
דולקה מדען המדחי ומניח המדחי דולק אליו חינו מדליק
במדחי ובהמיר הנן נכנס ומנאל ב' גרות המדחיות דולקין מדען
לשאר ומניח אליו מנאל שבו מדען ומדליקין וכולי • ויראה דבריהם
משכבהו וסמי בריהו מקמי מהניחין ע' כל • ובתהלה לא דק
דמהניחין איירי בבא המדען להיטיב ה' גרות והדלקה המדחי דקאשר
לא שטאר כן עד העדכ אלול עד בולו שניה להיטיב ב' גרות • ובריהו
איירי בבא המדען להיטיב ב' גרות סמו מניח המדחי נכו • ובהנן
בסמי מהניח • והעד כהלמן דתהיה לעיל חניגה ובשעה שהכניס
בכנסין להשתחוות הוא היכ מקדים לפנייה כינד נכנס ומנאל ב' גרות
מדחין וכולי • ואי אהדת דביאה זו היינו הביאה השנייה כשליש
מהמיר היניקאמר דבשעה שהכניס נכנסין להשתחוות היה בא מקר
בקר הוא דביאה השנייה סס כויה קודם שחיעה ואליו ביאה כהנים
לכשתחוות הוא אחר שחיעה • ודריקה דס • והפסס ונתוח וסאר דברים
אלול ודאי ביאה דבריהם היינו השנייה כשמי מהמיר דהויה בשעה
שהכניס נכנסין להשתחוות ובהנן לעיל מנה • עוד כהכ וכך הוא
מדרן של דברים בערב מעלין ז' הגרות ונותנין בכל גר חני לוגסאן וכו'
דברי הינה הם אלול דמשתע דכתולה מדליקין • ואז כן נותנין בהן
סמן ודעה הפוסקים שחילו קודם שדליק חינו נותן השמן בערב אר
מתן ויעמוד הוא מלא הבקר • עוד כתב ובגר מערבי בלכר הקפידה
מורה להיות דולק תמיד וכולי • וקשה לדבריו מורה גמי בתיב כה
תמיד ויכיו אחר' כשלי חניגה ממרה לא בתיב כה המיר • ועיין
במכורי שהקסיה קישיא זו גם על דמ' כן ותוספות • עוד כתב אבל
כשאר אם מנאל דולקין ממין עד הע' וכולי • ונס אלול דברי
תימה שכול אומר שלא היה פועה בכל בקר • ובמסכת עירא משמע
שכל בקר היו מטיבין • עוד כתב ב' ל' שסמך דמ' כה על מה שאמר
במנחת דף פ' א' גר שבהה וכולי • כהא פרמ' גר שבהה בשם

קלילה לא מקדם היום ע"ג ולפי זה אין ספק משה - ויחיד קטיל לי
 בגוה טובה דקטל יועיני וכלל כל הילול דלתוה ההיכל פירות ולין
 נקטתי עד לור בקר והדס אין לעבוד ולא תחול לרש' בלבד קטיל
 כלל אבינו לה' שבת דתפרס לה ביום קטיל דמתי יועיני וכלל
 משה עד עבודה כתי' אין חדס נגס נהיכל עד לקטירה ומדה כל כין
 קערכים דה' בלחם בלחם למדך וחיוב תיהא ונ' עד דבכל קערכין
 להסיכ' ה' נדוה חיובי גבולתי עס' ציון דהגן דלס מלס בתאחיבה
 שבת מדהגן ודלדלון וחשמינין דק' ע' דלדלק וכל מודי ללס
 ללסמח' כן עד קערב לחל מל בולו להסיכ' ב' נדוה ולסיכ' בעלל
 ע' נדלן והלדלון כלל כמין חדס ופהל' משה ודלל כרבינו עובדי
 נאכל להסיכ' ב' נדוה מכה ודלדלון ביה גליכין יל' מבעיל ללס
 דיקל נכסיה מין נה סמן במדה לחשנה לו נדוה משה דכס
 קטור מני נסמן כס סמן כשעור סיכ' דלס עד נדלל להסיכ' שני
 פדה ואמר לוי רבן עמיס דמלס יועיני כס סמן גורל לסיכ' דלס
 עד בולו להסיכ' ביה נדוה ובי היסל דמסעריין במס סמן כוער כס
 סמן ללס סיעור נדס א' כס לבו כמסע מדה ולין שבעה מדה
 סמן וזה כפידים כדמלס ופרס אין לדנדי כמסעריין אין וכרי רב
 דמיה עולין יסל דרש' בידס כס סמן כמסעריין כס סמן ולין
 קיסי קלמל מלס יועיני מלסמל וכי לינו בולל ביה דק ונס מ
 ק' דמסעריין גיסי חינו מקפדס קיטס ודנן והסמל עוד נחב
 ולי' קד כמסעריין והלדלון הערבי וכו' חס' ללן דברי היסל מ
 לומר מהיה בין הערבים הסמל והלדלון ולינו חכדיו ולימדין אל
 פיה בין הערבים כמס' ללל למעריב בלבד מוד נחב שבעה נמי
 להסיכין עבודה כדוה בקטירה לו בעבודה למדך וכו' חס' אהיה
 ללל כהב כן נס סמל מלסמלס ובכר מלסמלס' הסמלס' עוד כהב
 צדיק סיכ' ללס סמלס' דללס המיל כוי סיכ' סמלס' לו נדלל מעריב
 כן ג' הרמ' כן כהב כן וכבר קטיתי עליו כמסעריין דמלי ליכס' לן
 ללס כולל כנוי כוף סוף ב' נדוה כן זה מלסמלס' וזה מעריב ועתה מלסמל
 ללן לי בדכרי כ' סמל ועוד חני מקס' עליהם מלס לי דלס מלסמל
 מקסמלס' ע' סמלס' מלי מלסמלס' כד מלסמלס' סמלס' בו סמן וסמלס'
 כמלס סמלס' יח' ולימדין כיו סמלס' ובה קיסי קטילס' ולימדין

דרך חיים

דבר נס'ה אף היה אם האמר שכ' נרות המזרחיים היו דולקין לעולם
קשה דבוגיא להלמודא כפרק במה ידליקין ונפיק טרף בהלפי
ובמנחות דף כ' ולא משמע הכי ויוד' א"כ הי"ל אלף שהי נרות מזרחיים
שנתן בהן שמן במדה וכו' אלא לאלו המערכי לכלדו וקשה איך אמר
זה נר מערכי והלא כיון שהמזרחי בבוי אין זה מערכי אלא שחיי אית
לך למיתר דכיון שיש בבוי נר מזרחי נר בבוי שפיר קרינן ניה מערכי
אם כן הכל נמי השמע לאחיד מה שאתה מוסיף מכין
עוד כהב וכו' הדין לכלל הש"ר אם מנאן כלן דולקין אינו מדשן כל מה
מזה שדולק וכו' מנאן כלל כוונתו שלמעמים היה הטבת ה' נרות
בבקר ולא במערב והיינו בשמנאן בבקר כולן ככוונתו ולפעמים דיתר
הטבתו בערב ולא בבקר והיינו בשמנאן בבקר כולן דולקות ולפעמים
היה הס' מקנהו בבקר ולא בערב ומקנהו בערב ולא בבקר והיינו
בשמנאן בכלל לקנהו דולקות ומקנהו כלילי והטבת ה' המזרחיים
בערב לעולם היה לכל בבקר אם מנאן שלמד מטיבן ואם לאו לא
ומלבד שדברים אלו נזכרים עוד י"ב בהם קושיא חזקה והיא הנזכ'
מצאן שבבקר מנאן אלא המזרחיים דולקות להמילין כך לא יבשר שהרי
היה אחר שהיה הקפידה טיהא המערכי דולק כל היום והוא אף
שכדי כי עוד מזה מזהר וכלה שמן שבו * לרשון אי אכשר שהיה
אומר שהיה אכשר ללכות טיהא נר בבקר ואם כן מה יבשר * ולא
מבטיח בזמן שלא היה הכס * אלא אפילו בזמן שהיה הכס קשיא
דבניהא מערכי שבו היה הכס מזרחי מאי איציל למימר * אם יניחנו כך
ושאמרה שגליק שגם הוא יהא דולק כל היום דאם לא כן אין השני לו
קריח מערכי * עוד כהב שאמור לכוונת טיהא נר בבקר מדהניח אי
מערכ עד בקר יבול יבכס וכו' ולא היא אלא הכי מירושו וכו' דמער'
עד בקר וכו' לא יאמר * ולפי זה יהא חוכה שלינו לכוונתה מיד בבקר
הלמוד לומר יאירו וכו' כלומר ולא בא הפסוק לשייבנו לכוונתה מיד
בבקר * עוד כהב מנאן דהבא פליג אהנא דסדר שמא וכו' מנאן
דעביר הא נפיל בהא * לפי מירושו מסכת יומא ומסכת תמיד כליל
אלכדי אף לפי המדשים לא קשיא מדי * ואומר אני אינו היה הדבר
במו שכל על דעתו לא כוון שהקיימה בהלמוד וכו' אחר דמכסה
באלי הלשון דלרשון כמקל קמא דקמא דף י' ומכנהי מ'

החכם צדיק מוצא כפנימי מי שזכה במנורה מי שזכה בקמרה ומשג
 אחר דב הונא וכו' • ושם כתבו ההוספות ולא וכל אלא לא משגי
 כמי הבי דמהניתי להבא בשהי נרות ומהניתי דתמיד בחמשה נרות
 ולא דקדקתי אכסר לוח' בן כלל דקא בהדיוא הן בשמי מהניתי כמנה
 גאלי נרות ברישא וקדר קמרה • הך לדעה דרס' בארסה דמאלי נוקשה
 ודמינהי הגא דהמיל לא סבר סכסקה בנרות כינכך הגא נרות ברישא
 אכל הגא דיומא סבר הכסקה בנרות כינכך הגא קמרה ברישא וקדר
 כהי נרות • טור כהב ומהני דמחיד דכרס כמלו עולון בכסקה
 של בין כערבים וכו' • וקסה דקא מראש המנהג ער שזכה סדר
 ותמיד של שחר קהני ואזיל • והו מאי שממנה נגדליק כמנורה בין
 הסדרים דקאמר כוב ראיתי שם סתם כמנול קססה לו שגי קססה
 אלו ואחרת עמס • ועוד אני מקסה קושי גזולק דגא אכסר לומר בן
 דקא החלו עולין היינו שגי ככנים שכל זכה בקמרה וכב קמחה של
 אחד הנצרים בכרס שלפני זה וקאמר מהניתי דמי קאנו בדיואן
 מוצב הפנימי והמנורה כיו מקדימים לפני קמני בקנים הבאים
 להקמיל קמרה של שחר ומה היו באין לעשו מי שזכה בדיואן המוצב
 היה בא ליסול כמני שהניח שם ומי שזכה בדיואן מנורה היה בא
 להשיב ב' נרות וליסול ככו' שהניח שם כשהמי' ה'חם נרות אלהם ע"כ
 בשחר נמירי • ועוד אני מקסה מאי שגא הכא דהנן והשתמרה
 וינא ובשחר הנן וינא נדירא והו מ'ס הכא דהנן ונאל העני ונאל ככו
 וכשחר מניחן שם והו מאי שגא הכא דהנן ככנס נדירא ובשחר הנן
 ככנס ומני בידו ככנס וכו' בידו ומיכו הא לא קשיא שיכול קול לומר
 בדוחק שבשחר היו מניחין שם הסמי והכו' ולא היו מניחין איהם עד
 הערב אלא שז סבירא דעה דלמה יניח סמי מלא דש' ופחמים וכו' מלא
 בהילות ישנות ושח' יסן לפני' מבקר לערב קקריכוכל לא לפחתך
 וגומר • ועו' אני מקסה לו קושיא סוקה דתנן בלחרו מהמיד בלו
 ועמדו על מעלות כאלום הפני ביד אחד וככו' ביד אחד וככו' את
 העם וכו' ואני שאל לרב במאי עסקינן אילימא בבין קעריבים
 וכלא לין בין קעריבים נשיאות בפנים ואלא מאי בשחר אף אמר הפני
 ביד אחד וכו' ביד אחד וכלא פני וכו' כהיכל הם עומקין דכני
 למדה לשל וכן כתב בקדושה דרס' בא עמנו כמי' ס' בסוף השוכנו

דרך חיים

לפי שמה שלא היה מוניחין כעני וכו' עד הערב וקנה את נפשו
 תמיד וכן פנה כחל פי' ביטול נפשו חייני צריך להאריך יותר בשאר
 כל דבריו כי כולם בנויים על זה ליסוד בכל היסוד בכל הכנין
 ועם כל זה חללו היותי יכול היותי מאריך לשלמות הענין על כל פרטי
 דבריו לפי שגורמה שהיה מקשה על פירוש אגתו אבל לא אוכל כי
 המדפיסים אינם להחליף בזה והאל יודע כי נחמיה רבב וקצת גדול
 בהנהיג כל זה וכיון שהיה לכתוב עומה וראוי שתדע כי בפירוש
 מרבה הרש' בל' לדמות הכוח שאמר עליו כינו טוב ליה' שהיה במחזור
 שכלל הפירושים והדק עמו לחל' בן ונג' ה' ד' ששה כהב' שהגדלו כפי'
 ההוא וכך פירשו החושפות במנחה דף כ' וכן דעת רש' בפרק במה
 מדניקין וס' הקטן שהחשפות על רש' וכל' הקטן דכינוי עמ' בן אשר
 הלא לא אפשר להדליק המערבי מן הכסבה אלא בן גם השאר ידליק
 המזנה ומאריך לר' והלא כיון שהוציא הפה ליה' הישגה מן כנר הו'
 ליעל לא תסור בזמן מנהג וכל' מטהר לכתוב מנהג אלא ודליו' חכם
 לעשה בן ע'כל' וארי אומר דמאי קאמי' נעולם אומת בן דלפטר
 לפסוק בן ודקאמרה אס' בן גם השאר ידליק עמ' לא אלהה היא
 גאירה הכהוב היא שלא להדליק דח' חזר מערבי עמ' ופה ליה' ובה
 אג' אלה מודה שאין מצוה עליה כיון שהוציא מקד' וליה' נקראת
 נר מערבי ואמר כך זכני' ה' ומה' לה' דבריו במדנה
 ב' למסנת שבת

אחמד לכוונה חזקה מוכחשת
 בכוונה על חזקה מוכחשת החיזון ודיון מוכחשת הכנינו
 ואחש' וכו' יצא כי באמרו סדר עבודת זה לא באמה נלמד כדש'
 שפתנו והיה כלילי הקרבנו התמיד במועדו וקאמרו קשרה כלמים
 אך ככל מה שיאמר האדם אלה סדר עבודת זה תי' אפשר לו להאמר
 כל מעשה העבודות כשל ימות וזה ימים דליתו ונתון אל לבי
 בראשונה לא היה יכול לעבוד עבודת אלא בכך ולא היה טעם חקש'
 אפילו לגדול שבישראל לבה' ליי' ומה' בזמן הזה קנקלתו תקנתו
 אפילו קטן שבישראל תשכיש לכה' וקורא במד' המכודת והקשרת
 הקשרת וה' בה מעלה עליו לאלו קים עומד ומקדש על גבי המזבח
 בלמד הכהנים

דרך חיים **מה**

וּמִתְחַל עָלַי תֵּלֵל בְּרֵכָה הִיא סְחָרִישׁ יְחֵא חֶלְקֶךָ כְּעֹמְרִים
וְהַיֵּשֶׁר וְהָרֹאֵי לְאִמְרוֹ לֹאט כְּמֹזְמִים אֵךְ לֹא כְּזֹמְרִים
זְכוּר כִּי נִקְרָא מִסֹּד יִשְׂרָאֵל זְמִירוֹת לֹא זְמֹרוֹת אֹ זְמֹרִים
וּבִקְרִיאַת שְׁמַע פֶּן לִיחֹד וְחִפְרֹד הַרְבֵּקִים וְחִבּוּרִים
וְעַתָּה מִתְחַלֵּל אֵל וּמִסֹּת אֵל בְּרוּךְ אֵל בֵּרַת הַזִּנִּים וְקֹרְאֵי
חֵדֵל דֹּד מִלְדָּבָר אֵל לְחֵשֶׁב חֵדֵל אֵף מִלְעִיז בְּסֻמְרִים

63

[illegible]

וכדי לעור' אז הכונן טוב הוא להשים ידיו על עמודי דלי' ומהדב
 ההסתכלו' בשם דבר ע' כל * והר' מבט כתב בב' מכלכו' ק' שאל' נדק
 לדקדק באותיותיה * כיצד יקמו' שלא ירבה השמץ ולא יחזיק הרטב
 ולא יתח' הנד ולא יניד הנח * לפיכך נדק' ליתן ריח בין הדבקים בין
 כל שתי אותיות בדומות שלמות מזה כוף היבב * והאמרת החלת היבב
 בסמוכה לה * כגון ככל לבכך קורא ככל וסוה וסוה וקורא לבכך וכן
 ולבדהם מקרה ככנף פתול ע' כל * כג' דבכיו חוק אות שכו דגש *
 דפה אות שאין בו דגש * נד שאל מהנוגע כמו תם של השמעו שהוא
 הוא שאלת * שאל וכתב שאל שאלת הנעם גדולה * וכן שאל שאלת היבב
 וכן שאל עם דגש כמו דלת של הדברים * נח שאל בלתי מהנוגע
 במכתב כמו שן של השמעו וכן אות שכתוף היבב כמו דלת של אמר *
 ומ' לביכך ובולי הוא דבק במאי דבליק מיניה ולא יניד הנח * וה' ש'
 לבי' שאלתו' שאל יתע' שאל שאלת נח לביכך נדק' שאלת' מלש' שאלת מלת
 ככל כי לחד של ככל מח ואל' לאי' שאל יבא לק' וית * **בכדל לבבך**
 ונאמ' שהגיע הכח כמו בזול' כשר שאלת דאשכול נעה
 זהו כוננו' לו ודבריו נכונים וישרים * והר' אבד כתב שם ואל' לא ידעתי
 מל' כנח ית' דפס' יס' כו' אל' שאל לבכך כגור הבית הכ' כדי להטעמ'
 שלא תראה ואל' וכן אל' בעל' שיד והי' יוד ישראל שלא תראה אל' ש'
 וכן כל ביתא' כאל' יניד הנמים והכל עליו ב' יבב ע' כל * ודע שהוא
 קורא אות שאלת שאלת דפה וסוה אל' בין שהיה האות ההיא
 מקוד' בשאל או כאל' לא יניד ניקוד שהיה * ונד' הוא קורא אות
 דגש' שהיא נרמזת במכתב * וה' כפי' שפירשתי בדבריו קשה להאריך
 אבל הוא מוכרח * והער' הנאמן שאלת על יוד ישראל * ויור' וכו' יניד
 קבצים וכו' וה' יד' שאלו' שאלו' שאלו' לא נח ולא נע * אל' ודאי
 שאלת' כמו שפירשתי שהוא קורא נח אות דפיה * ואף על פי שלא
 תראה נדק' דאל' לאמרת אומר כי בעור' נחאל בדבריו כד' כך אל'
 יאמר על לבכך כגור הבית קבצים ובולי ע' כ' כדי שהבית הסגור של
 על לבכך אינה נקודה בשאל לא נח ולא נע אל' כסגור * ואף על פי כן
 קורא לאתה נח * ועוד אפילו אל' המצי' למד שבר' אבד דבר ית'
 הבית הסגור של ככל לבכך כגור נקודה בשאל * מרין יקשה איך קרי' אל'
 כח וסל' נע הוא שהוא שאל שאלת הנעם גדולה אל' ודאי בדבר שית'

וכוונתו שנתבאר כל זה הופך ממילא נהבאר כי איך תדבר על דמ' כס'
 קושיא כלל כי דמ' כס' לא אמר דק הצריך לזכרות מעט אלא מלת בכל
 אבל בית שניה של לבבך תאן דבר שמים אין זה מה שקורא דמ' כס'
 נח הוף דבר הרמ' כס' אמר ענין אלא והד' אבד הקסה מענין אלא שלא
 דבר בו דמ' כס' ולא עלה על לבו ופסב שזכו מה שדבר בו * ויש
 לשאול הן אמת שלא היתה כונה דמ' כס' שמה שאמר לא יחד הנח למח
 שהר' אבד שסב * כל מקום נח * אין מה יסיה דעת ר' ש' במ' ש' ר' א'
 היורה לדבריו אס' לא * ונראה לעד' דודאי לא יורה כי מה שקורא
 דמ' כס' נוד הנח קורא דמ' כס' חזק דמ' * ובהדל' כתב ר' ש' לא יהיה
 הרפה * ואם כדו' שלא תראה הכוונ' ופ' ופ' יחד אלא ויאמר דמ' כס' כי
 בלי סגנונים הרפה אלא לקרות הכוונ' וכוונ' הופך * ולא תראה הכוונ'
 ופ' ופ' יחד אלא * ויש עוד פס' דקדוקי דברים ואני רוצה להאריך *
 ומהר' קארו' ז' כתב וז' * בית שניה של לבבך נקודה בס' ואל' ומשפטה
 להיות נמשכה ופ' ופ' נח * ע"כ * ולפי דעת המדקדקים מראה כי בית
 שניה של לבבך משפטה' שלא להיות נמשכה והיא נעה כי הוא הוא ג' אחר
 הנמכה גדולה * עוד נבא ואל' יחד אלא כאלו היא נקודה בנדי' או
 היא נדה ע"כ * ופ' אה דמ' ממני פ' הוא מפרש דכיו' שהיא בד'
 ב' י' לא עלה על דעת הר' בד' לומר הנקודה בית שניה של לבבך
 הנקודה כשז' בנדי' * וגם מ' אזהרה נדה אין כן דעת המדקדקים
 כי לא יקראו בד' רק שאל' מהמעט * אבל בית של בן כורה הנקודה
 בנדי' היא הנמכה עומדת לא נדה * וגם על דברי רבא בנמ'
 קשיא ל' איך הנה הכנף פתיל לבבך לזכר מי דמי כשלא' בכל לבבך
 מבטל אני בנמ' ד' טוב * וכן ואכדחם מהרה משל' מני המ' חן מה
 אבל הכא מבטל ק' לומר ומבטל כפ' לחוד * ואלו היה נחב' הכנף
 פתיל אזהרה כדבריו * וכלומר הנקודה רוח צמני בקושיא * כי
 מנא יהיגם בידועל' כדברי רבא ודלתי' לומר שאין האמת אלא ואל'
 יכולתי כדלתי' אלא לומר כן אני מצהים המוח * כי באמת הוליון
 מוכיח דשפיר מנין לקרוא הכנף פתיל מבלי שאל' בין זה לזה * ואל'
 דמי לבבך לבבך כלל ואפי' היה נחב' הכנף פתיל במקום לא היה צריך
 לזכרות ביניהם כל שכן עתה שיש במלת הכנף פתיל שהוא טעם
 ממש * וכן קסמתי בלבי שאלו מעשים בקריאתה ק' * ואל' אין

דרך חיים

שֶׁקָדְמָנִים לֹא הָיוּ קוֹרִים אוֹהֶה לַעֲלוֹם דְּפוּיָה כְּמוֹ שֶׁאֵין מוֹשִׁים אֶלֶּי
 הַיָּהֱכָל וְהָיָה כֵּן אֲנֵלֵם שׁוֹה אֵין בִּינִיחָם הַכֹּרֶם אֶלֶּי שֶׁכֵּן לֹא הֵבֵא כְּסוּף
 מִיבֵה וְהָיָה לֹא הֵבֵא בִּלְמַעַנֶה כְּמוֹ שֶׁאֵין מוֹדִינִן בָּהֶם ס נ וְכֵן פ'
 שֶׁל וַיִּפֹּן כְּרֻכִּיָּה לִפְּנֵי מֶלֶךְ הַדְּנוּשָׁה הָיוּ מַכְדִּילִים בְּהַבְדִּיל מוֹעֵט עַד
 שֶׁהָיָה קְרוֹיָתָהּ הַגִּיחָה בְּמַעֲטָה שׁוֹה וְלֹכֵן הוֹדִירוּ לְהוֹדִירוֹ לְהוֹדִירוֹ
 בֵּין כְּנֻף פְּהִיל וְכַמֵּעַט שֶׁנֶּחֱלָתָה עֵינֶיךָ אֶלֶּי אֶתְרָךְ כֵּן וְלֹא בַעֲיָה
 אֵימָא קְרִיאָה אֵי בַעֲיָה אֵימָא הַבְּרִיאָה אֵי בַעֲיָה אֵימָא קְרִיאָה מִנְּהוּן אֶל
 חוֹסֶף עַל דְּכִרְיוֹ וְכַדְרָה זֹאת הָיָה בְּרִיךְ לְקִרְוֹא כְּמוֹכָא דְּנוּשָׁה בִּי
 בִּן לְעוֹלָם כֵּן הִיבָה שֶׁכְּסוּכָה שְׂנִי שׁוֹאִיף הַאֲחִירִין דְּנוּשָׁה וַיִּבְרַךְ
 עָלָיו וְכֵן אֱלֹהִים וַיּוֹלְדֵם בֶּן וַיִּירֵד מִיַּעֲקֹב וְכֵן כֵּלֵם וְלֹא מִיִּדְעָתִי זֶה
 וּבְסִפְרֵי הַכְּסוּכָה כְּהוֹב הָיָה בְּלִי דְּנוּשָׁה כֹּלֵה לְכַדּוֹק בְּהַפְרָכְתִּיבִת יֵד
 וּמִנְּהוּן אֵי שֶׁל אֶל הוֹסֶף דְּנוּשָׁה וְכַמֵּעַט עָלָיו ל' וּמִלֵּא דְּנוּשָׁה וְכֵן כְּסוּכָה
 כְּנֵלל וְכֵן מִנְּהוּן אֵי הָיָה דְּנוּשָׁה נִרְאָה שֶׁמִּסְבְּרוֹ דֵּק וְלֹא שֶׁכֵּן אֵי בַעֲיָה
 אֵימָא הַבְּרִיאָה יֵם כְּלִסְטוֹת דְּנוּשָׁה מְלֹחַ רַבּוֹת מִסְּיִימּוֹת בִּלְוָה פ' וְרִחוּן
 לְדַעַת אֵיךְ יִכְתְּבוּ אוֹהֶם כְּמִלּוֹת בִּלְוָה וְכֵן אֵימָא הַבְּרִיאָה אֵי שֶׁל כְּסוּכָה
 מִקְּסָה כִּי לֹא מִנְּהוּן כֵּלֵם מִפְּרִיָּה פ' בְּהוֹף הִיבָה אֶלֶּי וְדִלִּי נִרְאָה שֶׁכֵּן
 לְכַחֲבֵם בִּלְוָה פ' וְקִרְאָה כְּמוֹכָא וְכֵן מִנְּהוּן כְּסוּכָה דְּנוּשָׁה בִּינִינִינִינִי
 לְמַנְהֵב כְּעִרְכִּיָּים שֶׁאוֹהֶר מִמֶּנְהֵב קֵהֵל קְרוֹם חֶלֶף דְּנוּשָׁה לֹמֵד חֶלֶף
 וּמִכֵּל מִקְּסָה לֹא אִסּוּם הוֹדִה אֵימָא וְלֹא אִסְכָּה קְרִיאָה הָיָה מִנְּהוּן שֶׁכְּסוּכָה
 מִכְּנִיָּה דֵּק פ' שֶׁל אֶל חוֹסֶף כִּי בּוֹדֵלִי גְמוּר צִרִיךְ לְקִרְוֹהֶה דְּנוּשָׁה כְּמוֹ
 שֶׁאֵלֶּי לְעִיל וְהָיוּ יוֹדֵעַ שֶׁאֵין כְּעוֹלָם בְּקִיָּים לְהַבְדִּיל בְּמַכְסָא בֵּין
 הַיּוֹד הַכְּסוּכָה לְדְּנוּשָׁה וְכֵן קוֹרִים יוֹד וְכֵן יוֹד וְכֵן יוֹד אֵיבִי יוֹד גְּמוּר
 בְּדִנָּה וְכֵן מִנְּהוּן כֵּן * וְכֵן אֵינִם יוֹדֵעִים לְהַבְדִּיל בֵּין כְּדִי הַבְּרִיאָה דְּנוּשָׁה
 לְדְּנוּשָׁה וְלֹכֵן יִשְׁעוּ בְּכַסָּא בְּשִׁפְתֵּי מִלֵּת צִינִיָּה כִּי הֵם קוֹרִים כְּדִין
 בְּדִנָּה * וְכֵן הֵם מוֹעִים כֵּן שֶׁל חוֹק בְּהַדְּנִישָׁה אֵתְרָךְ * וְדַע כִּי כֵל מִי
 שֶׁלֵּא יִשְׁכַּח מַעֲטָה בֵּין מִלֵּת כֵּל לְמִלֵּת לְכַבֵּד גִּמְעָה הוּא שִׁמְלֵם מִלֵּת
 בְּעִינֵיהּ אֵלֶּי אֵיכְלִיעַ הַלְמֵד הֵאָה בְּחִבְרֵה וְלֹא בְּכָלֵךְ וְלֹא יִצְרִיר
 מִסְּנִי בְּלִמְדִין דֵּק אֵל דְּנוּשָׁה אֵלֶּי מִיִּבִּיר שְׁתִּיקָן מִרְאִשׁוֹנָם
 נַעֲמָה בְּשִׁלְוָה שְׁנִיָּה בְּרִיָּה כֹּה בְּכָלֵךְ בְּכָלֵךְ וְכֹה הֵמִין מִן הַטְּעוֹת
 וְכַמֵּעַט רַבִּים לֹא לְכַד בְּהַלּוֹת שֶׁכְּסוּכָה הִיבָה ז' הֵאָה
 בִּלְוָה מִנְּהוּן הִיבָה כְּמִינָה לֵךְ אֶלֶּי גַם בְּכַלֵּי דְּנוּשָׁה כְּמוֹ וְקִרְאָה

אותם המהדרים שבהם אינם נאמרים אלא שלא יאמרו וקצרה בזה
 אבל הם קוראים וקשרת סאות סלאות וכן עושים בכל
 דומה לזה
 בקריאה והם לא ידעו כי חללו יפעה הושנו לה עמם והניעו הנס
 זה טענה גדול ראוי להזהר בו וכן ראוי ללמד דעת את
 העם במלת אחד כי יש שמאריבים בקריאה האלף וכל השאה
 בקריאתה כדי שזכ מחורף ומגדף ובמקום אחר יסוד אחר רבו כי אמר
 מי חד הין אחד ח' ולכן נריך למד בקריאתה מלך ולא ישהה בה כלל
 וכן לין למדות ולקאריך בקריאתה החית ובעל מגדל עוז כתב שיש
 לקאריך בחית בליש ונא הדודו לו חכמים אדרבה הכבא משמע
 בגמרא ד' כ' קורא דהניא סומכום אומר המאריך באחד מאריכו
 לו ימיו וסגותיו א' אחת וכדנה ע"כ ואם איהא הי' לל במית וכדלת
 אלא ודמיאין לקאריך בחית כלל וכ' ש' דמיא' ואל וכדלת ולא בחית
 דכל כמה דאמר א"ח בנא דלה לא משהמע מידי ומה בצע
 בכלרכתו אכל כדלת יאריך עד שיטור שיעשו כלכו
 יחיד בשמים ובארץ ובארבע דומה ע"כ ובעל סכילי אמונה כהב
 ויחטוף באלף ויאריך מעט בחית ע"כ פי' לפי שאריך ויחטוף באלף
 לפיכך אחר ויאריך מעט בחית כלומר שלא יחטוף בחית וז' בגמרא
 אחר דב' א' וכל בד' שלא יחטוף בחית אכל לין כונתו לומר שיאריך
 בחית בדברי בעל מגדל עוז והראיה שהביאו רבני צרפת על שיש
 לקאריך בחית בשיעור שימליכו בשמים ובארץ דהיינו של ש' כונה
 בדברי בעל מגדל עוז מדאמ' במנחה חסדי לגניה דחיה כלומר חי
 הוא ברומו של עולם דבר הימה הוא מה זו ראיה והלא לא דברו שם
 מקריאת החית דק מנהיבה ולא מהארכה בלחי ואיניו היב משם
 דאיה עדן יקשה וכלא לין ללמוד משם דק שיעור' ש' גליכו בשמים
 דהיינו שחור מק' דבר גל' עד האין לגנים משמעותה בגמרא דכרך
 כי קורא במחבתי ודברי רש' המכורשים ו' אמו בדברים מגומגמים
 וסלומים ו' ואף על כ' שבעל מגדל עוז בא אליה ובביתסלה סתבה ו' אל
 קבלתי מרבתי וקבלו אים מפי אים מפי האוננים וכלי' ו' כ' כ' כן
 בכתר מס עוב סלו ו' א' כתבו האוננים שמאריך בחית הולתא וכדלית
 קרי הולתא מ' אל מכא מקום אלו הין לנו אלא תש' שעינינו דוקא ואלו

דרך חיים

ואלים שלא הוציאו קבלה או נפש הנאמרים להעלות אחד מהמוקדים ולא
 א' מכל המעבדים אלהו פ' קדוש אמרו בירושלמי צריך להאריך באחד
 אחד דב' נחמקו וכלב' בדלית ע'כ' ד' פ' היה קורא ואמרו אמו' בירושלמי
 שהלצה חזקה בדלית בלבד איך יוכל אחד אפילו שיהיה מהנאמרים
 לומר גם בחיות ובער בחכתי שנס משמעותו הלאומנו הבבלי כך הוא
 שאין להאריך בחיות וכ' כמיוש רס' ורמ' בס' וס' מנ' וס' יונה בספר
 הידראק ואלים וחוס גם בספר המצות לקצת א' כהנב בזה בלשון וצריך
 להאריך בדלת עד שלות דרך אשר יד אל הארץ ע'כ' : וכן משמע
 בהקדושים דף מ' צריך לספר אקדושא ולארכא בה הוא אבנא בלינא
 מתמס' לא מפרד עד דמליק לה עד איהו ורא' דמלכ' ואריך ימים
 על ממלכהו וכו' ובהקדו' מ'כ' ד' מלכא קדישא עליה להמר ואריך
 ימים על ממלכהו ע'כ' והאכן הוצא פיה אבנא דיתפת לנלמא הות
 לטור דב' ולפיכך הדלית גדולה כי בה צריך להאריך וכפי נקשיון ובער
 בארבעה בזה : לא נשאף אלף לומר כינס הדאיה סבבואו של שיש
 להאריך בחיות מהאחד רב אפי' וכלבד שלא יחטוף בחי' אינה בליה
 פי לא באר' אפי' ד' לשלול מן חמיה החטפה פי באר' אחא וכיר' ו
 לנו שהאריכות שיש להאריך באחד הוא בדלת בלבד ונשארו הא' וכה'
 שוים שניהם מסוללים מהאריכות : ואולי העלה על דעת פכמ' שיש
 לחטוף ב' כך יש לחטוף ב' לסיכך באר' אפי' וכלל מה' החטפה
 אך לא חייב בה אריכות וכן משמע לשכא דוכלבד כלומר בדכסוך בן
 הוא שאין להאריך ב' וכלבד שלא יחטוף ב' ד' גם ארך לא יארכנה
 גם חטוף לא יחטפה : וזה בקריאת כללית מופיע רבים שקורים
 אותה כאלו היא נקודה בעדי ובעד גם כמדי מהמדו כך הם אומרים
 א' ומהרונים בהנועה ו' ואחר כך אומרים : וכו' וכו' וכו'
 טועים רבים בעצמות אמן : מהם האחרים
 א' מהרונים בהנועה ו' ואחר כך אומרים : וכו' וכו' וכו'
 דנועה וכו' וצריך להזהר ולומר להם שצריך
 מהרונים וכו' של אחד וכו' של ארון ארון דנועות ולא נקודות
 בטעמו כצד וכו' על כל פנים סמע צריך להזהר רבים מהם
 קדישך : שם ישראל לאר' ואלהיה אר' ואלהיה
 וכו' וכו'

ברכת המוציא של רעבהנין ואללין כך הוא **ברו באהא אדנ**

יאלהינו מלך בעול סמוציא לך מנארץ

ודע כי בסעודה

הזו של הדגה כלית של אחד יא' חמ' ס' בעור במ' ס' ח' ח' ויח' י
אח' רב בחמ' וכל' מידנים כלית של אחד הכא בריס' ונ' יח'
מחרק ע' כל' וקס'א ל' בדבריו ס' ר' R
אדם בריך לבענים האלף מן תראה קוף כי מס' ענין קוף מס' אלף הכל
דב' ביניהם ובין בענים האלף בין לא לשלם נא היראה קוף וכג' ר' ר'
בענין כלית ור' ס' כי אע"פ שבתמנחם אין בעיקם הכל רב - מ' ר'
בתמנחם י' הכל גדול ביניהם וכלית היא ויראהויה הלשון והר' ר'
מאווהיה המינים ואל' בין בענים ס' בין לא אי אש' ל' נקווה בריס'
לעולם והנסיון ינחם דוק ותשכח - ב' אפילו היה כל' בריס' כג'
קאמר ונאמר עסקך וכלא כהי שלא ייחד כיון שאמר

בריס' כמו ולא אחר הכער ואחר עד עתה מ' מ' אידוף
במי אין בא' כי לא קרא **אמר** ג' כיון שהס' ר' שלם לנסני' כל'
ונתנה לנו רכוסך איד' ינוגו אדם לבענים מה שהס' ר' ר' ר'
ד' וכי אפס' לומר כן ס' ויהא קורא אחד כללה רגושה וא' וכל'
ויר' מונה ק' ס' כי לא ייסד אלה השם וביאור זה ידענו שיש ככלל כול'
בין אל' ס' ובין כין ס' ולין' והענין הכלל הגדול מה אינורק
נקודת אחת בכללה ומה כן הענין כלית של אחד נקודת אחת
בענין א' ומה כן המלה בפירושה פ' וי' ר' ופירושה א' אש' ח' כ' ו'
ויהי ויהיו ואע"פ שיה' ויהי ויהיו נקודת בחידוק ובין האלף לקורא
בסגול' אין זה כלום כי כן ממש אלף של מדבר ב' ד' נכא בסגול'
ואע"פ שמה ויהי נקודת בפתי' ובא' בקצו' : זה אינו כלום - א' ו'
כלית אחד רכוסך לפיכך פתח במקצ' אבל בשתדק' אלה בריס' כל' ר'
נקודת אחת בפתי' כי לא בהא הליא' ונאמר שבתק' אחריו י' ו'
אמר י' אש' ואל' קיים מצוה יסוד' כ' מא' מידנים כלית
מידנים כלית - ומה שכתב ל' כל זה הלכתי לפקס היראה י' ו'
ובקא' ואל' א' אלהיה בירושלמי שבידנו ונ' ח' ס' א' ו'
ל' נכר שנקרא ואל' קנאו - ולפי שדעתנו שדרך העוד נאמר שיש
לפסחין שהם מספר אלו העני' הלכתי לבדוק בא' : כי העני' א'
מה כתיב' מ' כ' ד' ואל' אלהי גר' להלך בא' ר' ר' ר'

דרך חיים

יצחק אהרן וכלבד שידגיש בדלה ע"כ * אזנהכרר לי בני דברים הא
 שהירושלמי הזה הוא הוא האמורא שבידלמי שלנו ריש כר' היה קווא
 הני צריך להאריך בלמד רב נחמן בר יעקב אהרן וכלבד בר עכ
 ונידבקות מחולפות הן ראב"ה ועוד הן גרסי * וכלבד שידגיש בר'
 וירושלמי שלנו גדים וכלבד בר' ולע"כ שבראב"ה וסוד רב נחמן
 בר יעקב ובידלמי שלנו כהוב בר יעקב לא כשביל זה יסלוק
 בלינו זה אלהו הירושלמי הלא הלא בי במקום מומנום שבבבלי כהו'
 בהב"ה ובחינוך ובה"א שם שפיקום בן יוסף * ובמקום רב אהא כהוב
 בהב"ה ובחדרני רב נחמן * ובמקום רב אשי כהוב בה"א שם רבא *
 וכן ש"ס בטור שלא תהא כרים ונמצא אחר דברי הסוד הן ואין
 מהירושלמי * אחר כך בדקתי בחדרני ומצאתי כך ירושלמי רב נחמן
 בר יעקב אהרן וכלבד שלא ידגיש בדלה ע"כ * הדינים בירושלמי הזה
 שלשה גירסאות והכונה שכלשהן * לע"ד היא גירסת ירושלמי שלנו
 ויש לי על זה ג' עדים הא' כי כיביל ללא תיקוני גם א' מהחמש קושיות
 בהקשיה לנשל לגירסה הטור * הב' בהלמוד בבלי מורה על
 אמהה * וזה כי כמו שבבבלי כבאמרו בצריך להאריך בלמד מיד
 בא רב אחא ופירש לנו בלמוד אהא ים להאריך כך בירושלמי אחר
 אהרן צריך להאריך בלמד מיד בא רב נחמן * ופירש לנו היכן תהיה
 הארצה ואמר וכלבד בר' * הג' אש האמר שהגירסא האמתית היא
 גירסה הטור וכפי מה שפי' הוא דכינו שידגיש בדלה הלא תהא כרים
 יקבץ שהן מקום האמר זה כאן בראש פפרק וכי לירושלמי להביא
 מאמר זה למי הגמרה מהגיתין קרא ולא דקדק בלמודיהם גבי אן
 דהזכרו וכדומה * ושם תלמד ודילמא אביה וסוד הים הן גרסי
 ליה חינוך * שהרי אחר שכתב ראב"ה וזה בירושלמי שלבכלבד שידגיש
 בר' גיב מיד סמוך לו * ולו ואמרין נמי בירושלמי בפירקין הלכה
 בקורא אש אש אהרן דבי לוי צריך להחזיק זין של תזכרו וכו' ע"כ
 על כן שלש עדים אלו יקום דברי שגיר' ירושלמי שלנו וכלבד בר' היא
 עיקר מנורף לה סקדוב הדבר שאיה הלמוד בשלש אר' נחמן וכלבד
 בר' וראש שגיר' אומר מה ששם בה הנה מלכו שידגיש בר' * כי לא
 הבי' שדברי רב נחמן הם פירוש מאמר שלמעלה * ועוד אבי אהרן
 שהינו כן הרי' וסוד' כס' וס' א' וס' א' גרסיים בירושלמי בגירסה

ראב"ה וטור לא הוו סהק מניה ומרלא האויה ע"כ לומר אוסכלם
היו גורדין פירוטלמי שלטו און שאי למי היו גורדין בגירסה אכ"ה וטור
סבדי שאין לשום לב * וגידיהת המירדני גם היא נכונה אך לא
בראשונה ואי גרמינן כגירסת אכ"ה וטור הגם מכח כל מה שכתבה
גל"עד שאין לפרש כה"ס הטור אלא הכי פירושו דע כי כל מי שקורא
בלחש מאד לא יוכל להסא הדלות ומתחלף לו הדלה בהיו ואש בא נוצר
אדון יאמר אתהן ולכן הזכיר שידגיש בדלת כלום שיהיה שלא יקרא את
שמה בלחש דבס' פן תתחלף לו ד' של אחד כתיו ובימקום אחד יאמר
אחת * הכלל העלם שאין לקרוא של אחד דגושה אלא רפויים כי כן
נחגה לנו אלדינו ואין לנו לכפוך דבריו אלהים חיים להדגיש מה שדפה
ודע כי מלת חד בשתהיה נקודה בקינן חכמה פעל עבר מענין
חד חידה ובשתהיה נקודה בפהם און היהיה שם מהכד כמו אחד כמו
ודבר חד את אחד ואני כותב לך זה למען הדע כי נה שאלת מהמאריך
בקריאת האלף הוא מאריך שקורא איחד שפירושו אין אחד און הני
מילי כשחטף בחית רוצה לומר שקרא באלו נקודה בפהם אבל אם
קראה בקצת גם קוב לא קב גם ביד לא ביד רוצה לומר לא יחד ולא
חידק * ועתה אחי בינה שמה זאת
אילו בשעה שסבור קדין קריאת שמה היו שומעין
איש אחד לומר כן שמה יחדאל * אלהינו * אלהים אחד און * אלהים
אין ספק שהם סבור מדבילים אותה לרעה וישארו כל יעדה לרגום
אחר באכנים באמרם ובי דרשע הזה עושה עמנו אלוה הוא ייחד
אח עמנו שאמר * אלהים און אלהים אחד * והנה מנאנו
בקולם אל תחד כבודי שכי' לא התחלף לך לא תחד אתה בקבורה כי
לא התחד לא לא התייחד אחד וקנה אתה במלה החד למנאן והחד
בעדו יאמר אַחַד מנא שמי שאמר בקריתו ש"י אַחַד הוא
מדבר בעדו ואמר אלהים און אלהים אחד וכוון שדבר
בן ראוי לכל חיד אל דבר * שיתחד ויחד וידאב בעצמו איך הוא
קורא כי אולי הוא קרא אַחַד ואינו נוהן כבוד לשם יהבך אלא
מנעימו ואין להקדים בתחומים של הכל ולומר כשי
יודע שבוטנו טובה כי תנות פסוד גדולה מאד ושגרה עולה זרין
וכתיב גם בלא דעת נפש לא נאב וכתוב וקול לא ידע ואש נשאל עונ

דרד וזים

ואי אפשר לאדם לרעת אם הוא קורא **אחד** לו **אחד** אם לא ידע
 קרי' מה גדול יש בקרי' בין ל' **אחד** והגדול הזה
 הוא באה עתה בעולם מעיני רבים מכני עמנו וכלווי שידע הכל
 הים בנייהם כדל' אלף שנעלם מהם כי רבים ייחשו אליו בנייהם
 ה' אל במבטא וכי קריאת **אחד** בקרי' **אחד** ולפי שרשיה שדכ זה
 מדברי שמואל ברוחו של **אחד** ופני **אחד** אל קולו כי כהן ראייה
 לבדו פס הכדל' אשר בין קריאת **אחד** לקרי' **אחד** דע כי הקור'
אחד נדיר שיטעו בל' ר' ל' שיטע' בקרי' כי השמו' הנזכ'
 קטנס וצריך כל יחטו כחית ר' ל' של ימיה בקרי' וזה כי הקמ'
 הנזכר גדולה וצריך לקרותה במזון והקור' **אחד** נדיר שלל
 יחטו בל' כי כדרי שבה קול תנועה גדולה וצריך שיחטו כחית
 ויזכר בקרי' וזה כי הפתח תנועה קטנס' וכל שלכן אמר רב אשי' ר' פ'
 היה קורא וכלכד שלל יחטו ב' חית משמע הוא בל' יחטו' שאל
 יעשה לכתב ויחטו' כחית ולא יחטו' בל' יחטו' שאל **אחד**
 לו **אחד** וז' שם רבי' וז' וכלכד שלל יחטו' כחית
 בשביל אריכות הדל' ללא יחטו' בקרי' כחית
 שלל וקראנה בחטף בל' פה ואין זה כלום ע' ל' קשח מאי חטף
 ואלו כח דקאמר וכלל אין כחית ל' חטף ולא כחית ומכל מקום
 כונה כפי' דשו' נכונה ואמיה' אך דכרי' וצריך כי' כי בזמנו לא היה
 חכמה הקדוק מכוונת וכפופה ולא היו לכם פלסופות והשמות
 שהמניחו אלה' כמדקדקים ולכן דע שהוא קרא' חטף מה שאנו
 קור' כח וזה לפי שצריך לחטף ולחדד בקרי' וזהו ומה שלל
 כחית ר' ל' בל' קמ' ואל' ההמה כי בן תלמי' בדברי ר' ל' כע' שכו' קורא
 לזה קמ' כחית פך ב' שרשי' כפ' דשו' לחור' ולפי' אחד עתה
 נחמ' שנונה דש' ל' ל' ב' שלל יקרא' כחית כחית אכל יקרא' בקמ'
 ולכן כחית לא יזכר בקרי' חסיה' ות' ש' ואין זה כלום כי הוא
 כשיחטו' גם בל' יקרא' **אחד** כי אין למלה זו הכנה ופי' כלל
 ואינה נונה מלשון הקדש ואפי' שגור' לכל דה' מדברי
 ר' ד' שיהיה בידועה לשון מלמך וזהו והר' שבה שדגש הדל'
 ל' קין הקרי' כעמ' שחלל מלעיל' משמע שלל הוא הדגש לנודד
 כי' המלה כי גם מכלעדי קדש היה מיוחד וישת' יתרו ואילו היה

דער חיים

[illegible]

לקיחה עם השעמים הצהורים בהורח וכן ש' כבוד ואזל מה ד' יון
 אל עמנו אשר בסיף שכן חלוי לעשות • וכן המנוח כבוד דקבלות
 לקחתה בטעמי השעמים בהורה • ללא שאין משהיהן כסוף כסו'
 כמנהג אשה פי שאין • ובהורה • ואין להם כבוד על מה שימנעו
 ארובה אשר צריך להורר לשפתיים בבוקר סמו' מבטוח טעם אחר •
 וכן שאין לקודד במרחל והבלתי והיד בה • בשניע להקדח למשכן •
 ימות נאמה • ובסוף כרעה ציתה אפי' ה' ללביאם יש כמלת
 אני טחא וקניי מבאר למה • אשר דוד אגא ט' כי אני עבדך תו' וכזה
 באשר אני עבדך אינו שולל אלא יהיה גם אים א' א' עבדך • רק אני
 עבדך וזה יחבול חמדים נ' עבדיו וכן ולי אשר עבדך ונו' • ולשמה
 עבדך לא יקרא • ולכן אם יאמר אשר אני ה' אלהים כלל מרחל חמט
 אני ה' אלהים ואפס שם אחד יהיה אלהים אב' כאלה קרא אפי'
 בטעם שיהא לא חמט אפי' ולא אחר • ולכן בכל אפי' ה' אלהים יש
 נראה שיהא אפי' אב' בשניה מלה כי בהכיר קודם ללמי שאי אפשר
 לטורח לנבא אשר הכיר אפי' לא במאריך באשנה • ואינו דחוק בענין
 שבהמלה אים סמו' כרעה זוכר • כדי לרמוז ענין היחוד בסוף ק' ש'
 ונתנה כמיתר פסוקים כמה שבהחיל • כמ' וידעת היום וסבת אל
 לכך ונו' כלומר דע זה ועוד טוב פעם אחת לדעתה ולגיה אליו לכך
 ולכן וכל' שהקנו בסו' זה בעליו לשבח לפי שיהא ק' ויחדנו כפי'
 בלכנו פעם ח' וזהו כעצמו שנים למח תקו' עלינו לשבח לט' ד' ומה
 שהשלים אומרים אלהו כמנהג לא מכלו זה בטור ולא כד' דא' ולא
 בשום ספר ארובה • בתב בסל חלטה יעקב וכל' • אין אומרים עלינו
 לשבח אלא בכך ובדרך ולא במנהג עכ' • ראיתי סליח בבור ח'
 אשר מדי אומרו עלינו לשבח • היה אומר כי ה' הוא אלהים בשמים
 ממעל ומתבס' מעט • ואפי' אומר ועל הארץ מהתת אין עוד ולא היה
 מכנסין באלוהים • ולא במחנה • אחרתי לו אלה אומר הסך הנונה כי
 אלה אומר ועל הארץ מהתת אין עוד • חמט על הארץ הוא דליו עוד
 כי במתים יש עוד • עוד כמלת אומר • הוא האלהי • בשמים ממעל
 בשמים בשמים הוא אלהים • אין לא הארץ • במנהג אפי' אומר שיש
 בשמים שתי דעות על הארץ אין גם אחר • מיד אשר טעמו ואפי' לו
 ואין אומר • אחרתי לו אגדה לן אומר • הספק בשמים שיהיה

מלבד ולא בבהוים בתורה כסוק זה בפרשה ואתחנן הוא ראוי לך
 שתענין שם בטעמים שלו ובאשר הראה עשה והמצא שהפסוק אומר
 כי ה' הוא האלוקים ומפסיק ואח"כ מפרש היכן הוא אלהותו - ואומר
 בכל העולם כולו וחילוק העולם לשני חלקים ואמר בשמים ממעל
 וזמסיק מעט שהוא החלק העליון שבו כלולים כל העליונים למיניהם
 ואח"כ אומר ועל הארץ מתחת שהוא החלק התחתון וכולל כל מיני
 ההקטונים ומפסיק במהות ואח"כ אומר אין עוד בהם משמע לא
 בשמים ולא בארץ • מה הטור בהימן לא ובשמיים לבי כל אלה
 העמים אלילים יש להפסיק בין אלילים ובין וה' שמים עשה שלא יראה
 בחזק למעלה ע"כ ואני אומ' שהעול' טועים בפרו' זה ד' טעויות הא'
 שאין מפסיקי' בין מלה כי למלה כל הכ' שאין מדגיגין כף של כל' הג'
 שאין מפסיקין בין מלה העמים למלה אלילים • הד' שמפסיקין במלת
 אלילים יותר מדאי והגני מבאר טעם כל א' • הד' שמפסיקין במלת
 אלילים באילו היה שם סוף כסוק או באילו היה שם סוף המזמור וכן
 לא יעשה וראוי לכל אדם שיפקח עיניו בכל ויראה שאין שם סוף פסוק
 ואם מפני שלא יראה כסוד למעל' כשיעשה הננועה כאנחה ואם במלת
 אלילים די וכן המה יאבדו ואתה תעמוד כשנפסק הפסקת הטעם
 אשר במלת יאבדו הו' לא מתו כאומר המה יאבדו ואהי' הג' תמצא
 שיש פסק בין העמים לאלילים לפי שצריך להפסיק ביניהם דאם לא כן
 נראה כאומר העמים אלילים ואין בונה הפסוק לומר שהעמים הם
 אלילים אלא שאנדי העמים הם אלילים • הד' והא' הלוויים זה בא כי
 לפי שיש פסק בין כי לכל' וצריך להפסיק ביניהם לפיכך כף כל דנועה
 ואנחה הטעם למה בא פסק בין כי לכל' ולמה צריך להפסיק ביניהם
 הוא סוד ואמרתיו לא אצרכו והיה כלבי באש בוע' כי יאמרו המהבילי'
 שאין כדך כלום ולכן ארמוז בקצרה ואומר ארז' כל התורה כולה
 שמהויו של הקדוש ברוך הוא ואם יקשה זה בעיני קצת אנשים מה לנו
 ולהם כל העמים ולכן אים בשם אלדיו ואנחנו נלך בשם יי אלדינו
 לעולם ועד ברוך שבהרהרה ובמשה' ה' והמלול על דברי חכמים חייב
 משה והמהרהר אחריה' במהרהר אחד הבהרה הן אחת שאין בונהם
 לומר שכל מלה ומלה הוא שמו של הקדוש ברוך הוא כי אין מלה מה
 לארבע שם של הקדוש ברוך הוא • ועתה דע כי ה' נקרא כי כל

בפסוק כי כל בשמים ובארץ וה' לאחיד בשמים ובארץ והוא נדון
של עולם בעליו לחלל עמוד אחד יש מהארץ עד הקדש ונדיק שמו
ועליו העולם עומד שנאמר ונדי' יסוד עולם וכן כי כל בני' יסוד והנה
השם הוא אלדי יסודל ואם אתה אומר כי כל אלדי העמים בנך של
כל רכונה ובלי הפסק בין כי לכל הוי כאלו אתה "אלהי העמים"
מעתה ראה גם ראה במה יש לומר לקרוא הפסוקי בטעמי' הבהובים
בהורה * ודע שדרך להפסיק בין דחמך רבים "שלא יהא כאומר
רבים " ולכן יש פסק ביניהם ודרך להפסיק מעט בין "יחלך כדני
שיתן ריוח בין הדברים וכן בין "ישמך מכל רע ובין "ישמר צאתך
ובין הלה "ידבר פי דרך להתריות * וכן כפסוק אש תקשול אלה
רשע יש פסק בין אלה לרשע ודרך להפסיק ביניהם שלא יחד וכן כפסוק
הלא משנאך "אשתי יש פסק בין "לאשתי שלא יהא כאומר "אשתי *
וכן בפסוק יודוך עמים אלהים יש פסק בין עמים לאלהים שיש לא
פסק גרמא כאומר שהעמים הכלהים בוף דבר אני אומר כי
הוא לקרא בטעמים הבהובים בהורה הוא רכונה גדולה מרפאה
חללים רבים * וראוי שתדע שיש ה' אותיות שני שקורא בלשם הרבה
לא תכל לבטאם כיצב בשפתיו ויתחלפו לו באותיות אחרות להם בנ' ד'
ז' ה' ה' התחלף לו כפ' וכן מקום ברוך יאמר פירך הנימל התחלף
לו כק' ואם בא לומר גבר יאמר קבר * הדלית התחלף לו כה' ו'
הדגש בדגושה והרכונה ברפוי * ה' התחלף לו כב' או בגרי
ובמקום זה יאמר מה או בא * הכף הרפוייה התחלף בחית ובמקום
מלך יאמר מלח * ולכן אני אומר שאף על פי שני סד' אלה שמע
ולא השמיע לא יא * מכל מקום לא תן השם הוא זה ולא חשבה
חמדים היא * והנה את דבר י' יאמר לקרוא קריאת שבע בקול רם
כדי שיוכל לבטא בשפתים כל האותיות כהיקן * ולא עוד אלא
שאמר לומר שכל שקרא בלשם הרבה לא יא * ומה שאמר יא יא היינו
בשקרא כל האותיות היסב אלא שלא השמיע לא יא אלא כשק' בלשם
קדש ונתחלפו לו אותיות מה בעלתן לא יא * כי לא קרא את שבע
בדרי במקום אחד יאמר אחת ובאלה רבות עמו
ומה שאמר אש לא דקיק באותיות יא * היינו דוק' כלא
ה' ריוח בין הדברים ולא כשהחליף אותיות חל בעל כתר תורה וכן

אשר כהלכה אבל אני דן אהיה לנכח וכו' ואומר שלא היה בונה דין
 להקביר שיהיה מלה חף היטב שלא יהא בקורא אכארוני י עוד בהב
 הר"ן דאיהא באהר כלוני מבא מה ודק בפיו וחוסמו ועיניו ולא
 ח: אסבא ואמר בודאי לא נהרת בדנקים שבאמה ויניע עכ"ל ועת
 מהטלליכוכלי לשון הרוח המדבר בבית הכנסה וחביריו משהחין
 והשורדק קורא אני עליו על כל שבני כרעים כיישרים דרביה' בדוקים
 גלפו בסמטתם יבאלו בסולא נמנה עם חביריו ומואס לשבח לקחו
 הוא מעב גבול הכורא י ואהילס למקדש מע"ל אלו בתי כנסיות און
 בוסקן בשמקלות דאס בדאזריין ככר" שני במנילה אלהים נכח בשלת
 אל ודמדבר פוסס כאילו הופך אלו ערכו ואמר מדוע בלהי ואין אים
 קראתו ואין שמו עמיה ייזי ואין מקטיב למס יקניף ה' על קולך
 ויקרא עליך מי בקד דא ממך רמוס הנרי אן השתחוה לו ושכ לבני
 בומד א פכסיה דאס בענוה בשכיות כלב ההחן לפניו והשורד למני
 גמאס ונא למנו צרנוס אי קרוב אליך ונחלך ותיחד א"ס ככוון כלב
 אסתכל בכוון אלב בשתאמר ברוך איהא שאס השב בדברי בטלי' כאלו
 שיהיה נז ולא נהת מיהו על כניך אן חסוב כי הוא נכב למניך שיהי
 ו לגדי המיד וכלי ע"כ י וסכר הזכר כדבה הרומה מאן
 דמחמי צבי פניו בהא ד ליה דאזוי כדודא וי ליה דצדע מהמנותא וי
 לם דליה ליה מלקא באלכא דישראל דאזוי דהא ליה אלהא ולא
 אשתמוס ממך ולת ליה חולקא ביה ואנהינ קלנא בהקתא עילאס
 דלס לא וכו' ע"ל ועל דא אסמדיך לשואה לכא ורעוהא להאי ולא
 אלהאי כלל דלא ליפלאך בימיהו ואי פסיק בי ייכו מהחיה גרפי
 פדמאס גמין חד שלכוכל וקדי בחיל ואמר פלגיל דפסיק גא חיל
 דק' בה גמאס ויחכסך דלס יאמינא איהא דמלכא קדישא כד' וכל ידאס
 גמאס גמאס ע"כ ובפרשת ויקהל כד פליק סבר הודא לתיכס דין
 קסטא כל עמא למדרא גמאס באיהא דמחילו ברהת בזיע כלל
 לתהא גמאס פליכו כמה דקשתא קומין על סורא דסיני לקבלא
 אוריהא ויהיך ביהא וירכוך אודניהו ולת דשו לעמא נל' לאהרן
 למפתח פומא בלדיה וכו' במלה אחרת אלל כלל באיהא כמאן
 דלגה ליה פומא והא אוקמה דכתיב ובפתח עמודיכל השם ואני כל
 העם אל סכר דמאס ע"כ וכן ארז כפ' אלו דאמדין כיון שגמאס ת

דרך חיים

אסור לספר • אפי' בדברי תורה שג' ובספרה עמדו כל העם ואין עיניו
אלה התיקה שג' עמדו לא ענו עוד • ונהוב בשכלי כלקט שאין לומר
דוקא לספר אסור אבל לעיין מהר דהא כתיב ואזיב כל העם אל ספר
בהורה וכשיעין לא יוכל להבין מה שקורים הלא כן אסור עכ"ל וזה
שבת דהוא גרים שאני דסגי בהגדר הוה והורתו לאמנותו הוה ומהדר
אפי' הוה • ובהב' ה' יונה אע"ג דמיפק בין גברא לגברא מחזר
לדבר אסור מדאמרינן כיון שפסח ס'ה תמצע משפחת הפסח
בראשונה אסור לספר עד סיום הקריאות כולם • ובתב' דבינו ירוחם
דפ' דאסור לספר כשקמפטיד קורא כנכיל עד שיסלי' כמו כס'ה שאין
המצות הלויין בקור' לבד אלא בכל המצויין שם כ"כ ה"ר' בתשובה
מ' כל' • וזל הרב מכורטונאל נא. דה' המוסר אשר ליהודא יואר
בעתה הפלג מדבר דבר וזלה • כי הכדור בדבר הקורא בעת
ההפלה והאבד כונתן לא כבני דורנו העודנים בעת ההפלה סיחותם
ומן המשכיל' יבטלו להבין אלא בית הפלה הפרי. תבטל' לכתבכד
גוד זקני עמם בקרב עדה ע"כ • ובספר החסידים סימן
י"ח אסור לספר סיחה ולנכונ קלות ראש בבית הכנסת בעמקא לכפ'
מלכנו ארון כל הארץ ואני להב' לרשעים הנוכנים קלות ראש אשר לו
אימת גדו עליהם ולא פחדו ונוראו על פניהם ולא יבינו ולא יקרא
משל כי עברו איי כהנה וראו וההבוננו כי בכל הארצות קהם המלכ'
בורעים על כרסיה' בבית הפלות' ועומדי' באימה ובפחד וברעד
וכפי' פרושה לאלהיה' מעשה ידי אשר לא יראו ולא יתעשו אטו
העומדי' לפני מל' ה' ה' חנוקים דם ונשא יה' ויה' ע"כ בו סים למ
לעמוד לפניו באימה ביראה ברהת בפחד ורעדה • ועל אולם דמסמ'ו
בב' ומי אין עצנים כעופ' שאי' יכולין לעמוד עליה' באמר' ולא
אותי קראת יעקב כי יעשה בי ישראל כל יומא לא לאי' ונשמת' עליהם
לאי כל היום עומד בשו' לפני הפקיד או לפני ליצנות ואצו ע"כ
וכשעה ההפלה חינו יבול לעמוד עד כאן לשונו • ובדי' מדרש איכ' ד'
יצחק כהח' ולא אותי קראת יעקב האים טרון כל עמ' ולא לאי' ונחמד
המלי' לה לאי קאים טרון כל עמ' ולא לאי' • ומליה סברה איתא
ונלי וכו' אמר ליה אבא יבול אצל הבעל מה כתיב ויקרא בשם הבעל
מהב' עד הנקדים ונמר טוי כי יעשה בי ישראל •

וידע כי איש איש יבא לבית אל להתפלל לרם סמיו וסוף
 ולא עבד עבודה עם לבבו ודעו כי לא חזו חס חזורים
 ולא יבא יכלם ויאמר לצור יהוה לרצון תאמרים
 הלא דתו להשחיתו אבל רחמי אל כלל שמו אינו סערים
 ארסה איש אשר ירבה תפלה בדברי פי בלי לבב דבורים
 לאיש ציה לבשל חל לבכות אלי פלמו הוא תמסא פדורים
 ביען שאלת אל היא לעבדו ככל לב לא לצפצף בעגורים
 ולא צה לאישים יעמדו ערי עפרים ולא לרם סמיו חצרים
 מאז קרוב לקוראיו באמת אל ודווקא כפי קורא וסוקרי
 הלא הם חונקים עת תמלה להתחנן וצאתם זס ססיהרים
 ויסתד לקותר צה בחיפה ללח נססס אשר צמח שגורים
 ובה תעמוד דנוי בהתפ ללד לאי אכור כל האגורים
 מאז יא מאז חיד חוחל בלב פוחד ודעו כי ערים
 בראש כמוף סחם קול קעני אטוב אונן ועיני סכורים
 בודים עלי לבב בידל יצרה עם בסתים חגורים
 וילאמר לבלתי סחית ללבד לצדק ולא אל העלמים
 וילאמר לאמר בצאתו ואל תסב לחיוב אל חזורים

קד

באור סמיות	נחלים מלכות סמיו קדור	כלל חיים קדור
מקום סמיו	מקום סמיו	כלל חיים קדור
מקום סמיו	מקום סמיו	כלל חיים קדור
מקום סמיו	מקום סמיו	כלל חיים קדור

דרך חיים

מלשון אס השקוד לי • ויעתר מן ויעתק לו • לעוהר פי' למהכלל
מן פי' עזר יתח • נבזר נבזרים פירוש הקהל נבזרים מלשון אס
יבזר בעפר כסף • אביר בזו מירי אביר יעק • ואחל מלשון על כן
חלתה • יעזרים כחן אשר אלה יגור מלכיהם • פכודים פירוש סודים
מן ויסכרו מעינות ההום • **הפירוש** לפי שלמלך
בסמך האביר מיתכלל אדם • בכל בונה ויבנה
מלכו מחשבות אסרות אחר עתה ודע כי אים אשר יבא ויולי כלומר
שכל מי שאינו מתכלל בכוונה ראוי שישחיתוהו כפי' נוסח • יפחתוהו
בפיהם ובלשונם יכזבו לו ולבם לו נכון עמו • זכור דהא יכפר
עון ולא יסחיתו • פי' יען אשר בנהו בלשון כהן כפי' כהן כפי
כלבד וכלשונם כזבו לו ולבם לא נכון עמו ראוי היה שישחיתוהו כפי'
ולא יסחיתוהו • ושיעיר כל מחמה עליהם לולי כי אל חן ורחם
הוא וברחמיו רוב חסדיו יכפר עון ולא יסחיתו וברכה לה שי' אפיונו
ואחר ולא יבוס ויכלם וכו' כי באמה אין בעולם כושה וכלמה גדולה
בז שיבא אדם לכמי בוראו כשאל קאלה שאלה ויעזוב לפניו וללאנו
שיאמרו מעצמם מה שהם רגילים לגור ועינו נוסה אנה ולא • ולבו
במחשבתו הולך חשכים ואין נוגה לו שגדלם כמנסק ומתלוצץ כפי' חן
ה' הטוב יכפר בעד • ולא עור אלא שמומר בפי' יהי לריון אהיה כי
והגיון לבינו • ואולם מי יתן אלה דבר ויפחה שבה עמו ויאמר לו
וכלל הגיון לך הוי כפונאלך ומובאלך במשאלך ומתןך במתקןך ומתקןך
במחללך ומשחקך ומה עשה לך כלומי • ומה תדבר אל כלומי וכלומי
שאלך לך כלומי עד שבהיחך מתפלל לא קיימת מדע אס אלה מתפלל
ואו את קודש בהפך איוב ואינו יודע אהאמירה כל ית ברכות שבתפלה
וא אס איהי מתקנת כלכל אלה שאלה פומך בזה על החמה כי חן
שליח ששם שליחותו ולכן אהם כוסח על כך ולבזק שודאי אהרז כל
מה שהם רגילים לומר • וכיון שמצאת עצמך בעושה שלום מסהמל
מרכיב נקם ותכלה אשר פזאך איך הכיח לרצון כל אשר בו מוס לא
הקדיבו בי לא לרצון יהיה הכזה יכיה הגיון לב אבהדכו הקדיבכו ולא
לפחהך הידך או הישא פניך
אדמך אים וכו' • יס' נסים שגדלם בעיניהם שצנות התכלל חלם
הם ככואם לביה הכנסת וי' עמדו על רגליהם ויאמרו מן ה' שליח

פתחה עד טובה שלום ובעשן כל זה מיד נראה להם בקימתו מנוה
 ההכלה מנוה הש' ואמנם ענינו לשבח נאדרין הכל מקור החכמה
 וההכונה והדעה אשר התחבס בתורה הקדושה להנחיל מלכס מן אלנו
 ולהניח לנו מספרא בא אלף שעונוהינו טמו מראוה עינינו ונא השגחנו
 בדבריו קדשו כדליו אכל חים שחגנו השי' דעה וחלק לנו בבינה יסקיף
 ויהי כונן איך התחבס השי' בבואו לננוהינו מנוה ההפנה ולא בהכ
 ובהכללה הלי לא תעהיר חלי אף שאל ממני ואהנה וכיוצא בזה כמו
 שפקדויות שמע אחר ודברת כס ובה' ה' ולמדהם אלהם את בניכם
 וטננהם לננוך אכל כשנוה על התפלס אחר ולעבדו ככל לבככם
 לקודיענו שאינו מנוה במנוה זו על דברים אלא על כונה הלב ומי
 שיביא לו כונה הלב יקיים ננוהו ומי שיביא לו דברים כלכד לא קיים
 מנוהו כי לעבדו ככל לב שאל ולא דברים ואילו היה אפשר להביא לו
 כונה הלב בלא דברים כיה מנוהו נעשית הא למד זה דומה למלך
 שנוה לעבדיו שישאו לו מטעמים כהר אהרן ויביאו לו ויאכל כי אע"פ
 הצריך לזה מלכות רבות כמו בקיעה ענים וסליבה מים וסמיט
 בהמו' והכשט וטרוח וכנהקת האור וספקה כהנור וסמיטה הסיר וכדל'
 לבס' מ' חן מנוה המלך וכוננו אלא שיביאו לו מאכל ל'כול ואילו
 היה אפשר להביאו לו המאכל בלי כל אלנו המליכו היתה נעשית ננור
 כי מה חכנו בחטובת ענים וסליבה מים ושאר המלאכה נמכזה ונחם
 אכל אס לעה פאובל יבואו עבדי המלך לפניו ופרורים וקדירות כידם
 ויאמר להם הנה מלך מי אלא ויאמרו לו אלה נותנו לעשוה לך מטעמים
 הנה באלו ככלים מקשלים אלהם הלא תבער כס כמו אף חמה המלך
 ויאמר להם ובי' אפי נותי שתביאו לי קדירות וכדורים וכנה כן הדבר
 הזה מאל קרוב וכו' על דרך קרוב י' לכל קוראיו לבל אשר יקראוהו
 באמת ומכלל שם שקראים ויהו כשקר וזכו באמרה קוראיו ושאקדים
 בלומר קוראים ואינם קוראים וחסה ולא ותי קראת יעקב כי ינעה כי
 ישראל אח' השי' לישראל עמו לא יוהי קראת יעקב ולפי שהמון ישראל
 יהיה על דכוי אלו וישאנו לאמר והלא אנו לא שכתו שם אלהינו ולא
 פרשנו כפינו לאל זר ח' ובחפלותינו ובקשוהינו אנו יאמרים אלהי
 אברהם יעקב וישראל כדל' הנכור וקנורא י' אלהים צבאות אל מי
 אל עליון אל שדי ושאר שמותיו הקדושים ועסק מי אל מכללנו י' ומי

דרך חיים

ציר מבלעדי אלהינו מקרא באלה השמות ואין ולמקרא אחד לנו לא
 א ה' קדש. לכיך אשר כי יעשה כי ישראל כלומר מה שמדתי לא
 אהי קדש אן כוונה וינני לומר שאלה קרא לכמוס שקין הואב אן
 לעשרה אלהי נידונים אן לזולתם מאלהי העמים אן אהרהי לא אהי
 קרא לפי שכוונת שבעולם מי שיש לו לדבר אל המלך מיטהר ומחליף
 במלוהו ולכונן כדרכו החמורות ואם כ' מהבונן היטב איך ומי ידבר
 ובוכל כולם דבריו ומסדרם עד שיבין סגורים בכח שלה יוכל בדבריו
 ובכוננם לבנין עומד מעשי ומדבר דבריו בנחת כיטוב לא בשמחה
 בגיטת בשכלה בדברי פיוסים וקולן בעגי מהחנן ולכונן אהי כונה
 לאס מחשבה בעולם. ובשאלה כל לדבר לפני אצל' שאיך לונס
 בגדים נאס אלא אפי' אותם שאלה רניל ללכונן בבאהך לכונן איך
 מקביל אפי' עליך לא לא ולא עוד אלא שלקעמים אלה בא מהבונן
 לביתן ומסדר הכמות אשר עליך והכ"ף כסוד מעל ראשך ומסיים
 בגיף סקטן הכמות על ראשך ועומד ומהכלל כי הלאה ומהכלל
 להכלל בבטח עליך ובתנופה אשר על ראשך ואחרי עומד לפני כל
 שמוך בסוף לכני הלצים ומדבר דבריו בחפזן גדול לסיים מהר
 ולפרט המהא מעליך ואלה מביים וקונה כה וכה קורן כענין מורה
 באבטתך מביים מה ששופה פלני מאין מה מדבר וטורה גדול הוא
 עליך ויניעה רבה להוניה כל מחשבותיך מלכך בעצ' סתכלה וכדי
 אלא להטרים עמך בזק אלה מהכלל ולכך מורה מחשבות און עד כלל
 כך הלב טרוד במחשבותיך עד שאיך ערע אן יס אבה מדבר עמי לא
 אס אלה עומד בשקן ואינו כוונה קורא אהי לא כוונה ינע לכהכלל
 בגדיך החמדות ולא קיה עליך לטורה ויניעה להוניה מלכך כל
 מחשבותיך בשעת התכלת ועוד אפי' רחוק כי ה' מידבר אל
 פתך ישמח בלבו כי בוניע למעלה גדולה ואינו היב יכול לדבר עמו
 בכל יום פעמים שלש אן יותר ולהקביר עמו כל היום ולשכונן בחמדות
 כל הימים קיה עושה ברצונו הטוב וכל כון ביהו יהל להשיג אן כי אין
 זה עליו לטורה ויניעה אלא מחשבת וסמחה ובשאלה מהכלל לפני
 אלה ינע לדבר אהו המתעט ואחרי ממחר באהיהו עד שמרוב
 החבורה אפי' קמלות איך הוניה מכין היטב כדי לצאה מלכני מקר
 מלכה לדבר עם מדיין אן למלך סבגין לבן אהרהי שמי איה מקרי

[illegible]

דרך חיים

במצור וגל בכוונה שאמר ואברהם חממה חממו וגו' ומעשה בל' שמה
 בקצור שנים לאחר יב' חמש הדבה נהגלס בחלום לאחר מקרוביו של
 לואיק אהם באוהו עולכ אל' בכל יום דמן לאהי על שלל כוונה מדקדק
 לדרך ברכה קמיעית וברכה הפירות וברכה המזון כוונה ללכו' ומ' לי
 להגלהק נהגות * באלו והלא השפטר שנים בניהנס יב' חמש כלכל
 אל' הין דנין אורי כורעניות ח' קיס כמו ביב' חמש ראשונים ע' כל'
 ובסדר הארס ס' כמודבר זכאה איהו בר נש דידע למפהי לק' ב' ב'
 ברעוהא ובכוונה דלכל וי' למח' דאהי להפהי ליה כלכל דסיקא ואל'
 ברעוהא גד' ויכתוכו כפיהכ ובלשונם יבזבו לו ולכל לא נכו' עמו
 פ' א' אוח' אל' ה' נכבי אלה ואלו כל מלוי אל' כלכל דחיקא הא גרם
 עליה לאכהלקא מעלהא עד לא בסון יחוי בזמנא דאילנא דמוהא
 אהער בטלהא למעבר דינא ועל דא כעי בר נש לאדבקא נכסיה
 ורעוהי במאריה ואל' מילי לגביה ברעוהא כדביא בגין דגהיכ דובר
 שקריה לא יכון לגד עיני מאי לא יכון אל' בשעתא דכול אהקן
 גרמיה לא' ולביה דחיקא חק' כה קלא נכיק ואל' לא יכון לגד עיני
 אחאי בעי הכא ל' הקא גרמיה לא יכון לא בעינא דיתהקן כל שכן אי
 אהי ליהדא שאל קדישא ואל' מיוחד ליה כדקא יאות זכאה חולקרון
 דדוקייא עליכו נהיכ וכרו וראו את בכודי ונהיב אך צדיקים יורו
 לשמך וגו' ע' * ויעהר לעוהר וכו' אל' דרמ' כס פרק שמיני
 מהלכו הכלל הכלל הנכור בשמחה חמיד ואכילו קיו בכם חמאס אן
 כב' מואם בהפלה של רבים לכיכך צריך אדם לשהק עצמו עם הנכור
 ולא יהכלל יחיד כל זמן שיכול להכלל עם הנכור עד כל' לשון *
 אחר מנחם מהקים הייתי בלא להאריך עוד בשום מקום
 בחכר הזה בענין כלכל והבדל וקובעה והדונן לפי
 שנבר יצאה מכוונה החכור בעמים רבות ואע"פ של' היתה יציאה
 יציאה גמורה מכל מקו' דבר כעתו ובמקומו מה טוב ומיחל אי' שהכל
 ברקמיו יהיה עמדי ויציאני לאור וחכנו ינלם כירי ושמהי לכם מקום
 אשר יבואו הם אך עתה בשנותי לא אוכל להאריך לאכם הפנאי ומ' ת'
 לא יכולתי להאמץ מקעיה פ' על דברים ואמר * כבוד בכיה
 הכנה ויחיד כב' * ואין צריך לומר יחיד חוץ לב' * פשיטא דנכור
 בבית ה' אסח טריף * יחיד * בית הכנה ויחיד חוץ לב' * ת' נכור

בכ"ה ונכוד חזק לכות הכנסה היונו דאכל בנימן דאמר בפ"ק דברכות
 אין הפלגו של אדם נשבעה אלא בביה הכנסה • נכוד חזק לכ"ה ויחיד
 בביה הכנסה מדאמר אכל בנימן אן הפלגו וכו' היה נראים לכאורה
 לומר דחיד בביה הכנס' עדיף אכל אין הדבר כן אלא נכוד חזק לכ"ה
 עדיף והינו דאמרין בפ"ק דברכות אימתי עת רנון בשעה שהנכוד
 מתחללין והניח מנין האין הקדוש ברוך הוא מושה בתכלתן של רבים
 וכו' עד ומהכלל עם הנכוד מעלה אינו עליו כאלו פדא לי ולכני
 לבין אומה העולם ע"כ ומכלן הוניה דרמ' בכ הלכות שהענין
 לעיל • ויש הבדל בין מאמר זה למאמר אכל בנימן כי אכל בנימן לא
 הזכיר רק להכלל בכ"ה ולא דבר מענין עם הנכוד ומאמר זה של עת
 רנון וכו' לא הזכיר רק להכלל עם הנכוד ולא דבר מענין בכ"ה והראיה
 שאכל בנימן מדבר ביחיד ולא בנכוד • שאם היה מדבר בנכוד היך
 אמר אין הפלגו נשבעה אלא בביה הכנסה דמסע דנכוד חזק לפי
 הכנסה אין הפלגו נשבעה זה שקר כי הן אל כבוד לא ימאס • ולעולם
 הפלגו הנכוד נשבעה אכילו חזק לכות הכנסה • וכל דאין תשמו מת' ש
 במהם דנה עם הכלל הפלגו אלא בא אלא ללמדנו היקום שבו ירא
 להכלל ואינו מדבר מענין נכוד אלא ליחיד ולכיון הסמיכו לזה נבא
 מאמר רבי יוחנן מנין שהקדוש ברוך הוא אינו בביה הכנסה שהנכוד
 כלומר בו ליחיד דאי בעשרה מהי אידיא בביה הכנסה אכי חזק לכ"ה
 ואי וכו' בעשרה היונו דכסאן ומנין לעשרה מתחללין וכו' אלא
 ואי ליחיד והאדר שהכלל בביה הכנסה דאי לא להכי למאמר
 ללמדנו שהקדוש ברוך הוא מנה בכ"ה ומאמר מאמר ר' יוחנן טעם
 למאמר אכל בנימן • ובראיה שמאמר של עת רנון וכו' אינו מדבר
 בביה הכנסה סבירי הכיחו רבי יוחנן לרב נחמן להוכיח לשהיה דאין
 שאיך עשר בכיתו להכלל לא שהכלל הוא ביחיד בשעה שהכללין
 הכולל וכן משמע הלכות ע"כ ועוד אילו הקמחא אכל בנימן ומאמר
 זה של עת רנון מביא מדברים בביה הכנסה ונכוד היה לו לתאמר
 להכיח א"מם כלל וא לאמרה להכיח יחד ומדאיהי צעיקה דאין
 רב שמע מינה דמנה שדבר זה לא דבר זה וכן משמע ומכלן דרמ' ב
 מאמר שהיה הפלגו הנכוד נשבעה המיד וכו' שהוילאו מאמר • ש
 על רנון סתם • ולעולם ישא אדם ויעדיב לביה הכנסה שאין • נ

דוד חיים

[illegible]

וְהָיָה רַבִּי שְׁמוּעַל בֶּן יוֹחָנָן וְהָיָה רַבִּי יוֹחָנָן לֹא הָיָה אֶת תַּכְלִיתוֹ מִלֵּא
 אֶדָם נִשְׁמָעַת הַשְׁמִיכָהּ בְּנִמְרָא דִּידָא לֹא הוֹדָר לְשׁוֹן זֶה בְּדַבְרֵי רַבִּי יוֹחָנָן
 אֲבָל בְּגִיּוּסַת הַדִּיּוֹן ה' גַּאֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן מֵאִם רַבִּי יוֹסֵי אֶת תַּכְלִירוֹ
 מִלֵּא אִם נִשְׁמָעַת אֶל כְּבִית הַכְּנֻסָּה שְׁמֵאֲמֵר וְאִנִּי הִרְלִיתִי וְכוּ' וְנִזְנִי-ס
 הַדִּיּוֹן אֲשֶׁר הָיָה בֵּין כְּהֵב בֵּין בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן וְסֵפֶה גְּיוֹסַת לִתּוֹת הִי
 ה' נִרְמִי אֶת הַפְּלִתָּה מִלֵּא אֶדָם נִשְׁמָעַת אֶל עַם הַכְּבוֹד * וְאִמָּם
 הַכְּבוֹד שֶׁהִכְרִיתוּ לְנוֹר לֹמֵד כִּי עַם הַכְּבוֹד הוּא כְּדִי מִלֵּא הַקֶּסֶת עַל
 הָאִשָּׁא אֶחָד וְעַל הַנִּמְרָא ב' זֶה שֶׁהָיָה בְּהַב שֶׁלֹּא תִּתְחַלֵּב לֹא תִּתְפַּלֵּל אֶדָם
 אֶל כְּבִית הַכְּנֻסָּה מִכֵּן הַכְּבוֹד וְהֵנָּה אֶל שְׁנֵי דְבָרִים וְלִקְוִיָּה זֶה הָיָה
 מֵאֲמֵר רַבִּי יוֹחָנָן וְאִם לֹא הִיכָה אֹמֵר כִּי עַם הַכְּבוֹד יִהְיֶה עַל שֵׁבַע
 לְקִוִּיָּה אִי דְבָרִים כְּבִית הַכְּנֻסָּה וְכְבוֹד * וְלֹא הוֹבִיָּה אֶל א' דְּהִינִי
 בְּבִית הַכְּנֻסָּה * וְעַל הַמֵּאֲמֵר יִקְסֶה שְׁבָא לְקִוִּיָּה בֵּית הַכְּנֻסָּה וּמוֹכִיָּה
 עַם הַכְּבוֹד * וְעוֹד יִקְסֶה * אֵיךְ הָיָה רַבִּי יִצְחָק לְרַב נַחֲמָן מֵאִם זֶה לְרִאִיָּה
 שֶׁיִּשְׁלַח לְאֶחָד עֲשִׂיָּה בְּבִיתוֹ אוֹ שִׁיהַפֵּלל יִחִיד בְּבִיתוֹ בְּשֵׁעַ הַמַּהֲכֵלָּי
 בְּכִית הַכְּנֻסָּה * וְהָיָה מֵאֲמֵר זֶה הוֹדָר שְׁאִי־הִפְלִחוֹ נִשְׁמָעַת אֶל כְּבִית
 הַכְּנֻסָּה * וְכִיָּן שֶׁבֶן נַחֲמָן מֵהַפֵּלל בְּבִיתוֹ מִכֵּן עֵלִי בְּהִקְנָה * לְרִיבָךְ
 הָיָה הָמוֹד כִּי עַם הַכְּבוֹד * וְהוּא יוֹדֵעַ שֶׁנִּדְרָהֵם הִיכָה הַכְּנֻסָּה דִּלִּינֵי
 גְּיוּסַת הָמוֹד קִשִּׁיָּה שְׁמֵאֲמֵר שְׁבָא לְקִוִּיָּה אִי דְבָרִים כִּית הַכְּנֻסָּה * וְעַם
 הַכְּבוֹד וְלֹא הוֹבִיָּה אֶל עַם הַכְּבוֹד * וְאִשְׁכַּח לְהַרְץ קוֹשִׁיָּה ז'
 וְלֹמֵד דִּלֵּא בֵּא אֶל לְקִוִּיָּה עַם הַכְּבוֹד * וְהָיָה דְּהָקָם בֵּית הַכְּנֻסָּה לְכִי הַדִּיּוֹן
 תַּכְלִית הַכְּבוֹד לְהִיּוֹת כְּבִית הַכְּנֻסָּה * וּמִכֵּן לְדִיּוֹן בֵּין מִדְּבָרֵי הָמוֹד שְׁמֵאֲמֵר
 כִּי עַם הַכְּבוֹד וְלֹא אֹמֵר וְעַם בּוֹיָו שְׁלֹא הִיכָה מִשְׁמַע שֶׁכֵּם אִי דְבָרִים *
 וְכִי פֶה עוֹד דְּקִדּוּקֵי דְבָרִים וְלֹא אֲלִדִּיק בְּהֵם * דִּק אֲנִי לֶךְ מִכֵּן שְׁבָא
 אֲמַתִּי דֵּעַ כִּי ע"כ צִדִּיק לֹמֵד שְׁמֵאֲמֵר זֶה שֶׁל עַה דְּנִזֵּן לֹא בֵּא לְקִוִּיָּה
 לֹא צִדִּיק כִּי כִי וְלֹא כִּי עֲשִׂיָּה שְׁאִם אִתָּה אֹמֵר שְׁבָא מִנְדִּיק אֲחֵר מֵאֲלֵי
 יִקְסֶה אֵיךְ אֵיךְ עֲמָק לְרַב נַחֲמָן שִׁיהַפֵּלל כִּיחִיד בְּבִיתוֹ * בְּשֵׁעַ שֶׁהַכְּבוֹד
 מֵהַפֵּלֵל לֹא יוֹחָנָן וְכוּ' * וְהָיָה מֵאֲמֵר רַבִּי יוֹחָנָן מִנְדִּיק הָמוֹד מֵאֲלֵי
 לְרַב נַחֲמָן אֵיךְ נִסֵּם אֲחֵר אֶל וְלִי לֹא בֵּא מֵאִם זֶה לְקִוִּיָּה אֶל שְׁמֵאֲמֵר
 לְהַפֵּלֵל בְּשֵׁעַ שֶׁהַכְּבוֹד מֵהַפֵּלֵל * וְכִיָּן מִשְׁמַע הַלֵּבָן * וְכִיָּה ח' שֶׁהָיָה
 מֵאֲמֵר יִצְחָק לְרַב נַחֲמָן שִׁיהַפֵּלֵל כֵּעַה מֵהַפֵּלֵל כְּכָבוֹד * זֶה לִי יוֹסֵם
 מֵאִתִּי עַתָּה דְּנִזֵּן בְּשֵׁעַ שֶׁהַכְּבוֹד * וְכִיָּן שְׁבָא מִזְכֵּר שֶׁלֹּא בֵּא אֶת זֶה

ཐུགས་རྒྱུ་ལྟར་

זה רק ללמדנו השעה הראשונה להחלל נר"א בודאי שבימים הטוב חן
הכלה של אדם יסודותה ללא בפר איה נכונה חכל נידהה סמ"ג
ואללה נכונה היא סתם סתם עב הנכור פל בשעה סתנכור
מהכללן נאחד פנהבה כל זה אנה האלדים לידו חסכ ברכה נהיבת
יד וכתקת המהלה נירמח דביעה וזה היא חל מליכוני ראי חל
נאחד רבי יוחנן טמס רבי שמעון בן יוחי חן הכלה של אדם נאמט
אלא בשעה סתנכור מהכללן דכהיב ואיה הכלה וכולי ונייחא
נכונה מכלם ויהי מעידה עדות נמוד על דבי סתהבהי שלא בל
מאחר זה ללמד אלא השעה הראשונה להחלל ולפי דכח למדנו סמ"ג
כטור לא יהכלל אדם אלא בב"ה עם הכנור כי הוא למדו מן המוכס
אך מה סתביא ראייה מדה רבי יוחנן לא דק ואולי לא אמנהא בטלמא
כיביא וההכונן שלא אחד הטור חן הכלה של אדם נאמטה אלא בב"ה
בכבהה עם הכנור בלסון הנמדא

פתר

אבי העזרי על תימרה דלכל כנימן בסימן י"ח - לשונו ורבי מיר
לא יניש דעלמא אבל לנורבא מרבנן לא דבא רבי אמר רבי יוסי א"ר
על גב דקוה להו תליסר בו כניסיה בטי יוסי לא הוה מנלו אלא בתי
עמודי היבא דקוה גריפי דלמדין א"ר להקדוש ברו"ה בעולמו א"ר
הרבע אמות אל הלבנה ועשרה הוו מכנפי להו וכן מוכח בפרק הפלת
הבשר עד כאן לשונו - ובפרק הפלת השחר סימן פ"ח בהב"ב וזה לשון
דאב"ע אומר אין הפלת המזבח אל - בחבד עיר ובולי - והלכיה
לחכמים דעו - דא דרבי ינאי ומסייעא להו - וכן מוכח רבינו הניחא והו
דרכי יוחנן משתעי לכן דרכי ינאי שניע מניה דהכי סבירא ליה -
וחו שגער בו שפסח דרכי יהודה והכי נסנינו - וכן רבי אחי ורבי אבהו
היי כ"ל הפלוגיה בין עמודי ביחיד ולהכי מיתיה ליה עד כאן לשונו -
וזכר חלש פ"ב ריו פותרין זה את זה שבימין י"ח - כתב דעשרה הוו
מבנפי להו ובסימן פ"ח בהב"ב מהפליין ביחיד - וד"כ לענין
דערי דטעיה סופד בכל בסימן י"א וצריך לומר ועשרה לא הוו מבנפי
לכו - י"א ריתי להרץ סמך פ"ח בסימן פ"ח לרעה ד"ה קאמר וליה לא
מצינא ליה חלש פ"ח סמך כ"י - ועוד לפי טענה בסימן י"א

[illegible]

דרך חיים

והלכה כחמשים שהרי כפרו מסיף תלמודא הכי ואין להכיר אחר
גירסא זו דילמא משכנתא היא דלדרכא איכבא מסהברא דגירסת
ספרי הדכוס כי המסוכנת כי טעות של הסרן לשון שכימא וקרב
כ אלכמיט הספר מן עזריה לעזריה אבל טעות של יתרון לשון כזה
בטובי הספר ולא היא הן הלכה וכו' דאוק המציאות מאד ונראה
כי ראינו על הגירסא שצאנה מהחוסמות שהתחילו בדבור אין הלכה
ולא דאין ודוק ועוד קשה לי מאד על כל המפרשים ולא כדרכי' כס'
שהבנו דר' אמיר' אס' בחזקתו מהכללים לדבריהם גם את הכל יקט'
בדבור מדבן רונה לומר לא יהכלל כלל ודילן שיטב ביני עמודי
היבא דגרים ואלה ההנהגות מאד מהן זו קאסיא מי כטרו מההכלה וכלל
לא אמרו אלל שאלה ה' מקום זה יחד מאותו מקום אף אני אמר'
המה על עמון ואין אתם אומר שיהכלל ביחד ומי פטרו מעניית
קדים ודברו וקדושה של ית' ושל הפלה ושל סדר קדושה ועניית אהן
והלא כל אלה מדברים העומדים בדיון של עולם ואראל אחר כ"כ
מההכלל עם הכבוד מעלה אני עליו כאלו כדאני לי ולבני מכין אותי
בעולם ונפרס הקדושה היא מ' ע' מן ההנהגות למען חכמי כאשר הנהגו
דבריהם דר' פ' אזור פסוק וקדשתו בהן בני ישראל פקדו אף
לקדש ליה בכל יומא לסלקא קדושה וכו' וכמדרש דות כעולם
אראל כל מי שזינ' אומר קריאת שמע עם הצבור אינו חסלים איברי
מכובד דמסור פסלם הנהגות שסליח בדבר מאד וכו' ומי פטרו מכל אלה
והלא לא אמרו בנתיב אלל שאלה ה' המקום שבו עומקין כהנהגה מן
המקום המיוחד להכלל וזה משמע כשיהיה שני המקומות אינם רונה
לומר יחד כחן ובאין איברי צבור כחן וכו' אין הפה אלל בכחית
המקום עמון אי' לכו' המקום המיוחד להנהגות הורס שבו אהוב
יחד אבל שאלה ה' מההכלה ביחיד במקום המיוחד לתלמוד חורס
יחד מן ההנהגות כהנהגות זה לא אמרו דר' קאסיא א' לדבר
המפרשים • שכיית אס' אית' לדבריהם הים לו להלמוד להביא ענין
זה של רבי אמיר' אס' שמוך למען שאמר איך הקדוש ברוך הוא מואס
הפלה דכיס וכו' אמר הקדוש ברוך הוא מההכלל עם הכבוד מעלה
אני וכו' לשאלתו דא' ע' מההכלה הכבוד חכמה כל כך מכל מקום
הכלה ביחיד דא' ע' דנדרש ענין • אס' אית' דהנהגות ביחיד

כיצד דברים עדיף מהפלה כנכוד בבית הכנסת כיני אחר ליה דבר
 יצחק לרב נחזק מן לא אתי מר לבי כנסתא וכו' ליכנס לר' עזר
 וכו' מאי קאשיא הלא לא טפל הוא רב נחמן מדברי אביו ור' אשי ואביו
 והל' לרבי יצחק לאסוקי אדעתיה דהאי דלא אתי לבית הכנסת משום
 שתכלה בתיקוד היסא דברים עדיף טפי ומדמקשה ליה ורב נחמן נמי
 מקדר ליה לא יכילנא דמע מעה דתפלה כנכוד עדיף יהוה לדבריהם
 דבי יצחק נזמיק מאי טעמא הוה אחיל לבית הכ' יסת' לעלי היסא דברים
 וכן רב פסא דמקדר אפיה גרים לעלי בתיקוד בביתיה אלא ודאי
 תפלה כנכוד עדיף ודבי אהי ודבי אשי עשרה הוו מכנפי לכו בדברי
 רמ' כל ואלס תאמר ליה הכי מאי קא משמע לן פשיטא שהרי כמו בבית
 הכנסת עושין תיקוד כ' יונה דאשמעין דאף על גב דבבית הכנסת
 מהקנצין הדבר בני אדם וכדכ עב הדירה מלך אפילו הכי בעשרה
 בלבד היסא דברים עדיף ואני אומר כי עוד לאלוה מלים ומדום גדול
 אשמעין לפי שבת הכנסת הוא כיה מיוחד ומקודש לעבודה ה' והוא
 בקרב בית ה' ומקדשו ואדם לא יעברו בו ואין משתמטין בו השמים
 חול כלל כאכילה ושתיה וסויה וקדושת המקום בלבד מכנים יראה ה'
 בלבד האדם ביה שאתר ויארץ ואלמד מה נורא המקום הזה אין זה כי
 אס בית אלהים והוא למתפלל בהוה הכנה גדולה לשיכון לבו לשהי
 שבות האחר כיבו מתפללן עם רב ומטבע האדם כשרואה רבים
 צועקים ומתחננים יחד לבנו נם הוא ויתמנן בכל לב כ' שאין שם
 שום מונע מלכוין כמו בלי בית ויראות נשים ועבדים וקטנים וסמיע'
 קול שיחם וגם דרך בית הכנסת להיותו מובדל ומרוחק מהשוקים
 וכדאמרו ולא ידור לב המהפולל בשבת העובדים בשוק אבל בבית
 ה' כל זה לכך כי בבית ההוא אינו מיוחד ומקדש לעבודת ה' אלא
 הוא מיוחד לצורך התלמיד הנכב והאשה וכו' ובהו ועבדו ושבתו ושאור
 כל אדם ולשמיים יבנו בו גוים ועובדי עבודה זרה לעסקי העולם
 ובמתפלל בו יקשה עליו לכוין לבו לסבת בלי הכנה ויראות צמים
 נשמיעת שיחם וקול השכנים והמכודים בשוק ואולי יעלה עמו באמו
 מדות התנשלי על הרוב אין יכולים להרים בו קול כבוד ושבת' לעבוד
 בלבד ולשבת כל זה הוה ה' שם לבית הכנסת מעטק הידע עליו קא
 נשמע לן דנכדון הוא גי' אוקס ה' מערי צין וקלי

בדרך הוא אלול אחר של כלנה מיום שחל כ"ה ונמן שהמקדש חביב
 ואר מבתי בתי ומהות ודרשות אך מקום קביעות ההורה חביב
 משאל בתי בנפשות ובתי מדרשות שאינם קבועים ע"כ • הנך רואה
 שכל כוננו שאלה ה' המקום הקבוע לה' מן המקום שאינו קבוע
 וליכני מאתקלן כשיעל • ועוד קשה מלן לו לחל ולומר שאלה ה'
 שער ציון אחר מבתי מדרשות שאינם קבועים והלא המאמר אמר
 שאלה ה' שערים המצוינים בה' יתה מכל בתי מדרשות שהם
 ומשמשם אינן קבועים • ואזה מנה ה' הפירוש בתלמוד הקדוש כי
 המדרש ה' מקום שלומדים בו לפי שעה ודרשות און כסות • והלא ביה
 המדרש האמור בתלמוד הוא המקום שנאמרים בו בכל יום שבתים
 וזוים לאלהם ולרבותם ומתגבלים בחכמה מקשים וזתרים שאלים
 וקשים ומלכים הכלכות והשמות ומקשים דרשים כח"ב
 למנחם כסף וחי כמספר רבן גמלי אלו ודבי יקנא שגם הגות הסדר
 דף כ"ט • ואחר כך זה וסס אחר הכוא יונס להספנו בבית המדרש
 ה' כספני ואחר דאמרי ה' שספני ונול • ובה המדרש הוא מקום
 הישיבה והסס כהורחות ינאור • כדאס כרס הסוכר לה הכוננים
 גפובול דר' בר שפס לבי מדרש איוור לקמיה סהין מתי דמח
 וסלי עין סס דף פ' ד' ו' כ"ד • בה רש' כשהיה שאלה נאלה
 בסעס הסנה בבית המדרש לו שאלה על מעסה המאורע כדן מחמ
 לו אסרי והדר כל אחד ואחד אומר סעמו ונולי • ולמה איריך דבר
 כסס והתלמוד מנה ינאור • וההנה על ה' יונה שהרי כהיה אחר
 אכיו מרים סה גריסא בביתא ומנליא בבי כנסתא כיון דסמנא
 להא דמחל לא הוה מנליא אלא היכא דנריסא תסמס כהיה יסמ
 המנליא כללס כיון דמקום סבגורס ארס בביתו • ודע דנריסא
 בדרך כהיה סד דף כ"ס אחר כהיה מרים הוה נריסא בביתא ומנליא
 בבי כנסתא כיון דסמנא להא דמחל דוד ה' אלהיה מעון כיה כה
 נריסא בביתא • והנה דברי אכיו סהרין זה את זה דבא אסר
 סחל סחל כלל כ' סחל נרס ומחלל בביתו • ופ' ארס סחל
 מלרס בביתא והיה מרס ומחלל בבית סנסה • ונראה לעניות
 דעה דכני כיוס מרים כואי גריסא בביתא ומנליא בבי כנסתא
 בית דסמנא דמחל ל' כה סמנא אלא בביתא • וכני מלי כעסר

דרך חיים

אבל כשלא היה עשרה בביתו היה מניח מהתפלל במקום נדרסון
 בביתו והולך ומהתפלל בבית הכנסה כי יחיד היבא דגרים וזכור בבית
 הכנסה זכור עדיף ואם במנינה מרים וכו' כלומר מרים אפילו בהר
 דשמיניה דעולא הוה גריסנא בביתא ומצלינא בבית הכנסת כשלא
 היה לי עשרה בביתי כיון דחזאי אהבהי משון כיתך כיהי גרים
 ומהתפלל בבית הכנסת לפי שבהכרח היה לו ללכת לבית הכנסת
 להתפלל אבל כשהיה לו עשרה בביתו לא היה צריך ללכת לגרוס
 ולהתפלל בכ"ה • וגם מבאן קאשיא לתפרשם דחיד היבא דגרים
 עדיף מצבור בכ"ה לדבריהם קאשיא דאבוי אדלכוי • ועוד קאשיא
 לדבריהם דכפר' הזרוע וכלחיים דף קל' ג' פריך תלמודא לשבוי ולפרט'
 ידיה פרטי' יפרש כפיו כל השנה וכזה מחזיק ענינו לכת' • ומשני
 אנים ליה עדיה פרטי' עהים שקבע להלמידיו • הן טורדים אהר
 מלישא בפיו שהיה עוסק להלמידיו בעה שהזכור נאספים לב"ה
 עכ"ל • ואולי אמרה שהיה מהתפלל ביחיד היבא דגרים מלי' פרט' ומלי'
 כירוקא • ונחזור לענינו וכזה העמוד וכו' מלי' מאד
 ידא וכו' אל השאלות סי' ה' וזר מצלי מבני ליה למקום באימיהא
 דא"ר חבידן המתפלל צריך שידאק אה עצמו נאילו שניה שריא
 כערו שחמר שותי' ה' לגדי המיד וגמ' • בראש כחוף מתאן קול
 וכו' ידוע שאין קול האדם טוב לעולם בכל פעם שידבר אבל ישמע
 קולו כפי השמעת הענין שהוא מדבר וכפי הכונה שיכון בדבר
 בפילו האזר פלא יסודר אדם בקול בונה ולא יבכה בקול משתן
 ובשיתחנן עבר לארדונו לא יכיה קולו בדבר בקול הקדים בהסר
 דכריהים למלכי מדיו ופרם אבל יהיה קולו כמי שגובה ומתהלל
 ויעסה הנזות בראשו לא כידא וכשאר איבריו כעצמא ומידר עד
 שאם יעמוד הם מי שאינו מבין בלשוננו כלל מקולו ומתנועת איבריו
 בלכד ידע ויכיר שובא מתחנן לארדונו ופלא מלחמו חמדי • ובסיקא
 האדם מתחנן בלחמה לפני בוראו יכיה קולו כדברו על הדרך הוא
 ולחמה קולו ודבריו וכוונתו דומים זה לזה ומקולו כדבר ודלכ' כוונתו
 ומה שגבנו והקפך בסיקא לכת' • בזה שידאק דבוס שאין הבדל

בן קולם בהתפללם לקולם בקראם בדברי הימים לאתקדים ש'רי ולא
 עוד אלא שהקולא בדברי הימים מפסיק בסוף כל ענין ואלו אין
 מפסיקין בסופי הענינים ולא יפסיקו רק בשלא יבטלו לומר יותר
 בנשימה אחת ואילו היו יכולין לומר כל התפלה בנשימה אחת היו
 אומרים אותה בעשרת בנייהמן • ולכן ראוי לכל אדם שישים לבו
 להפסיק בסוף כל ענין ויחמר שאלה שאלה לבד • ורמז ישים בין
 בקשה לבקשה ויאמר הכל בקול החנוני כקול עני ואכיון המתחנן
 ואל ספר האכזר בפרשה בלך מאן חשיבא מכלהו תפלות הפלה דעני
 דהפלה דא קדים להפלה דמשה ולהפלה דדוד וקדים לכל שאר צלותין
 דעל זה מאי עמא בגין דעני איהו תביד לבא ונתיב קדוש ה' לנשכרי
 לב' וזו חזי מסכנא עביר תדיר קטנה בק' כה וק' בה אנית
 נשמע מלוי ביה דצלי צלותיה ק' כה פהח כל כו' דקיעין וכל שאר
 צלותין דקא ס' קין לעילא דחי לון סמא תפלה דמסכנא מאי טעמא
 בגין דאיהו תביד לבא דמתיב הפלה לעני ביינעזף כי יתעבף חבני
 לים מאי כי יעסוף אלא איהו עביר עמאכא לכל צלותין דעלמא ולא
 עאלין עד דצלותיה עאלת וק' כה איך יתעטפון כל צלותין וצלותא
 דא תיעול לנבא ואלא בעינא כבא בידנא דידונן כיננא אלא קמאי
 ליהו תרעומין דליה ואנא וקא בלחודנא דנתיב ולפני ה' ישכח שיחו
 לפניה ודאי • ביון דסמא דוד דכל כוין וכל תרעי שחיא כללו חמיין
 לאתהחא למסכנא וליה בכל צלותין דעלמא דק' כה אנית מיד בצלותא
 דמסכנא עבד גרמיה בעינא ומסכנא פשט לבושא דחלבוהא ויהיב
 בארעא כמסכנא ואמר הפלך דנתיב תפלה לדוד כסה ה' אזני עבדי
 ביעני ואכיון חני וכו' עד ועל דא אנטרין לבד נש דצלי צלותיה למיהוי
 תמן עני ואכיון ולמעבד גרמיה עני ואכיון קמין כה בגין דתיעול
 צלותיה בכלל דכל עניי • דקא כל נטורי תרעין לא שבקין הכי
 למיעאל צלותא דבר נש כמא דשכין למיעל צלותא דמסכנא דקא דא
 בלא דשותא עאלת ואי עביר בר נש גרמיה עני וסאי דעוהיה תדיר
 במסכנא צלותיה סלקה ואיערעה באינון צלותין דמסכנא ואתחברת
 בכו והלקה כדדיהו ואתקבלה דרעוץ קמי מלכא קדישא וכו' ש'ם
 פד ליהו בצלותא דעמידה הכיד לבא עינא ומסכנא ונשיאה ושותיה
 לאתכללא ג' מסכני בהנצרות דלבא במאינו דכפשא עד כאן •

דרך חיים

ע"כ בספר ארמאות חיים ולא בני בכל המלחך שים עצמך עני ואכיל
בבני בוראך כי נאם הם מקסרנים עליך וכו' אטום לאון כלומר שים
ישיב שם מרוב לא ישיב אליו לבו ולא יאזין דבריו • ועיניו סגורים
לא סגר היסד בשער ד' וצריך שיהיו עיניו סגורות בשעה המפלה וכולי
עוד שם בשע' יג וצריך שיהיו עיניו סגורות כי זה יעזור על הכונה
עד כאן לשונו • ובספר האהר פרישה ואלהחן נלוח דבטי בר נש
לק' בה לכונה דיהא נלוחיה התבונים מנלן מתטה דכתי' ואלהחן אל ה'
דא אישיבנהא מעליא • ת"מ מאן דקאים בנלוחא בעילננהא דנלוי
ובטי למכילא רישיה במאן דיתוב קמי מלכא ובעי למכילא עיניו בנין
דלא יסתר בל בסכניהא

ובספר דרך המנוחא בסא אמר מאן דכקח עינו בשטהא דנלוחא און
דלא מאיך עינו בארעה אקדים עליה מלך המות וכד תיפוק נפשיה
לא יטהר בנהירו דשכינהא ולא ימות בנשיקה מאן דמלי' בשכינהא
מהללא הוא בהכחא שטחא דאנדרוך ביה דכתיב וכוני יקלן דא מאן
דלכהכל בשכינהא בשטהא דמלי' ואיך יכיל לאסהכלא בשכינהא אלא
ליגרע דוואי שכינתא קימא קמיה דא הוא דכתיב וסב חקיקהו
פניו אל הקיר דהמן שארי שכינהא ב"ב לא כעיל למכוי חונן כינו
ובין הקיר ע"כ • בעדים עלי לכך וכו' יג דינים אלו פשוטים
בפוסקים • ובספר לכל השות וכו' דזה לומר שלא יכין אדם בחלק
מהפלה לבד במה סגור וכו' יוצא מכאן וכו' לא נכון כגון אש
יש לו חולה שיכין בכרבה דופא או אש צריך פרישה שיכין בכרבה
בשנים ובכרבה שם שם פס' וצריך כל ישראל כגון ג' ראשונות ת'
לחונות ובכרבה המינים והשיבה אפסיונו וזה נאם דוד וכו' וזה
דיושלא לא יכין ואם שם כן אין חפלה ואלו להתקבל ומדת הדין
בשמה ואומרה בכרבו הוא מכין ומהחן ולא כן בשכח בוראו ולא
נחלק על שבר חסד וחרבן הכית וחלול השם כאשר נאמר על חסרון
בימו ובדילוח איבריו בעצמו כזה ו' כדפיין לו חפלה בכרבו ולכן
צריך לבין בכל הפלה כלל ועל הכל במהימה בכרבות צריך להזהר
מאד במאמר ביד אלהי' לברך השם בכל כוננו ולא ספר החסידים
ביתן ק"ח לא ידון בחפלה באילן שמחאם היה כבד ממים אלא בכל
היה יחזק לזה כלל נאם בכל מה שיצא מפי-שלא יש לך לחסרה

אם יש לך דבר להחמיק ולבקש מאלה המלך סכוא בשד זדם כירצך אל
 כיסא כניך אל המהר דברך לכנ וולא מיבעיא של יעשה חכנך אל
 שיאמר אין אלה אלא מהלונץ ויגרם איהך מכני ואל החשוב מהלך
 מנכים כחות מן המלכים אשר החתיו באלה איהם דובר לכני מלך ב
 לא ירצו דברך וכו' עד ולל הסבה באלו חוכה לך שיצאו מכיך אל
 בשהאמר דברי בקשו האמר בדרך החנוני מל' החנוני ידבר דשני בשאר
 מהחנן לפני שליט אינו מרין דבריו ועל כל דבר משים לב שלא יטעם
 בדבריו וקודם שמתחנן לשליט עורך דבריו על הסדר שלא יעמום
 ושלל יבכה ושלל ידלג איה כך העסה אלה בגאמר היערוך שערך לא
 בצר וגאמר קחו עמכם דברים וכשהאמר בריות ושכחות העסם באלו
 אלה עומד לפני מלך וכוא אומר לך השאעני את קולך ואל תרצ
 דברך ואל תמהר להוציא דברך מכיך ואם הצטרך לכדנכה אל תשים
 לבך רק לאותה ברכה אז אם יש לך חולים אל תשים לבך רק לבריות
 חולים מבני שאומרים עליך למעלה זה כלוני סבור שאינו צריך אל
 לזאת לכן הכוין בכל הבריות שהרי ית יראת כ' במשלי לטעה לסגור
 ביראה בכל הבריות ואל תשים לבך רק לבקשות בני עקר
 קבונה לבריות ולשכח ואם הכוין רק בבקשות אז יביח למעט בטענים
 שאומרים אין ראוי לקבל תפלתו שבכבוד במקום אינו חושש לבקש
 בבונה יבדוק ההטנים וליך נעשה רצונו שברצון נכסו מכון ולא בשכס
 ע' כל יראתו לכהוב כה דברים שעושים על הכונה
 קהבלה וככס מבטלים אותה מלבד מה שהצדדיה מהם בשד כדו
 לבנות דרך העם וסיה כל מקום כ' יוכל לעבדו כראוי • ואומר
 מל' שיש עוד דברים שעושים על הכונה • והכס נורמים בימלא
 ואלו כן הורה • חידוש • צורך • לסוף • נוע • קול • הכנה • נכנס •
 שכן זמן • והני מבאר אחד לאחד • כראשון וכוא סגורם כגדול
 שכולם הורה • דע כי כשיבכה האדם העסק בתורה ובמנות הנס
 במכת זה ונאמצו ויקרב אל האלהים ויתדבק אליהם והכיס יראתו
 ואכבתו הקועה כלבו ואז כשיקו' להפלל לא יקשה עליו כלל להחמק
 ולכוין לבו אל יקל עליו מאד כי הבק ומיד ימצא כס' במשכחתו כיון
 סכסו יוכן לכך כמו באמר הכס המוכן לדבר המפיקו הקלה
 במשכחתו • אבל בשלא ירבה האדם קעמק במורה ובמנות ואין נדך

דרך חיים

לומר אם ירבה למשם העסק כס או שלא יעשונו כס כלל ולא יהיה
מחשבתו בידאת ה' כל היום אלא כל יצר מחשבתו לבו דק רע כל
היום הנה בכחה זה והרחק מהס' ולפי שאין אלהים כל מיומיהו
פשיבא להכלל לא יוכל להתחנן ויקשה עליו מאד לכוון וקדוש למנוע
הוא לו לכוון כי כיון שהוא רחוק מהס' איך ידבק בו ברגע וזה שאמר
הכהוב רחוק ה' מרשעים והכלה צדיקים ישמע •

לא אמר הכבוד רחוק ה' מרשעים וקדוש אל צדיקים או לא ישמע ה'
הכלה רשעים והכלה צדיקים ישמע לפי שרצה ללמדנו דבר וסעמו כי
מלאמד רחוק ה' מרשעים משמע האל צדיקים קדוש ומלאמד והכלה
צדיקים ישמע משמע האל הכלה רשעים לא ישמע והכוונה להודיענו
כל מה שאמרתי כי לפי שהרשע רחוק מהשם יתברך ואינו יכול לדבקה
בו בשעה הכלה ולכוון לבו אליו אין הפלחונשמעת ולפי שהצדיק
קדוש לסי' הכלה נשמעת כי ידבק באלהיו בשעה הכלה מה שאין
הרשע יכול לעשות • וארזל בזה פרשה ויקרא בדבר נש אהרתיק
מאוריהא דהיק הוא מק' כה ומאן דקריב לאוריהא קריב לק' כה בהדיה
• ובהכר החסידים סימן ל'ה יש לזהר שלא להרבות בדברים בטלים
כך ישכח הצור אשר הוא המיד לנגד פניו כפקח אשר לפני העור הוא
בהיותו ובהנחו בכל מקום והעור הוא אשר אינו רואה דה במחשבתו
של הכלי ואינו זוכר את הצור והרחק ממנו ומחיות ירא מחניו כי
אינו מצוי בלבו מחמת קוצי הלכ שהוא עז וקשה ורחוק מהאלהים
ואינו מוצא במחשבתו דק דברי הבאי ולפיכך אינו מוצא במחשבתו
באלהות דק בהוסי' ובחזקה כמו שלא יוכל העור להבין ולהאמין האדם
אשר לפניו איך לא ימשש בו או ישמע קולו כך לא יוכל האיש ללמוד
ולקשר בלבו המיד האלהים אם לא על פי עזיבת העון כי העונות
מכדילות ומשכחות הוראה ומשנים הבנים וזה הוא אומר כי אם
עונו יוכי ה' ומבדילים בני ייבס וכן אלהים עד גאן לשונו •

הב' הדוס רוצה להודיע שיהיה דברי החנונים ושאליה ובהשנות בקצת
ברכות שהכלל אל ל' בכולם וההדושים ההם ינמנו לו לכוון לבו אך
אם אינו מחדש דבר בהפלתו יקשה עליו לכוין כדהנן פר' הכלה השמר
הטובה הכלה קבע אין הפלחון החנונים ומכרשי רכב ורע יובק דחיית
כל האינו יגאל למדש בה דבר בקשרו והיית לשון קבע כעס כן אקמה

בן מאה ע"כ והטעם בזה כי אז הטבע אימר והולך דנילוהו אף החדושו
 אי אפשר לזכורם אם לא ישיב אליהם לב ואל סדר הכסידים בשינון
 קנ"ח וכשהתכלל הוסיף על כל דרכה וברכה משגיכה לדרך ב' ניותר
 הם מכינים את הלב ואם לא הובל להוסיף בכלם לפי שהקדל סימנו
 קודם הוסיף באחת או בשתיים כדי שלא הצריך למדד בברכה אחרת
 ע"כ - קנ"ז צריך כשיהיה צורך גדול לאדם לדבר מה והתכלל על
 בכה יכוין לבו היטב ובפרט כשיהיה הצורך גדול מאד כגון במו הטובה
 למות או הוא מצמו שהכביד עליו החולי או שהוא כלב ימים וזהו הולך
 וסוער והאניה חסכה להשכר או יתפלל ויהאנן בכל לבו ויוריד דמעות
 על בכה וישפוך את נפשו לפני ה' אף בשלא ישיב האדם צריך למד
 שהוא שואל בהפלה ויקשה עליו לכוין לבו ולכן הראה קצת אנשים שלא
 יבנו בהפלה ועליהם נאמר מה שדי כי נעבדנו ומה נועל כי נפוע
 בו כי בתיים מלוח מפחד ולא שבת אליו עליהם בריאות אינם צריכים
 פרנסה לפני צריכי כי עשרו מצאו און להם וזרעם נכון לפניהם נחם
 ולכן שנינו עמדו בהפלה מודידק לפני הדיבה דין ויש לו בנים וכוונתו
 דיקם כדי שימא לבו שלם בהפלה סוף דבר כפי רוב צורך האדם למד
 ששאל בהפלתו ירכה כוונה ולפי מעוט הצורך יתעם כוונה ולכן יאמ
 בדיא ועשיר שה' כניחו לו יקשה עליו מאד לכוין והקנהו שיחשוב כי
 ה' אלוקים הוא שנותן לו כח לעשה חיל ולא כח ושיעם ידועה לו
 את החיל הוא אף הסי' הצליח ענינו וזהו הדרכה במשלה ידיו ויחשוב
 בכמה שלום וסקטים ממנו שהעשירו עושר גדול ואז העושר הוא
 בענין דע ויש אשר בחצי ימיו יעזובו ובלהריתו יהיה הכל ויש עשיר
 אשר זכרו אשר מני ארץ ולא סס לו על בני חן לא יקלו ולא יכבד
 בעמו ואין שריר במעוריו וירכה לחשוב בדרכים כלל וכוונתו יראה
 בענינו ולכבו יבין שהוא צריך להחזק לשם יתברך ויתמיד בדרכו
 ושלמו והנחתו לו ואל יטול כקדונו ממנו ולפי שיש
 בזה איך לו מדרך בגאולה ישראל כי מה יהו לו וזה יוסף
 הגאון ואינו חסד לכפשו מכל אשר יהא לו לכן צריך ההתמחות דב כדי
 שיוכל לכוין בדרכות שבס מהפלות על הגאולה ולכן יתחבר שהגלות
 הוא מעותד לבמה עלילות באפשר שיטעמוהו וכוונתו על לא חזק
 בבנין והוא מעותד לשודדים וסגלים ואם בעל נפש הוא ידע

דרך חיים

קרבן המקדש וכיוי התורה ונרות ישראל ושבים וצמדם **מלול כשם**
 בגדול המחולל בגוים זה אלף ות' קבנה וכשיחשוב בכל זה ירך לבבו
 וקדוה שיבין • **הד'** לשון כשיהפ' אדם בלשון שרגיל בו רונה לומר
 שמהמם בו כל היום לכל צרכיו יקל עליו לכוין וכשיהפ' בלשון אחר
 אל על פי ש' בן מה שיאמר לא יקל עליו כל כך הלא הראה נט' באב
 אכל המבנים היטב בלשון הקדש מהפעלים יוהר בקינת אחת בלשון
 לפעמים שאמר אוח' יוהר מעבירה בלשון הקדש ולכן מי שיוכל לדבר
 עזמו לדבר בלשון הקדש עם ריעיו יעשה וישיג עשו • **הט'** נוע
 המתנועע בהפלתו גורם בטול בונתו והעמידה בלי התנועעות כלל
 עוזר על הכונה ומה שאמר כל ענמותי האמרנה וכו' היינו כשירות
 והשפחות וברכות קרית שנת והלהוד הורה אבל לא בהפ' ואם יש
 מי שאמר כן גם בהפ' כל שאין לחוש לדבריו כי הנסיון מוכיח
 שהעמידה בלי נענוע בהפ' גורם לכוין הלב וראה בשינוי הישראל
 ארבע שאלות ממלך ב' ונזכרו מהנועע בנזע עז' ישר מפני דוח • **הו'**
 קול המגיד קולו מאד בתכלתו גורם לכוין הלב והמנבים קולו אינו
 מכוין ומה שאמר שמי שאינו יכול לכוין במהרה לו להנבים קולו כדו
 לכוין דע מי האים ההוא כשינבים קולו יכוין אבל אינו מהפ' בזה
 וכך הוא א' יהיה הדבר הנענוע בהפ' והנכחת הקול יעצרו למי
 שאלו כל עמו שלא יטעה בהפ' אבל אינו מהפ' בכונה בראוי אלא
 חסל • **הי'** היה מתנועע ומנבים קולו היה טועה בתכלתו ולא היה יודע
 סיכין הוא אבל המדבר על לבו בזה דק שפתיו נעות וקולו לא ישמע
 ונזכר לא יתנועע • ובספר הזוהר פרשת ויגש מאן דכלי בלותים
 וקם קמי מארי לא הצטרך ליה למשמע קליה בצלותא ומאן דאשתמע
 קליה בצלותיה בלותיה לא משמע מאי טעמא בנין דצלותא דא לא
 אידי בצלותא ומאן אידי בלותא דא הכוא קל בלא • **החל' א'** בקול
 דאשתמע דאיכו קול בו' וב' לא הצטרך ליה לכד נש למשמע קליה
 בצלותיה אלא לצלול בלשון ההוא קל דלא אשתמע וזא אידי בצלותא
 דאשתמע דאידר וסימן והקל בשמע קל בלא • **הש'** דא אידי בצלותא
 דא כי בחשאי דק' בה קביל כד אשתכיד ברעותא וכוונה בדקא יאות
 וכולי ע"כ ומדאמר למשמע קליה משמע אכילו הוא עזמו לא ישמע
 קולו • ובפרשת ויקהל אינון משמיעין מאריהון דלדנאן ביותין כל אינון

דמנלאן צלותהזן צלחישו ברעוהא דלכא דלא אשתמע הדיא צלותא
 לאחרא ואי הדיא צלותא אשתמע לוארנין דבר נש לית מאן דצוית
 לה לעילא בר מאן דשמע בקדמיתא בג' בעי לאשתמרא דלא ישמעון
 להדיא צלותא בני נשא והו דמלה דנלותא אהאחדא בע למא עלאה
 ומלה דעלמא עלאה לא אנטריך למשמע ע"כ כו' הכנה שיעשה
 הכנה ללכו לכון וכעד מכינים את הלב קודם שיקום להפלה יבב
 מעט בעל ודמס ויסיד מחשבותיו מלכו ויהחיל לחשוב בגדולה מי
 שאמר וקיה קעולס וכנפלאותיו ונוראותיו וגבורותיו וחזקתו אשר
 עשה לעמו ויחשב בטובות ובחסדים שנמלו בחסדו הגומל לחייבים
 טובות מכמה צדות הצילכו מחללים רפאכו ומטובו הטיבכו ופול לא
 בגמול השיכו כי האל נמלו טובה והוא נמלו רעה ויחשוב בגריות
 ופיתחות עצמו בערך נוראו כי כמה נחשב הוא עלה נדקקש יבב
 ויחשב שעתה הוא רוצה לקום לבא אל המלך להתחנן לו ולבקש
 מלפניו שאלותיו ובקשותיו ומן הדין הוא אינו כדאי וראוי לשמור
 לעמוד לפניו לולי גדול חסד ושלמות הכורא שהרעו וזכוו בכך עם
 הדיא מקצר בטובותיו ויחבר כל זה יקום ויהפלה ואשאלא אין עומדים
 להפלה אלא מתוך כבוד ראש חסידים הראשונים היו טובים שעה א'
 ומתפללים כדי שיבנו את לבם לאביהם שבשמים *

ה' נכנס בשמור אדם ויתפלל ויבנה עליו אדם הכנסה הוא גורם
 פיסול כונה להפלה וזהו יעשו רבים בשמאחרים לבא לב' הם
 נכנסים בשעה שהכבוד קודם פסוק שמע לא בשעה שהתפללי ונודמים
 ביטול כונה הכבוד המיוחדים הם יודעו וכוונה המתפללים אליו ולכן
 ראוי ליחד שאל להכנס לב' בשעת היחוד ובשעת ההפלה וכ' ראוי
 ליוהר בשלום מתפלל ביחיד שיתפלל במקום שיהיה בטוח שלא יכנס
 עליו אדם אחר וכו' כמ' שכן בשיכיו שני האדם ר' ל' העשבים אכלו
 מתפללי' בכונה יקל עליו לכון לבו גם הוא אך כשהושבים אכלו אנשי
 לצון מתפללים שלא בכונה יקשה עליו לכון ועל זה נאמר אוי לרשע ואוי
 לשכנו ואלא דרחק משכן דע ואל תהחבר לרשע * ובספר
 פתח חיים סימן הש"ע דרך האדם שחוק ירא שמים כשהתפלל לא
 יחיד ולא יבב בהפלה אלא דע ששמועד רשע בהפלה מהכבוד
 וירדמים דעם ושריפה מהרחקת ממנו ומעלים עיניו ממנו ככתוב

דרך חיים

ובפרישבת כפיכס וגומר ויהושע הוחדר שערן עם נדקיה ולחלח ע"כ
 ואני אומר שבהנדיק מהפלל כנו"י לא בשביל הדשע שאכלו המקם
 הנלהו וזה שאמר הכהן דחוק ה' מדשעים והפלת נדקיהם ישמע כלו'
 אע"פ שדחוק ה' מדשעים הפלת נדקיהם ישמע ואע"פ שאלו כנז' אלו'
 כי' זמן כ' יצא אדם בהחלתו שיעור לא משט מכותן כדי שיוכל לומר
 שאלה האלה לבד לא יוכל לבנות אך כשלא יהיה לו זמן כ' יעיד היה
 או שהא' אינו מדבר במתן הלא בחפזו לא יוכל לבנות ואולי לאו דמסתפינ'
 הייתי אומר שהשיעור מהזמן ששהין בהפלת הכבוד בזמננו אינו
 מספיק לשיוכל אדם לבנות והלואי שיספיק לומר מלוא התפלה ולקדוהם
 קריאת שלימה כי אני רואה בעצמי כי ה' ממחר לרדד אני ולא עלג
 ואיני מספיק לומר מלוא התפלה עד שהייתי הכבוד הכלהם • בוק'
 דבר בענין הכונה כיאוד ובהפלה ובברכות אני אומר שהאשים
 כר'קים לשני מלקים ההלך האחד הם מיוחדים אלה השם יתברך
 ומהכללים אלו ומברכין אותו • וההלך השני הם נוצרים
 דברי היאוד א"ל אינם מיוחדים ואומרים דברי ההפלה ואינם מהכלל'
 ואומרים דברי הברכות ואינם מברכים • והנה ההלך הראשון
 ההכונה יבם והנם מעשים מאד מאד ונער יבהבם וכלגשים שהם
 מההלך השני רבו מאד וכלואי ולא אהיה גם אני באחד מהם •
ג' רס"ג בירושלמי פירק היה קורא אחר רבי חייא רבה
 אגא מן יומאי לא כיונית אלא חד זמן בעית
 מנוחה וזהו ריות בלבי ואמרית האן עליל קמי מלכא קדמי ארקבם
 לו ריש גלותא • שמו"ל אחר אגא מניה אפרוחא • רבינו רבי
 חייא אחר אגא מניה דיהושא • אחר רבי מתניה אגא
 מחזיק טיבו לראשי דבר ה' מטי לחזיון ברע מגרמיה עד כאן •
 מפסט דברים אלו נראה שהיו השלמים האלו גרועים בענין הכונה
 בהפלה מקל שבישרא וחלילה להאמין כן על שלומי אמוני ישראל
 ולכן באנו לחוות דענו וזו' דל הוא וקודם אבאר המלות ארקבם
 כי' העירו דיינו אלקפתא ופי' ד' לקפתא ממנוח על ריש גלותא •
 וקשכ לפי' אדא דדחוק לומר שיהיה פי' ארקבם ופי' אלקפתא אחר
 כיון שהמלות מובדלות • ועוד אם ארקבם כיינו אלקפתא והוא
 ממנוח על ריש גלותא איך היה מהתפק מי מקם נגנח ראשון לפני

כחלק פשוט שהחלקהא יבנה ראשון בין שהיה ממנה על דם
 גלותו • וכן: חלק לי שכירות ארבעה ראש השנים ארקי ר"ל ראש
 בשם חנה לומר שר בלאון יוני ועיין בערוך ערך ארד ולכן הים
 מספיק כי ריש גלותה הוא מאד המלוכה והוא כמו חלק על ישראל
 אל הים בגלותו • ארבעה לא הים בגלות אלא עליו בביתו ורעון
 בהיכלו בארצו בכבודו • אבל לא היה מודע המלוכה ולא בתקום מן
 אלא אז משרי המלך • דמאסיה כירוש מרחצאות • ואזנים
 מה שאמרונו בפי המלך: זה הוא • דע כי כמו שיש דברים חלקים
 מהם נשגעים מיד האדם בעל כרחו שאע"פ שהיה רעו עליו לשמרו
 שלא יפגע ויבול • עם כל זה לרוב חלקהו עשה יעשה לו כנפים מידו
 ביות יכירה כמו הקסף חי ודומהו לו עוף ודג חיים וכוונת בהם בן
 מחשבה האדם קשה מאד לכבשה שלא השועט אנה ולנה כי אף על פי
 מירצה אדם להכריח מחשבתו שלא הנא מעגלה מחשבה • לו עיין מה
 עם כל זה שלא בדעונו השועט מחשבתו לחשוב כענין אחר ברגע רגוע
 ושוב כמראה כחזק • ונשארם מהכלל לבני הש"ס ראי ונחמיה
 לגדולה האלוהי שאלו מהכלל שלא השועט מחשבתו לשום דבר אחר כלל
 אכילו דגה אחר ואיך הנהגה הראויה לבוין ולכן אמרו אלו השלמים
 שלא יכלו להגיע לאת המדרג' הנבובה כוונה שיוכלו לכבוש כח דמיונם
 ממלך ראשונה אל הכלה עד מלה אחרונה • שלא ידבר ברגע בדבר
 אחר וזה שאמר ר' חייא מן יומא לא כחזית • ומ"ם אלא חד וזן • בולי
 בני כירוש פסח' רביהי לבוין בעל כרחו של שטן ונחמיה כל מאזני
 בני לכבוש כח דמיוני שלא יאסוב כלל בדבר אחר מהחלת הכלה עד
 חופה • ולא עלה בידו כי ברגע ברחק מחשבתו וקרהה מייבנם ראשון
 לבני המלך ומיד הרגשה וקחתיה לבוין • ועם כל זה אל ימנע
 בענין מעל' כונה • כי באמת רבה היא בקרי לא פנה לבו לדבר אחר
 בכל ההלכה רק ברגע בעוד שחשב מי יבנם ראש • ואילו שאר בני
 אדם השועט מחשבתו אנה ולא פנמי רבות ותקסוב בדברים רבים
 • ונחמיה שפירשהו דברי רבי חייא וכוונת דברי שמואל ודברי ר' כון •
 ומה שאמר רבי מתניה אגף מחזיק טיבו וכו' • מילי דבריהא ניהו
 ולחיות בעלמא אחר כן • לא ידע ק' אף מחזיק טיבו וכו' • שיש לא
 היה ראשי כוונת מעצמו אליו פעם אחת כיהי טובה •

דרך חיים

כה שהקדו בהכלה כי אלה שומע הכלה כל כה ולא ההנו לומר
הכלה כל יום או כל מי נראה לי שכינונו לומר שהכל בידו
חסדו שומע הכלה דפה אף על פי שהכל לא נכון עמו וזהו
שמעו ואם כפי כל יראי אלהים אשר עשה לנפשי אליו כי קדאמי וזו
אמר לנו שמעו כל יראי אלהים ואם כפי לכם כחסד הנדון אשר עשה
לנפשי הסי ואמ' כל יראי אלהים לפי שאין לומר דבר זה לכאור כל אדם
כי יבא להרדל מקבוצה בהכלה מכל וכל * וזהו חסד שטעם לי
אליו כפי קדאמי בעה כנודך וזהו חסד מלשנו ומכי וזהו
היה יראי לשהקובל הכלהי שלא הפנה מחשבהי לשום דבר זילה היה
פיתא מכי אך אם בטח הרוח יהיה הלב חודש מחשבו' און לא מיכענין
באיני ראוי שהנהן לי שאלהי אלא שאני ראוי לעונש כי הייתי בעיני
במהענה והנאלי עלי קלל ולא בדרכי : אבל הסי נחמדו עשה להכך
און אם דאיתי בלבי בעה בהכלה לא שמע ה' ולא הענישני און שחע
אלהים עם היותו מדה רדין והקסי בקול הכלהי וזה חסד ככול שאליו
פטריני מעונש חוסר הכונה ולא קבל הכלהי דיי והוא פטריני מעונש
ונם קבל הכלהי לכן בדרך אלהים אשר לא הביד הכלהי וחסדו מאלהי
כתב ה' יונק בסדר הידאק בשכוסע ג' פסיעות וזהו שלום
בשמאל בהחלוק וכודע לימין וכודע לפניו וכודע ע' כל
וקסע לי בדבדיו חודש כריעה לשמאל וכריע לימין מה מיכן של כריעות
כללו וזאן דבר שמעו והלא אין להם זכר ויראיה בהלמוד * שנית
היתכן שיכרע אדם ויהן שלום קודם לימין המלך ואח' כך לשמאל המלך
ואחר כך למלך עצמו * ג' אף לפי דבדיו פשו לכו כריעות שדר' מזריק
ז' כריעות ובפרט המצאח' שהרי בהדיא אמרין פרק הוציאו לו דף
כ' אבוי דבא כפעי לנ' פסיעות בכריעה אחת וז' דכיעו מה שאמר
לפניו וכודע אם כן הוה ליה נתינת שלום קודם לנ' פסיעות וא' איכבא
חמין כבדיהא נתינת שלום אחד ג' פסיעות וכבדון דעת רמ' כס וטור
ולא כבוד שאין ק' כ' בשנמוד בהכלה כודע ופוסע ג' פסיעות לאחריו
בכריעה אחת ובשדוד כודע קודם שיאסף יטה בראשו לנדר שמאלו כמס
שבא ליפטר מדברו ואחד כך ליהינע כל * והנהכל לאסך בנאדך
בפ' דכריכות א'ר הונא היותא מבית הכנסת אל יפסיע פסיעה גסה *
ולא תחב ליהנל אל אמורים כפך אמריהם אל הכול ה' כי נאלי כול

לפסטי' מלפני הילולך ולחוריו אל המלך • נדעין פדק הוצילנו דף
 ב' כהנים בעבודה ולוויים בדוכנם וישראל במעמדם כשפסדין לא
 היו מפאדין סביבם וכולצין אלל מנדיין פניבם וכולצין • וכן הלמיד
 כשפסדין מרבו לא יפאד פניו וילך אלל מנדין כניו וכולך כי הא דדב
 אלעד בדב דב מיפסד מנייה דר' יוחנן כזה חיל ללחוריה עד דמבס
 מנייה דר' יוחנן דבא בדב כזה מיפסד מנייה דרב מוקף כזה חיל ללחוריה
 עד דמנפן כרעיה ומהמסן אשקופהא דבי רב יוכף דמא ע"כ • דאס
 מכו היראוי שפסד כשפסד מן הסביבה וזה פאד כבשוב ויהי דוד בל
 עד הראש אש ישהמסן אללהי הראש פהא ביה מקו אשר מיוחס
 מן שם ה' ה' ירושלם אל בית ה' ומשם ובלל' היה נעל' מן העין ואל
 ביה נד עוד ויהי מנהגו של דוד בהגיעו שם היה מחז' פניו ומסתור
 לאלהים וכולך • וכן ככולו כשהיה מגיע אל פראש ודאס ירושלם
 אל בית ה' מיד ביה משהחוס • ואלמין כשכבר זה שם הקדש ה' אללה
 לפניו מי שפסד פעה אחיתופל כאשר פאל והצילו • וכן ראוי לבא
 לב' בהגיעו לפתח ישתאח מיד נגד הארון ולאמר ואני כרוב הסדך
 אבא ביה וכו' וכן כאלו כשמיגיע לפתח יחיד כניו וישתאח ויאל •

חנוך את צאצאיו ביראת אלהים ופרתו בה כתמים
 תביאמו לבית אד לענות ס הלל אל לא לשחק בשכורים
 באישים הם ביאים שם בניהם לבשתם להיות בלתי שכורי
 תחיימו בעץ חיים ואל נא תמיתמו בעץ רעת סתרים

קי

כ' נאליך מידם כהנים קמנים • כשנויים מלסון וסבורה וכל
 תלין • סבורים מלסון סבר סבור • סתרים מלסון מסתד כסף •
 והירוש • גרסין בדים מפכה חנינה דרש דל' בע' פקדל אס
 בעס האנשים והנשים וכטף אנשים בל' ללמוד במים
 בלוח למעט טף למח בלין כלי ליתן סבר למניאיון • וכתבו שם
 בתוספת ותן זה סברו לסבא קמנים לבית כנסת ע"כ • אמר
 שם בלוח כזה יא טף כל לבית כנסת לית עונם למניאיון לפי

דרך חיים

מכאן בא לחלל קדושת בית אלהינו ולבטח בו בברחובות קריה הקדושה
 לנחם זה עם זה זה מנחם עם זה וזה מנחם את זה זה מנחם וזה מנחם זה
 מדבר זה נותק זה רץ אילן זה רץ אילן רץ לקראת רץ ידון ויש אצל
 יעשה נדביו בבית הכנסת ואז יאמרו מים מים ויש אצל יתן אכילו בידו
 חכמה ואלו יאמרו לארץ או יקדעו לשנים עשר קדעים כסף דבר מהלך
 שטחיה כונה המהבליים נכסדה ונמצא שם שמים מהלל וזה יאמר נח
 בזה האופן לבית הכנסת אין ראוי לו לקנות על זה סכר כי איש לראש מן
 ככר ענתה חל למח הוא דומה לאיש שיש לו עבד באסיה ואלך לדבר אל
 המלך ונכדו עמו עמד העבד בסמחה וזהו אל המלך ויחזרו ואדוני
 דאח וזהו כלל יקדוק המלך על אדוני העבד ויאמר לו לא עבדך באת
 כי אף להם ויחזרו כדירשנו ולעבד לא יעשה דבר אין לעבד
 חטא כי השכו אלוה חכמה ולא חלקו כביעם וכזה כן הדבר הוא ולא
 עוד אלא שכל העמים גם האבות מחזקים שם למען סמיה הורה על
 הנמלה והיה דע כי גדלו הנערים על זה המלך כדע והנהגה
 הורה וכל אבר יגדלו עוד יוסיפו מרס להבשה בעיניהם ענין בית
 הכנסה וקדושה ולא יתנו כבוד להורה ויחזקו עבד אדם עבירה ושנה
 בעל הנהגה גם כי יאקן ממה לא יאמרה סוף דבר ראוי לאדם שלא
 להביא הסף הקטן מאר לבית הכנסה כי יכסיד כהנא ולא יריות כך
 הסף בגיור קנה יביא לבית הכנסת ולא יאמרו לזון המקדש וילמדנו
 ויחזרו לעומת אמן וקדיש בקדושה ולא יאמרו לדבר דברי הבא
 וילמדנו לבשה שם באינה ובידו וזהו יתב לו סכר טוב מאח הסף
 החייתו בעץ חיים וכו' ההורה נקדלה עץ חיים וכוונה בעל כבוד
 להלמוד הורה כי זה יתב סכר באינה וילמדו הצמחים וגם עץ חיים
 ויחיה להם אל יעזבו אף אם יסידם מההורה בקטנותם כדי ללכת
 אחרי הככל והעושר והסמחה ירוב הדבר שבהם זה יתוהו בקדש
 שנים בן ארץ נכדיו כשהיוק מהלך לדבר אבית מדבר עמן לשון
 הקדש ומלמדו הורה ואם אינו מדבר עמן לשון הקדש ואינו מלמדו
 הורה ראוי לו באלו קובות האחד ולמדתם איהם לה בגינם לדבר כס
 ונותר למען ידעו וימסר אף למדתם איהם לה בגינם ידעו ימינם ויחזקו
 בגינם ואם לאו יקדשו ימינם ויחזקו בגינם עבד וכן אמרו בפרק
 במה מדליק מנחה מה בגינם מנחה נטון בטל מורה שג * וכו'

מכבודי ישראל הרי' כעון הזה מהם בעון אבותם שלא הביאום ללאו
בקטנותם כמו שחזרנו וכמו באת' בפסוק והשקה הורה ללכך לשנת
בניך גם אי' וזהם נועו בעונם שהם עונם מידו מן האהבה בבחירה'
כדנהן דלא מוסיף יס' קודל לא יליף קטלא חייב כי קיט מינו ולא יר
ימינו ובהיב אורך ימים בימינו ונדהגן בלכות גדולה הורה שכל
נהגת חיים לעולם בעולם הזה וכולי כי' מארנת ימי קלומים
ומוסיף עליהן ויס' מי שפדסה שלא במסעדה ולא טוב עשה מהם
לו לכהן מכהורה וכמנות מאריכין ימי האדם כי כן דעת ר' ל
בהלמוד אמרו בס' מנות פליגה בהיב אם יחבר עון בית עלי ביב
ומנהג אמר רבא בזכר ומנהג אינו מהכפר אכל מהכפר בדברי הורה
אביי אשר בזכר ומנהג אינו מהכפר אכל מהכפר במילות חסדים
רבא אביי מרכית עלי להו רבא דעסק בתורה חייב ארבעין ספן אביי
דעסק בתורה ובמילות חסדים חייב ספן * ת' דמסכת אסת
כיתה בירושלים ספן ומתים כפן ית' כלא וכו' ית' רבן יספן כן
אביי אמר להם שחל משכחת עלי אהם שאלמד וכל מרכית ביתך ימותו
הנשי לכו ועסקו בתורה וחמיו כלכו ועסקו בהגד' וחמיו וכו' קדין אהן
משכחת יספן על ספן ע"כ ה"פ ק"ב * ובמדרש קבלה בסוף עת
ללדת רבנן אר'י משכח סלדס נולד נגד עלין כמה טיב יחיד לס' זכר
פוס' יפין לו מל סמיו וזה לאו סמיון לו משכחתו וזה משיעל למאי
דאמרי תניינא ורבנן מעשה באר' אר'י נגד' וכו' * עד אמר
מלך המלך לר' שמעון בן סלמל לית אבא שליט על מרסל דידך ולא
על דחברך * רבנן יס' אהן סמלן כהורה וכמנות ועשויס דהדת
והקדוש ברך הו' מוסיף ימים על ימנ' וכולי ע"כ * ואף על מיסר'
מקיבא חולק מה עס רבנן אהן רלבה כר' עקיבא במורה רבנן כל ספן
מסכר' ברבנן כי כיון מהם לא יזה פוסחין לו עשק'ת
אך גליד שאלו' נס' לא יספן עליהם * וזה קרא לן מרס' מוכה
מרוכס ממדת כו'ענות * וכן תנא' שסור וילך רבה הביאן משכח
ר' שמעון בן הללסל סל' המלך על סרס' סל' וסל' כיונ' כך אינו
פולס כי כע' יס' סקדוס ברך קול ספן כמעט' כסוכים * ומוסיף
בס' חייב שאלמד דלס' ה' מוסיף ימים ע"כ ולא סכיל דברי' קאביל
פיל' ספא לס' * ובלק' מרס' עקב מעשה בלמד אסת סקדוס

דרך חיים

רבבה באלה לפני רבי יוחנן • אמרה ליה ר' יוחנן ויהי מדלי ושהה
 חיים של ניוול הם שאני טועמה לא מאכל ולא משהה והיה רבבה
 להפטר מהטעום אמר לה מה מצוה את למורה לעשות בכל יום אמר לו
 למורה אני אפילו יש לי דבר חביב אני מנחת אהו ומשכמת לבית
 הכנסה בכל יום אמר לה ונעמי עמך מביה הכנסת ב ימים והטוהי
 עשהה כן ובימים השלישי חלהה ומהה לכך נאמר אשדו אדם שומע לי
 חו' כי מוצאי מצא חיים ע"כ • עוד בילקוט קבלת מעשה כבנימין
 הצדיק וכולי עד וקדשו לוגד דעו והוסיפו לוכ' שנה על שנה וטע'
 וכן כהנה לעיל ה"ק דף כ"ו מדעה ר"ל בפיקא קמא דברכות
 שהמשיג לבית הכנסת מאריך ימים • ואל הטעה במה שאמר רבא
 בשליח מ"ק חיי בני ומצוני לא בצוותה לילא מלהא אלא במצו' בני חין
 מאמר זה כפשוטו חלילה ומה מאלד הייה רונה להאריך בן ובמאמר
 ר"א בן כזה שבהענין לפי שראיתי שהיו לאבן נגף ולגור ממשול וכשלו
 במ דבים ופלו ונשכרו וצאקא ונלכדו אכל בעוונות לא אובל כי אכס
 בצק אשר לוית לבורך כהדפס' ובצק אמר לא אובל ללוה לים אשח'
 פה נהליה אשר לאת הצטרך מכלאן וליאן לקר מאלד ולכן ריש מלך
 אמר מדעה ר"ל ורבא עמם דחיי בני ומצוני בצוותה לילא מלהא
 והדאיה על חיי רבא דאמרן • ועוד דגרסין בפ' בני העיר שאלו
 הלמידין את ר' זאלי במה הארבת ימים פדש' באיה זכות אמר לו
 נוימי לא אשתנהי מים בחוק ארבע אמות של הכלה ולא בניהי סס
 לחברי וכולי • שאלו הלמידין את רבי אלעזר בן שמעון במה הארבת
 ימים ח'ל מימי לא עשייה בית הכנסה קפדדיא וכולי שאלו הלמידין
 את ר' צריאל במה הארבת ימים אמר לים מימי לא קדמני אדם לבית
 המדרש וכו' שאלו הלמידין את ר' נחמיה בן חפאי במה הארבת ימים
 ח'ל מימי לא נהבדתי בקלון חברי ולא עליה על ט' יקללת חכרי
 והי'ן ממנומי כיהי וכו' שאל רבי עקיבא את רבי נחמיה קדול במה
 הארבת ימים ח'ל מימי לא קבלתי מתנות ולא עמלתי על מזהי לשלם
 גחול דע למי שנועדני וכו' שאל רבי יוחנן רבי יס' ש' בן קרח במה
 הארבת ימים ח'ל מימי לא נסתכלתי כדמא אדם רשע וכו' שאלו
 הלמידין את רבי וצאל במה הארבת ימים ח'ל מימי לא בקדמתי בחוק
 ביהי וכל המעלהי בפני מי שגדול ממני ולא עד פדתי במקומו המעונה

ולא הלכהיד' אמות בלא הורה ובלא תפילין ולא ששתי בהקלת חבדיו
 וכן ע"כ * וזו חיו לא בזכות הלוא כמו שחלמים אשר סח חרלות
 עיניהם מהשכל זכורם מה שאלו השוללי' ומה השביו המשיבים כלם
 באחד בהלמידים מדבוקיהם היו בוערים בעם וכסילי לא יבנו ח"ו
 אלא ודאי חיי בזכות הלוא מלהא * ואומר אני דאפילו רבי עקיבא
 שחולק במדרש הקלה עכ רבנן וכשלהי הסולן ואומר בלם צד איך
 מוסיפין על שנהיו חזר בו והורה לדברי רבנן דאי לא הימח חגי קסיל
 דידים ארדידי דמדשאל ר' עקיבא את ר' נחוניא במה הארכת ימים
 משמע דסבירא ליה שאם זכה מוסיפין לו * וכשלהי שבה דרש רבי
 עקיבא וצ"ה הניל ממות אפילו ממיתה עצמה מנלה ונוהגה חיים *
 וכבר הזכיר פרש"י ויהי אמרו שקרבו ימי רבי יצחק למחיה ודס"ב בקש
 מהש"ל לא ימיתהו ויצא בה קול ואמר יהי כדברך ולא מת עד הוף
 ארץ רב * ובפרשה בלק אמרו שר' עקיבא לקונא חמיו של ר"א הגיש
 זמנו להפטר מהעולם והש"ל פדעכו מרדה שחה והמיתה הבהיו ר' יוסף
 דרקיט * וכזכות בנו הקטן וזכות תורתו חזר הש"ל והחיהו ויהי אחר
 ב"ב שנים * ומכ ארין עוד ומקרא נוח ויהי עד דע וממחהו כ'
 ולאמר וימח גם אחריו ויפוק כ' אה נכל המטה אשר עליה שמה לא הרד
 ממנה כי מות תמות בסנה יתה מה כי מדי דברה * כנני מבי' על
 ימך מ' שנה * ומ"ש דרש"ל בהשוכותיו סימן קמ"ח שיה היה לפי
 שחמך כצבור שצבור וכל ישראל הלויין בו וכו' * ממיה לי דאם כן
 למכ אמר הפסוק שמעתי את חפלתך ראהני את דמעתך וכמדדש
 חלה נראה דבין לרבנן בין לר' עקיבא איך הבדל בין מלך לאחד אחר
 ועוד אני תמיה * (מה אמר חזקינו זכר נא את אשר בהלכתי לפניך
 באמת וכלב כלם והטוב בעיניך עשיתי אם היה שאין זכורו מעט
 בזכ אלא ודאי חיי בזכות הלוא מלהא * וכן בני כדנהיב וס' פקד את
 מדי ויעלה לו כ' ויגדו אלכס את רחל וישמע אליה אלכס ויפחה את
 רחמיה וירא כ' כי שנואם לאס ויסתח את רחמה וישמע אלכס לא לאס
 והגד ליעקב בן חמישי ויתן כ' לה דרין והלך בן ואלכסי ישראל יהי את
 שאלתך ובאלכס רבים וכפרק ואלו מנלחן רבי חנין לא הו' ליה בנין
 בעל רחמי וכו' ליה וכו' * ובראיה על מחזי אמרם כל מי שיש לו
 לאבא דמס ואומר מה אכל למהר דרי זה מקצת אגב * וכפ"ק

דרך חיים

והענין דף ט' איז רבי יוחנן מ' עשר תעשר עשר בשביל שהעשר
 נבזה בלבד ומהר לבוא לכה"ק שני' וכחננו נא בזאת א"ה כ' בנח"ת
 הם לא אפתח לכם את הדלתות והדירות עליכם ברכה עד בלי די
 וביומא דף כ' הנא מעולם לא שנה אדם בקטרת מפני ש' ונעשרת
 שאלת יסמו קטורה באפך וכתוב בהרים בדרך ה' חילו וכולי וזו ראייה
 גדולה שהקדש לא היו כהנים תציתין לבדן שהקטיר פעם אחד
 ביקטיר עוד כל ימיו ובידועלמיאמר רבי חנינא וכן למתהה נמצאת
 אומר שני כהנים היו מתכבדין בכל פעם : ובפרקא קא דבחרא כל
 הרוף דקה כב' המציא לו מעשה ועושה כהן בדיקה וכולי דרש
 רבי יהודה בשם שמעוןהונו של אדם קצובין לו מראש הא"ה כך קצובין
 של אדם קצובין לו מראש הא"ה וזה כלל פירו' לרעב לומר לא זכר
 ועניינם מרדוס הכי' בית כי כל דכני איתיה דרובא חזא ליה
 באלמא דרעו למחשד ה"ס דעניו שקל' חניניהו לדקה וכולי ובשני
 מבינה הני רב תהל' פא כל מחנותיו של אדם קצובין לו מראש הא"ה
 ועד יום הכפורים מן מהבוא' שכת' והנאלת יום טוב והנאל' בנין
 לתלמוד וזהו שלל כח' פוחתין לו וא"ה הוסיף מוסיפין לו ובשליש
 קדושין הנן לעולם ילמד אדם את בנו אומנות נקיה וקל' ואל יאמר
 בלבו אומנות ה' שאינה מעשרת אלא יבקש רחמים ממי שהעושר
 וכנפוסיו שלו שאין ענייה מן האומנו' ואין עשירות מן האומנה אלא
 הכל לפי זכותו וכל ומה שנהבי שם בתוספות הכל לפי אורו כי לפי
 תולד דכני איי ומאני לאו בזכותא הליא וכולי המוסר אי' אדם ובריה אלו
 פתבוס בתוספו' ונראה לי דכנסה משוכס' היא כי איך נפרש לפי
 זכותו לפי תולד והם שני כפנים זה דומה לאמר שמתא כדורא טובור
 ומולד כדורא אסור ועוד דאם כן האומנה קאיא מתנתין קהני
 יסאל ויחלל' לוי שהעושר שלו ומשמע בזכות הליא מלהא וכדל'
 תניי ככל לוי כחל ועוד דבמקום הכל לפי זכותו דמאני קהני בריהא
 אלא לוי שהעושר שלו שאלת לי הכנסתו ולי' כדכ' אחר ה' נבואה
 ועוד דכדכ' הן קהני שנהר' : נאם קהני אינו דין שאלתכרס
 מלא כדכ' אלא שהעושרי מעשי וקפחתי בדתא וכולי אלא כדכ'
 הליא מלהא ובשליש פתבוס דכניו וכל מי מליא דריך לטול ומטל
 איש מת מן הדגה עד שיערך לבר' וכל מי שערך למאן ולי' נוסח

דרך חיים

אז ספר אור' ענקו משה מאבד ומקבל וזהו מאמרם עוד כח חיי ומאמר
לא כדמיון הליא מילתא לאל במלך כי ארצות יתו חזקה ולירד
מאמרות ומה ואמר סמן דל' יסע יבחים יהיה דבר זה כפסוקו דין
לכ' צו לא כדמיון מילתא מלחא במדה כפחד וכדבורה אלא סם הוא
בזה דין סל מעלה סכרסכ סם זוכה כליו דין בשם אלהים וכו' ע"ס
לא רכינו בחיי כדמיון ביהמל ידלח ס' חוסף ימים וכו' סלמס במלך
מלירס סלום למדנו כפסוק סה כי שנות האדם מתארכים או מתקצרים
לפי תבונה וכו' פד והיכן כזה הוא יסוד התורה בלה סלן ללמד
למך כדמיון משה פד סילמין סלל דברינו ומקדנו כלם גמים נסתרים
אין להם פסע ומדכנו סל סולם לא ליחידים ולא לרבים אכל כעשותו
סמחה סלמנו סכרסכנו ס' ס' וסר' כס' אל כדרך כחמכ' לכתל
דכרי סלמסגנין סלמסרס דמירכמו וסמנו במלך מילתא מלחא ובסוף
אכדיו אחר חייכין אנו לקבות כדמיון סלס יסמל סמסד לקס וסמנו
ומסמנו כח וסל סכ סרסע וסמן דכרי וכלן בדרך יסרס יסמסד וסל
סס וסלרין יססס וכו' סל סלמסרס וסל יסמל סלס וסרי רבים עס
סן ולא סועילו סין סרסלס כי סלס סלס סלן סלרס סלן יסרסס וסמל
דבר סכס סוכ סלס כלל סל דכר סין דסמנו סמסד וסל סכר סל סל
סס ססולס ססס וססולס סכס - וסל סרסע סלמסרס דכרי וסלס סל
סלרססס סלרסס סכסע סללסו סל סלס סלסו סללסס סל וכו' סל
סלס' ס' סססס' סללללל סלסס סלסס סל דסס סללללל סללללל סללללל
בסן ולסלללל סלללל סלללל סלללל סלללל סלללל סלללל סלללל סל
סלס סלללל סלללל סלללל סלללל סלללל סלללל סלללל סלללל
וסלס סלללל סלללל סלללל סלללל סלללל סלללל סלללל סלללל
סלללל סלללל סלללל סלללל סלללל סלללל סלללל סלללל סלללל
סלללל סלללל סלללל סלללל סלללל סלללל סלללל סלללל סלללל

ולסר סססס' ביה סלללל
סלללל סלללל סלללל סלללל
סלללל סלללל סלללל סלללל
סלללל סלללל סלללל סלללל

למי ש'מעל' דאס איז שוין אים אה זאגן ב'אלה' כ' אה ש'תכ' ג'מח
מ'שגט' בית וכו' וכוונת' ש'למד' ארס' לאס'הו' ולכני' ביתו' כדי'נים
כוונת'ם' בתוך' כבית' וז'ל' ד'ר' מ'נכ' כ'ב'כר' כ'ד'ל'ה' ג'ל' בתוך' לתלמוד
ה'ר' ולמ'מס' טוב'ים' גם' לע'ת' ז'קנ'ס' לא' י'סור'מ'ס' ו'למד' ל'כני' ב'יעד
כ'לכ'ס' ג'ל'ס' ו'תל'ב' ו'א'יסור' ו'ה'יה'ר' ד'ב'ר'ים' כ'נו'כ'ג'ן' כ'תוך' כ'בית' מן
א'ב'י'ת' ד'כ'ר' א'יסור' אל' ל'כני' ב'ה'ס' ע'ד' כ'אן' ל'א'נו' :

ש'ל'י'ש'י' ד'ת' ש'ל'י'ש'יה' ב'מ'ל' י'ם' ב'ר'ז'ן' ש'י'ת' ב'א'ר'ב'ע'ה' ו'ע'ס'ר'ים'
ב'ת'ו'ד'ה' ש'ב'ע'ל' מ'ת' ת'ז'ן' ז'מ'יר'ות' ב'כ'ל' ל'י'ל'ה' ו'ת'ש'א' ק'ול' ו'ת'ר'ים'
ו'ס'ה' מ'ז'ב' ל'ך' א'ש' ת'בו' ל'ה'ז'ד'ת' ו'ח'צ'ות' ל'י'ד' ב'כ'ז'ר' נ'ו'ח'ני' ו'ס'ר'י'
ו'ת'ש'א'ג' ע'ל' מ'ה' מ'ד'ש' ו'ח'מ'ר' ב'מ'ר' ע'ל'יו' כ'ה'מ'ר' ע'ל' ב'בו'ר'ים'
ו'ע'ל' ת'ו'ר'ת' ש'ר'ו'מ'ת' א'ש' ב'ס'ו'ד'ה' ב'י'ד' ז'ר'ים' ו'ע'ל' ח'ו'מ'ים' ו'א'ח'ר'י'
ו'ע'ל' ג'פ'ז' נ'ס'ע'ת'ה' י'ס'ין' א'ל' ו'ע'ת'ה' כ'ר'ס'מ'ו'ת' ת'ח'ז'י'ר'ים'
ב'ק'יע'ת' א'ב' ת'ק'ל'ז'ן' מ'ר' ו'ת'ג'ו'ת' נ'ח'י' מ'ת'י'ת' ו'ת'ק'ר'ת' כ'נ'ש'ר'ים'
ו'ע'ל' ח'ט'א'ת' נ'ש'ר'י'ך' ו'פ'ש'ע'ך' ת'ח'נ'ן' ק'ול' ב'ד'ב'ר'י' מ'ח'ז'ו'ר'ים'
ו'א'ם' י'ק'ש' ב'ע'י'נ'י'ך' ב'ק'ו'ס'ך' ר'א'ה' כ'ז'ר'ק'ים' ר'א'ה' א'ור'ג'ים' ו'ח'ו'ס'ר'י'
ר'א'ה' ט'ו'ת' ו'ס'ו'ר'ות' ב'ל'ב'ת' א'ש'ר' ק'מ'ים' ל'ה'ש'ת'כ'ר' צ'ו'ר'ים'
ת'ח'ר'ב' ל'ך' ע'ל'י' מ'ש'ב'ב' ת'ע'מ'ו' ב'ע'ת' ק'ו'ס' א'ל' מ'ל'א'כ'ת' ה'א'מ'ו'ר'י'
ו'א'ח'ת' ב'ע'ב'ו'ד'ת'ך' ת'ק'ו'ה' ל'ד'ס'ת'ך' א'ת' נ'א'ו'ת' א'ל' ע'ם' ב'ח'י'ד'ים'
ו'יש' ל'ך' ב'ע'ס'ל'ך' ר'וב' ס'כ'ר'ים' ל'א'י'ן' ס'ס'פ'ר' ו'ח'ס' ל'א'נ'ח'ק'ר'ים'

ק"ב

ב'י'ח'ר' ק'ע'ל'ת' מ'ן' מ'ן' ו'א'נ'ת'ם' ו'מ'י'ר' ח'ד' ק'מ'י' ע'י'ן' ה'ד'ב'ר'
כ'ת'ו'ר'י' ו'ק'מ'ר' ע'י'ן' מ'ד'ו'ת' כ'ה'ס'ס'
כ'י'ב'ר'ת'ה' • כ'ר'ס'מ'ת' ע'י'ן' כ'ר'י'ה'ג' ו'ג'ל'ו'ת' • ו'ז'ר'ק'ים' ק'ד'נ'ג'ר'ים' כ'ל'ע'ת'

בדרך החיים

מוזרות בך תורית רצ' לנשים הסוות לאור כלככה • צדקים הלכות
 צדור הכהן • הפירוש • שלישי דת שלישי וכו' תור' שבהם
 נקראת מסולת • לבי שהיה נ' חלקים הורה נביאים
 בתוכים וכמו שאמר רז' בדרך דוכב אוריהא תליהא וכו' וזכונה
 מיקרא אדם בכל יום מעט הורה ומעט נביאים מעט בתוכים בקול
 רנה כמו שאמר רז' הקורא בלא נעים' ושנה בלא זמר' עליו להחוב
 אומר וגם לאינתהי להם הוקים לא טובים ומשכמים לא יחיו בהם •
 גמ' בארבע ועשרים בי דברים שכתב אי אתה רשאי לאמר בעל
 פה • ח' דת' כס בפרק ראשון מהלכות הלמוד הור' בל איש
 מילאלי חייב בהלמוד תור' בין עמי בין עשיר בין שלם כנוטו בין בעל
 אפורין בין כסוד בין שהיה זקן גדול שמש בחו ואפי' עמי שמהפרכם
 מן הדק' ומחור על הכתם יסנאפי' בעל אשה ובנים חייב לקבוע לו
 זמן להלמוד הורה ביום ובליל' שאחר והגית בו יומם ולילה • עד
 מהי חייב אדם להלמוד הורה עד חם מותו שאלא נפן יבורו מלכך
 כל ימי חייו וכל זמן שלא יעמוק בלמוד הוא שונא • וחייב לשלש זמן
 למידה שלש בתורה שכתב ושלש בהורה שבעל פה ושלש בעיון
 בהלמוד ביתר היעשוק בתור' ט' שעות ביום קורא ב' מקן בתורה
 שכתב וב' בתור' שבעל פה וב' אחרים מתבונן בדעתו ע' כל •
 וכן אצור קורא בג' מקן בתורה שכתב ובג' בתור' שבעל פה כי
 בותו לומר שהמנו' בתורה שכתב ובהורה שבעל פה היא לקרוא
 בפס' לא כמו שעושים קצת אנשים צפוחים כפחד לפניהם ורואים בו
 לבד באל' לא יפהח כיו • והחכם הגדול בעל מעשה אכור האריך
 מאל בפקדומו לספר בשבח המד' הכניס במקרא ולא אובל
 להעתיק פה כל לאוריק שזן מכו לאמר ח'ל ואז לאהרן אי יתור
 מוב שהיה חכמת התור' היא התור' כדא' בעצמה ובי העסק פה
 המיד וממירה בלכבוד וספק' בה וסעלות לזרזן ושלח חפז
 הממש' ממנה לדבר וולה בעת העסק בה זהו מה שיביא האדם
 להצלחהו שאחרונ' הנחית וגם כפול' המדומת ויתירו מנינע
 וישיג דרוש ממנה בהשגחה פ' עליו אשר המסך מעסק התורה על
 דרך דנו' במנו' דבקה באל' התור' באלהית והכלל שאמר בכתוב
 והיה בו יחס וליל' וכו'

תכיל אל זה בענין וכל שבין אם יהיה עם זה טוב שהבנ' בנרצח ממנה
 וכסגת העלמותיה * אם לנבואים וכתובים הדפן שהבנ' היא והוא
 בשלם יתקנו ללשון אחר אך שיהיו בלשון הקדש * והקדמונים קראו
 קאריב' ועשרים מקדש יד והטובו אשר דברו כי כמו שהיה המקדש
 סכה להתמדת הקדש' בהקד' בני ישראל ככהוב ועשו לי מקדש ושכנתי
 בבונם בן הכפר הזה המקדש כעבודו יהיה הכשגה' האלהית באות
 בדרבות הקדש' בו וכול סבת קיומה באין הגלות הארץ הזה *
 וכמו שהמקדש כעבודות הנעשות בו הוא סגס שיכפר ס' עוונותיו כן
 העסק בספר הזה המקדש ככונה הנזיק וזכירתו ושחירתו בלככות
 הוא סכה שישלח ה' עוונותינו שנאמר נהתי הורתי בקרבם ונו' כי אשלח
 לעונם * ומפני שהספר הזה המקדש משהוה בס' גולותיו למקדש היה
 שנחלק לנ' חלקים האר' כבוד קדש הקדשים שהוא כבוד עולם השכל
 לאלקי ישראל והאלהים הקדושים * נבואים כבוד ההיכל והוא מקום
 השלחן והמזבח וזכות הקטרת שהוא כבוד פולס הנגלים * כתובים
 כבוד האולם והמזרחות שהם ממד עולם השכל * וקראו מקדש יד
 למי שהיה המקדש בגלות הוא שכל יסין השם שלם * והעסק
 וההנהיג וסדרת' להם לבד הוא מהעבוד' האמתית הראויה לאלהים
 ומה שאמרו הכהנים האלהית והכשגה' בתפלה דבקה בהם כמו
 שהיו בניסיון ושימור כי כשהעסקו כספר הזה המקדש בגלות ככל
 בקתוב וקראו בספר הקדש' מפורסם ופוסם שכל ויכינו במקרא
 היה מענינם ודמיונותיהם האלהית בהם שכלו מן הגולה *
 ואחר זה בהענינם מהעסק בספר הזה נמשך להם החורבן והגלות *
 ואחר כך בהיותם בחור' הנזיק כשהבנו העסק בספר הזה המקדש
 היה כשהיה האל עליהם לבת חנם בעיני העמים ולכסל' מהם כל
 גזרות רעות וסגור' זה יתור מאלף ומלתים שנים * ואחר כך בנרצח
 ולאבנו כשהענינו מעסק המקרא והספיק לשם מאנו שמה אזה
 מהשכוח לקדש' ספרים' שנים מקרא ואחר תרגום ועדין אולי היה מה
 שיהי מהספר שנים וכן אגידעין והשימדות ואחר כך בתכשם המולי
 בספר לכתב אגידעין דלתות בספר הזה המקדש אשר הוא מקדש יד
 בונם וידו וההנהג' משמין בו מרה אלה' בעמ' ונתן למשים' ימקב
 גמור' ומי ידע אף הנה קהלות אגידעין שהם העיקר שגמלם תפלות

דרך חיים

שחזר היתה לרוב שקידתם על כתלם
 בהמונים מיוסדים על תלמודי כתוב
 מסגרות להמשיך הקצת והקצת על דעת כללית לא מושג זה סבה
 להנהלם ורצו להקצתו מה שגור למד כח המקורם ואלו מהעולם
 מהקיים בכל פיהם של תנוקות של בית רבן ותלמידים בהנהגתם
 יורש מהקנייך במקרה לבד סבה לקצת העולם בסגולה ואמר כביש
 האנשים להתרשל וקעסם במקרה כח עין התלמוד לעולם ויכלו
 כימים בו וכניחו מקרא לגמרי ופדבה מהם וצונו להנהגה עומק
 במשלה וקצת לבד ולא ליריעה מהשכח ההודק אך להתחד זכ על זכ
 וסוף דבר בעבור האמיתית לאלהים כחם בעבור בהורה וכנביאים
 ובכהונים ולתקוד ולעין בהם ובונהקרב לאלהים אבל לשיטתם
 במלמוד הכרחי לדעת מהשכח ההודק בעולם שם שחידק גם בו
 מהחיוב וכן ארץ שכלם אדם כחם פנים במקרה להשקרב לאלהים
 בעבור זוטאיים במסג' ואלים בתלמוד וחזו הדרך שיטתו לכל דורם פ'
 ודנה לגביה לפניהם שלמה ואלו לו בודד לעין באמנה אחרת
 אלה שהוד על הדרך שהבאר ועל שחידקם לשיטתו ואלו לו בודד לעין באמנה אחרת
 בגב דבר פ' מלאו וכתבת מה לכם ובכר הגיע מהשכח הנהגה
 שחידקו מהעין במקרא דבר בעל ויננו ויפחיתו ויפחיתו שחידקם לשיטתו
 ועליהם נאמר היה לסם דבר פ' להרשע לא יפחיתו בו וכל זה מה
 שירש כי המסג' במור' ובסגרי הכנולע על הדרך למד כח המסג' כח המסג'
 אל האלהים ובמקרה אליו : והעסק במקרא אליו שחידקם לשיטתו
 שחידקם לשיטתו שחידקם לשיטתו שחידקם לשיטתו שחידקם לשיטתו
 מה שחידקם לשיטתו שחידקם לשיטתו שחידקם לשיטתו שחידקם לשיטתו
 אלה שחידקם לשיטתו שחידקם לשיטתו שחידקם לשיטתו שחידקם לשיטתו
 מדי כידועה' עם המסג' ואמר בגידתו מה שחידקם לשיטתו ואלו לו בודד לעין באמנה אחרת
 להעיד על דרכי העסק במסג' הדרך הא' שחידקם לשיטתו שחידקם לשיטתו
 ובמסגרה מדיהם שחידקם לשיטתו שחידקם לשיטתו שחידקם לשיטתו
 בעושים בהם' שחידקם לשיטתו שחידקם לשיטתו שחידקם לשיטתו
 העין כמסג' שחידקם לשיטתו שחידקם לשיטתו שחידקם לשיטתו
 שחידקם לשיטתו שחידקם לשיטתו שחידקם לשיטתו שחידקם לשיטתו
 שחידקם לשיטתו שחידקם לשיטתו שחידקם לשיטתו שחידקם לשיטתו

[illegible]

דרך חיים

וזו נזכר מחבר ומאן ביה מחבר תורה של מעלה היה מחבר לכה"ס
 וקיינו דל' לעולם ילמוד אדם תור' אפי' ש'א' נשמה שמתוך שאל' לשמה
 בל' לשמה • ומאן ניהו תורה קיינו בל' שמה שמתוך שאל' לשמה
 בכל המצות וקיא לתור התור' וקיא לתורה של כב' ש'א' תורה זו
 לנו משה מורשה כל תקרי מורשה אלא מאורסה • קנה לך כבוד
 כי תורה שבעל פה היא מלכות וקיא בעקרתה כלל וק' בה שהוא היה
 הוא תורה שכתב ואמרו כי דוד בגרסהו בשניהם היה מחברן וסבן
 זה • ונמנה בהור' שבע"כ שיהא לכלל שמהו הבל' ומעק זהב דוחה
 בכי האומרים מה לנו ולתורה הזאת ללמוד כל שמה סודים ולאבד בהם
 שנוהנו יומה טוב הוא ללמוד הפסקים ולהעסק אחר כך בחכמה
 אחרות • אמנם הלמוד גדול לישאל וליתן שכלל במד' שביאורו הסוד
 פרמנו בו • ודע כי דרך אדם לפתעסק בתור' שכתב ביום ובתורה
 שבעל פה בליל' דבר בכי ענינו וכן ארזל בפרקי ר' אליעזר כל ארבע
 ארבעים יום עסקך משה בקר היה קרא בדת מקרא ביום ושמה בדת
 משנה בליל' • וסבאוק דודינה וארום אחר המורה בכן סריאה
 פנייהא דישאל לל' למשתעי בשבחי דמדי פלמא • וכן אחרת להכרח
 אלקא דעוהי למפלח דעסיק ביממא באצטלא כהל' תמיד ועסיק
 בעשרין וארבע סבין דלורמא ובהגמי כוון וסמיכי • ובליל' הוא
 עסיק בשתא סדרא משנה • חזו יקרא לאצטלא וזידין כמרא מסגילות
 חזמא וסבין • דהוא מחדה שמועון מרתין בל' יומא • ועתה
 לפדסומינון לעמיך וכו' • תאך הלובן פרמנו במלת נח לתור' שכתב
 שיהא כנגד מדה החמה ובהמיה • ולכן אחר באצטלא כהל' חזר
 וקארוס פרמנו במלת וארום לתור' שבעל פה ונחלת מן הכלל שהיה
 מדת דין • ואמרו דהוא מחדה שמועון מרתין בל' יומא רומא
 במשא ומתן שדיק לשאל בתור' שבע"כ ש'א' • ועיין במנחת יהודה דף
 ל"ג • וכן אחר בלמדנו ש'א' משא ומתן היה ידע נחלת אמת יום אלא
 בבדיה הכ' מלמדו תורה שכתב היה ידע שמהו ש'א' וסמיכי מלמד
 ע"כ משנה ותלמוד היה ידע שהיה לילה עכ' • ופסוק קול
 רוני בלילה אמ' ההרנו קומי בגישהא דישאל שריא בלילה • שמה
 במשנה בלילה ארום שרימא דת' שריא לקיטין • ופסוקי אחרת
 בסרינו סבין וכו' • תאך בלילה שמהו ש'א' בתורה דרך

להרים קולו בדבר ובהכתיב מאמרם לציל דף יו * וזה מובן לך ונולי
 בספר הזהר כפרשה לך לך בפלגות ליליא כד נכרין מהעריץ דוח נכון
 אהער וק' בה אשהעשע עט צדיקים בנן מדן כהקול שעהל וזאה
 מולקיה דבר נש דקאים לאשהעשעל באוריהל דק' בה וכל צדיקיה
 דננן ערן כלכו צדיקין לקליה קדל הוא דכתיב היושבת בננים חברים
 מקשיבים לקולך וק' בה משיך עליה חד מוטל דחבר למהו הדיר נסיר
 בעלתא דהא עלאין וההאין נערין ליה קדל הוא דכתיב יומם יבוס ה'
 חסרו וכלילה שניה עמי * אמר ד' חזקיה כל מאן דאשהדל בהאי
 ודאי היה ליה חולקא הדיר בעלמא דהאי * אמר ד' יומי מאי סעמא
 הדיר אצ' ליה הכי אוליכנא דכל פלגות ליליא כד קב' אהער בנן מדן
 כל אינון נטיען דגה' אהסקיין יהיר מכהסא נחלא דאקרי נחל קדומי
 נחל עדנים דלא כסויק לעלמין בב יכול כהול דקאים ואשהדל
 באוריהל כאלו כהול נחלא אהרק על רישיה נאשקי ליה בנו אינון
 צמיטן דננן ערן ע"כ * ובפרשה ויקרא כל מאן דקאים בפלגות ליליא
 ואהעסק באוריהל אקרי חברים דק' בה וכנסת ישראל דכתיב חברים
 מקשיבים לקולך ואלין אקדון אחים רעים ליה דכתיב למען אחי
 רעי וכולי ע"כ * ובפרשת אחור כל בר נש דלמי באוריהל בפלגות
 ליליא כד כנסת ישראל אהעסק לאהעסק ביהל למלכא קאי אשהתק
 בהדא והאי אקרי מבי מלכא ויהבין ליה כל יומא מאינון הקני ביהל
 קדל הוא דכתיב וההן טרף לביתך ונו' מאן ביהל אינון דמשהכני
 בהדא כליליא ולא עוד אלא דצדיק חד עלאה איהל לים לקב' והוא
 אשהתק בהדא ויהתין הדויכו לכנסה יבדאל דכתיב צדיקים יירשו ארץ
 ע"כ * סוף דבר ענין אכוב וחביב מאד לפני הש' וזכור דם ונשא הוא
 לאדם הילתו בכל יום מעט תורם מעט נביא' מעט כהוב' למעט חסד
 מעט הלמוד מעט מדרש גלוי ונעלם דהיינו סהרי הורח ונחל ענין זה
 וחין ערך מעלתו לא יובן היטב רק לחכמי הקבלה * ובמדרש חיות
 צאון לחייך בהורים צאריך בחרחים בשעה שכם חורמים בד' מהורס
 לכהיאים מנביאים לכהובים וכולי עד הלך ר' עקיבא אצל בן עזאי א"ל
 שמעתי שחיות דורס והאם מלכמה סביבך שאל בקדדי מרכבה הוית
 עוסק אחר לים לא אלא היית יושב וחורז בדברי תורה מהדור
 לנביאים קנביאים לכתובים והן הדברים שמתן כתיבתן מסיני ע"כ

דרך חיים

והשם על מות קדש וכו' לפי שזונו יחברך ללכה בדרכי וארץ כפ"ק
 דברכות שלשה שמדות הוי כלילך ועל כל משמר ומשמר יושב ככ"ה
 ושולח ב"י וזאת הוי שמדתי אלה בתי ושדפתי את היכלי והנלהי אלה
 בני וכו' וכתב הר"ם ראוי לכל מלך שמים שיהא מורד ודולג בלונה
 בעל ולשמוך תחנונים על מרבץ ביה המקדש שגלמד קוצי רוני בלינה
 לזלם השמורה וגומר ע"כ ו והשעה הראויה לכך היא אחר שלש
 בלינה קודם חנות דארץ בוקר פרשה ויקהל משירא תניחא לינין
 לינין אבלי ציון לינין דבכו על מרבץ ביה מקדשא ובשירהא דא בע
 שעה למנעין פתחי ואמרי על נכדוח בכל וכו' ומסיימי זכור ה'
 לכני ארז וכו' דרך כב יכול ככ"ה געיו וכי דכתיב ה' ממרום ישב
 שמשון קדש יה קולו שחונ ישאל על גוהו ואדכר לון לישראל וכב יכול
 לית ביחא לקב"ה עד דאחפלי ליליא ועאל לנגחא דערן לאהרעבעא
 כגמעהון דרדוקיא וסימטך כי נמכרנו אני ועמיו וגומר והמלך קם
 בחילתו אל גמח הכהן וכולי ע"כ וכפרשה נשא כפלגות ליליא ממח
 ודרך קדישא סלקא ריחון ומסכחת ואימת קלה בל דרוח קרן
 בעלמא דהא עידן הוא לא עד לשכחא ללכא וכדון מושבחן מתערין
 ולא כסמחא דלא אשהכח וזאת חוליהא מאן דאיהר לאוהא וזאת
 וכולי ע"כ ובפרש תרומה כד אהפלג לעליא קמו ד"א אבא למלעי
 באריתא א"ר אבא כהנא ודא עירן דעוהא ל"כ וכולי ע"כ
 ועל גבן וכו' יבאל נקד' גבן שאלמר גבן מתריס הסיע בדינות
 אב קימת על השעה גב' בדברי מתחזיקים כס פליגנים והוכחות
 ונקמה של ראש כסא ויום הכפורים ואם יקשה וכו' עד כסוף
 קדוה קיעה קדש קל וסימך בעצמו ומג אס הארץ וכתופר וכפשי
 ודומיהא לא ודומיהא בלמנהא אלף ב' אונ' לבנים כס קמיה חנות
 לילך לעשו מלאכהא אני שבעסי בהור' מהבר שבר בלתי בעל הכלי
 וקדש ה' העולם כבא על אלה כמה וכמה שראוי שאלום ובספר
 ספסודים פתח ג' כן יקמלינו ליתל ימים אדם אל לבו ויקח משל
 מהפרשים כהולכים למלחמ במצות מלכא יטכו מבני מרב ונפצו
 וכדננים וכמורה כמלחמ לא יקבלו שבר אה על אלה כמה וכמה שיש
 לו לאכול דר' ויחזיק אף לקערו נכמחמ למת על מצות מלכא יט'

יִקְרַב כִּיקָר וְסוֹ אֵין בִּיקָרִים אֲשֶׁר יִקָּר וְהוּא עָם בְּדוֹרֵיהֶם
 בָּנָה בִּיעָה בָּנָה יָעָם טוֹב אֲשֶׁר יִעָלָה עַל גֶּבַע שְׁלֹשֶׁת הַכְּתָרִי
 וְהוֹהֵר בְּרִבְרֵי הַחֲכָמִים כִּשְׁל תוֹרָה וְיוֹתֵר הֵם חֲסוּרִים
 הֵיחַ חֹבֵב לַחֲבִית הַלְּבָבוֹת וּבֹא שְׂעָרֵי תִּשְׁוֹנָה הַסְּגוּרִים
 וְשִׁירֵיהֶם קָשׁוֹר עַל לֵב וְשִׁירָק עֶרְחַת כֶּסֶף וְסֶפֶד הַיִּשְׁרִים
 עָנוּד עַל גִּרְדוּתֵיהֶם וְחֶסֶד הִגָּה בָּהֶם וְכִסּוֹ אֲמָרִים
 וְאֵל יִשְׂרָאֵל יִצָּר וְעוֹצֵר וּפּוֹצֵר בְּדָ לְבַל תוֹהֵר בְּזִהְרִים
 מִיָּמֵי לֵב בְּהַבִּיל שׁוּא וְאֲמָרֵי וְכִי הוּא עֵת אֲשֶׁר יִסָּע חֲקָרִים
 וְיִתְנֶה חֲכָמָה וְסוֹד אֵל יִרְאִיו חוֹשְׁבֵי סוֹד שֶׁם וְחֹקְרִים
 וְאוֹלָם דּוֹר שֶׁאֵל חֲכָמָה וּבִין מִחֲקֵר לֵאשֶׁר בְּיוֹן מַחֲקֵרִים
 לְסוֹד דִּקְדוּק לִרְעָה סוֹד פֶּעַל וְסוֹד מַלְּאִים וְשֶׁם עֵצִים וְחֲמָרִי
 הִכִּי בִלְתוֹ יִרְי אֲשֵׁים אֲסוּחַ וְנָחָה לָהֶם וְלֹא חֲבָרִי וְאֲמָרִים
 אֲרַמְסוֹ אֵלֵי רוּעָה אֲוִילִי אֲשֶׁר יִנְהַג בְּלִי מַלְּמֵד לְיָדִים

קלט

עַף בְּדוֹרֵיהֶם מִלְּמֵד כְּדוֹר לֵעָם חֲסוּרִים רָלָה כְּנֻג
 בְּלִשְׁקוֹת הַמּוֹד וְלִי כִּי שָׂרִים סֶם מִקְוֶה מִן יוֹשֵׁר לִבִּי
 וְאֲמָרִי אֲמָרִים סֶם וְעוֹלָם מִי מוֹנֵעַ וְיִנְדָּר מִן וְיִכְנָר בּוֹ תֹאכִיר
 בְּזִהְרִים מִן יוֹשֵׁר כֹּאכֵר חֲקָרִים מִן כֹּחֵק אֵלֹהִים הַמִּנְחָל נִתְּלִים
 בִּי מִנְחָה כְּהוֹלֵר מִלְּמֵד סֶם עֵתִיק בְּרִבְרֵי חֶסֶד
 וְהַבִּיר יִקְרַב וְזֶן וְכֹל בְּךָ חֶסֶד קוֹיִן יִקְרַב סֶבְחָתֵי
 וְחֲרָל עַל מַכּוּס יָמֵינוּ כֵּל עוֹבֵר כֵּל עוֹף סֶבְרִים
 וְכֹלֵךְ וְלִכְן נִדְרָק לִכְזֹהר כֹּל כֵּל חֲקָרִים קִטְנוֹת עִם כְּגִילִים אֵלֵךְ
 וְעָלָה כְּהֵן וְיִלְכְּלוּ וְיִנְלוּ בְּלִפְנֵי הַקּוֹס וְלִמְדָה חֶסֶד אֵלֵךְ אֵלֵךְ מִדָּע
 וְהַמִּתְקֵן כְּרִמִּי בִּתְּי מִיָּק חֲמָלֵם אֲדוּקִים וְעָלָה לְשִׁמְיָה בְּזִהְרִים

דרך חיים

בני כלכל והחנהג במשפט ימי חלדך ותמצאם ארוכים
זמן ועת לכל חפץ חזק חוש וכל תתצבה לפני חשוכים

קנה שבח וכו' בדהנן נ' כהרים הם כתר תהיה וכהר כהונה וכהר
מלכוה וכהר שם סופ עולה על גביהן : וקזהר וכו' בפ' עושין פסין
דרם דבא מ' ל' ויהר מהמס בני הזהר וכו' בני הזהר בדברי סופרים
יהר ודברי תורה מדברי הורה יש בקן ששה ולא תעשה אכל העובר
על דברי סופרים מייב מיהם * ולזה הרבם

יגיעה בשד המלטיג על דברי הנמים נידון כנולא רוחה *
ומעשה בר' עקובא שהיה בבית הכהר אחר למשרתו תן לי מים
ליסול ידי אחר ליה לשהות אין מניעין ליסול ידיך מניעין אחר לומה
אעשה שחייבין עליהן מיתק מוטב אמות מיתה עצמו ולא אטבור על
דעת הנמים וכו' * היה חובב וכולי דע כי כמו שארץ בדים
מדרש איבכ בפסוק אהי עזבו ואלה הורה לא שמרו הלואי אהי עזבו
והורה שמרו מהרד שכימה עסקין בה השלוח שבה היה מחזרין
למוטב כך יש לומר והלואי הורה לא שמרו ובספרי המוסרי וההובחות
קראו כי מהרד קראם בספרי המוכיחים היו מוראים להורה ועל ידי
ההורה היו חוזרים למוטב כי באמת אין מספר לאשר אכדו נכסה
לכלהי קראם בספרי המוכיחים המדריכים בדרך ישרם כי הקורא
בדברי החסידים יראה כי כדברת יבנסו הדברים ההם כלבו לפי שמה
שאלמס מלבו אמרם כמו שאמר בעל ספר הישר בשער י' וזה לשונו
כל דבר שיתא מן הלכ יבנס כלל וכל אשר לא יבא כי אם מן הפה לא
יעבור האוזן והיה החכם אומר בשושרני אדם ואדם להביר אם
במוס' אהוא יבא מהלכ ארץ' אם נבנס מוסרן כללי וההעורר נכסה
לדבריו אכדו כי בכל לבו הוא מדבר ואם נכסה לא תשית להם לדברין
ולא תתעורר לכחאק בם אדע כי מוסרן אינו כי אם דבר שפתיים עכ"ל
לכן הזהיר חידניל אדם עצמו לקרא ולעמן באובת הלכבות ובשערים
השוכה של רבינו יונה ובספר הישר המכונה ל' תולדנו ואמת שרם
חבר ספר וקראו ספר הישר אך הוא חבור הלמודי ואימ' במנא ואני
שמעתי שספר הישר זה שנרשם בקושטניל נכסה אחר ובניניאלם

פעם אחד חברו ה' ר' אריאל כיוני ואיך מיהיה הוא חבור נחמד מאלד
 ונהב בעל דרך המור טוף פרשה נצבים וזל הנאי התשובה הם רבים
 והמחברים דברו בהם ומכולם לא ישרו בעיניו אלא דברי סדר הישר
 שכל * ומלבד המפרשים שהזכרתי בשור ים עוד מפרשים שראוי למרד
 אל דבר ה' לשקוד עליהם ומהוכם ילמדו ליראה את ה' ולעבדו כראוי
 והם מפרסמים מנורת המאור הפר המוסר בד הקמת בית מדרש
 לאוראה חיים במאמץ לרבי אליעזר הגדול בן דורקנום בעל הפרקים
 גלבי דעתי אינו אלא לר' אליעזר הגדול הגורב בפוסקים וכוניו המור
 אורח חיים סי' תצ"ב ואף על פי שיש בראש בעין הקדמה ממעשה
 ר' אליעזר בן דורקנום לחסוד מהקדמה א שמה מי שחש שר' אליעזר
 בן דורקנום מפרסם * ועל כל מפרשי הספרים הוא מפר עין יעקב
 שהוא מפרשי רז"ל והגדות התלמוד * והנאי במפרים עקב דורש
 דמותות אמרו דגון מתכיר את מי שאמר וזכי העולם למור הגדה
 שמהוד כך אתה מכיר הכ' ומדבק בדרכיו ואם עשיתם מה שצויתכם
 אף אני אעשה מה שצויתכם * ואל ישיאך יצר וכלי כוונה שלא
 יתנוע אדם מלמוד סמך הוזה לשון מכה בעולם וזנה בהרים
 הרמות לספר באהר * וספר התקנים וספר ר' מ' וספר הכסוד כי
 בלם נכללים בספר סאמר * וזה לסון ד' חיים בהקדמתו לפי מערכת
 הבלהות דוב העולם הרחיקו דרכם מחבמה הקבלה ויש בזה טעם
 בתות אחת לכמה בעיניהם מלמה שלא יתבונן במל בהנוכ כי אש
 בהגלות לכד דוכה לומר בדברים הגלויים והוא הפשוט אלא דילגו זה
 הסדר אלא שזכרים בה ולומדים שאין בהורח אלא פשטה * כבת
 הסני לחסוד בי מי ומי הוא אשר יבא אל שער המלך * הבלהות מפנה
 פחד מסגילה בחסוד כי שניה עולה זרין * ועל מי שדא מכבת
 בראשונה אמרו בהקונא מ' מין דמסלק קבלה וחכמהא תאוריתא
 דבעל פה ותאוריתא דכיתה וגלים דלא יסתדלון בה ואמר דלא יאיה
 אלא בשם תאוריתא ובתלמודא כדאי באלו מסלק כוונת מה דוא עבר
 ומקווא גון ליה טב ליה דלא תהברי בתלמודא וליף הווא או יתא
 דכיתב דעל כה דאחסיב ליה באלו סאמר עלמא לתהו ובהו וגלים
 תביתא בעלמא ואורד גלותא עד באן לשונ * ואני תמסיף דליה
 תהתקין ד' ע' ו' לון לקאן דגמין דחיל ליה דוא דמסיף קעלף

דרך חיים

ולא יהיה לעולם חילוקין אינן דעבדין לאוריהא יבשה ולא בעלן
 לאשה ולא בחכמה בקבלה ינרמין דאשה לה נבישו דחכמה דאשה ו'
 מינה ואשה איה ב' יבישה ו' לון דנרמין ענינה ומרבה וזוהי וזכרן
 בעלמא ע' כל ומי שכול מקבלה כ' עליה החכם ראיות לאיל חכמות
 בשער לא יזהח מן וכו' • ואני מוסיף ראיה מפר' ויקבל קמו מהבס
 תרומה מאהבס הוא למשכנה לקבל עליונו כהיה תרומה למכור
 חולקא לה' • ואי הוה ללא ברשותיה דבר נש קימא מלה ה' חמה
 בהיב כל נדיב לבן יביאה את הרומה ה' כל נדיב לבן וזלי מהן דיהרעו
 לביה יתחון לה לשכניה לנכיה וכו' עיינש • ומי שכול מקבלה כ'
 פונה רבוי וזעזע אינם רבויים כי לא מפני זה ראוי להתקבל תמנה
 וה' טוב יכפר בעד ועל כל פשעים הבסס אהבס והשגיה הקיל
 עריכ לנביה כ' כמו שאמרו בספ' הכהיר מ' ד תכלה לחבוק תכלה
 מדעי ליה ללא כל הסכנה לבן מעשה רעולם ומסתכל במעשה
 מרכס מקובל לפני ה' כ' כליח מתכלל כל היום • מאי אצונות
 בד א בלהבה השנה תמיד ומאי ניהו מעשה מרכס • מ' ד
 ודרך חיים הונחה מוסר מלמד שכל הרגל במעשה מרכס וזמנה
 בראשית אי אכפר שלא יבשל שאלה וזמנה הולא תחת ידך דברים
 בלון אדם יוכל לעמוד עליהם אלא אם כן יבשל בכם וכתורס אמה
 הונחה מוכר אבל באמה זונה לדרך חיים ע' • ואני מוסיף ראיה
 מכפר האור פרסה נח מן דכסיף לאסתכלא ולמדע אף על גב
 דלא יביל שבחא איכו דליה וכלא משבחן ליה ע' • עוד כתב חס
 לשמו ולא דא בפתאים שהם עתידים להת עליה את קדין כמו שאמרו
 חכמים אל בהדרם מסלי כי אחד מהדברים שמבקשים מה' אלהים
 קדין הוא צדיק במרכס צדיק בשער קומה וכו' • ואני מוסיף ראיה
 מספר האור פרשת הרומה • הכול מענה מיתי לנפשות קמי עגבא
 קדישא וק' כ' אמר לה ולחיליה דבר החות לכהי עמאל דהסתכל
 למדע ליה ולמדע כדוא דמה ימותא לכל מן דכוי כהאי מלוא על
 אשה למדע ליה סכ ליה דלא יתבוי פ' ד אהב ברית לרע אהב
 מ' דהבול מהתא קמי ק' לרע למדע ולאסתכלא כהאי עלקא
 כדא דמכמותא כדא דלוחיתא דהא ב' דאיהי ב' כ' לבר נש כהא
 מלוא וכו' ע' • אחר כך הויתא מאמר מהקצות דיום עשר תת

לבעלי הקבלה על בעלי מקרא ובעלי משנה והלמוד כי הם מועמים
בעולם הזה חסד מעבולם הבא ונדבקים באיכולי • ואני מוסיף
ואומר כי כמו שאם בחוצרים מי שאינו מרוחק ארבעה או חמשה
לזנים ליום להיתר חופר בגדים נהים ומי שהוא מרוחק עשרים או
שלושים לזנים ליום להיות חופר בגדים דקים ומעולים • וכן נזקק
מרגליות ירויות יגד זהב כיום • ונזקק כלי זכוכיה לא ירוחנו בשבוע
אחד והכל לאומצת אחד כך בשכר המצות יותר ישאכר כיום אחד מי
שודע פודם מקה שישאכר בשכרם אמת כבלה יודע פודם • במשל
ראובן שמעון לוי אכלו כל אחד גד ונכהלי דן אכלו כל אחד לוי הממוכל
אמן וכל כך כרבת המצן וכוס של ברכה בידו וכיתו למס שראוי לזון
דן הכלה מקובל ואננס הוא בחבורתו ובידך ברכה המצון וכוס של
ברכה בידו לא לזון לאודו' הכרנה כי לא ידעם הנה שיהם מנוה אחד
משאך יש יהיה לשכר לוי משאכר דן ביהרון האור מן החשך ועל זה
הדרך שאר המנוה וזה כמות לעצמיהם •

כן אמה שכתב ששכר הידע האמת המנוה גדול מאד משכר הכלה
ידע כך עשאו כמפורש עזאכר לוי יכלל מצד גדול האר מעוה הכלה
ידע ומכל מקום לא האדם בן מדין ליכטל המנה ולומר לא קיאלול
מכרה כי על מה כן עכרנו כבדית כ' אלרינו ופאלהו לעוה כל יום
שכאל חפנו וכבסלגורדמא יפקוד בשכט כשטנו ולא כפרוק עלו מעל
פולדנו כלמו לא מדבש הקבלה ולא מעקבה כמו שאמר עמר ופארן
במאס כחורה • ואולם נדק לידעה הסיא ב' תנאים א' לב נבון
מלא מידתה כ' אלהתו • כשני שקידכ דבה עלים כ' למוד דקדוק
א' יש אלהים רבים שאין מצינים במחמת הדקדוק לפאהה בעיניהם
בלתי נרינה וס' אפי טאלי אכוד ואומר כי בהחלק הים בעיני העם
בדקדוק איבוד צון כן אמת שהיה יבוי בשם כלסון כי יבע ועם כל
זה נכבה עקרי ב' ואודו שיש כה כברה כי מהחלק המהי מנה
במשנוני • ולא כד' כ' בראש ספר יסוד דקדוק כל מצינ לשמוע אס
הפרה המקרא והא לא עמד בסוד דקדוק לשון הקדש אפס בעודם
קד ולא ידע בזה יבאל נאמר וס' לפי שיש מעשים והכלל בנסח
אעו במספרות מעשרם של ימים נאמר בשם המצד על גדולת מעלת
חכמה הנפרש ולדבר הכך כי בשמות מעשים רבים לכסוק לא ידע

דרך חיים

אז זה יבשר הזה לו זה גם יהנן בלא הזנר בפירוש פירוש האמת וכו'
 עוד כאן לשוננו • ואל ר' דוד קמתי בראש המכלול לא מאכ הויה האדם
 עדויה מחכמה הדקדוק אבל נריך לו להתעסק בהוריה ובמנות
 ובפירושם ונדכי ענינם בדברי ד"ל ולהעסק בדקדוק על דרך קנדה
 כדי שיספיק לו ללמוד ההינות בהקונן ולעזת יתרון הלותיות ומסרונן
 ולהיר בו בדבריו ובכילאיו ובמנהגו ובמרחיט עד כאן לשוננו •

ובמקום תענית מתענוגים חדר דורי והכנע היצרים
 והוכף בעבודת אל והקשב למצותיו ואל תפרוץ גדרים
 הכי חוטאים בהורות ועזוב חט ירוחמו ואם אוכלים ובורים
 ואין חפץ בבאף ראש וצם צום וחוגר שק ומציע אפרים
 ואף כי הענית בתענוגים שחוק שינח וצאת אל השערים
 ולשוט בשוקים ברחובות ולכת אל שפת ים או יאורים
 והאכרוס לרעבת וערום יכס בגד וישקיף על בשרים
 אגודות הוד וכל מוטה ינתק ועושי טוב הלא אלה בחורג
 קטן

ב"ה כתיב מן כיתר לב האדם דע • וכדור מן ולא כדע
 אדם לחם • בשמים כי קרובים כמו ומנשרך לא תהעלם •
 הוד ענין מדמה • מוטה כמו רשע

דפי' ובמקום העניה וכו' רוצה לומר כשיצא להענות אדם כדור
 מכיר בעצמו שעל ידי ההעניה יבנה לבבו וישוב עד
 ב' וירבה בעבודתו מה שלא יעשה אלה בהעניה לו והענה וחזר לטוב
 אל אס כוח מצור בעצמו שעל ידי ההעניה יבטל קצת מעבודת ה' וא
 שלא יוסיף בד לפי שצטרך לישן או למייל להפסיק בעד בהעניה לו
 חזר טוב כוח לו שאכל וישנה ובמקום הצער שיהיה רוצה להצטר
 בהעניה יקבל עליה להצטר באימיתו ותענוגיו ויסיף בעבודת ה'
 יותר ממנהגו קודם אל כי דעתו רצון ביום שגויקבל עליו שלא יתקן

שער כהור מכת כל אלה היום או ירום בזה הלילה ולא יטהוקת
 מנייהם עד הבקר וקבל עליו דבר המיווי ללאו כך בכל אדם ולכשים
 פלג עירוב לית הכנסה והחשב לו לבדק יוהר מאלו ההנהגות שני
 דמייבי ובראיו מיעשה זה כן אים חלם שמזיק לו ההנהגות וזה דרך
 סדר סיפור לו האלף שנאמר החפץ לך בעולות חמים בשמיעה קול
 ה' הנק שמע מכת טוב להקשים מחלב חלים • ובהיב הכנס יהיה
 צום אחריו יום ענות להם נכשו כלכוף בלחון דאשו וסך ואפר יצו
 בלחית האזן וזה דרך צדקה ופי' דרך און הוצה הנדנה ההנהגות
 מלכבול ומלשהוה וכיכיה הראש בלחון • וזה הנעה השק וכלהר בני
 און מעשים סלון נכמרים ונרנים לבני ה' דק בל נסכר • ונמעשים
 נוכי • ואם מרבים רעים ש' כל • אחר בואר כהרוב שהנזם הנדנס
 לך הוא מור מרע ועשות טוב וזהו אמרו הלא זה שום אכמהר הכתם
 חרזוכה דמע ונו' כעז המור מרע • וכנדרע אחד • ובאמר הלא
 כדום לרעב לחפצו • ועל זה הדרך הוא מה שחל ביהמיה כי על
 דברי לא קשה כו והנהיגו אלו • למע זה • לזוכ מסנא הכול
 וקנה הכוס חפץ מרמז • ותיכס לא לרנח ונכמרים לא ערכו לי •
 וכן כהיב בזכית אמר אל כל עם הארץ ולא הכהנים לאמר כיצתהם
 וקבור בחתיש • וכשכעיו וק פכשים שנה כדום בנחוני אני • ובי
 האכלו וני השנה הלא איהם כאלולים ולחם החמים • הלא את
 סדכרים אשר קרא ה' ביד סנכיאס ונו' כרי שביאר מרצון ה' • הוא
 קיום דבריו ומצות אלהי בושע עם זה אם ינשכר לא יאכל

ונחוצא קצות כל הדברים • וקח לך חכמים צעדים בדרים
 יהי ג' ונ' פתח שלמים • ג' ער לא יבואוה סגורים
 והנה זאת חכמה וכן היא • יתלך איש בחולד על יתרים
 אהילתך שתי יחד בעיל • הק שניתב השמור לתורים
 ותור יחד לא רבעתם בעת תיתב אל הסזורים חסודים
 דע כי כל נעשים וחללים בהרבות בהם הלא צופים ונכרים

דוד - חיים

וְהָיָה כְּשֶׁלֹּא יִשְׁמַע הָעָם
וְהָיָה כְּשֶׁלֹּא יִשְׁמַע הָעָם
וְהָיָה כְּשֶׁלֹּא יִשְׁמַע הָעָם
וְהָיָה כְּשֶׁלֹּא יִשְׁמַע הָעָם

קנו

[illegible]

גופו בריאותו כחומר והוא מתקשה בדרכו שלא לדעתו ובשרו חם
 ונתן יכשול כשהוא רעב ולא כשהוא שבע ולא חסודר ולא כשהוא
 לנקטו ולא ביום שבתם למרחץ די לאדם לישן ה' שעות בלילה ולא
 יישן באם רע כח' ע' שבא' ל' לאדם אינם אלא לא מכני מאכלים רעים
 או מרוב אבי הוהוה וספילו מתאכלים טובים וכל השמוץ בבטן
 זקוק קובצה עניו וכוונתם ועניו נהנה ואינו נופלים ודרכו באבים
 באים עליו חוז מאלו אחרו חכמי היוכלים א' מאלף מת מאשר חליים
 ובאלף מרוב ההשנים ע' כל' כלל כותל וכולי לשון שוין כדכונה
 בראשון מהחלק ה' עקרות ודמות כחצל זקוק מחצול עם קטנה
 או זקנה או שטותם שלא כדליו וכגנות וראש איברי כלשה לא שכלשה
 ככלשה או מבושרת וטהבת כדלות או שכול נער או זקן או זלל או
 סובל או בריאותו בשלמות או חלום או שדוק או לוקח הרובה
 משלמה ח' דהן או בהשכל או שטותם משכל מחזק או ממאדים
 פ' ימים בן פחד ובעם ויגן אלו והמרגלים כמסל יותר מלך
 לאינו יודק על כלשהם א' יהיב מהעב כוללהם
 וחסל בברכה וכלי כשה יקור כלשהם כדכחשים אכל י' א' שים
 דעים שכל מה שכללו לעשות כגמות יותר מלשנים יותר ולמרן
 סיניא סיותר ואק' שכל אחד בלהו ראוי מלרבעים כדקות עב' ו
 ואלה שמתאכל מלכ' כקטנים טובר מסוס לא יהיב בן עקר ומסוס
 אלא הקטנו את' דכחיהבם

והמהרו בריעיון גם במעשה בעת חסדו ה' סערים
 שניכם את ויעלה ותזכו לבן שתור כקד' ישין ועירם
 ואם תבעל למלא תאוחך ותהיה רב באחד החסדים
 הלא ילד אשר ילד לך ב' אשת יחיה כאחד הערים
 כחמים איש זרעם הוא קצרים ואיש זרע שיעורים השעורים
 ועל זרעו הם יקצרוהו ויש ארבעים לפי חסד וקוצרים

דרך חיים

במלכות המלכות ענין מרדכי ונלווי מן המעורר איתו ולויה *
 מעשים ענין חכור מלסון ר"ל כלים המעורר בלוייה שלו * ועורר
 כי מלאכים מן עיר וקרים * בעירים מן ועל עיר כן להנות *
 ר"ל נש * וסערו וכו' הכונה פיקדא אדם ענינו בשעת המעשים
 במחשבה מכורה והאוייה וכניעות המעשה בכל הראוי
 ובה יוכה לנשים כשרים וכווננים * ואופן ההקדמות הזה במחשבה
 ובמעשה צריך ביאור ארוך ובכך תכיר דמ"כ לל על זה ספר קטן
 קראו מלמד אדם דעת לבי מכוון מלמד האדם דרך החכור סגורא
 דעה כנאמר והאדם ידע את מה ובכך נדבם הספר כהוא וגם בעל
 ספר המוכר הכייל כל דבריו ובהפך אל דבר כ' ענין ס * וכספר
 החדר כרמה הדיע כהיב * אל הכינ כהום ככרד סין הכינ במה
 אהפדן בנינגא מכוון ופירד כ' דוכה דנימייכו מל דא אורא דכני
 כהא הוא בזמנין ידעין לבוונא רעוהא לאהדכקא בק' כהא * א' ערו
 בלגות לילא קב' העל כגמחא דערן לאהעשעא עס בדוקא ונכס'
 סגורא מנכחה לק' כד כדן ענין דעת * צוונא לאהדכקא בקדמא
 דק' כה ולכונא רעוהא לאהדכקא ביה * ואבנינגא אהדכקא
 מילא ועכרין ככנירין אן הוא קדמא דילהון לאהדכקא קדמין אן
 איון נכסחן קדמין דמכנין מעילא
 ובכך אחר גם בלא דעת נכס לא טוב דעת דא קב' נכס דא הוא
 נכס דאיון משרין כפונדיוכו לא טוב * דכא מכמדא אחר
 אהמסכן עליהו נכסן דלהו איהו טוב כגין דלא מכווני לכויר לקב' *
 מהן דאהלכיה כיה' כרס הוא בלא רעוהא וכוונא דכא לקב' ה' וססר
 דיצר הרע אהמסך עליהו נכס דלהו איהו טוב * ואן כהנא מלן
 דאיהו אן ברנליס ודחי שעהן בלא רעוהא קדמא מוט / חוטא ודחי
 בכל * וע' דמיון אלהין כישין בבנינגא ואברהם לאהפדן
 בסניכותא דלהו לאהפדן דכא קב' מליה כהו ולא דע' יס בקון עד
 דיכסרן עובדיהו ויהברכו עב * ודא מכוונא הנינן דכני כר גם
 לכונא כהי' אהפדן דאחא ברמחא לעדיה כנין דכני דנין דייסין
 לעלמא וכו' וכי' קדמין אלא איון דדיקא דמכנין לביאודיקא
 וידע' הרמחא דק' כה ומקדמי נרמייכו בקדמא דמלכא * ואהתכח
 קדמין בכל אונגין כן מלפי דחא דקדמא מלפילא * וננינו בלכא

אולי קבוע ולקחון כנו מלכא בנין קדושין וזלרמיוסא דכלהו חניפין
 ושוכריהו חניפין כן כד ידעין בנייהו נפשאן חניבא מסטרא דמסאכא
 ועל דא כתיב אל הקיו כסוס ככרד דלינון מארי זינו דא חכי כהוב
 ככא אין ככין וכלהי קהסוהב לביס עזי נכס לא ידעו כבין בלומר הא
 מודאנין אינון דלקדון עזי נכס וקמס דועים אצון מלרדי ומכני לבר
 נס כנהיכס לא ידעו סבעס בד'א לעלוקה סתי כנוה ככ כב וכל דא
 מלן גרים לכו כנון דלא אהקדשו כההול אונא כמס דאנסרד ועל יא
 כתיב קדושים ה' ה' כיו קדוש אני כ' ה' ח' חלן דבטי לאהקדשא
 ברעותא דמאריה לא לשהתם אלא מכלנות לילי וטלגן או ככלנות
 לילי דכא כהקיא סע' א קכ' אס כ' בנמח' דע' וקדוש' עלאה
 אהער וכד' קו' ס' עתא לאהקדשא כ' אונא דלמחכס בר נס כיונא
 סד דבר ונוקבא נאהכוון להקדשא כדקא י' ח' כיוכו שייס וחקרי
 אסד כנ' כטי בר נס למחדי לאתהי' ברה' א סעח' לזנא לה
 ברעותא פמיס ויכוון חרובו כחל להקול מלה וכד משהכרנהרדי
 כנך כדן כלסא חד כנפסא וקמס וחקרי אסד כד' אסד כח' אסד
 אספיק רוחא דק' נסכ כההול אסד וילין אקדון כנ' דקב' אס' עכ'

אנשים ראחה עני בחלרי	בעיניהם סאד זכיה וברים
לא זכו בעיניהם צבותם	חשבום אד ככהאס היערים
זעכדו אז לפסילים	בסלים וסגלים ואשרים
לא שהו לבבם אל אלהים	חדשים בחגלהם יחירים
פקום בעל זכוב בעל	עובדי מקום סולך ע' סולך ושרים
וחתח חבעלים חעלים	וחתח האשרו העשירים
וחתח קטרים עבד חלבנים	הלא הם על לבנים נקטירים
כאלו הנפשים אחרי מוח ברב הו' הו' צורה פנים צוררים	
אשר עוד ראחה עני חת	לשבת ירדום ואמים כברים
אלתים סייקעה ואז עליכם ומי נים נשמהכב יח' יום	

השיבנוי נשלחנו במסלה
וגם אמנה עליה אין חלונה ואין נתאונה עוכרי שארי
עליהן ואנחנו בור ושחת לרדתנו הלא חופרים וכו' וכו'
אשר שמענו לראשנו עטרה הבאנום בעדי זהב ודדי
רביד על צוארונים וענקים חלי כתם ועל ראשן נזרי
והיינו בקלדנו בצלן ומצותן לבר עששים ועומרי
ולא נפר ברית אתן ונחנו ברית עם אל וחורחן מפרי
ונסיפה בעונתן ונארג בעונת רת ונסיפות הסאדי
ולו אצנו להפיק בקרצון אל אציו ונפשינו בהירי
בני אל תלכה אתם בדבר פרעה ואל היתה בעוברי
בחר אשה יספלה מסך בור דאחריים ערבים לא מרדיו
לקחה ואל תקח פן תהי לה כעברים הסכורי
שבערצון ודילתם לנפש בני ביתך חיים לנערת
וכל קנין אשר לא תעבוד בו לך נחש ככח הנעדר
ומה בצע היוסף באנשים אשר בונים לשבתם חרבות
וכל חפצם להתענג ולחת מסיל עליו ואל תראש פארי
להשתכר ביון מלכות ולאכול צליס חרנגולים יחמור
ורזפים מאויים בהמים ועושים כל ימותיהם כפזר
ויסירו בקלון את כבודם ויעבדו שבלים לחמור
וישיו ברצי חסמים ובחב אשר נחלים וכו'

נפשותם בקנים בהחליף בנשברתם וכל בדות דוררים
 איש ישיש בעל חזן על שחזן רע להתגורר בהרש או בצו
 סם צברו כסף בעפר והכינו לבושים בחמרים
 עניהם ועזבו לשנאים לבושיהם ובתיהם לנכרים
 יתם טוחנות או לאתרים ונספיהם לאויבי אל בוזרים
 יתן והיו הם בפרח בבא חילם לקצבי התורים
 אהיה רבושים או נסיכה להכעים אל בחועבות עבורים

רא

ביאר קמלם בחליו כי כווננו יכריע סוף וד יכיר לן סמו
 קבעלים מן ויעברו אף קבעלים קבעלים כי
 בארונם : לנבים בן קורן סב המעות כנרים בכנשים והחרים
 בנת ימרים סלויס כי כשר ודדים קן ודד וסומרת גאים
 כי עמדות סגנו מלכדא בקדים טנק לוב ונאכ סקרים
 מן המקדש במים עמדות סלויס כי תלחות לסתרים מן סחנע
 סחומר ברני מל סמוכות כהף סס כי סלס דדדים מן
 וקראתם דדוד בצורים טנק סלע בחמרים מן ויעברו אותם
 חמרים בצורים במזארים לקבני ההררים כי לסופי הקדים
 ולתהיהם ספרוש סנבים דלחכוכו סמוכ על ספת
 סנבים סכסכל כף לסנבים סמרי ככעו סממן עד סלס יחוסו כלל
 לסכסל סתורה סתורה סססס סכססר ולכריות דיוח סס סתחוב
 ועל סת לסס יכסס ובר סכל סף סכוכ סלילכ על טוכדי סלך וסרים
 סף על סו סלסל סת ססר סלרסתי לסנבים סלסן סקרי טוכדיק סיס
 טוכר לסלס וסססס סן סלילכ לסלסססס סן סלסרונס סר סנב
 וסלסו דבים ועוד סכרתי על סנק ס סר קטן וסס

סלס סלס על סיס ססר יססר יכליס ולסר יססר יכליס נסין סכיו קנו
 סלס סלס סלס סלס דלכ סוכס וסססס סוכס סלס קין קנו

דרך חיים

מונה כמו מונה מספר לכוזבים • מונה מן והלכותיה ממונה •
 קנו מקדש מהקל בכלם כי מרו מדיתי • וזה לשון הכד הישר בשער
 ונריך לו בברו בעבודה הכבוד אשיהיה בעבודת המלכים להביר
 מעל צארו שול עבודה בני אדם כדו של איהם לו אדון אחר כי אם
 הנורא ואשריו אם ינא מעבודה עבדים ויבא בעבודה האין הגדול
 אשר הוא בריך להקדש ולהשמר כי אין לאל שער המלך כלבוש
 דרוה ובעשה עבירות ובעבודה בני אדם הוא עבד עבדים ובעבודת
 האל הוא חפשי ומה טוב אשר המעורר עבדי וצן עבדי עבדים הם
 עבד'ה הוא לכד חפשי כי מי שיש עליו עול בני אדם לא יעשה דבר
 בעהו לא יהפ'ל ולא יעשה עבודה אלהיו באהב • וכאשר לא יהיה
 עליו עול אדון יכיו חפציו ברטוהו והכלל בכל מה שירצה ויהיה
 בשלום ולא יירא מאימה החלק ולא מסוד רשעים ויהיה לו פנאי
 לעסוק בעבודת אלהיו ויהיה שלל ועניו ולבו נשכר כי כל החומר
 לאלהים ולשמים היום נכחו בעיניו והגאיה ולא ינע יצור לעבודה
 אלהי עכ"ל • אשר עוד ראהו וכולי קרבוה על קצת אנשים שסופן
 יורשים גיהנם בכנת נשיהם כי הורנו כלל זמנם להיות אין להעמיד
 בדי לפרנסן בכנות מלכים ולתת כל האוהיהן ונאזכר להם ואין
 לעבוד כ' בראיו • בני אל הלכה אדם וכולי כי עס מהי הכנות
 הנזכרות ועל המנועם מכהה השגית אמרתו בשר השם כלל וכולי
 לקמה ואל הקדן וכולי ועל הכרישה מכהה הראשנה אמרהי שבע
 דרון וכו' וגרסינן בדים כרך בסוי הדם נכמים ללבושך חזו בכמים
 יהי מלבושך פרטי קנה לך גאן ויהיו לך בניין ללבוש ע"כ ולי נדל
 דעכה מוכה קא משמע לן מילכא אדם כנר למר מהלכותיה ויהיה
 ולענו בלה מלך מה שאין כן בני מונה כל שמים וכנר מנה ופסחיה
 נכח • עוד מסודי מלך עמי דיו לאדם מהיכרם מהלך גרמים ונאזכר
 שבהך ביה ופיהם לנערההך תחיים לנערההך מכלל למר • עוד דר
 ארץ של אלהי אדם אלה בנו כשר ויין פרטי ודי חלכ פדים כדו מספר
 די לך כהלכס ולא חסחמס והאלם • הן חיים לנערההך לבני ביה
 למד דרכי חיים להאזק בתאנות קלים • עוד מספר אים פו
 ומלך יכול לדרש במשפט לעולם ואכל אדם ויהיה פחות ממך
 לו ולכס ויהבסס בזה פיה לו וכולי פרטי טוב אים חנוך דלים ומלך

• אלהינו נאמר במלכות דבריו כחשפה לבי כיבולת כח עמוד על נדבך
אלא ככל תלפת לנו ע"כ

על הכרת שבועת האלהים ירדתי כל יצועי שיר קצרים
ספר מהדומות ו' בסלים בחטאתם ביין סבלות עבדים
קום מאח ברכות נשבעו יום ביום מאח לשוא או לשקר
לא בנו כל בנותם כבוד אל וגאותו ושפלותם חסדים
יורא' את קצרי ימים שמה לב שמה שפה באל וד ע' הירים
אל כבוד בני כבוד וחוד שים תרל לך ששבועות אנדרים
בר אם הם בעת צרת ויען סצאנה להנצל נדנרים
ווי טוב הוא אשר תדור ואדלא כאישיוס רות' כ' מסירי
טוב לדור להכניע היצור בעת ששחררים על איש וגוברי
יראי אל לבקש אהבת אר' סרים אסר וגשבעים ונדורים
להקים דברות ק"ש להפיק רצון מאיר אלי ארץ ורדים

ריב

• חילוקי המלכות • עבדים מן ונבחר עבדו יין • בנז פ' הכינו •
• חמירים מלכות ואם במקד יחיד • העדים מן ער לב האדם רע •
ועל דברתונו' כדונק מקצר מעצמא מהההדע
לספר ענשי הכריתים בשבועות אדורים וז' לטון
שכל' כ' בצרפת יחדו וטעם לאור הכס בשבועה כי כח' שבעה אמת
בן יחיד דברו אמת וזכר אה' לא יקום דברו בלינו מנשים השם
ומהב' אנו מנדים אם יסבך אדם בראש המלך גלף יקום דברו כח
ען מוח ולינו מן מקל' אב לא אהב בעבד כי הוא כוח המלך
במקום י' יח' בן למלך בשר ודם כח' אלהי פתח' יחיד אדם לכבוד
קל' מנעלנו נשמו אמת זה פ' נחמ' אלה בשרו לאור השם נשמו •

כבודו לרשעים וכל חסידיו כועזים דעת מלפניהם סגור על ידו
בכבודו עבד כי כבודו לחיות בעדו ובכבודו האדיר כל שדו לחיות
לקיימו בקדוה דמלכותו לא ליקו סבוע רקדוס קד וכל הרע משה
לכד גם למשבר על בקודין דמלכותו לא ליקו סגור לא למלך משה
בה ולנשיך לברכה גמולת דמלכותו על לא עול כח

איש חיים שסוד שחטום לטף בכז דאחיה פדוקמנים
בנות מריב וכס פשע וקלון דרור שלום ואנשים קביל ותערי
כי קנאה דין ורמב עצמות ולב ספא דאחיה פדוקמנים
זור טיטוס אשר נכנס וחרף אלהים חי בביתו גדולים
לאבד פירות בו והחרים לרב שפדוקמנים צור גאון
זור שם אל פדוקמנים ודחמאכולת אש ואחרים
סתחצורים גדולי שלשה שם ואחיה פדוקמנים
ה שנים חמש סאות ואלף ופדוקמנים יחור אל שותק לצדים
סת אויב יחור פדוקמנים ופדוקמנים בושנים ותחצורים
והד פדוקמנים דוד סגור ותחת חצחורים כס שחורים
דל שכלות וסר גאון ונחה ראה כי גאון לבני שברים
החבור אשר איש בפדוקמנים בפדוקמנים לבב והחורר והחורר
סאשים יפארו דאנרס הכי את תלך דס סהסרים
לחברך בסתם שפתים וידו הגבירים
ורים לצמיתות לך בלא הון בלא כסף נרבות בסחירים
ל שונאים שונאה גדולה לאיש חיים ולבושם ודוקרים
גאון סנח בנעורים וסח נעמה תשובה בבחורים

דרך חיים

ומה רצוה כל יתה עת נקמה ונוי גמלש שפלה בעשרים
ומה רב טוב עבד אל ברב כל וטוב נקנע בעת צין לו סצרו
ובן ארחות יריאי אל ואוהביו להוסר בלי פכים וזכרים
והרשע להענות ימאן קרי ירש בקוצים או בסקי
רלג

בילד כמלים - מסאכ ענין מפני - מדון מנרים מן אים חיים
ינה מדון - נור גורים מן כיל כעצמנו גורם
ואורים מקלנו כלור לחכמי מאמרים מן כליריך היום - ואורים
מן וסדרה כלבנה - כמורים כי לבנים - ומד ענין לבנה - וחס
גנין ריחוק - ודכות בעתירה מן וקל רבית במחיריכם - ולבנים
ודוקים מן ים כוסה כמדקרו ארץ - כמחירי מן משרת משה מכהחיות
בעברים מקבץ מן פוסד - וסדרים מן עמר לץ - להענות כי להכנע
הפירוש - שמור מחסום וכו' כלומר שלא ישיב אדם השוכה לאיש
חיתה וכו' לא ירחיק לאשר יאמר משל כדיום כמלים
אינו רצוה שנים און מדיבין ואם יאל אדם ולמס אחרים וכו' ואחרים
לזה אמר שבות מדיב וכו' כלומר כי כבוד לאיש שבת מדיב כמחיר
חלמה הכל אדם כליריך אפן ותפארתו עבד על כספ וכו' קלון
פרוס ואמר מי בשמים לכ מדתא ודק עתמות קיאל כי כלמה כעצם
וכעון סבה לפמה חלית רעים ולנדרה רבות ודעות ולגן ארל בעלי
כעם און חייבה חיים וכל כחשם אכילו שבעים אינה חסובה כנגדו
והוא און עוכד עבודה זרה - וכעבר כחכר כדשת הטוב אמת על
כבושם דל אינו בר נש דמרי כמחירי אחר לחדש בשמים וללשחברא
עמיה ודל און - מדרך נפסא כלמו איחא מריק ועד שפיה גנין
דנוניה ואשרי בנויה אל א - ועל דל פליח מדלו לכס מן כלרם אשר
נשמה דכחל נשמה קדישא מריק לשחא לכ כנין אלו אשר נשמה
אחלף כלמו כי כמה נשמה כמחירי אחרים כחול בר נש ומאן
דלחבר עמיה ומאן דלחשתי כדריה כמחירי דלחבר בעל ממש מאן
שעמא כנין רעל ממש שארי בנויה ולא עוד אלא דעק קדושם שלח
מלחיה ושארי בלחיה אל א - וכמה דכתיב אל תכח אל כלילי
פגומא כל אשר לשחא כלל כלכוני דכלל מאן דעבד בר נש לא

לזהו ע"מ ממש כה"ל • ת"ח בשמה"ל דעקר קדושה הנכסיה ושרת
 בגויה שהוא אל • אסתלב בר גס ואקרי טמא ופליב למאן דקריב
 בהדיה וקה"ל קדושה עריקת מיניה וכל גופא פליב מנו ומבר נפשא
 וכלא מסלב ע"כ • צבור טיפוס וכו' כלומר שלא יקשה בעיניו
 לשתאבן ולהזרים זאת ושיב לל לבו כי קאל טובל יתיר מזה כי אין
 שכלל באלהיו כמ"ל לר"ל בהנזקין מי כמון חסין יס מי כמון חסין
 וזהאבן שאלה שאתע גדופו וניאנו של טיפוס ושיתק דבי ר' ישמעאל
 תנא מי כמון באלים ה' מי כמון באלים ע"כ • וזהאבן שכל יום
 שכלנו לאתנו חטאים ומכתימים לנפנו וכו"ל רחוק ושיתק • כעת
 פליב וכו' כלומר זכור כל זה כעת שחרכך ואלו דלי תפסול והבש
 ומחפר ולא התע ולא עוד אלא שהרוד עדין מעליך והתנבס שחורים
 לשתאבן על חלול דת וחלול קשם • עדה שכליה וכו' כהנה שיתק
 אדם במרת השכליה והכנוה כמ"ל ר"ל מאד מאד כיו שכל רוח ככני
 כל האדם שהקוה לאוס רימה • ונהיב והליש משה עניו מאד וכו' לא
 א' הפסוק ומשה עניו מלכי כדצ"ל להודיענו שנתו של משה נהי כ
בְּעָנְוִים שני מינים ה' מטבעם שהם שחורים או לבנים ולכן
 לא ירגישו כשיצטוו שהם שכלים בטבע ואלו אין
 ראויים לשבח • ה' ענוים לכי שהם כובשים יצרים ומחנכים עליו
 ולא מטבעם כי אדרבה בטבע הם כמעט אדוניים ולכן אחר וכלים
 קשה וגו' להודיענו שגשה כיו עניו מאד להיותו אים ונכור וכו"ל
 יצרו ומשל כדמות • ובאלהמה דר' עקיבא אית ה' קרוב ה' לנכרי
 לב מלמד שכל מי שכלבו שבור בכל יום ודחור צחוקה ודבורו מועט
 בפיו בכל יום עמו שבינה ה' לבית ולא עוד אלא שמתלה עליו הבתוב
 באליו מוצה בנוי בלבו ומתלה עליו עולו וזכרים שז' חסי אלהים רוח
 בשבר' לב נשבר ונדבק וכל שבורי לב חקיבין לכני הכ"ה יתיר ממלאכי
 כשרה שגאלתי השדה מרוחקי מהשכינה שג' שרפים עומרים ממעל לו
 אב' שבורי לב ככ"ה קרוב אלם כל היום שגאלת קרוב ה' לשבר' לב
 וככ"ה מרחיק שכינתו מעל נכרי לבד וכלם נמשכין עליו כהעבה שג'
 תועבה ה' כל נכס לב ואין תועבה אלא עבודה זרה שגאלת ולא חכיל
 תועבה אל כיהן מכאן כל מי שיש לו גמול כדוח כאלו עובר ע"ז וזמנו
 עד ליר לא יקח תלמד שאלפי ים כן תורה ומכירה כמשה שקבל הורס

דרך חיים

מיד ליד ויש בונמות דוח לא יבקה מדינה של נהינם לכך נאמר בירם
 ה' ושלל יראה ומוכו ונכח ממרחק יידע בב' יודין מלמד שאמר הכ"ס
 כל מי שיש בו נמות היום מעלה אני עליו כאילו מקללני בכ' עולמות
 וכל מי שאזנה יצרו בכל יום ומחודק עליו כאילו כדדני כשני עולמות
 נאמר וזכה הודק יכדדני בשני מנין עד כאן ובריש סוטה הכלל
 דל' מלך בננוה הנאמר יצוין סם' והם אישים יפארוך וכו' לכון ספר
 והשירים סימ' כ' ד' אל יסמך לך אם יכדדון כי לפי הכבוד והכנה
 ביש לו לאדם בעול הזה על מעשיו מנכין מזכיותיו לעולם כבא ע"כ
 לשון רבינו מנה בספר הידא אל התכאך משום דבר טעמיה ואל
 זעמוד במקום שישבחוך כן יגבה לך ואל טמעת בני אדם טעמחך
 ידא והצפד בדבר כי מחסד יחלקך לעהיד ע"כ וכן ארמות
 וכו' לפון ספר הישר שער ה' כרסע לא יסר עד ויסתכו ולא יסר
 בכוהו בשוכה עד שתכלהו סולא ולא ייקץ טמנתו אך הנדק
 בכוהו בשוכה יסר ויכחך כן תכל עליו דעה וכו'.

עטח בשח עלומים מעלומים	ומזרים ויהיו לך זמורים
היה נקוט בפניה עליהם	ובין מה רב נשוא חטא היצורים
בדת אל נחנה הרת לבניו רגום בנים בעת סודרים ומורים	
ומה יהיה ידיר משפט אשר יחטא לאל והוא נחשב ככופרי	
חסרים העניקה רב חסרים	בלבד יהיו כל עת נצורים
רכושך אשר תרפש וקני	נך עשר ותחז מעשרים
לאבין עסק לגר ליחוס	ליאלמנה ואכלו בשערים
ובארץ זרע את זרעך אל	צדקה תמצאה מאה שערים
בכל יום תזכרת יר ליר ה' ופשה לך כמו נשע קצירים	
בכל רגל חנה מתת לשלם	תחשב בהראות זכרים
חקור ודרוש ענין עסק איך	זכמה חם ומה די מחסורים

ה.כ.ה

באלוהי התלים • עולתים פיהם נגורים • מעולותם מפניאם •
 יהוה נתן ונקוקהם בלתי כח • קדושים ענין ספר • לשלם לירושלם
 עטת כשת וכו' הכנה שחבד קדם המלך בל שגוה
 בנהוב נזר אל השבת לה אשר הקדשת אתה' אלזהיך
 וזר וכתוב כי פשעי אני הרע וחטאתי נגדי תמיד ומעם הכחית כי כל
 ללפנים כחפדונושא עון ועונך על כשם אך בהקל סיביר כס סת
 בלוח שיהי ראוי לעולם גדול ויבטו והלכל על שחמך בבחוב לא
 חליל פלגכם כי סביר אני יהוה כ' לא אשר לעולם אך דמי עוגר כק
 בה' אליהי כשעה ונו' אלל בשליו מביד סטאו לא יסבה כ' פלוט לב
 ולכן אשר דוד הרב ככסני מעוני ומסאחתי טעני כי פשעי אני הרע
 והטאתי נגדי הקיור ואלל באלהם שאינם מכירים חייא וסובחתם
 לשמיהם • וזל ספר הישר בשאר יד וים לאדם לזכור על לבו כלסאסתת
 ואשחית אשר עטת בכל שער וככל דעט וכו' ע"ס • בדה אל וכו' עתה
 בלה הוא לבאר גדל העון ועוד אני אשר באור אך כמה גדול עונם
 לעון סביר חרל באומ' דוד הטא אינו ללא טעם ובהיבגם כ' במביר
 סטחית לא תמות וע"ס • לקה כג' מיני פורטניות אחד לא תסוח סרם
 מכחית עד עולם • שני כג' יתקום עלך דעס מכחית ולקסתי לה נשח
 למיתך תהתי לרעד וג' סליח' ככן הינור לך מות ימיה • ונרחס לג
 כי סלס עונבים חלו בלל סר' עונבים סאמר דוד כפי' כג' •
 חות כלום העט' וחס לא האר חרב וכו' • ג' יסלם ארבעה וולקסמ
 סלסדיר כג' • וכל אשר לא חלל לא סת' בלל על הכן הינור • ומכ
 הייה וכו' • לט' סר הינור ואלל ענב' עבירה קלס שבועל ספיל
 כבדים לעולם כללנו כומר בע"ב • סר' יחיו סאח' סכס כ' מלס כל
 סר' כבורו סאח' סר' חר' • מי הוא אשר יעמוד לפני סער ויבטל
 נורהו • ס' ס' ס' ס' • לט' סר הינור כפי' יד יסלס
 לזכר כל סת' סת' סת' סת' • ס' ס' ס' ס' • ס' ס' ס' ס' •
 ס' ס' ס' ס' • ס' ס' ס' ס' • ס' ס' ס' ס' •

דרך חיים

למות אם היה עני וכלל מעשיהו אם היה שכל ובאיוסם וכלל
 בעלכו ולדולס בכל דומים לאלו הדברים שלא יספרו מרוב דרך
 האדם לחשוב בכל עת ע"כ • ובמכר החסידים סיון לא כשכ אל
 לכך ויהי משל מלכות דמכ אם יהי לך אדם י' זכונים או יהיה במס
 הקיה להכנתו חקוקה בלכך ואם יהי לך כדנסתך ופרנסת כני ביה
 מכ השכח אל לכך זה האיש שלא ראיתי מעולם ויעש עמדי חסד כזה
 לו אחיה חלק שנים לא אכול לגמול לו כל המכות ששלה עמי אלהב
 אהיו בכל לבי וכלל נפסי לא וכלל לזוהי עלי דבר שלא אשכח בעבור
 כן ממנו כי נזכירי הכל שלו ומה בלכנה אדם כך בלכנה הכ"ה בטון
 מחיה לכל ע"כ כו שיש לודבק בלכנהו שלא לעבור על מצותיו בין
 גדולה בין קטנה ע"כ • רבנן וכו' לשון ספר היסוד ובמעשרות אל
 הרפה ידך מליטת בראי ביד מכל דבר שמאכילי כן למעורר כן
 לכהוב כן לעשות מלאכה או אף אם מצא מציאה לא יתנו לו במתנה
 או כל ענין שיבא כן כסף או טהר כסף מן הכל יפריש מעשר ע"כ •
 וכן כתב בעל שכל אמונה בדף ק"ג • ע"כ וכו' בפרקי ר' אליעזר
 פרק ל"ג כהיה וירע יתח בלדן הביא וס' יצחק וירע דגן אלא לקח
 כל מעשר ממנו וירע נדיה לעניים כד"א וירעו לכם לנדקת וכל דבר
 מעשר הביא לו הכ"ה מזה העדים של ממון ודברו שאלמר ויברכה
 ה' ע"כ • בכל יום הן וכו' לשון ספר העשר סעוד יג וירגיל עניו להת
 מעט נדקת בכל יום כפי אשר תשיג ידו וכלל חסם סיהן נדקת יבנה
 לכנול ממיתה המונה שאלמר ונדקת הגיל תמות או ללכיל עני על
 מלחמו כי כזה יכבד מלחמו כמ' שכתבם במידקת הכדורא למלחמא
 לחסידים יחיו לו עני על מער ביהו ע"כ • ובספר האור פרשה ויד
 שמהא דקכ"ה רחם לבר נש משדר ליה דדונא והיו מעבדא דיוז
 כיה • ובין דובי ביה איהו אמצק עליה חד מוטל דלחמאן מוטל
 ימחא ופריש לרשיה ורשיה ליה דבר יחיו דמחא לעלמא דכחא חסב
 יזכר כיה חקיף עניו ומחא לכהא רשיהו כדן אלהא מניש וכו'
 ובכ"ה כהן נאן דרחים למסכנ' יהיב מלחא כבי' ואוסף ברכה בעלמא
 והיב חידו וחלאל לאהר דאקרי נדקת לאדקא ברכה לבי וכו'
 ער ה"ה בני מקימהא מדבר לבי לרעהוהו בכל יומא מלן איון כה
 כימנאן איון דרעהוהו כלי מוב לקבלה ועבדו נדקת מלחמא ע"כ

דלית ודע דק'כ יתכן לך יהוד דעתה יא' מכלל ומסך מור מלי
 טעמא בגין דהא אתער ברכאן זקבלים ולא יומא חי אהן בלי הסתא
 מאי אטביד למחר דק'כ יתכן ליה ברכאן עד בלי די וכו' נסם משסה
 בלחד סנהן ה'תמו ל' ויטן ההה העזובא נחם להרנו וימנ'ה' פיר
 וכתר אה להנן ויחול נח' טיין סם נכרסה בת'הוי ככר ר' סתעון
 דחמר וילון לכני נסא' דלא ידעי ולא משגחי ביקרא דמאריהן מאן
 עביר סמא קדישא בבל ומא' סוי למא' מאן דיהיב נדקא למסכנא
 הוא עביר לעילא סמא קדישא סלים נדקא יאות נדקא דא חילנא
 דאוי נדקא יתכן לנדרן ולתחבר דא בלא וסמא קדישא אההלים מאן
 דעביר אהרדחא דא לתתא דאוי כאלו עביר סמא קדישא בסלימא
 נחמא דאיו עביר לתתא כני אהער לעילא ועל דא כתיב אסרי
 סומרי סמכט עושי נדקא בכל עת עושי נדקא דא קכ'ה' ככ יכול הוא
 עביר ליה זכא ונחלקא כג'כ נדקא סליק על כלא וכוני מיני נדקא
 נסמא דהא אתער נדקא לנדרן ולחברא לון נחמא ולמחויבא סמא
 קדישא נדקא יאות עכ' * דאס כמא גדול סדר כמתן בכל יום
 כדמא לעני לפחות *

ואם סמא אסר אינן דרשנות וית' דאסות למת' לא קבורי
 כל יום תחקור כל מעליה ומה בית' ובין סבין נעורים
 ואם שבת סמור של ש' סעודות ימי חסד וכו' בימי קטרים
 עבודת אל אסר גלוי בגלוי ואולם כל שארה בסתרים
 אם תאבה שמוע לעצתי בחר התבודדות וזנח חברים
 ואם קראת אליהם אין בארצך ברח דורי ומה לך לעפריס
 תפלות אין בעמי הארצות וראתה סתמאים אין בבורים
 ואם תואל להכניע לבבך ראח תמיד יסני העפריס
 אשר תסאס למכל מאחרים ודל מלע שוחו לאתריס

דרך חיים

אשר תבוא עשות בפני גברים חרל מלעשות גם בחרד

רנה

ביאור המלים מכין מן כינוי מעורים מן מעור דרך
חברים שם מן חבר בהנים יתואל מן ויאל משה
הפירוש דרוס מצות וכו' לשון ספר החסידים כי כל מצוה שאין
לה דרוס הדרכה לכי תבוא כמה מצוה ומצוה שאין לה
דורשים דרוך אחריה לעשותה שהמצוה מקטרגה ואומרת כמה גרועה
אנכי שנחשלתמהי מכל וכל וכס' רם א' האריך עוד ועיון שם יוס
וכו' המנהיג שפסג אדם במעשיו בכל יום ואם יראה בלם עבד בתורה
ואשר בלבו אפי' ועם הארץ שוים ואם יראה שבעל קרית שמע לא
תכלה לו עבר עבירה יתעצב אל לבו כי הוא ורשע שוים וזה לשון ספר
הישר שער יג' ודרך לו לשקול מעשיו בכל יום ובכל חודש ובכל שנה
לראות מה בין מעשיו בשנה זו ובין השנה שעברה וכו' עיון שם
ובספר הוזהר פרשת וישב מביע לבר נש למדדק בסוכות כל עמל
אחי לילול בעי לאסתכלא בכל מה דעבד כל היום יומא בנין דיהוב
מיניה ויסתכלא בכו הדיר בנין דיהוב קמי מריה כדכתיב וחסדתי
נגדי המיד * ובפרשת קרח אחריו על מלת וחסדק שבפסוק כי אין
מעשה וחשבון ודעה וחכמה בשאל כל לילול עד אל ישכב בל נש
בעי למעבד חושבנא מעובדיו דעבד כל היום יומא ויהוב מיניה
ויבעי עליהו דחמיו ויודי עליהו וכו' * ביאור שבת וכו' בספר הזהר
פרשת יהוה וי' לבר נש דלא אשלים חדוהא דמלכא קדישא ומאלי
חדוהא דיליב אילין בלה מעורתי מהימנותא ומאן דגרע מעורתי
מיניהו אחזי פגימותא לעילא וענאי פגיומאן דאשלים להו קלא מכרוא
עליהו או התעע על ה' וכו' * ה' ח' במעורתי אילין אשתמודען ישראל
דאיוון בני מלכא ומאן דפגים חד מעורתי מיניהו אחזי דלא חבמי
מלכא הוא דלאו מדעא דישראל קוא וכו' עיון שם ובפרש' האצו בעי
בר נש למיכל הלת מעורתי דמהלכותא בשנהא ולמחרי בהו דלאכל
מהימנותא ביה אשתבס * אמר ר' שמעון אסכרנא עלי דמן וימאילא
במילא אילין אשכח מעורתי ועניניהו לא אכדענא לתעניתא אפילו
ביומי אחריני וכל שבח בשנה וכו' ע"כ * ולבן דרך לקורר ביה

הנשמים לקיים מצוה זו כדי לקבל שכר על קיומה בקין אף לא יקיימנה בחורף נודע הדבר כי מה שנועד בקין סעודה שלישית אינו רק להיותו רעב • סעודה אל וכו' כלומר כל דבר מצוה שאי אפשר להעשות בהר יעשו בגלוי ואל ימנע אף כל מה שאפשר להעשות בסתר אל יעשה בגלוי ואל לשון ספר הישר בשערי יו ויהיה כל עניני עבודתו מכני אדם כי אל יכפל שברו ויגזל מלעג הלועגים וכוה יודע שאינו גונב דעה הכריות כי כמלה נדקה בונהו להללו בשערים ולהיות לראש ולבטוח בו בין הכסילים בדי שיוכל למצא חסדיו מהם דומה לכוהר במשלים בי החחול כשהקין נעשה נזיר ונכחו בו העכברים עד שכלדם נורם עצמותם ע' כל • ואם האכזה וכו' לשון חובת הלבבות כשער חסדן הנכס הכדירות והכדירות נכני אדם סבת הקצלה מכל מה שזכרנו מהעבודות ומביא אל המדות הטובות ולכן נאמר כי עמוד כר הלכס להבת הכדירות ובחורות האחדות על בן האמר אחי כן ישיאך היצר ויפסה בעיניך החברה וזה הערבות עם בני אדם וכו' ע' • וכשלהי ברכות תפארת' לומר לצולם אל ידבר אדם רעים כהוך ביהו שאלמר אים רעים להרועע נראה לי דהקשה לי דלדבריה טוב לאלם שיהיו בכל ריעיו ואוהביו שנאמר בכל עת אוהב ריעי וגו' לנך אדם שאהבהם טוב אף ההמדה חסדוהם רע ובחור ביהו לאו דוקא • ואם יראה וכו' לשון רמ' כס בשמי אף דעות דרך האדם להיות נאמן בדעותיו ונמששו אחר ריעיו וחביריו וכוה במנהג אשוי מדינתו לבינך צריך אדם להחזיר לנדיקים ולחכמים כדי שילמד ממעשיהם ויהרחק מהרשעים כדי שלא ילמד ממעשיהם שנאמר הולך את חכמים יחכם ורועה כהילים ידע ואומר אשרי האיש אשר לא הלך בענת רשעים ונזיר וכן אם היה במדינה שזכה היה רעים ואין אשוי נדיקים ולא הולכין בדרך ישרה וילך למקום האשוי נדיקים ונאמן בדרך טובה וכו' • ואם הואל וכו' לשון ספר הישר שער י' וילום מהים לקבורה וילך לקבורה מהמים בכל שכוה ויעמוד לכוה בהם ויזכור לנפשו כמעמד הכול וכו' ע' •

כלום פיר ואל תשחק והתעטף דבריו וירבו לך הדרים

דרך חיים

ואל תלך ברום עין הבי ניר רשעים הוא ודרך האתרים
 ברית תכרות לעיניך ירידי ומה תתבוננת תביט כסוקרים
 אלי נשיכו בלבכם סאנים וכלי המעשה באים וגומרים
 ואד תביט בכל עוף או בהמה בעת המה בלוייתם כסוקרים
 ואל תשב בסוד עומדים ותעצב בסוד ששים ואל תישן
 בערים היה נחת דמי מקח לאלתר ותן שכר בעתו לשכר
 דרוש אל אל בטח בשמו בכל עת שמר לך מגזלים הצעיר
 אבק גזל מקוראים והמה באחת הגבעות או בהרים
 ואל תשמע בקול יצר באמרו לקח כי לוקחי אלה פטורים

רסח

בלום מן עדיו לכלום כסוקרים פירוש כמביטין מן ומתקדחת מעים ונד
 אר שלמה וזכירול סוקר כפונות סיוח יקאי • כלויתם מן כי לויית
 חן מעורים מחוכרים תלשון רזל המעורר כלויתם שלו •

הפירוש בלום פיר וכולי לשון הרב מכורכונל באגדה המוסר
 אל הגל פיר בשחוק לגלות שניך כי הגל קלחך •

המעט דכריך ויגדל הדרך • ואל תלך וכולי לשון הכוזב אל תלך ברום
 עינים כי הוא ניר רשעים כהרים אחריו עינים • ברית תכרות וכולי
 בספר החסידים סימן ט' מי שהיה בבית המאכל סקנשים שם מלכות
 עדיים והכל מסתכלים והוא אינו מסתכל יוצא ללב סוב כצפון ככהוב
 אשר כנה ליריחק ועינו השבע מזה שניק מלך ביפיו תחאנה עיניך
 לכן טוב לאדם כשפונע אשה הן כפונע הן כפונע הן כפונע
 קטנה או גדולה להעביר פניו מלהסתכל בה ככהוב ברית כדתי לעיני
 ומה אהבונן על כהולק וכן א' ס' י' א' כהולך אשה יפה רבים כהולך
 ועצמים כל כדונק העלם עיניך מלשון א' כ' הולך כמזודה •

לבן אמר כהנס אין חונן כפני החלופ כענינה כענינים • וכחמך
 ג' ס' לא תחמוד אשה לא הויה תומד לאשת דיעך • ובהיב בלא' לא
 תחמד אהרס עלך ליכוח עמך • כדי שייטב בעיני אשה דעך וינכח

אלהיהם ויפסו בלילה ועוד איזירה שלא יבכח אשה ויפסו בפני חבדו כלל
 לא תתחד אשה דרך לחתרי ולא תהנה מויו פנויה ב' ש' מאשת איש כד
 מהנה קדו שכינה ע' כל גרמי ביומה דף ע"ד א"ר ל טוב מראש עניים
 באשה יותר מנוכח של מעשה שנ טוב מראש עניים מהלך נפש ע"כ
 תלילה שכל ללמדו חסונות בני האדם אך בא להאזיר שלא יתיר אדם
 לעצמו כהנהכל בנשי' באזרו וכי מה עשיתי לפי פנטנתלתי בה כלום
 שכתתי עמה או קדתי חליה לו נגעהי בה לכן הודיע כי טוב מראש
 עניים מה מעשה וכן תמצא באחרי מזה דבה אהר ר"ל נואף כשיב
 בקדש נואף שאל וצין נואף שלא האמר נואף בנוכח נקרא נואף
 עד כאן ורבינו יונה בראש שער השוכה בכלל הדברים שהעשה
 אחד מהם נקרא משוגע לעבירה אחת כבנים המסתכל בנשים והדק
 עמו לפי ששם חסד מיד חומר ועוכר על לא תתחד • תרמין כעל
 דף ב' ואי שרי לאשה כולי באשה וההגיון ונשמרת מכל דבר דע שלא
 יבא אל אדם בלא שכל ואשי' פנויה באשת איש ואשילו מכושרת
 ולא כנגדו דע אשה אשילו שמוחק על נבי כוהל אם מכיר בעליה
 ולא בבסמית ועויות כשמוחקין זה לזו עד כאן • ומכאן לירא שמים
 שלא יגדל יונים או הרגנוליס בהון ביתו אש לא שיהי בתקום מיוחד
 למי שמבא ענינו לירי איסור זה ולא דמי להסיל דאגריקוריה
 בעבירה מרד • עוד שם חנו רבן ושמרת מכל דבר דע שלא
 יקדור אדם ביום ויבא לירי טומאה בלילה כרמי' ושמרת מכל דבר
 דע והמך לזה כי יהיה כך איש אחר לא יהיה מהור מקדש לילה קד
 מחד לזה להסיר שלא יבא לירי כך ע"כ : וסו"ס מראש פתח
 מהראשונים הם מתענים בראותם קרי בחלום כי אינו לא יהיה נפשם
 טומאה לא היו באים לכן • כמ"ס אורחא בעי כפשי לא תמא אשה
 שלא תסדתי ביום ובאחי לירי טומאה בלילה • והלך פתח
 קטנים מהדתי על ענין זה •

שמיא לב מאי תאותרע ערים בתלמוד יחלומן

גרור מלאכי מות לנפשים בכללות וכשיל יחלומן

אקדש כחלמי בקי אישאל אשאל • הכל יאסדד • לא ימלס הא
 חמוד כחלמי • ליק ולכל • מקדש • מקדש •

דרך חיים

ובשבת דף ס"ד ומקצוץ משה על כקודי החיל אמר משה לישראל שחם
 מזרחם לזנות את כנות מדין ולכך אתם מקריבי קרבן אחריו לא א"ל
 לכם א"ל כפרה למה אמרו לו אם מידי עבירה יבאנו מידי כרכור לא
 יבאנו מידי ונקרב את קרבן ה' תנא דבי ר' ישמעאל מפני מה הוצרכו
 ישראל או כפרה מפני שזנו עיניהם מן הערוה * א"ל רב שמה מפני מה
 מנכ הכהוב טבעה עם כומו * לומר לך כל המסתכל באנבע קאנע של
 אשה בלילו מסתכל במקו' התורף שהרי כפרה זו על שנסתכלו בלא ע"כ
 ובפרק עושין כסין הגיא לא יהלך אדם אחרי אשה בדרך ואפילו היא
 אשה וכל העובר אחרי אשה בגבר אין לו חלק לעולם הבא והמרצה
 מקומו לאשה מידו לידה או מידה לידו כדי להסתכל בה אפילו דומה
 למשה רבינו שקבל הורה מהר סיני לא ינקא מדינה של אינסנא שאל"ל
 ליד לא ינקא דש * ובבבא דרין דף נ"ב המסתכל בערוה קשתו ננערת
 שאלמר ערוה תעור קשתך וכרש' קשתו ננערת נח קושי אבר שלו
 ננער שאינו מוליד * המסתכל המתחבב בערוה בלשה איש * קשתו
 גבורה ידו ננערה מהלכת ומתחבב * במד' וינער ה' עכ"ל וקא"ל לי
 שיהיה לו לפרש קודם המסתכל בערוה ואחר כך קשתו ננערת *
 ועוד למה תאז ופירש קשתו ננערת ולמה לא תאז שני פירושין
 ננערת זה לזה ולמק' לא תאז אי נמי או לישראל אחרים * ובראש
 שחבר בירמיהו שלנו בהלמוד ושני מאמרים הם האחד לומר כדא"ל
 מדותיו וזה אין נרץ פירושו ועל זה פרש' קשתו ננערת נח קושי וכו'
 מדה כנגד מדה * והפני אומר המסתכל בערוה וזה הנזיר דרש' לפרש
 מתחבב ומסתכל בערוה דאשת איש וכו' וראיה על דברי אלה המנא
 במערכת האלהות דף ק"ב כך אר"ל * וכל כדא"ל ערותו קשתו ננערת
 והמחבר ומפרשין כלם מפרש' דהיינו המביא בברית מילה שלו * ועוד
 ראיה שנתין יעקב * תמצא בפרש' כך ערוה בלשה מסתכל בה מתחבב
 בערוה הוא תעור קשתך ע"כ * ובהד"ל דף נ"ז ועוצם עיניו מראות
 ברע זה שאינו מסתכל בגושים גשעומות על כביסה היבנהמי או
 דאיבא דרך אמרתי ואלו בדרך רשע הוא * אף על פי שעתה עיניו
 שיהיה לו להרחיק מן הניסור אלא דליבא דרך אמרתי ואפילו הכי
 מכני ליה למינה נמשיה ומהות מפי' ללד אחר * וכפירי כדא"ל
 בדרך קדושים * ואל דאסתכל במעור דאסתכל בשקלא אפי' גברא

בלי לילק ועבר משום ואלהי מסכה לא העשו לכם ועל קזה אחר ר' א
 זכריה כמחזיקו נשיא אל תכנו אל האלילים ואל השכוכו כפפר
 קיראה אל תשכבין בעומדים ואל העמוד בין איוסכים ואל הקיט
 בין כישנים ולא יסן בין העדים ולא שמת בין העצבים ולא עצב בין
 השמחים כלנו של דבר אל יסנה אדם מן המנהג ע"כ בזה נותן וכו'
 ביומא דק"פ הרינו דמי חלול השם שחינו מתכפר אלא במיתה אחר
 כגון אף אי שקילנא בשם מטבחא ולא יהיכנא דמי לאלתרי ותן
 סבר וכו' אף אס לא יתבענו השבירי

חוק וחיה לאיש אל תערוץ כי אשר יחת יגשש קיר בנקודים
 שרה חרוץ יכול יתזבעתו שדה עצל פניו כלו שמורים
 וברכת האלחים באשר תעשה חבא ותעבור בין בתרים
 בכל דבר אשר תרץ ללמדו חסידות שיה סקן מורי ברעו
 עשה לך כל אשר תוכל עשהו ודע כי חיל ורוב צירי בצירי
 ודע דור כי בני אדם כהב בדם הכבדם מסמורים
 בדרך תלכה וליכב אם שםאל ישמיל ואם ימין יהדרים
 ודרך בעלי מדע והשכל בטרם דברים צופים ודברים
 ודרך אלהי האל להקדים עבודתו וחנציהם כאלהים
 ולא יזכו בכחך דת וחזרה לבר אישים בכל לילה זהירים
 ולדפי תענוגים אין יכולים עבוד אל באשר יאות כמרים
 וחנה זאת חקרנות וכן היא בחנניה צדקתיה בכורים
 וחס גם בת חננים נחשבים בעובדים גם דאל גם אל נכרים
 היה תמים ואל תדרוש בשמות בגורל בחלומות בשעירים
 נצור את לבך מסחשבי רע נער בהם ערי יהיו געורים

דרך חיים

ואל תבא בסוד וקהל אנשים	מסיתים עם יי סעבירים
אבסססד ודם ענב ושבר	בני הזרואד לא בנזירים
הכי אל לקלבים או לרזונים	שתו יין ואי מכר לחורים
יכל שונים בזה לא מחכים וגם כל אזהביו לא מעשירים	
חליף בהחלם רפאם	ואל תאמר קטנים הם וצטרים
ואחר שהרת הרפאד אז	סאר העסרה מסחזורים
תקלית שבסבות חליף ת	חזירה וחדמח אל נזורים
ביעז רומד סרה ואין און	בכהניד וכת בשרירים
וסוד אחר וסוד אל אל תגלה	וסודיד לדקידה נסורים
בזאת יברנו אנשי שמונה בעת צוננים בלכם סוד ונזורים	

ר א

באלו המלים שמעו מן שמיר וסיה • צדירים תלד בכלם בחד
 בצידום מן ציר נחמ • מן: אדם כי מסרים ונבירים
 סדרים כמו ידדים מן דרום שהא ימין כמרי הכפ שמוס • נעודי פלי
 מושמתי • למורים מן חורי יהודה • ונעודי כמו נעודי נארי פי צדוהל
הפירוש חזק וסיה וכו' כשום הוא ודע שים לנשים חיים סהם
 מתים וכו' כנרפים והענלים ובעלי יונן כי כמו סהמתי
 אדם עושים מלחמה כך אלואינס עושים מה סהיל סכסד להם לעשות
 לענלחם ונזונם ולכן למ' הסמוק אים סידכ פעלם קלוא אים הי לבס
 סהילדכ סעלים וסב הי חי כוא יודך הי סהול הי נולא הי סהול סב
 ונהיב מה לעני ודע לקלון נגד קחיים קעסאדים לכוחה קיוון בהם
 בלתי נמאל הם חיים • ודע דוד כי וכו' פי' כפי מה שאלדס נצכד
 לענינו כך האל בעניי אלמו ולכן תמצא לנשים סאין בה לן חורה תל
 מעשים נוכים מוסקים בעיני קאנפי לנדולים לכוחם סהנבני כנכרס
 וסאק קדעי דעה ונבני מדע קלי סלכים וסחים מדע • אים נחמליש

דוד ודודים

ונלכו עלמין מהמלך ברכאן מלאין דמדקין מעהחא מתומא דכלא
 ובכרסה נז זאה תורה דאכי דעולה דא מחסבה דעס דאיוסו בלח
 על דעוהא דבר נז לאחמא ליה מלורח קבוס דעז לאוקדא לה כנז
 בנין דלח אהוכיב לה דוכתא לאסגאכ ובנז על מוקדא ונמר עכ

לכה דודי לבית אבלי ולמקום אשר ישם אסירי אל אסירי
 סערים באשר תוכל ויך פאנו וישולחו מבאסירים
 וזאת תשיב ללבך אשר כל בני יעקב באיש אחד חברים
 וחול תחול לחיל שברכ בחלו לחיל חד מאברך אנריב
 וחלילה לך חר מחטוא ל יי מתחול לצעוק בצערים
 להחפיל בעד אחים לצורד ואף אם הם לך שונאים וער
 ואל תהיה כמו אישים אילים אשר טבב ל שונאיה ואדר
 ראח בי אין לך שונא כנפשו לך תוליד למות לאסירי
 זכור דוד לבושו שק וענה בצום נפשו בעם חלו כפירים
 אשר דכו יחידתו לטרפה בפיהם מעדונתו כגור
 וכן אין לחדול לצעוק לאל חי ולפגע בו בעד זדים ארורי
 זכור חר ירמיה רעים וחוטאים מאד לאל ועוברי אד לזרי
 בלש נשים והבנים הלא ל קשו עצים והאבות סכערי
 וצוה צור נביא פתמים לבל יעתר ופגע בו בעוהר
 זכור משה אשר ישה לך ס עון עזל וחטא קרח ותרי
 ואברהם איז הואיל לדבר והחפיל בעד בבר וערי
 ואם חובל לערים תעזרם חיש וחיש יחיה לך בעזרי

אברים מקובצין מן אבר כמו עדרים מן עדר •
וערים מן ופסוק לערך • נערו כו
שאלו מן נערו כנודי אריות •

ביאור המלים
בנדרים ענין כח

הפירוש

לפי דודי וכו' לשון הרב מכודטונאל בקר המלים
ובאסורים ואם דלים הם באשר תבקר עשיריהם
ועד הכבוד לראות בעניים ולחמול עליהם ולך אל כיתה אכל וראה
במכאובו באשר הוא חסד כל האדם והקמיתו אל לבו • וזה השם
וכו' בירושלמי דנדרים דף ק"א כהיב לא הקום ולא השור את בנו
עמך הך עבירה כח חוץ בשר ומהן ידו כסכין וני יחוד ויחוד
ידו להנקם ולהבה לרעך כמור ר' עקיבא אומר זה כלל גדול בהורה
ע"כ • וחלילה וכו' שנאמר גם אנכי חלילה לי מחטוא לה' מחדול
לטהכלל בעדכם וגו' ובפרק אלו הן הגולין הן אחותיהן של כהנים
מספקות מליכ וכבוד לרצח שגלה כדי שיהכלל על בגיהם שלא ימותו
כל לא מצלו מיתה לבי שביה להם לבקש רחמים על דורם ולא בקש
מ"כ • וזה נור נב' שנאמר ואם אל התכלל בעד כעם כזה נאמר
ומדוע נדרך לצוותו שלא יתכלל נראה שהיה ראוי לו לטהכלל •

זהנה שלמו שירים ובתים מלאים טוב בשרך בין מתוארי
וכל בתי בארצי אל ספונים עליותי במי דעה סקורים
ומגנני יבוס גפני ומירי ומזמרת ומורוחם ומורים
ומירים בעלי עשב דביבים ומוסרים עלי דשא שירים
מליב חיים קראתימו והם באמת בשמים והם רפאות לשירי
וחיים הם למוצאיהם ומרפא ורוב שלום יתיסכל עברים
אני שלום ורב חסד ושלום אני נאשה לגדוד כהנים
מתים בן יחודה בן סנים לגדודי מתבר מאמרים

היש מספר לצבאות סתללי
הירמה קול המסותים אונחרי
ומפקד אל גרני נחלי
לקול המית נבלי וחלי

ביאור במלים פכונים כי מקורים כמו כנהילם סכונים • ינחם
היא יושלם • זורים כי נרותים מן לא האור • ענרים כי נורים
בני אם לחיות תחאב נחיתך לבל תדאב
עשה זאת לד שבע ונשאב עצת חכם ומוקר אב

בשרה שירות שרים שרות שרות שרות אורות אור
בשרה שירות שרתי גרים גרים ברים ארים אורים

כי כסדכ סירחם מל מסודים ומסודות כסדכ אשר נערה עלי סד
מלקטות מלקטת אך כסדכ סדירם סאורתי כדור דים פכנים כסד
מלקטים אורים גדולים • שדות כסני מן פדותך מעדך ופסלים מן
עלוב כסדותיה

אמר מנחם נדוך פ אשר יצני כסדור אלא ללכל כסדות
אל עם כסמסניהו כהבתי כפי עלתו ולא כפי דנוט
וען רליתו ספר הוצאות מים דומה לספרי כסם וכסנין רליתו
לכרניהו עמו כי סוכים כסנים ואכרין ונחיה ופדך יסיה
כנה סכרו סהו וכסולתו לפנח מי סכסלתי כסמל להסיה

ספר תוצאות חיים להדר משה נתן

המגביהי נסבה כסמילי להסות כלסר כסמילי יסר וסל
מסבה כסמילי יסר וסל יסר וסל יסר וסל
כסמילי יסר וסל יסר וסל יסר וסל יסר וסל
כסמילי יסר וסל יסר וסל יסר וסל יסר וסל
כסמילי יסר וסל יסר וסל יסר וסל יסר וסל

נענו משה ואלהינו ומים לרחו' רגליו נשים שאננות הקח לרקמות
ולטבהוה והנשן השמות ואליו נהנוים נהנוים נשים אלף נוסח
סבל ושמנים ובמקום ציבורה כנה העיר קרובה מרחוק יבאו
ואים לא יחדל לראות את העיר ואת המגדל מגדל בגוי להלפיה
הכוני זהב במשניות ובהיכלו כלו צלנה ואלפים ונחבים
וקפים גבן אורק ימים בקרבו אתה ארכו ואמה רחבו
עין כל מרי יעצ בגו עושה פרי למינו שרשו פהוק אלימים כנן ה'
בארץ מצרים ולשהות במדקין כונו רויק כרם קיה שנהנו הנח
דבן וכל בו לא יחבר מכל החי מכל בשר עהודים חמשה כבשים
וכדבורי אבנים לנכס כהנת פסים מעשה ידי אמן והטלה וזרנחן
בנה ממנו מקשה אחת המימה שש ומשי ורקמה כלפיהנו ובידו
הצמידים בלחטן ארבעה גביעים משוקדים יספור בקיר ובחדרי
חדרים מעמנוי מספרים כהף צרוף כל אונותיו קטרותיו וכפיהו
ובמסקל ובמסורכ אלפים ומאה הקערה וכחאריך ימים על ממלכתו
אם רוח אלפים דעה מבעהו שרד מבהא ממסלהו ואם ככל למשכב
במה נחשב כים לבו גלגלו ומחסהו אה המסכן את אכלו ואת
מכסהו גלוי וידוע וידעה ברורק לא יועיל הון ביס עמרה ולא יכנה
אגורה כהף כי יתא קצנף וראה ראינו יורש ענר ועשיר מרחם
ואענו מבקש לשם ואכד אשר לו מקנה וקנין העושר הכוא בענין
ולפעמים כמרכה יד לשערים והתמעים אהף עשרה ספרים ומה
התלל עשיר בראונו שושר שאר לבעליו לדעהו על זאת יבינו נערי
השכילו אגני כינס באה לא כחד ה'

הבחר בד' לשאלה וארומה משכחת ומשכחת בלמוד ה' אלפים
מקנות הארץ החזקה וזאציליק קדאמך אגשים כל
ההם לא עממו לרדוס אשר אין בהם גלמוס בתיבלי מלך ללמד
וללמוד נח בהם לעמוד טובי מראכה והנהגה המימה ומשכילים
בכל חכמה העם מן לכל המוסים הדודים נעם העושים יעשו שם
בגבר חילים בשם הדולים נאכבים בחייהם ובמהם אעקדם
מבהם יטובו בזה כחשדנים דגנים ודעונים בקים אחר נכון
דבר ה' עמו ויחל רוח ה' לפעמו יכנה בחכמה והכוונה ביה לכ'
וכיה למלכותו לכן המעביל ידע ויאמץ כי עמדה אגשים משפחה

העושר

כי במקו' יעלה שמיד וסיה בחכמה יבנה בית ובהנחה
 יתלון אוגרי' וכדעת חרדי' ויתכונן המוסר דמים כל הון
 יקד ונשים ויתרו לא יאסף כי בגל החכמה בגל הכסף ואמר אשר
 חכמהו מולדת וכל יקד כפהי דעת חכמהו מולדת וכל יקד
 ונשים טוב ילד מקנן ונחם ואמר
 בחכמה אל תהרץ חרול כי החכמה הוא כחם הגדול
 ואחר אשר כל כהרדי' כנדה שבומי חכמים ויהם כל דבריהם
 למים ואמר החכמה יהיה שבעתים ואכלה כנדרים
 והנה היא רחבת ידים אין זה כי אם בית אללה חל שער השמים זה
 השער לה יבאנו בו דליקים יודעי החקים וכדברים עתיקים אשר
 העולם השכל בין דליקה כדע נכל המאמץ חילם וחסם מקציהם
 וקנינם לא שמו חכמיהם המאכל והמשה והמן וכל המלאכה
 במכזה ונחם רון ראק כי מיטב קטולם הכל הוא ויהי להרמק ויהי
 השם ונחם הן בעיניהם לזרה רוכבי ההונות מחזרות לא שמו
 לבם אל כל הקורות מאמץ מזהירות לא יאמרו בעליהם הכיב אשר
 בשף לא יתשובו ויהי בומדי' מלונות מערי מסכנות איהבי' מעט
 מלרבה עון מגורן האזכ אשר בקיר מהדון מהלוי' פת לחם מוכת
 לבם ארוחת ידק מסוד אבום מגדולות מכהש' מנוח לביה שכלים
 יחליכו כח ולהבין דברי חכמים מלכות ומשלים יחשבי הכלים
 עומדים על הספר מאין פדיוס שלשה ימים לילה ויום
 ואנבי' נודע בשלל לאבן בית יעם אל כי אחרי כההו
 הללהי מכל מלחדי הסכלתי וסיוס האן שמהי ימניה
 בטעיה בלש וביה בנתי שמהי זה ככלי נכח מחסי מרבי' דבריהם
 ערכי מעט הדבש איה שימתי וארורות פתחים אשר בקדכו לל
 אדרתי ובאמת כי עסקי אלהי אכפוני עד צואר הדכתי שבויני גם
 סככני זה יקד אלהי וצודה נפשי וזה יקחני צדינה ראש זה יהפסי
 כבדוי להפיק חסלו עד אזה כבדוי אכלו ואסעה ופנע יקד
 בארבעם יאמרו לא אהם וכלחם כם דביה ימנתי עד אכלו וסנו
 אכלו חרד במרד לכחנא ובכחכונני להכילא אכר אק בידי
 אכר אס אקלס אכר בידי לו מי יאמר לא סוף סוף עסקי השלם

תוצאות חיים

שגשגו בחי חזו ארמי לא יתנוני הסב רוחי במשכתי ונו על הלחי
 ולא אובל לדבר מה שיחיו ויערב שיחי ולאמר דך לקחי עתה
 צהתי אל לבי כי ימי קלדם צעט ורעים הכל יתקד מעסה תעהוטים
 ותמהתי לאחריהי מהי אעשה גם אנכי לביהי וראיתי לשים על ספר
 לחקק אותם דברי חכמים וחידותם ולמען אקראם בטי יומי וילי
 בריחותי קולי ולבי אל לבי אתה שבות חורש לעצמי אני דורש ולהיה
 מאשל משלים במלקט שכלים כי בארץ ישולש מכין חידות וכל הטם
 אשר ראינו בהובב אנשי מדות ואמריהי אל לבי מה קנה שבע נכשות
 לכביאם במהבב וכהותיהו חס משאל מי יודע ממך כניתי וחיונן
 לך נא אל הצאן נאם הבקש מי עליך נדולה לך אל נמלה חס תכונב
 בכל העיר אנכי הצעיר בשחק מאוניה נחשב ונמסר לגר חושב
 ובעבור אדע המזהר חסן ואלי יאנא כרע ובכאי בימים אשלים נסתי
 אנכי כהב על קמבר כדון ורליהי לישר דדכו ולקחיר נהינו למען
 ירוח קראי כוי וקצנה צמנים לכרד הענימם ואלקחיו למאמרי חן קן
 בדברים • ר"ת משה בן נהנאל בר שלמה אל
 משביל שמע כיום בעיוני נגינותי נאמי הקרב נא אל לבך
 בהם רבוטך בקי לעצמך מהם זכך צדק לרגלך

א מאמר החכמה

<p> אל פשיל לו הטיב לראיה אל סין צדך הניר תחכם בחבמה יעלו דלים נמוכים תלמים יאפסו כל הדרנות מו שנה לך מדעו מאורותיו יתחיל פניו גסה אל דל אלפי קסם נסה שמי בתבל רליהי וכל א נפתי פרום סכמה על כל והבנה לך בית ואל פאמן דבר להאמן חסן דלוי אכוב דעה ולך אל בית חכמים אל תמנה בך הניר עיף כולך ופססה </p>	<p> אל תמנה בך הניר עיף כולך ופססה אל תמנה בך הניר עיף כולך ופססה אל תמנה בך הניר עיף כולך ופססה אל תמנה בך הניר עיף כולך ופססה אל תמנה בך הניר עיף כולך ופססה אל תמנה בך הניר עיף כולך ופססה אל תמנה בך הניר עיף כולך ופססה אל תמנה בך הניר עיף כולך ופססה אל תמנה בך הניר עיף כולך ופססה אל תמנה בך הניר עיף כולך ופססה </p>
---	---

עוזב ומלך בני חכמה דברים	והיה חכם במעשה
אם לא היה לומר בני חכמה חן	היה לריוק לחשב ולא חכא בסוף
הרע לך כי יהיה כל גוף שלי	חכמה כמו בית אשר אין לו יסוד
לשון סקר שומר	ואיש שיחכם לאחר שער בדבר שנכשל
ויקרא חכם	לחכם שומר נפשו בטרם יכשל ויכהו בשל
דברים ריוק וזון כה נכא	סמילוב כמלכודתם לנזרים
וקשו בדבר נהן לכל איש	וחכמה לכ נהנה ליידיה
בא עה כקודם על יחיד ועל רבים	צדיק כיר יקח דממו וננה
אז הערה נכשו למע וזון פור	אשריו אשר מלס העיר בסמחה
יוס הורה חכמה ההכבר	אז לדרוש אותה ההלום
ומהיה החכמה לא תה	לא חכמה דעת מתרומם
חכמים הם לשומעיהם	כחו קצור לפניהם
וקם נראים עלי ארץ	כנכבים בשמים

ב מאמר העצה

עשה כל מעשיך עם תבונה	והבין מהשכחך ושובל
וההן לכך אל הדברים	ועל הכל שגש ענה וקבל
בטח בטוב ענה וקיאנס היא הכל	כאלתה פעל קרב ושמש טובה
מדמים כרפיון למשכמי בקר	מנת ולפי דוח זנכתולי לב
גלה אוון וקח מצה נכונה	לאיש שונה וחכא כהיסלח נא
עזור מליך ללא מקשיב דברך	דעה ככר במפוח האופ
קחם ענה למען תהיה לך	במקום גאון יחד הקופה
ובטח בלכונן מקרר	דאה נא כי ברוך עשן תשמש

ג מאמר האמונה

קדמון לכל קדמון לבני תאמין	כל היצור בלחן כמים ורע
ומני דברים אשריו חקח לך	לכאך כמקון גוף והקון נכס
בשמי שלמיות כהיסיד גוף ולכ	לדע ולאכוב אל ולהיותך כמים
תוצה היות אכוב וגם ייפך לך	עולמך תנחל וקארבת ימים
בכל גשם ורא כאל לעברו	בלב שלם ולשמש את דכונ
ביד עון לקח אהבת	ועדכוב אשר פקד וכינו

תוצאות חיים

בראש גמולת ספדי קשה
 כבוד והאדב וברקת
 שרו ומקליו ששע ולאן
 חס יקרו לא תמנאו דאן
 אידי וקמים וכמאן

ד מאמר התפלה

אלה יש לרבר לך אלי מלך
 לכן בכל לבב ובכל נפש
 תהיה בני לקדשה אליך
 תהיה ותתפלל תפלתך
 באל ותבטח כל עבודתך
 באל ותתפלל עדי יתנוונ
 בעה כי תתפלל ופניך לקיר
 להבליה לא בלה אל אלה בליט
 אנוס מה יהסלל בעה כי יהסלל
 ויגלוס אדרהו ולכו לאתאכנה
 במקחך מושב ומתכרך בושב
 אשר תושב צנים ובוטב בספר
 שפתיו הם כמות ולכו כל עמו
 למיטת סדקו ואל מיטת כרמו

ה מאמר הוריות

לכה אחי וכדדדו והפג
 בלא רשאל ולא עכלות וחסע
 אבי אלעג אלי נכמת פתאים
 ורכים תללי יאושורם ל
 ברמים והים בגדים וכלים
 גא נא דעו כי מלאכ הארץ
 סידים על אשר תתאלו ותדעם
 אשר הנזור ולכן בל ונסה
 באגרם שוא וסקר הבבורם
 מאד מתללי טבה נזירה
 כלל הם נכונים לכל הברואים
 כלל סוריוס ודאגת פתאים

ז מאמר החריצות

שחם בחור בחלקך ועמלק
 פיק חרון דאס טוב כחריצות
 ביום תעצ ולא תהיג רנוק
 ולאחר הבטחה באל ועדו
 אס לא תפלט כל אשר תוציא
 פעם תהיג פעם קפון ירך
 וכעם ממך סרחן וגרם
 והוא עשר יהעסידך עלה דש
 לך תהיג להפארת ולכסות
 בטח על כל בעד כחריצות
 תמעים נכחך ועול או פוק
 שרר בהנאקס תגי פבוק

ח מאמר חסנות

בחדש כל בני הקטנים	והיא אחת זוג הערב ומנוח
הבן כה בלר סכנה ואחור	מלכישך מפיל דינה וחורו
נפסך במוסרי חכמים נבנל	מדות מלואסרה קנות כההל
רדק וקספל בלי ההנכל	רומה וקסהלסל בלי ההנכל
העסק בסהר	כאשר נולוי
חיס לא יהי כוש	בינו לכינו
יקוהיאל אשריו	ביום הס'יר פנו
ונכה לשלכה	אשר קרן עורו
	ויראו תפסת ומדאכ אל ראם

ח סאמר השתיקה

מביקה מה נחא	למאין יודע	והדבר הטוב	לכל טובה ראשון
וקסכל חיים	לאים יערוך מלן	וקסכמה חילן	זוכרים הלסון
הרף כנימלף נעת יככוש	ערו אנוש מללה נכורתו		
אל הענה לכסיל כאלתו	כי כשהתיקה היא השוכתו		
ממע מנה והנלית ומסכיל	והנכמה יקחה כהכס ומקה		
ואם הסכל ולא הדע ויחסר	לך נאמר מקור על כשהתיקה		
המרי מנע מבביל	מכיל חננלות חיים	אלוף לך	ואשים אלכלך למון
המס כה ומדבר לך	ואמרו בלי אדור את לסוכר	כאשר האדור ממון	
לא העבה דבר	מסל לסתועלת	המדים ולא הננאל	לריק למרדק
החל לבקר אים	קדן כמכרתך	המנור ללס מקמים	מהם דברך

ט סאמר הסכל

סכול דבר ולא השמע דברים	וקסכל וקסמחן נכורות
ויס רעס הדמנה לרעס	וקסל טובה לרמין סלחרות
סכוב אים כבריות	לסס ולסנורות
והסלית אדם עכור על על פסע	ואם תאסב סקוב
לא תשנים דברי נכל	כי סמה הרו וכו
לך נא וסכול דבר אחד	פן תסמע אחר כמכו
דאס כל סתים	אנוס יראס איתים
ומדסיקתה	למי שלס זמן
	לכל כמע סכל
	לסוכס כוללס

י סאמר פלירת הדברים

תוצאות חיים

מכית עבדים כלפניו והדון	הטם אלכיד אשר בוציאל
מן לכל חוסים יי זה שם	בו הדבק לטר ואהו העבול
אל אלמים מהיש אשר כל י	לא העטם כסל ולא תשתחוו
כנוסחים בהם כמוהם יבין	בבך ענבים הם זהב אופיר זמן
לשון וכס חסלהך תשא	לם לחטא מדניל להטבט
כן תחטא אלף כלל הטל	לם החטא אחת כחטא אחד
דקיעי קוד מצודתי וכל	בשטה כל עכר ארץ ומרד
והנחו והטבות בשביעי	ועשה העבוד ועשה תלאכם
כאשר בילדותך לך הם אובד	כנד להודיק כלב נכס וסון
אביו ואמו יקרה עורכים	עין אשר הלטט והכוז ליקהת
מן האומה בוצק עו	אל גא הרצח כי קול דגם
הורג נכס כול יהרג	בוכך דם דמא ישכך
ומדכה בוסף וענה בוכה	לגט אטה בואף כלמחא בואף
ונכרת מעמיו ויבטית אתנכ	יכלכ כה ימיו וחלכו שם דמיו
מישר מעג ולקח שאין לו ולקחו שיש	תלם עושק נל ולגנוב אל ההלן
ועבוד פבורה וחטאי חמי	וראותי אדם אשר בניהו ידיו
ולכל יציר סבד עבדים חמי	תירא אלכיד ולא תירא אנוס
לכבו ידקר ועיטו יק	לם לא תהי יפא וחור עד מאד
לכל תבליה בוק	לגט יציר שקר מחרם ישקר
ועדדו וסודו וסמיו	זדונו יזכר קלונ יאכר עונו לא יכר
ולא בלין ושמלתו לשון	לחיש לא תחמוד אמתו ועבדו
	ולא כספו וקון ביתו וסודו

יא מאמר הצדקה

בטרים יאכך אורו במוה	צדקה יעשה משכיל וחסד
ועזבו יאכב לשאר כביה	וקול יאס עונותיו לקברו
ומעשיהו יקללו בשערים	גמול הקד אלי כל כיצורים
ידע כי צדיקים לו אפרט	ולא יאכרך אנוס בודו ומימיו
לדורנים ובהים צים	ערוך שלחן ומזון שים
מפלס טוב למוכ עושים	ומנן כול לכל חוסים
למה ואם צמא יבט בך דש	בונאך דשם קוס דאנילס

אנדרק ויום מאר בו יענה כסא כסא ונאליס תחמק עלו ראשו
במוט קטל בטמדה על כמק בלי טמל פלא אחר יקיהק
נאם הכול עלי ארץ והכר ולא יוכלו בלשה להרינה

יב מאמר הבקור

ואשית בקורי ארמאך אל החולים יעל ושוב
אל רעים וחולים המד מוכ אל אחים שנה ימד
אישנך מאשר ורע נלך כוקר ראהו יום ולא חמים
נמס ברהמירו יקונן בו בני אים אך בהעצר מבקשים מים
משה חסד וחס עם כל בריאך לנקר בן אהובה בן שנואה
ואל הכבד לחולק לך מקרה וסלה אל להחיש לו רכואה

יג מאמר הגבורה

הביר גבור במלחמה וכירוב כח כל איש נמר
החחוק יום צד כי המ נור לא ידעה את הנגד
חם בל הלאה יום צדק תהי נכד סדק לכבך מק יועיל לך מורד
תביר מלשה לך גבור במלחמה משניל בעה נעמו חכר בטה צורך
קרא חכם לאיש מכל אנשים יקי למד ולא יכטח בכחו
קרא עשיר לשמח במלקו קרא גבור לאיש מושל ברומו
פעולהיו ואורמוהיו יעבט אנוס מן האגה יבור ויטה
ואין גבור בדוב כח נקיי ואין ירא ורך לכב כמוסא

יד מאמר המחילה

הנמר והמחול לאיש דב וסמא וחרף ונדף כפעל ומבטא
דאח אחרית כל ענה מנוסה דאח אחרית כל קסמה מרטה
מאד נאח לאיש ישר גדולה ואל נפהל ועקש הנפילה
ומוכ אל אים יכולת המחילה ומוכ אל אים יכולת המחילה
בעם השנה תבקש המעילה בלא ההנחלה וכלא תלונות
התורה כל דבר פשע ועון ככרית הסא פשוב כשני עונות
אם ימלא אים יודע ויכוש ימוכ ונחם למור ודנו
מורה ועונה חסלו יכבר עווד הידיו כוסל ענו

חוצאת חיים

טז מאמר חנוכה

אשר לאל ישר בעיניך יבשר
ואל הררופ דבר אשר חלף עבר
ונסן או בתל אמור כי טוב פחד
ותשמור הנשאר ותחיה בנוהר
ביום האחד במקנה או בקנין
ולא ההן להעמיד לב לדבר
ואכדו יושבי על האדמה
לכן איש לב יעזוב חסד
כי צמר רבים נסמך
פנים נדיים פעם קמה

י מאמר הלב

חן לך אל כלב לשביל
דרכור עבדים דע מעבירה
במחשבה האיש מעולה
לא טוב להעביר נכבד לנפלים
הגוף עברי כלב מכובד
חפשי ועבד כנס בחכמה
סה אל להכדיל מן הכחמה
הלב למסב הפה לדבור
נוצר לך נוף לבהמות
אם יעביר איש לבו למרי
מליות ומשלים מן וחיים
ואם התגר לך אשה לבדה
ימדה בנכבד שבהלקת
והידותם כגן דור ורעוב
דאם כל הדברים הם כלב מזה

יז מאמר השכל

שכל ומדע אל ראש עמדות
הן קמלכים שוכטי ארצות
כי המצבים הם הנסיכים
אל החכמים שוכטי מלכים
אנוש בין טוב לרע יבחר
אכל יסביל אשר יבשר
מהיוה שד לכסיל הרחק
טוב לאריות להיות יזכ
אנוש עמיד חסד לב מכלי חן
ודל יבכוד בשכל בר ומחן
ידי ענינושים דאם המורות
ודי זכה ולכן ומצרות

יח מאמר הכוסר

מחור למאכל יסיה דמלת
ידיה לשוקה שוטטטור

בדש יראה יסוף לכל עין	אך למעלה	מוד ומדון
בנך היסר כעדות	אך לבעתים	ברכות
הקת נעירך ממין	מכבסלים	להכות
דורש דבר לוקר	חופש שכל חיים	שאתה בהנהגה
ביוחאל טעבל	הוא יאשים טעמו	וכסיל כעת חטא
		מאשים בני יאדם

טא סאמר קנין חברים

לסבר ורע	לקדם בארבע	לכריחב כמסור	וחטאו לכפר
ועיני להסב	לגדו ככולו	ואחיון דכר	כסכול מספר
סוגו וקאל אחד	בדכים קח ואל	ימעט בעליך	אור מאויבים
לכן קנה רעים	ואל ידכו מאל	אחים בעיניך	ואלף לאחבים
לני קורא משתת	לשונא הונסה	ומחבר נשמע	ואף מן קתינו
לני מחזיק טובה	לני יוכיטנו	ויבין אלינו	תשובה אימינו
נמסר לך יב	קנה חבר וקשמע	במובדו וזה	כקף מחזר
ולא הבוס בעת תפאק ותח'ס		וקבל סלמה מסאמר	

כ סאמר קנין תאזהבים

מקד נשטגדים	נכסף ובגדים	הכלל נכבדים	ופתה וסגנים
ויקר בעתהם	מקד בכמה תמים	ובנהינה שלום	והסכרת פנים
מתק שפתים	עמים לך רעים	תשג בפכ חלק	מסמון ומסמורין
קונים עבדים עם חוום	מאד לתפא	אך לא בניג לשון יקנו	בני חורין
בני אל מילחנה כ--		עדך שילכוך	
פטולהם כידך		ואם תסיפ ישיבך	
בעת תשאל שאלך		ואם הדע ידוכך	
ומעמיד ירחיקך		וקעמיד יקרבך	
בכבה תמרה לאכב לכתך		וזמני כשפני לא סלחך	
ונאכ מה אסר יכליג ואמר		כשפני לא כשפני לא אכידך	
רדוף שלום וקח מדה חמדה		וחקס סוככים אלפי דכמה	
ולא רבך לזנוס קדש ביות		קרא קנין לזונה האפכות	
מלאכים מוקד וכדירה האכב		המלאכ סכית נאום זככי חק	

הנצאות חיים

מקריב רחוקים לך וקצין תהיה כלהבך קרובה וחנמה יקם

כא מאמר קנין העושר

ידיך כבוד כון	יקר ונעים	בואים יכלכל	כל מאמץ
ביטחון לאדם	יגמול לאויבך	מאמץ יבטח	אזהביו בחייו
כבוד לך כון להטריף חן		ובאמונה תבטחנה	
ואם רב מצאה ירך		ראש פרוש ונחמד	
ואם החמך קכון על יד		הכי לעד אסירה	
ולא הוכל עלוה בהר		ולננוע בקנהו	
לחן ככל בחי בלשם יחיה		לעד כבוד ביתי וקניני	
בטחו אבותי מאני אונל		אשע לאי מאכלו כני	

כב מאמר יתרון החכמה מן העשר

ראו מקבין עושר לחכמה מי יערוך, לברא סודות ומרש לבכמים
 רעוני לא יועיל ביום עברה כהן וחכמה העוון מ' עשרה שלימים
 דורש שכל חכמה ולא חכמה עתה לראוי אר וקוד יוסף
 מוכ לזחור בזה וגם מזה לחסות ככל חכמה ככל כסף
 ועל מה זה יגיל אלוש כספוי כפיל וכוונ לא יועיל ביום אף ועברה
 וכן פתי זהב כמו פתי כזב וכהחכמה מסגב לעתות כנדר

כג מאמר העשיר

הא לך שמי מלוח מאד רעות	נדיה אהבה גדול כנדרות
עשיר בעשרו כלמד וטעם	כי שם זהב אופיר רכידות
אש לא בחיים מאך תהן	למשכאך בדבקים כך
ליהרפק אחרי מותך	יהי וכרכושך ינו לאויבך
בהכל אדונים לזמנם ותחס	עבדים לכספם ולמשול עליהם
מארח ולבחין ואביט ואכיר	ורבים עמלים לבעלי נשיהם
אור לאיש עבד כעמר כון	לאגור לנשאים במכמני
יבא לריב עמי וינח מה	במרון לאיש כי אש ראות עיני

תוצאת חיים קב

רבים אשר עשיר בעשרו אלהים
אין לאחיו דלדום יבא
איש כון אשר יבגור ויקפון יר לכל
ידל וקול יקרא ולא ישב

בר כאמר המהון

מהון מהון נבחר מהון	מכנס רב בו נקית
הוכל לעשות שלא נעשה	מכסוב מה ששעה
במהון האנוש ימאח ויניל	כנעם יחריב ביהו ורננו
ויש נמחר ולא ישג רצונו	ויש ממהין ומניע להפנו
אין לאש הנחה והעה לא הדחה	ויכין מעלליו בעיניך בנחמה
ברח מן הרעה ולך לארעה	והדחוק השעה לאיש ששק דומק

כה סאמר הכרות הסעולות

למי נתן אלוה כח וכדר	וריה טוב כמור קס וקדר
למעתיקים רצון ונדרם להטיב	לפוח מרע ומתקד למרע
קנה מדוה והעלש במסלה	והאכנסו ויהיו לך סגולה
מחר קסס עליה לגדולה	והירידה אלי בבוא נקלה
המעלות חתם במין מחולקים	בם יעלש כל אים חל מענה רמה
עושר ומשפחה הם לאנוש מקרה	כמי וככח בגוף והחנכה
לא כוד שאך יגדיל מושב ולא מקום	אתה הגנכו יזהר היפכו
מסכהך בראש גורכ וקצר כי אים למנוחות	מושב נסיעה כול
תכיה למנוח נקלה	זהיר במנוח חמוד
סבר למנוח אמותה	ושכר עבירה עבירה
כהר שם טוב הקנה ומכור	מחמדי ארץ וכהר יש
מי מצלים בסחורהו	מזכר הכלס בקיים
בעיניך יהיו איםם כלסטים	בעת נשהם בדלת לא במפתח
ואל הפליג לכלל אים עדי	היה עמו לך משל ומתן
שתים הן לאים לגנות	ולאשה להסאדה
וכס כילות ומגורך לכ	כמוב זאב על מדוה קרה
בסלם לא אנוש חסוב מרל	אשר יקיס לאכיו ממקומו
לענין עניני הוה ורננו	ואת אורחיו לכבד הוא בעננו

תצאות אים

אם ידע מלך אלוקים	החכם יהיה לא הכל
יהיה נשאל עד שיקום	אם לא ברשות כל על עצה
עשה ערך לך עם כל בדיאם	ביום תשכור עמלים לעבודה
כלל המעט ותקל כהללם	ידעוהו נמול על ההללם
כנסך וככלים פני מושל חלם	בני אם חטאת במרס יגלם
היה הדין כדאי ירא מהיות חוללם	פנים ההיב כדאי ירא מהיות חוללם
ויוסר כאלהו	מאשר אים אשר יסכיל
ונדה לקליבהו	ואים מבין כדו צרכו
אשר יסין לעזרתו	ואים כי יעסק אים
לכרובה לנ מנוחתו	פיע גויתו

בו מאמר הלשון

ואל נא העשן עשן	ענה רבנו בלי מרון
וקחיתם ביד לטון	ורע ומקור אשר מות
והיה אם ושר קנין ולבן	לכוד ונבי שמים העשן לך
ולמד את לטוןך לאמר כן	תלמד ידן להיות כמותם
בש מדוכה משונה	כל אים דברו והלל
לא אחרי כן מנוה	לא עוד דברך משנה

בו מאמר השפלות

בבשר ובשפלות	עלה במהי עב	והנבה כנשר	בכנש וסיס קן
מאס דל וגלם	ועשיר מקנש	וכמה מנוש	כשפלות כדון
קצוות ממך כרחק	ומשפלות קחם ענה	וקח מדת ממונעות	ולך יהיה למנועות
בהביטי עולם	ומוכליו כלם	מאלד לני מאלס	ולגישם רלס
וכחלק חכמה	לכראות אלי	במת כחלותי	לכזאת את חכמי

בח מאמר הראוי לחכול עלי

אשר אינו כנו מאסד קנו מידעו ובע ואונלי כמנו

תוצאות חיים

והביטו אם יש לביי חן סלסול דחולל לאשה	פמכאוננו מכאוב לנעמן אין חברה לנכבד ספקל	באכדו ממנו ונשאר מנהנו לענו נצוח ושכלות לנאים ועפיד שגורש וחבב בטהאים
חרמה דעשה על זאה והרנו בסתור אטש בכל כבד	וחדקל פרד אונל ואולי ויוס ישאל אטש נדיב לביי	

כש מאמר הסתרת הסוד

כבוש בדרך וקשמו וקשקש	אלא היתה אמו רכיל ודורכ
דבר העלימה לאויב	לשונם לא הגלה לאורכ
תאמנו אלי בדרך הן לכד קבר	כי כל מגלי סוד לא ידעו מה הוא
בדרך למידך כל עוד הנסתר	נפעת הגלגל היתה אשירהו
תגלה סוד למרחק ריב ומדון	מרחק קיר והסומה והיסוד
ונק יביל אביה פה ואסתר	וקח מן הכל יביל מעט סוד

ל מאמר המלך

ויפקד פקידים אל עליו כל היצוד
 אלם יתמטנו ליום למלך יבעקה
 תממע ולא יחל חלומה
 נחם נח יעצוים טלטה
 חלמחם נמטלו לאם ומסם
 וחס חקד חלמחם יחפוך

לא מאבד תיין

צחק יין וכדלוי למזון
ואם תרבה וספחה תמלא
תשתה כקו מדע ביום טובה
לראיה מקום לא ראיה עיך
כל אדם יאמר טעמו נכור
לחוש מר לו מעט יין ישתה
ולשון אין קצרו נפתח פגוע

וקח חיים להסתיל ולחורו
לך יכבד ולא הוכל שאתו
מן יביה לך עצמו בטרה
בעלג ומדונה וספחה
מן יפסה בטל יתי שנס
תעט יסאה דישו לאן
תנפסד לקים לחוד ויין

תוצאות חיים

לב מאמר האשה

כשרה בנשים צריכה לבעל חמיהם ונכניהם צריכים לעצמה
ומבחר בהמות צריכה למנהג ושבת אליה חסד לב ונרנח
אלה אשתך תרשע ואלה המשול כך שימך בשם חובות דרונה נעל
היא הריה אשה וקיימה לאיש או הריה אשה והיא כבעל
ואם השאל עלי דבר מכוסה וכסכוכ לשהי יהיה טוב
בכל עת האשה נוכח להחליט וימך לקנח חיש ולקטוב
ושאלו עליה לאיש גבר חכם ואמר כי ישרו בעיני הרוחיים
ולא תקח בהן לבד הגדילך וקמה אילן מר וציביה נאץ
חם אשהך פותה טובה ולא טובה אלנא הגלח אלה בשעה וערותה
גרמא דלך פליק אם טכוכי גרדיה ולך לללש כודה וארפהה
מדות כבונות ישמרו אשה חומות כנורות ישמרו קריה
צדק ומשפט ישמרו עושר ודבר אמה ישמור לכל בריה

לג מאמר האכילה

באכילהו יודע אדם באכילהו יודע אדם
לכן נאמר הרבה לאכול לכן נאמר הרבה לאכול
אנוש משתיו ומאכליו יכלם אנוש משתיו ומאכליו יכלם
וענל בכל מולי כפנהי וענל בכל מולי כפנהי
ואם השאל עלי מאכל ואם השאל עלי מאכל
לשים לו כשירעב לשים לו כשירעב
החלה תחלואים כדכונה שמאכל החלה תחלואים כדכונה שמאכל
האל מיון לאכול למען מהחיש ולא השאל חיים למען מהחלל

לד מאמר חסלבוש

כברוא אנוש הצור ועצרתו כברוא אנוש הצור ועצרתו
להם דברים לאכול אחר להם דברים לאכול אחר
אלה אלה כגיהאלל מעט כח עס מעט מלח ואדעונים ותשחק מיש
לא יהיה גבר במתהלכ לבוש גבר אחר הוא לך כהות עינים
אישים נקיו כף ועדי לכל לבוש לבוש אלוה ושות תפלה

כיום לאנשים הם מלאים סוף והור	אכן לבחש ילכשו אדרת
אדרת קורץ לשכניו	לירדת אכן מן האשכנז
מכני קורץ הינכ	כי פרצה קורץ לנכב
אבוהינו על מה מאד הרבו אשמה	בעזבה כנלמה לכוסו מכלולים
חלף הורח חקה אשר היא מועקה	לנפק ולפוקה והרבה מכשולים
למן היום אשר נכלו כנלות	בחדירי עם לכזו היו ושמה
ומס נשאו עלי כתר נלימה	עליהם קבלו גלות שלימה

לה מאמר ההתעסקות

כיב עמל כלי הסקט ובטמה	עדי מן דומן הקח אירומה
דריסה הממחה כצנחה	כלל הרבה יגיעה ולנחה
שמע עצה אסמיק למלאת	והקנה שם ועושר רב ותבחר
אשר הוכל כלילה למעשהו	עבה הצלת ואל האמר למחר
אנשים אין לך בלתי שלשה	זמן מולף והעהיד והווה
ואם לא העשה טובה בעתה	לאיוח עת הקי האב מאוה

לו מאמר העמל

מי הוא שליט על הארץ	כל איש עמל לא היורש
אקרש כארץ כעשיר	שהוא בעות מן הדים
ספר לכב ומהכבד	כבודו ריק ופאגדלו
פקח עין שבע לחם	ונאכ נקלה ועכד לו
ואם השאל לכוין איך העמולכו	כנדק האסוף אורו ותבאר
ולא לממן לקדרכו בעפר	בעוד חי האגוש יהן ויחאר
בני ימים שני מיתים	כלי הקצט ולהם שיג
וחס משיג ולא שבע	וזח ירדוף ולא יסני
לא הסמר האם בעת יקרא	מנו אכל תכבה באין טעים
גם לא יאכד בן לאר מור	מחר אשר יצוה ולא ישים

לו מאמר המותרות

לעולם לא תרלך מתנד מתעלה ונעמן שמם ולא שש איש אדון

הוצאות חיים

ולא קניא נדיב	ולא חומד עמיד	ורודף מוקדות	מבקש חסדן
ולא תשמת ליתרונות	ולא הדלן למגרעות	ולאן טובה בלי רעות	
שמה אחי בתלך טוב ורלוי	ולא תהרין גדולות למבומות	במאהרות כסכנות עזומות	

לח סאמר התאווה

רוח האלוה יפסיד	לא יס' צדקו	חושב לשד' ביה' והון הכלהיו	
ידבו קצומות עם קרמו' בחסוב		קחה חגוב מה שבד' עליהו	
הרהיק והמעט	הלות נמכרת	בון לכהב' חונם וגדל	
חשבו במוותם	כי צד בראם	כרבות בחסל' חשבה ומגל	
דמות אדם בבקשה אצט		לנמל עת תצול מים מלחמים	
ועה גחוב' שהוה וסוף צמל		כאיש ימון סביו נלנה ככוחים	
חא' פועל אדם ובל זעה סכו		ומגל מבעליו בלא זה הקונת	
לחבר הנפרד להפריד הנמל		להניח הנע להניע הנח	

לע סאמר תוכחת הזמן

מן ארצה ופיל	פגנים ואלגפים	וככוסה בן	בצנח ואלגפים
וכעה מוכח	בשבר העמיד	וחיים במתים	ובאים בשלמים
מסוכה חיים	אשר וזכר	בעם צלותו	ומי' לדהו
ומחמקהו	ומולדתו	ומעשהו	ומאכנתו
ויים יקם	בפח רשהו	ולא כבול	מקום דדהו
ומכעליו	באמנהו	ומסגרתו	במגולתו
כבן מלכותו	באשר וזכר	כעה נהנהו	ונח חחיה
אם לא יד' דבר הסכין		לכה סכין דבר אש וכוס	
כשדכה לחסוב ומלח		כי יכין דגמן	ומחנהו
אם השגית דגני העת		במים ירוד חלמהו	
אל האמן כך עד יום מותך		מי ידע מה ילד יומך	
לחיות דע לו סכר		עד שהי' למחנהו	

אשר רצון ידעך	לְקוֹלִי וְשִׁמְעוֹן	בְּשׁוֹכְסֵי הַחַיִּת
וְכָל שׁוֹמְעֵי מִלִּי	דַּע וְדַלּוֹ כִּי דִי	בְּנֵי יוֹגֵד מוֹסֵר
בְּעוֹלָם אֵין דָּבָר כִּלְהִי מַדְרֹגֹת	בְּשׁוֹכְסֵי סִפְּתוֹ וְאִפְרַיִם כִּסְלֹוֹ	
וְכָל דָּבָר אֲשֶׁר אֵתָּה הַקּוֹה	בְּיוֹם נִשְׁלַם לָךְ כֶּסֶף לְמוֹדוֹ	
מִכֵּן וְיִוָּדַע	כִּי קוֹל וּכְפֹתוֹ	מִמֶּנּוּ כִּמוֹ אֲזָר
אֵיכָה לְבוֹק עֲהִים יִחַל וְיִחַל גְּדוֹל	וְהִיד בְּאֵב קִטָּן	כִּי חִבְרוּ אֹהֶב
רֵאָה מוֹפֵר וְתוֹכָה מְלָכִים	בְּמִיתָה עַם עֲבָדָיו כְּנִסִּיכִים	
וְעוֹד תִּרְאֶה דִּילָעַם בְּנִתָּה	וְנִתְּמָה בְּמִיתָה כְּמִלְכִּים	

ס סאמר היחס

בְּתַשְׁכַּחַת בְּנֵי אֲדָם מְלֻקִּים	וְיֵשׁ מִכֶּסֶף לְכֹוֹלֵי בֵן וְלִרְקֹב
וְאֵין כֹּלָל כֹּלָל קִדּוֹן לְאָדָם	אֲנוֹס עַמּוֹ וְאִם עַמּוֹ לְעִקֵּב
כִּסְיָל דָּמָה בְּסִפְּתוֹ מִכִּיתָה מֵן	בְּנֵי מַסְרָה הִיּוֹת כִּהֶם בְּלִיל בֶּרֶךְ
בְּרִמְתוֹן יֵל תִּלְפֹּכֶה וְעִיִּים נֶסֶם	בְּקִנְיָה קֵץ וְהַחֲבֹן וְכִבֵּר
יִלְד וְכֹל מִמֶּנּוּ וְכֹל חֶסֶם	מִכּוֹ מִמְּלֹךְ וְקֵן בֶּלָא מִעֲשֵׂה
בְּקֶה בְּנֵי אֲדָם בְּדַעְתָּה	מִתְדַּעַן כִּי לֹא בִּיחֻסִּים

ס סאמר התכורה

אֵם בְּרֶכֶךְ כָּאֵל בְּכִסְתּוֹ	אֹהֶב אֵת תְּרֻכָּה בְּתוֹרָה
נִקְלָ לְכַטְבִּיקָהּ בְּמַסְתָּהּ	מִסְתַּחֵק דּוֹאֵר מִלְּאָהּ
הַמּוֹדִיעַ לְכָל אֵיִם וְהַבּוֹרְחַן	לְהַקִּיעַ בְּנִכְלָו לְהַשְׁכִּיל גִּבּוֹר
וְהַבּוֹרְחַן לְהַשְׁכִּיל וְלֹא כֹל מִכֶּסֶף לֵב	לְהַכִּיד אֶמֶן וְלִשְׁמֹר לְשׁוֹנֵן
אֲשֶׁר יִכִּיד בְּשׁוֹלָמוֹ	לְעוֹד יִחְסֹוּ אֹהֶב
וְלֹא יִדְלַג לְרִשְׁתּוֹ	וְלֹא יִשְׁמַח לְמַכְרָה

ס סאמר זלות השאלה

בְּקֵץ וְאִסּוֹף עֲבָדִי	בְּמִדָּה יִלְבֵּל מִלָּל
קִצּוֹן עַל יָד וְלֹא תִקְוֶה	וּמִכּוֹ נִפְסֵד תִּמְלָל
אֵם תִּרְעַב אֲכֹל עֲמֵר	בְּמִנְחָה בִּלְאֵל תִּשְׁאֵל
מִתָּה לְאִשְׁלָל לֹא וְאֵם אֲכֹל	מִלֵּךְ תִּשְׁעֶה בִּיכּוֹ וְסֹאף תִּשְׁעֵר

中 國 郵 政

וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל
 וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל

סג סאמר במ'רת החסד

מלך כי ערך כבודו לו כדכור תהי חלך לו בלדת רצוטה
 ואל נא הכחש אנוש חוב נמלך בפדית ספרים תשיב מניטה
 אנוש עיף נמל אשר נסח למות ומנא מפין טוב ושתה ויח
 כיתוב אל עשות עבדת דבר למען יסוס את מקור יבם לסת

30. פאסר האפון

על עור שכן אחים יחד
 עת יבדלו זכר ונקבה
 בעת אחים חסדי לב ירחיק
 ויקחו בזה זכור כל עור כחיה
 פזוז בעם עלי עור ונקבה
 ואשר רוב רב נאכל אחים ונקבה
 כור נכבדם את קדם
 מלך נכס יחלם חכם
 פלגם מן וסר נלמזכר
 כלל חסד וזים חסד לכל
 חסד ריבית לא מנחל ומוקם
 ונק ידקו לו עור נדקם

בית מאמר הערבות

קחם ענה צדק מן הערבות
 ולא תכיר בהקטני כף במאכל
 אם תפיק ערבוה הקטנה לא
 לך נא וקח רכוש ורשך דבה
 והיה לך צמח מן לגור
 וחתך על מטה מלא לכהול
 כף רצון והבטל כנכור בדרור
 עד היום חטאי ורצא לך דרור

סו סאמר הקנאה

קבלה שלם משכיל לים כדור
 שותף יגיל ואתה חסכל
 קבלה לים לים מתלקח
 דע כי לילך יכרז עמך
 הנהלן לכמה שנים ואסוף
 כיל מכחיתות מעשים נקרות
 לם כיל בלויכך דין כך נכרת
 תולד ודון העל אלה
 ולים שותף חמית קבלה
 קדוה שדורת תלבוה ותקנה

תוצאות חיים

במלחמה לבד יחמום גנן פנו ירמכו והקנה קלל בשם מלנו
 ואמר אויל כי אף להחמיה דומה ואין צדק כנדרקה
 אך כאשר יבש כה לוחו דע כי קרובת היא רכוחה
 לבון כל אים מונה ובעת לו יבנה ואחד כמקשים ואחד המדבס
 בכל מרי חונה חנוט דעה קול' דלא לא ביה מה ביה דלא ביה בלא ביה
 כל אים אשר בא. כונו הלא יחריב ביתו ומצאו קצר ולא יאריך
 מוניא כדי ספק לא יאמר חקו קונה ללא נרבו ימנור אשר נריך

ג באמר הבסם

במשול בלום כאף ובהאפ משהים מאור נכחו ודע יעם
 כי כאשר חבמה הקיה אים כן לאוילים יכדו בעם
 דאה מגור ובכנה במסות ראפ כי המוריס הם במצות
 ביה קשה לעורר אף ולכעוס ואם פכעום ביה נוח לרצות
 בבקשו אל תרצה אים ועיד ביה מדיבור
 ואל הנוד בעה אכלו ואל השאל בעה נדרו
 לבו וכל רוח כמיל ינח חכם באלו יעמוד מיליו
 בעם אויל נבר בדבורו אך מאנום חכם במשעלים
 לא טוב לאים חמה כית אדת כי יחריב עולם במחאה
 כל אים אשר על בעם אינו מושל ואין ימשול באלה
 כל מעגליך לאם הנחם וככוס מדון אסף בעת יתם
 אל ההרום דבר בקלסם בלא כנות הוכל בנחם

גא באמר המחלוקת

במחלוקת אנום ימחל שלסם לבידת חון לבידת גוף ורצם
 ואמרו לי למח הכרח למדון עניתיים בי מנחם מנוחם
 שומים חסכו כי הם ידעו כל עושה סודות וספרות
 אילו יחריב כל מי שלא ידע בעליו כמחלוקת
 אם נדפן אדם על מה תריבנו אם לאמה עניד לאן הנחם

אם כחל רצו שיהיה חלל לא יאמרו שחמטו כלל מרמז והוא בתוך ק"כ
 כימאז לכך סודר לבלתי הכי סודר וחס נמכר לאויבך
 ולא סודר והעשר כההימך ולכבוד כנולותך יבדלך כך

בבסאמר הסהירות

פרי האמונה להוסיף חברים פרי שול וכיז להכב קטטה
 פרי המתנות חכנין לסמינ פרי המהירות להביא חרטה
 אשר תקבוצ על ידי ללית פול השול לוולס כן משכיל ככן מכיש ומשול
 ורובכים במהירות קרובים הם לכוול וכולכי תוס בסח ואין למו מכשול
 חריצות קח לך עם כזריאת וכס תאכל וגם השכס והוהר
 ואיש נמכר וכל אן אן למחסור ודע כי מחשבות ארון לעתה

נג סאמר העצלה

איש מכיר ימים לאלאתו עצל יתרפכ ובעת
 אם ההלון עושב לא האגר כן עוד כיום גדול לא עת
 לא יתרום עצל בעת חורף יקאט בעת קציר קווכהע
 ואשר בככי בסהו ידע יכול בסיר נושא אלומתהו
 אונר בקין נכון ומשלין פידס בקציר לוכס קולס
 יאן כקין יקין בחורף ישאל לסרף לך אל ממלה
 עצל בקסעין ענלס תושגיש אל כזריאת רון לך נל וקדרס
 נמקללית הלבים קרע ויורס בקס ותמאל ס קקר ולא קרס

נד סאמר הפתאים

לא הכנינוס פיהו מערים אך לפתאים עמדו בנורים
 הסס עשלים לפני כסילים משליך כניניס לפני חארים
 פתאים כעיויכס חכניס וישינו בסרס אשר שצנו לזלס שחתו דרכס
 ובתי אשר חוסך סכנתו ידיוכו לנכון ויחשב חויל מסרים חכס
 משגל כלס זמית דרכיך חן לכאליס סר וסנפ לסעבר
 פירס לאורי אים יקין וסקנן סאק וליס פתי יאקין לכל דבר

הוצאות חיים

ראה כבן שבעה דאויסאל קלון
 ונכנס אל דברי שנים ושלשה
 מבקש הועלת ונכבד מאד
 והבא לסעודה ולינו קרנא לה
 מבקש בית אדם - פניו ונחלתו
 ונשכח אל מקום וכוס און ראונו
 וקולן אל ביני ופאלא משאלו
 ונמיד דברתו ללא מקשיב קולו

נה סאסר הגאון

גאות כלא יכיל לדוכ על הלי	איש יתשוק בו יתשוק שחת בלי
בוא יתריב בית ויחיה ככלי	דאמן לכל עבד והוא ראש לחלי
לא תשא מעיד קול שאון	אם עשרת מנחת און
הדע כי לפני משאון	נבקות לפני שבר גאון
לפני כבוד איש מכלול ומדרון	לפני גאון לעמוד ללא און
לפני כריסת חזק ומרון	לפני שברים גאב וזאון
כל עת שדרכי ידעך תבונת	מכם ולכן בקשו שלום
כס משכרם לחזקת תדורף	ורא דבר שאול ואבשלום
עלי גאות נחם אלבים כפילו	אשר נתן שנינו בשאון ראיונו
והתן שת בקש גדולה על גדלו	וגאות פשענו

נו סאמר בת המחבלים

אֶל־יִשְׁחָחֶנּוּ נֶגֶד וַיְהִי
 מֵאֲבֹת אֱלֹהֵינוּ וְכֵן רָמַז
 בְּרוּךְ הָיָה מְכַל בָּנִים
 וְכַעַת הַחֲלוּק עִם נִרְגָּמִים
 נִחְיָמִים עֲזוּז מִדּוֹת קַעֲוֹלֹת
 זֶה־סֵּךְ כֹּכָב בְּנִיף יִדְרֹף נִנְעִים
 פּוֹחִים דְּקִים יִדְיֵנו אֵימִם
 שְׁמִים מִסֵּךְ בְּלִסְתֵּי הַדֶּשֶׁ
 הַטִּיב לְאִשֵּׁי הַקֹּדֶשׁ בְּכִדְרֵי הַן
 לֶאֱלֹהֵינוּ מִדְּכָא לְאִשֵּׁי נֶבֶל

גז סאמר הרכילות

קה

תוצאות חיים

כוֹלֵךְ מַלְאֲכֵי צְהָרָה לִכְסֹּם
 חֲדָף אֶחָד מִנֵּיט מִרְפוֹת
 מִשָּׁח אֶהְבֵּת אֶחָד מִמֵּיט עַל־כֵּסֶךְ
 וְעַתָּה תִּשָּׂא חֶסֶד לְאֶחָד בְּךָ יִדְבֵּק וּבַעֲת הַבִּקְשָׁה יִנְכָּח וְיִרְם
 אֶחָד מֵהֵמָּה לְךָ יִשְׁמֵחַ
 קָחָה עֲנִים לְהַדְלִיק אֶת־
 מִנְיָן וְאֵם רִבִּי הַדָּמָה זֶה־עַל־כֵּן
 בְּאֶחָד לְךָ הַגִּיד דַּבְּרֵי דְבִילֹהֶן
 וְיִדְבֵּק אֶחָד מִנֵּיט מִרְפוֹת
 מִשָּׁח אֶהְבֵּת אֶחָד מִמֵּיט עַל־כֵּסֶךְ
 וְעַתָּה תִּשָּׂא חֶסֶד לְאֶחָד בְּךָ יִדְבֵּק וּבַעֲת הַבִּקְשָׁה יִנְכָּח וְיִרְם
 אֶחָד מֵהֵמָּה לְךָ יִשְׁמֵחַ
 קָחָה עֲנִים לְהַדְלִיק אֶת־

נח מאמר השלום

וידעו כלם ויראם
 ואל תבזה דברי קטן
 כי אם שחמרו דת אל ותקין
 ויש רע העשן כחורו וחורו
 מאד אלהים כל דם כי יאכרם
 ואין יאסף אדם אם נדרכו
 כלום ביהן כדחתן פיה ועצלה
 כלום נפסד בטה לבר לחילה
 לכה בקצנע בתם לכה בחר
 לחה בריה כלום לכל חנל חפון
 קחה ענה ומתירים תאירים
 ותקע ערב לשום לב אל דברי
 מלי בני חנור ומחנני חמור
 דכחות לשד לעולם יקע
 חף הדברים יח אלכך קדל
 כל כלל נשמה וכל חקים ידל
 אללו רעים עץ החיים
 וקמו הכר אדם חיים

תם ספר תוצאות חיים

גם אלה כשלי מנחם והם שירים נפרדים

<p> יתקן ויטור מהנומחה שכל וחכמה לכ וכינהו ידלו כנשר חפנותיהו להקצ יתד אלה כדקהו לאהיה אוקיד עד דלא הנסך ליה ואסיא כוא מארי דאברה דינש מהך כדיה מעיה וכל לאורחהך לט קכה בשכטורב לתלמיד על הלמיד כנסלס מתעייחו בן איש אשר כובק במכאוב על טס יקדקה גופא לרפאחו לא נפכה שיטתו גיפס אף לא שב לכיטיב מעלליו אף או יעסן אף אל וקנאהו על טוב והון אל מוסר מקבל קנס לגולץ מוסר וגכוס למראה איש ומלבושו ולדבר דאס אס מעשכו וישר אנוש יביט למראה האנשים באים בער יכבד כספרים יוסתה לל כלל ברוך ועל צדוד לבו ידם כי קטעטיכו ובי אס יעסק רשע דבר צדק לבו ידמה כי בצדקהו שטע קולו וחיטתך טעה קס טבלהך </p>	<p> יתקן ויטור מהנומחה שכל וחכמה לכ וכינהו ידלו כנשר חפנותיהו להקצ יתד אלה כדקהו לאהיה אוקיד עד דלא הנסך ליה ואסיא כוא מארי דאברה דינש מהך כדיה מעיה וכל לאורחהך לט קכה בשכטורב לתלמיד על הלמיד כנסלס מתעייחו בן איש אשר כובק במכאוב על טס יקדקה גופא לרפאחו לא נפכה שיטתו גיפס אף לא שב לכיטיב מעלליו אף או יעסן אף אל וקנאהו על טוב והון אל מוסר מקבל קנס לגולץ מוסר וגכוס למראה איש ומלבושו ולדבר דאס אס מעשכו וישר אנוש יביט למראה האנשים באים בער יכבד כספרים יוסתה לל כלל ברוך ועל צדוד לבו ידם כי קטעטיכו ובי אס יעסק רשע דבר צדק לבו ידמה כי בצדקהו שטע קולו וחיטתך טעה קס טבלהך </p>
--	--

תושלבע

מנחם אלהי ורעי בקשו ממני לחקוק כעס בראי
 ונפלות קצת פזמונים ובקשות שחיברתי למען יוכלו גם
 הם לשלוח כס את כפי ה' ובראותי שאלהם א' היא עבודת ה' השתי
 זלזל התאמתה ללעגה את בקשתם מזורף לזה כי בלא כבייה
 בלבי להדמיסם לעבודת קוני ואל אלהים יודע וישראל הוא
 ידע כי לא חבדתי פזמונים לנעם ומירושם כי שפעאלי כרי שיהעלנו כס
 העלולים ולאשי לנזון בהנף וחליל ויין משתיקם כננינות סוהי שבר אכל
 בחדתי בלחן כי שמעתי ללוי שראיתים לחן לב נשבר ונדכר ואמרת
 אליו כס יכנע לכבי הערל ואז ארבה את עוני ועתה ישרים דרכי ה'
 בדיקים לבנו כס וגו' ולזו הסבה יש כרבה פהם שאין לאמר בשכתו וי

בקשה וסימן ראשי הכתים אלי מנחם בר יודקה די לונזאנא

אדוני רם ורב בח אילי ועזי אל וס שגבי וחילי
 אני עת אזכרה רב חסדים אני אשכח יגון לבי ואכלי
 פאר אשם ואעלצה בד אל סאר יגדל ששון לבי וגילי
 נפילים אז בעיני בחגבים ולא אירא אדום או ישמעאלי
 חסדי יבואוני ואחיה יי לי ומת יעשה אנוש לי
 מצודתי אלדי אמשחה בך יי תהיה לעד בכסלי
 ברעב את מכלכל לי ורועי ולא אחסר ותרחיב את גבולי
 ימי רעה וצרה וחרון אף יהי שומרי ומצילי וצלי
 ולא יס אקראח אתפלל צור לך הש אונג שמעת בקולי
 ואל תסתור כפי אורה וישעך אכל האר פני חסד לסולי
 דלת סבור שאון יגון לבבי ותהפוך מסדי לי אל מחולי
 חבי אין בלתי עונה ומציל לבר אתה סרחם לי וגואלי
 ורוד בשתד ודורק את חניתי סגור לקראת ממציני כהל

פזמונים

יְשׁוּעָה תִּשְׁכַּחַךְ תִּשְׁכַּחַךְ אֱלֹהִים	אֲנִי עֲנִי וְאִישׁ הַיִּשְׂרָאֵל
לְעִזְרָתִי תִשׁוּעָתִי	מִהֲרָה חֹשֶׁךְ וְשִׁבְרֵת לְעֵי
וְאִם גְּדוֹל עֲזוֹנִי מִנְּשׂוֹא חֶסֶד	רַב מִעַל לְעַמִּים גְּדוֹלִי
בְּשֵׁא חֲטָאִי וּכְפַר אֶת פִּשְׁעֵי	וְאֵל חֲמִקוֹד בְּרוּעַ מִעַלְלֵי
זִמִּיר שִׁירֵי לֵךְ יֵשֶׁב וְיַעֲרֹב	בְּשִׁיר לֵאמֹר בְּרֹכְנוּ וְנִבְרָךְ
אֲרוּכָה הָעֵלֶה רוּפָא לְעַמֶּךָ	עֲצוֹר דְּבַר וּבֵל מְרוֹת וְחֹלֵי
נֹת בֵּיתִי נוֹה שְׁלוֹם וּבִטְחָה	תְּחִי אֵל יִשְׁכְּבוּ זָרִים שְׁלֵל
וְחֵאָרֶךְ אֶת יְמֵי חַיֵּי וְאַשְׁלֵחַ	בְּחֹךְ בֵּיתִי וְרַעְיוֹן בְּהִכָּל
לְרַצוֹן אֲמָרֵי פִי יִהְיֶה אֵל	אֲדוֹנֵי רֶם וְרַב כַּח אֱלִילֵי

בַּיָּמִים הַמֵּלֶכֶת
 פִּי כְּסִחוֹנִי מִלִּשְׁכָּן כִּי יִהְיֶה כְּסִלְךָ • וְלֹא אֶחָד וְכוּנִי בְּלוֹמַר לֹא דִי
 פֶּלֶא אֶחָד אֶלֶּא נֹס הִרְחִיב גְּבוּלֵי אֶעֱפֹה פִּי שֶׁהֵם יָמֵי רַעַב וְכוּלֵּל עַל דֶּרֶךְ
 וְכִימֵי רַעַב וְכוּלֵּל יִשְׁכְּבוּ וְכוּלֵּל אֲנִי אֵימֶר בְּנִשְׁמַת כֹּל חַי בְּרַעַב אֲחֵנוּ וְכַסְבֵּעַ
 כֹּלֵלֵנוּכְ וְכַסְבֵּעַ נִקְוֶה בְּשׁוֹאֵל בְּלוֹמַר בְּרַעַב לֹא דִי שֶׁאֲנֵנוּ אֶלֶּא
 אֶלֶּא כִּלְתֵּנוּ בְּשׁוֹבֵעַ וְכוּלֵּל כְּמוֹ ה' נִלְךְ עַל יַד יִמִּינְךָ וְהִרְךָ
 מִלִּשְׁכָּן וְהִרְיָקוֹתֵי אֲחֵינוּ כְּמִדָּה • גְּדוּלֵי אֲמִרָתִי לִשְׁכָּן גְּדוּלֵי מִן גְּדוּלֵי
 כְּמוֹ קְדוּסִימֵן קְדוּסִי בְּלוֹמַר פִּתְיוֹם שֶׁהֵיוּ עוֹמְדִים כּוֹ הַלּוּיִם
 בְּשִׁמְעוֹרִים בְּמִקְלָם נִקְרָא דּוֹכֵן וְכוּלֵּל מִלִּשְׁכָּן בְּכִלְכּוֹנֵנוּ אֲדוֹנֵנוּ
 עֵינֵן רַחוּם וְאֶלֶּא פִי וְאֶלֶּא שְׁלֵמִי מִלִּשְׁכָּן שְׁלוֹם

פזמון לחן דלביר אוי אונזער אוי אונזער
 מִעֲזוֹ וּמִנּוֹסֵי לֵימֶר
 נֹס לְחַיֵּי אֶפְרַיִם וְנִמֶר
 מִפְּחָדְךָ בְּשִׁירֵי סִמֶר
 עֵד מִתִּי אֶפְרַיִם וְנִמֶר
 חֶסֶד לְבִי גַם עוֹרֵי נִבְכֶמֶר
 עֵד מִתִּי יִרְדֵּן בִּי בִּזְמַן

עד מתי אצרח

כל הנעם ירבו בברך
או מת או גשבה או נשבר
ובכור ישראל הכר
זבח ומנחח כסדר ובר
אין בי ציון היתה מתבר וידוע
ורושלים לשמסה

עד מתי

צור עד מה אשור תשבני
ובכור גלה סמני
עד מה עליך רע תרמני
ותכה מבועס עני
וידוע הרף מאף ועוזב חיסה
עד מתי

מאז עזרתי היית
שוב אל ציון זו איית
עודה לי משפם צוית
בה תמיע עזו קניית
וידוע צפון נגבה קדכה ימה
עד מתי

קול רודי זה בא ויאמר
גוי צדיק אמרתי שמר
הן גוים כשחק וכמר
פרוח יפרה כמר
עוד לא יצרח מר לא יאמר וידוע
עוד לא יצרח

ביאור המלות
בהחלף ונשתנה נכמר כי נשחר בהנור מרוב החמס
והסריפה אצרח פי אצחק בן אמה הוא שכל בו בן האמה לנו
אשימנו כבר פי בחור הרעס חוז ברא לא פי בהכולה כמו בר
ולחם הכר מלשון ובר כייתי כענין שכל ונקי הרמני פי העותני
מלשון ועל ידי רשעים ירמני גלה מלשון גלות נשחק פי דבר
אצחק ונעשה אצק וכמר כי טמא

פזמונים

לחן אֲנֵאם שׁוֹל נֶאֱנוּמִי נֶאֱנִי אִו לַחַן יוֹנִי אֲלִימוֹנוֹ אֲיֹרְדִישִׁי

זָכְרָה אֵלַי	מָחָה לִי	וּסְלַח סְכָלִי	רוּעַ פְּעָלִי
בְּזָכוֹר מִעָלַי	חֲזָכוֹר מִחָלִי	צִדִּי חִילִי	אוֹנִי אֲכָלִי
שׁוֹר מִשְׁרָגְלִי	גַּם כָּל חוֹלִי	לֹא קָם חִילִי	שִׁדְרָה אֶהְלִי
גָּלָה אֵילַי	שָׁמָם אֵילִי	עֲבָדִי בְעָלִי	עָשׂוּ מִשְׁלִי
שִׁבְתָּ גִילִי	גֵּל צִלְצִלִי	קוֹל חֲלִילִי	חֲפִי נִבְלִי
דָּמַעַת נוֹזִלִי	וַיְקוֹר גִּחְלִי	הוּא מֵאֲכָלִי	יוֹמִי לִילִי
חֲסָדָה גִּזְלִי	צוֹר מִצִּילִי	שָׁמָתִי מוֹלִי	הִקָּם נִפְלִי
הִרָם דָּגְלִי	וַשְׁבוֹר עָלִי	וְאֶסּוֹף כָּלִי	שָׁבִי עוֹלִי
צוֹר בְּרִנְיָלִי	נִין חֲכָלִילִי	לִהְיוֹת מִעָלִי	מִפְּצָלוֹלִי
גַּם מוֹכִילִי	עַל מִסְלּוֹלִי	עַם אֶרֶץ אֵלִי	אֶל הָרָאֵלִי
תִּהְיֶה הֵלִי	חֲבִנָה עוֹכִלִי	אֶשְׁלִיךְ נֶעֱלִי	עַל רִגְבִּילִי
אֲנִלָּה מִגִּילִי	אֲקָלָה מִכָּלִי	אֲקָלָה כּוֹלִי	אֲתָלָה תוֹלִי
אוֹכֵל אוֹכִלִי	אֶשְׁלֹל שׁוֹלִלִי	אֲנֹזֹל גּוֹזְרִי	אֶסְקֹל סוֹקִלִי
גוֹי מִזִּילִי	צָר מִפִּילִי	עַר מִשְׁכִּירִי	אֲכַתּוֹשׁ בְּעָלִי
עַל סִכְיָלִי	לֹדִי פוֹלִי	עוֹצִי חוֹלִי	חֶרֶב חוֹלִי
בֵּת צוֹר חוֹלִי	הִתְחַלְחַלִּי	הִתְנַצֵּלִי	עָדִי וְחַלִּי
מִחֲמִין צָלִי	הוֹרֵר טָלִי	וַיִּשְׁמַע קוֹלִי	וּמִדּוֹלִי
עַל גִּילִילִי	וּבִנְכוֹלִי	חוֹד מִגְדִּילִי	יָטָה מִנְיָלִי
זֶה הַחֲלִי	חוֹד הַכָּלִי	לְסַחֲוֹלִי	וּמִגְדִּילִי
מִסְחִי צָלִי	שׁוֹרִי עָגְלִי	כִּבְשִׁי אֵילִי	גַּם גּוֹזֵלִי

ביאור המלות | סכלי מלשון סכלות כלומר: אשר נואלנו ואשר

מאובילי כי מוליכי מסלולי ענין דרך ארצלי משפחה הארצלי יקראלי

לְדֹרֵי כֹלֵי מֶן הַרְשִׁים כֹּל וְלֹד : עֹנֵי חֹלֵי מֶן טוֹן וְחֹל וְגִת וְתֵם •

הקנצלי עדי כחו והתנצלו בני ישראל אֶת־עַדִּים • וְהָיָה תִלְשָׁן כֹּחַ

אשכולי יוכי' בדהנו במח' סוכה • הפליג של בנאס בין בנאס בנאס

כלל ייס מאורדים ככה ומענים בכלי זמיר •

קורניאל גינה

חל עלם יונה נפשי ולא יבאר אשר נשבע במו סינח

פוסונים

חטא יעצובה וגם היא נאנחה משטח חרמים נשטחה שטח
 מסמחה עינה אשר תראה וס' פחד לבבה תצדקה צדו
 כי ראתה גוים במקדשה אשר צוה אלהיה לבל ספוח
 תראה כחבל התהומות יעלו ושמיי שחקים נמלחו נמלוח
 דרך עננים באפלה היתה דרך רשעים צלחה צלוח
 על הברזשים יעלה כורת וכל ארזי לבנון שחחו שחוח
 אכן אזובים רעננים יהיו להם לבד ארץ ואל החוח
 עפר ירשו הצלצל ועט' רת פז והוד מלכות בראש האוח
 אך העפרים העפרים יעלו על ראש ויום יום יקרחו קרח
 מי הנהרים העצומים מי פרת פרסות בהסה דלחו דלוח
 וישקעו מי היאזרים קצרי יר המאזרים כר ומי שלוח
 מטה אלהים ועצי עדן וס' טה עוז שבורים כולחו פלוח
 מטה רשעים ואשר נהפך לנ' חש הם ודון פרתו פרות
 כז גוגורשו תמימי טהרה אך איש איש כיו נסרחו מרה
 עם כל טמא נפש וצדע נוב יעלו לרצון לזמן נוחות
 מרסה יתאנף נצח פקח עינה ראה כי נפחה נפוח
 נפטי ועיני כהחה נחר גרו' גי נם לשוני נדבקה מלקוח
 עוריו ולבשי עז ורוע אל דאי כל כר ויחדו נאלחו נאלוח
 אל תחרש עוד אל ואל תחאפק דטאת יהוד הסלת סלות
 תשון פרק חרבך וימלט שבי גבור וינקח מעיל מלקוח
 כוש ואדום יון וחרשיש כול ולוד תשכיר ותורידם ככר

לִטְבוֹתָ יִתְפָּרְדּוּ כָּל פְּזָעֵי אֶזְרָא וְכָל קִיּוּיֵּי יִחְלִיפוּכָהּ
 קִרְנֵי רְשָׁעִים חִישׁ תִּנָּדַע וְכָל קִרְנֵי יְשׁוּעָה יִצְמְחוּ צְמוֹת
 תַּחַג נִבְּוֹל הִיתָה כְּאֶל מִנְה וּבֵית גֵּאִים יִי תִסְחָה נְסוֹת
 חֶסֶד יָבֵם אֶרֶץ עֶרְפֶּל זְיוּעַ לֵינוּ יִי תִזְרְתָה זְרוֹחַ
 צִיר גֵּאִמָּן לִקְנוֹת שְׂאֵר עִם דָּל תִּצּוּ צִמְח וְאֵלֶּי שְׁלַח שְׁלַח
 לַחֲבֹשׁ לְנִשְׁכָּר לֵב וּלְשִׁבּוּי דְרֹר לִקְרֹא וּלְאַסּוּרֵי כִּקְחָ קַח
 שׁוּבָה שְׁבִיתָנוּ וְיִסְלֹא שְׁחֹק פִּינוּ וּבֶךְ אֵל גִּשְׁמָחָה שְׁמוֹת
 תִּטַּע פְּזוּרֵנוּ בְּאֶרֶץ הַצִּבְי וּבִכֵּן לְנִפְשֵׁי אִמְצָאָה מְנוֹת

בִּיאֹר הַמַּלְוֶה בְּאֵבִי אֹמֵר כְּלוֹמֵר הֵאֵם אֵלֶּי יֵצֵא חוֹת אֵת נִפְשִׁי
 לְעוֹלָם • מִסְמַח חֲדָמִים וְכו' כְּלוֹמֵר כִּי שָׁחָה לְעַפְר
 נִפְשִׁי דְבָקָה לֵאד' כְּטַנָּן • תִּנְרַחֵה צְרוֹת עֵינַי זַעֲקָה • לֵבֵל סִכּוֹחַ כְּלוֹ
 מֵלֵךְ לְהַסְתַּכְּח וּלְהַדְכָּק מִנְחֵלֶת ה' הִתְהוֹמֹו יִעֲלוּ וְכו' מִכָּאן וְלִילָךְ הַכֵּל
 מֵאֵל עַל יֵם שָׁחָה לְמַטָּה וְאֵל ה' לְמַעְלָה נִמְלָא נִמְלָא בִּי מִלְּשׁוֹן בִּי שְׁמִי כְּעֵשֶׁן
 נִמְלָא עֵינַי הַשְׁתַּחֲוֶה וּכְלִיָּהּ בְּלַחַה כְּלוֹח לִשׁוֹן הַנִּלְחָה • שְׁחָחוּ שְׂחָח
 לִשָּׁן סִכּוֹחַ • עֲנֵד מִלְּשׁוֹן יוֹדֵם עֲנֵד עֵינַי מִלְּכָה וּמִמְסָלָה • הַנִּלְגַּל מִן
 אֶרֶבָה • הֵאֵם מִלְּשׁוֹן וּמִלְּשׁוֹן בְּתִיבָם אֲחוּיִם וְכֵס חֵיוֹת דַּעוּת • הַעֲפִירִים
 הַצִּיָּן כְּחֶסֶף קָמָן מִלְּשׁוֹן כְּשֵׁנִי עֲפִירִים הֵאֵם יִבְכֶּה • הַעֲפִירִים כְּעֵין
 כְּחֶסֶף כִּתֵּחַ מִלְּשׁוֹן הַעֲלוּ עֶפֶר עַל רֹאשׁ • דְּלָחוּ דְּלָחוּ מִלְּשׁוֹן וּפְרִסְתָּ
 צִהְמָה לֹא הִדְלַחַם עֵינַי דְּרִיבָם עִם עֲבִירוֹת הַמֵּים טוֹרִיבּוֹלָאֵר בְּלַעוּ
 יִדְשָׁקְמוּ מִלְּשׁוֹן לֹא אֲחֻדָּע מִימֵיהֶם כְּלוֹמֵר אֵלֶּים עֲבוּרִים • וּמִי שְׁלוֹת
 מִלְּשׁוֹן לֹא מִי הַשְׁלוֹת הַשְׁלוֹת לֹא טוֹרִיבּוֹלָאֵר נִכְרָ קֶטֶן • פּוֹלָח פּוֹלָח עֵינַי
 בְּקִיעָה מִלְּשׁוֹן כְּמוֹ פּוֹלָח וְכוּקַע בֹּאֵר עַד יִפְלַח חֵץ • מִן גִּי יִמְרָטוּ מִי
 אֲחֻדָּע כְּעֵד אֲחֻדָּע הַדְּנוֹס תוֹךְ נוֹ • אֲחֻדָּע וּמִלְּשׁוֹן מִלְּשׁוֹן מִלְּשׁוֹן לֹא
 מִלְּשׁוֹן אֲשֶׁר • נִפְתַּח נִפְתַּח מִלְּשׁוֹן נִפְתַּח עֵינַי דְּלִכְוֹן וְלֹאֵה • הַסֵּחַ
 מִלְּשׁוֹן אֵם מִלְּשׁוֹן מִלְּשׁוֹן מִלְּשׁוֹן מִלְּשׁוֹן מִלְּשׁוֹן מִלְּשׁוֹן מִלְּשׁוֹן מִלְּשׁוֹן מִלְּשׁוֹן

פזמונים

פִּיִּיךָ מִנְּבוֹר מַלְקוּת • כִּכְר פִּי כִכְכֵּשׁ מִלְּשׁוֹ עֵשׂ מִלֵּב דָּרִי • הִמְתֵּק נִבְחָה
עֵינֵי הַרְיוֹסָה • צִדֵּי כִי שְׁלִיחַ • צִמָּה מִשִּׁיחַ נִקְרָא כֵן שְׁמָהּ כִּנְיָ תִּבְיָאֵלָה
מִכֵּדִי צִמָּה • כִּקְהָה קוֹחַ עֵינֵי כִתְיוֹסֶת הַמֶּלֶכֶת

פאנאן לען אינעם יאָר און לען בונדן בין ביי טאָטעס
און לען יאָר דאָס דאָס

אֱלֹהֵי אֱלֹהֵי לֶמְחָה מוֹשִׁי
עַל פְּנֵיהֶי יִרְדּוּ בִּי אֲשׁוּר
אֱלֹהֵי לְזֹחֲצִים אֱלֹהֵי מוֹחֲצִים
יֵאָכֵל גִּפְנֵי וְחֵאָנְתִּי
יֵאָכֵל לֶחְמִי יִשְׁמִיד בְּרִי
יֵאָכֵל

יִתְּלוֹק בְּגֵד בְּגָדֵי צֶמַח פֹּה
 יִלְטוּשֵׁי יִלְטוּשׁ עֵינָיו לִי יִגְזֹל תְּרָשִׁישׁ אֶת תְּרָשֵׁי עֵי
 צָרִי צָרִי יִזָּן יִנָּח
 נָפֶס פָּרֶשׁ רֶשֶׁת לִלְכֹד
 עֲרֹגְנִי אֶל כָּל רֹחַ
 יִפֹּל גֹזֶל עַל מַלְצוּשֵׁי
 אֶתִּי בָּרֶד יִקְדֹר שְׁמֵשֵׁי
 שֶׁכָּה גִרְנִי רָדָה וּבָבֵי
 יִרְשׁ עִירִי גַם מִגְדֵּשֵׁי

קִדְשׁ חֲמִשִּׁית חֲמִשָּׁה
 יָמִים בִּי אֲזַעֲקָה וְאֲשׁוּעַ
 אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֶקְרָא וְיָמָם
 עֲוֹנִי אֵלַי לִמָּה תִישָׁן
 מִכֶּבֶד צָרוֹת צָרוֹת שׁוֹבְרוֹת

בְּדָשׁ לִטְבַּח מִקְרִישִׁי
 אֶתְחַנֵּן לוֹ הוּא מִחֲרִישִׁי
 וְלִילָה כִּי תִשְׁנֶה לְחִשִּׁי
 הִקִּיצָה אֶל תְּזוּנָה נִפְשִׁי
 נוֹשֵׁן נוֹשֵׁן מִדְּכִסֵּי אִישִׁי

דערבא

חזמונים

באזון אלהים רבן יא דלני ביני אל לחן כו דידאליני

החמה ויהד וסחי תנועות ויהד וסחי תנועות ויהד וסחי תנועות

על עלמות שיר	בגיל נשיר	בשפתותינו
אל גרל דעת	ונריסת	לצור ישענו
מומירנו	נהדרנו	ומשירנו
נערוד שיתח	ונשמחת	בכל ימינו
	נערוד	
מבנה ארץ	ומיר תרץ	משוש לבנו
ניב שפתינו	ושיתנו	שעה צרנו
חז ונכבוד תב	לבן תאהב	ידיר נפשונו
מקלה מלכי	פרוחו כי	לך עינינו
	מהרה	
עו ישועתי	אילותי	לעזרתנו
חיש וחיש מפלט	ואזן הש	לרננתנו
באמנתך	ענה כי כי	לתח רוחנו
לעבוד אותך	במצותך	במקדשנו
	לעבוד	
אזנה הש לי	שמש קולי	אזן עתנו
במלכות האליל	חלופ בליל	באותנו
חיש שבור עלי	אסוף כל	וחליקנו

ולגבולע

מרום הרצל

קוסמיות אל

קוסמיות

ורואה בורא

לא אל בוחן

יעלת החן

בדרך יורה

לכי דרכי

הללי בקבי

ישועות צורא

עני תני

אחלי רוני

תני בא אורא

ברי אורי

זכרי שירי

חם

על עלמות שיר על נסתר המיד

ביאור המלים

הוא משמות מיני הנגון • היצחק והנה מן

דבון • משום לבנו הוא המי • נים פי' דבור • הכ פיתן • לכן
בארכ הוא ישראל בגאון אהבה אלהים • בלתי ענין תאור וחשף
חלוק בליל פי' כדברת מכל וכל • יעלת החן היא כנשת ישראל • בורא
גנין נקיות מלשון כבורי לנגד עיני • יודך מלשון יורה תאור כדרך
זהלי ענין מאחז • עני מלשון ותען להם מרים הני מלשון שם
יהנו בדקות ה' שירי גוני לנצח כרי גוני לנצח מן כרו ורכו

או לחן ביטמים יוריעם

פזמון אחר בשקלו לחן הנכבד

לא לחן כיר ערמי גינול

לא לחן דאגור לידילי

ובבלי גבול

בבגורי

אורא אורי

ביום בא חבל

בריתני

כי עניתני

ברגלי כבל

לענות שח

יום אשר בשח

בשכר גבול

ושברתו

את במוך שסתו

את במוך

פזמונים

בבורו יחד	ובקחלך	בן יהודה לך
י אחר	שעה לחם	פלטה נפש
ועתה רץ יחד	גרונך	בעלות שחר
בגיל ופחד	לך בקר	בזכבי בקר
	בזכבי	

טהור עינים	קדוש יעקב	חן לאח יעקב
ופיק ברכים	ולב נחם	רע וצר רומם
בכל סתנים	וחלחלח	חן בראש אלה
בתוך צהרים	ובא שמשים	יעלה באשם
	יעלה	

בעם קדשה	להתנכל	כל בחימה כל
שכור ועסוק	ועלימו	כל ואינימו
במי ישעה	ואור אשי	אל תער נפשי
בתורתה	וגל עיני	כב ושא פני
	כב ושא	

בתוף ומחול	לא אל עליון	הללי ציון
ונחלך נחול	אלהיך	היא ארונה
תיחלי יחול	ולנאסו	זכרי לשמו
במספר החול	ובניך	בי גאולך
	כי גאולך	

ב"כ קשת הוא שאל	בו ויהי חכה קשת - שת מלשון ולא שח לב
• ככל מלשלת של ברזל	• ככל כלי חרס
• ונבקר בביבולו יעקב	• כעין בשוא נח אינו שם אדם אלא מלשון כי כל
• אה עקוב יעקב ענין	• קדמה וקלם אשר יעקוב הוא אחיו של יעקב
• מוקד עמים הוא כה"ל	• ופיק ענין מכשול ומלחלכ ענין מכאוב
• בלשם ענין מלשון כל	• כמו כלש ענין כליון ככ כמו ככה ענין כבון
• ונחלך נחל מלשון כחלם	• תחלי יחול מלשון יחל ישראל אל"ה
• אה בשקלן לחן אלינדי	• או לחן קטנר וקול שייך לפסח
• אשם סחח היום	• באל איום
• ואומר לו	• ויערב לו
• אזכרה חסדו	• בעת צאחנו
• מעבוד גוים	• במצרים
• יד לראש אונם	• ורוב האנם
• ים כיבשה	• הלא הקשה
• שם עו עמים	• גמול קמים
• ברעו נפלו	• וחול חלו
• אז יקותיאל	• וישראל
• ענתה סרים	• לירח ים
• סן וזוב מי צור	• וסוף צד צור
• את דבר קדשו	• ואת אשו
• העלנו אל	• מרום הראל
• חסאנו	• אבותינו

מִזְכּוֹר אֱהָבָת • כְּלוֹלוֹת בֵּת • יִי אֱמִי
 סוֹב רַמָּה לֶךְ דּוֹר • לְעוֹפֹר הוֹר • וְאֵל הַצְּבִי :

מִן לְטוֹבָה אוֹת • וְנִפְלְאוֹת • כִּיּוֹם מִצְרַיִם
 בֵּת אֲדוֹם תַּחֲרִים • וְאֵל הַגְּרִים • תִּנָּה כְּפָלִים
 עֲדָרָה תִּמְנָה • וְעוֹד תִּקְנָה • שְׁאֵר אֲפָרִים
 שׁוֹב לֹא־פָרִיז • בָּנָה עֲלִיז • יְרוּשָׁלַם :

בִּיאוֹר כַּמְלֹת • אֵעִם פִּי גוֹרָא מִלְשׁוֹן אִימָה הוֹכֵחַ • יך כְּמוֹ
 יֵכֶה וְהוּא עֵהִיד בְּמִקּוֹם עֵבֶר • לְרֹאשׁ אֹנוֹם
 הַסֵּה כְּכוֹרוֹת • קָמִים מִלְשׁוֹן הַכְּרוֹם קָמִיךְ • אָנוּ כִּי אִכְלוּ כְּמוֹ וְלִגְנוּ
 וְאִכְלוּ פֶתַחַי • וְחוֹל חֲלוּ עֲנִין מִכְּלוֹב כְּמוֹ חוֹל תַּחֲלוּ מִן • יִקְוֶה יֵאֵל
 מִשֵּׁשׁ רִבְּנוּ נִקְרִיא כֵן • וְזוֹכֵר מִי דוֹר כְּמוֹ פִּנְחָ דוֹר וַיִּזְכּוּ מִיֵּשׁ • וְעוֹף דָּד
 דוֹר הוּא הִשְׁלֹ שְׁנָדוֹ וְהִכִּילוּ דוֹרֵנוּ יִהְיֶה דָךְ • הַצְּבִי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל נִקְרִיאַת
 כֵן • מִן עוֹלָמִית בְּמִקְלָנוּ אֵת שְׂנֵי יִשְׂרָאֵל וְכִידוּשׁוֹ הַמֶּלֶךְ וְכֵן •

בִּיתָן לְחֹן אֶלְכָלָמָה בִּינִי • אֶלְכָלָן עֲנִים קִלְדִּים גִּיּוֹנִיל שִׁינִן אִילְכָרִים
 לֵךְ לֵךְ גִּלְמִי גִלְמִי אִילִי אֶלְכָלָן אֶלְכָל גִּיּוֹנִילִירוּמִי וּמִשְׁקֵלֵנוּ הוּא הַנוֹעֶס
 וַיִּתְּדוּ הַנוֹעֹת הַדֹּלֶת וְהַנֹּעֶס וַיִּהְיֶה וְשֵׁהִי הַנוֹעֹת הַסֹּתֶר

אֵם עֲזִי עֲנָה • בִּי וְרוֹב בְּחֶשֶׁי • נֶאֱאֹלֹה עוֹשֵׁי
 הָאָזֶן לְחֶשֶׁי • יך יִמְיִנָה תִשְׁלַח • לִי שְׁמֵעֵרָחֵי
 יוֹם בָּצָר אֶשְׁיַח • שׁוֹר בְּמֶר נִפְשִׁי • שׁוֹר בְּמֶר
 מְכַאֵב לֵב אֶזְעַק • יוֹם וְלִילֹתִי • נִגְרָה עֵינֵי דָם
 עִם דְּמִסּוֹתִי • חֵם בְּקֶרְבִי לֵב • מִן יְגוֹנוֹתִי
 שֶׁק עֲלִי גִלְדִי עַל • רוֹב עוֹנוֹתִי • שׁוֹר בְּמֶר
 כִּי עֲזִי אֶזִּיר • מֶה מֵאֵד שֶׁפָּדָה • אֶךְ סְפוֹרוֹת לְמֶה

ח צומונים

אין לזאת חמר • זי לבבירוחי שח עדי עמר
 אפפו עליך • שות לאין מספר • שור במר
 צור גשרי מרוב • פחד ססר • כי לבבירע לא
 דרך שמר • אם עונות חשמו • יה לגפשי מר •
 אל חסין כיריחי באדוס נמר • שור במר
 יעקב בגולה • חלכו איליו • בית אלהים חרב •
 שמו איליו • דוד באח לי ברח • כל קרוב איליו •
 קרבנות עם קרשו • שור ועאן איליו • שור במר
 עד למתי תזנה • דוד ליונתה • לעבוד ולשרת
 היא לשפחה • עור יולבש • עוז ההלחה •
 עם קרוב בשר • שוב לגדמתה • שור במר
 כחניו לוי • חיש היו ברים • עוד בבית מקדשי
 תהיו דרים • כל עדת ישראל • יעלו הרים •
 יזבחו זבחייהם • יעלו ברים •

בילוד האמת • מנה ענין עדות • במה מן מכבדי כנסת •
 לחסי כי תכלתי מן צקון לחם • דמיו מלסון
 רחם לבי דבר טוב • אשיח ענין דבור הכרות ומכור התללות •
 אור פידום ראה • גלוי פי עורי • ספר מלסון אף נסלת שפד עני
 בלומר טוב ויפה היה • הפורה ענין מספר • ספר מלסון ומכרם
 בלבב • סח פל סכל • אכמו ענין הקסם ומכור • ספר ענין הכעידם
 והדערה • נמר פינה סלף ונסתנה • אלת מלסון אלי מואב •
 אלת מלסון ואיליו ואלעיו • אלו כמו ונח אלת • אלת מן וסור
 חל • עוד במו עורה • חיש פידום מקדש • ברים פידום מקדש •

פזמונים

פזמון קדמון לחן הנוכר ובשקלו רק שיש

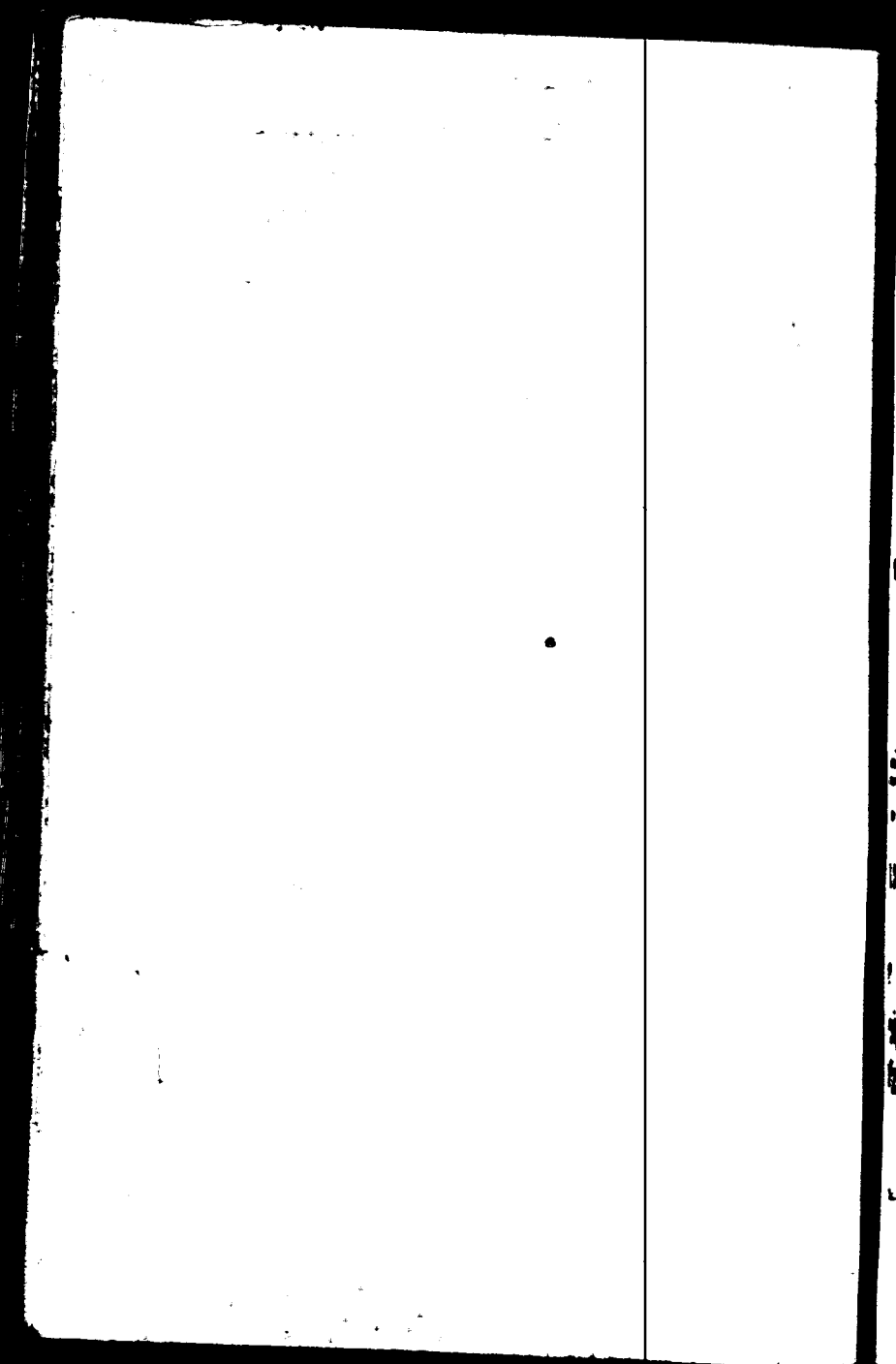
בסוגר חנועה אחת יתירה

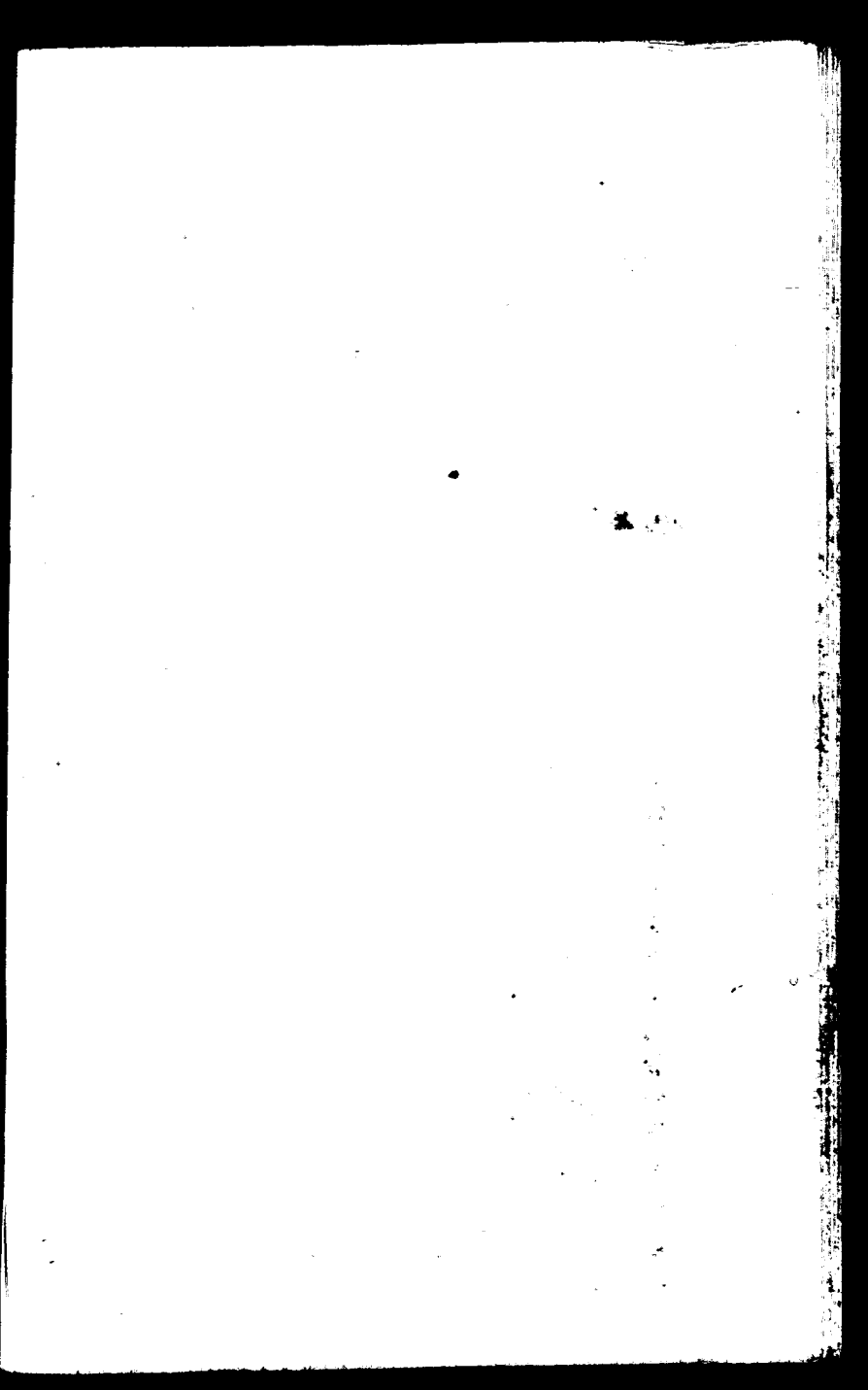
אור בבזך האיר צור אשוני טוהי : ער
 לבבי הכיר כי בידך כל חי : ואחשב הזכיר
 עזר בשבחי : שב וראת חבי : כי לספר
 חרל : חדלה נפשי כי ראתה כי גדל :

רם בשם ארים ראש לעת מוט רגלי
 כי ארון היצורים את ואתה חבלי
 כחשו בד עורים האמין בד סבלי : לא במפל סב
 צור לבבי נפל : לא במאפל חשבי ואור בריתי אמל

אחר כמוהו

חי מברר מציג מדברי שיר לפני : צור תתחשו
 חשיג סור כבודו נענה : תברוכ ניב והגיו
 מחלל מעטה : טוב לך נואל אם בדמי חללתו
 מאשר עמלת : בולא גדלתו :
 יד חתרים נמלל פחציר וג תאר : צור במידה הולל
 מעשה אל באר : איך בזאת תתחלל : אי
 בזאת תתקאר : אם לעון תתאים : עון ל
 תמסלתו : אם סקוט תרת : איך יכול תגבלתו :

עבודה במקדש

אמר

מנחם בן יהודה בן מנחם די לונזאנו זללה בשנת
התל"ב בליל כפור שחל להיות בשבת דאיהי בשלום
והנה הין מביאין לי קטת הסוכר ואני הייתי מחבר מאמר נורא של
שבק לאמר לפני ה' וכוהב על הנייד בדיו ואחלוס נציה ויכנ לבי
כי לא האמנתי שיעשיתי דבר כזה ב"ה וכו' וכו' וכו' לאמר עמי אפס
געשיתי דבר זה אמרו לי אחת הדבר אין חכמה בו ויהי בבקר ולא
נצדתי מכל דברי השבח רק מלה אחת והיא מלה עבודה ואכתומ' על
המראה ואין מבין בימים ההם אני הייתי מבין בסדר אלה כוונת
והתבוננתי איך לא הספיק לראשונה לאמר ב"ה כמחוקים שבאו בענין
עבודה היום בלכוד עם קנת תבניות אבל סדרו כל מעשה העבודה
אחת לאחת למנוח סמכון ולאמר בלבי מה טוב ומה נעים אלו
היה לנו כן סדר לכל יום יוצר בו כל מעשה עבודה ההמיר כי כזה
היינו באחת משלמי פרים שפתינו וסיה בללו הקרבנו קרבן ההמיר
במועדו ועמדנו על מעמדו והקטרנו קטרה קטמים אך ענה דע
עלי המעשה שאין לנו אומרים אלא קצת פסוקים ומק איהו מקצתן
שאנו אומרים רובו ככלו דברים אין צורך בהם לעבודה כל יום כי מה
ענין פר ושעיר של יום הכפורי ואשם שבתס מרובס וקרבן פסח ושאר
דברים שבו לכל יום וכן לנו אומרים כמסד הקטרה ומזבחים בו כ"ה
פמגין ויין קפריסין ומלח סדומית ואילו היה נוהג בה דבש וכו' וכו' וכו'
ביאר הרמב"ם ז"ל בספר המצות בשלש ה' שלא ימנה למנוח עשה אלו
קח לך סמים וכו' שהוא משפט פסוק הקטרה כי אין זה אלא הקדמה
לעשה המנוח אבל ומה הקטרה הקטרה בכל יום כמו שאמר
והקטיר עלין אהרן וכו' שהו ההכלית המבוקש ע"כ : ומה שכתב

עבודת מקדש

הריב צמחי מקלמה כלי המקדש וזה לשונו ועשייתם מצות עשה על
 דרך ההשאלה אמר כן כדרך שאמרו חז"ל כל שאינו מכוון הכלין עובר
 בשמנה עשה. ואולי האמר אם כן אתה אומר שנגזר מלומר פר ליהו
 מקומן וכסוס הקסדה ונאמר סדר עבודה שחברת חם ליה לארעיה
 ראבא שיעלה על דעתו לבטל אפי' אות אתה ממך שסדרו הראשונים
 אבל אני באומר אחזר בזה שהוא שייך יותר לכל יום וגם מזה אל הנח
 ידך כל שכן שגם שהייתי אומר שמי שלא יוכל לומר שניהם שיבחר לו
 לומר סדר עבודה זה לא היה בזה עלי הפוס' כי בכלל דברי דבריהם
 ובכלל מהתם מנה ואין זה בזמון או שיר שחבריהם אבל הוא באמת
 סדר משגת מסכת המיד וזוהם מהמשניות * וכבר יצאתי מענין
 הסכוד שהייתי בו ולאחזר אליו כימי החג העיר ה' את דוחי לעבוד את
 עבדך מקדש ה' וזה המלתי לסדר סדר עבודה זה בלילה ההוא דאיתי
 בחלומי והנה הייתי בבית המקדש מהלל ומשבח בקול זמרה חזן
 מלך והנה סלם מוצב לדבתי וראשן מניע לראש חיל וחומה גבוה מאד
 ומעלותיו עמודים עגולים של שיש ונושכים זה למעלה מזה לכנים
 מזה ואני ואיש אחד עולים בו במרוצה לחומה ויורדים וכו' * וביום
 ההוא הכנתי שחלומי של כבוד ואהי דומע לסדר עבודה זה * ובליל
 החותם ר"ל כושענא דבה אני הייתי נעור כל הלילה להשלימו ואז
 בתוך לעלות הפחד ירדתי לסוף כונת חלומי הראשון שהייתי כותב
 המלך בליל כבוד כי באמת ליל החותם גליל כבוד דואי מלך הבקר
 אור והשלמתיו בע"ה ואמרתיו ויהי דומה בעיני כאלו עשיתי חמשה
 פרי המזבח * עתה הנה בשמים עדי
 כי אתה יהיה חכי אך כן יאמרו שכתבתי זה להפלא אומר אדרבה
 אני יודעתי איזה אנשים וזה שיחס שונאי חנם יקצו עין והבאתי
 עלי קללה ולא ברכה וכל איש שורר בביתו ומדבר * והנה היכרתי
 בשמלתי כריאת העולם כי כן גזרו כל מחברי סדר עבודה וקצתם כי
 העבודה ה' מלאכה דברי שהעולם עומד עליהם כדנהגן ברים אבות *
 וגם הסתדלתי להקריב בכל מאצני כח כן יהיה לצורח על האד' ולמען
 יתן קולו בו הולאתי לנקוד ולבקר ולפרש * ולהעית שכל העבודה
 שבתקדש הם בעמידה וכל בהן ששכד עבודה ולא קדש ידע ורגלי
 קודם שיהיה מיתה בידי שמים * לכן מי שיקמיר על עמולתו

עבודת מקדש

כעמך' וליטול ידיו קוד' הרי זה מסובח * ומובטח לפני שמי שיאמרו
 בכל יום שיהיה שחרו הרבה מאל והברכני נכשו לעול הבא * וכבר
 אמרנו שהוא טועה בחשבונו מי שיאמר * איך יתכן שיהיה לי
 שחר גדול * באמרו בכל יום מה שמידר חרפת אדם כי אין
 זה אלא מה שמדר דבינו הקדוש ושאר הגאים ואינוראים וכו' באמת
 ממה שיכנים אהבה ה' ויראהו כלב האדם ועל אשר יקראוהו בכל
 שם אני קורא ואהם כהני ה' הקראו משירי אליהם ואמר לכם חיל נזים
 תאכלו וכבוד תהיה * וכעניי כדו הוא צוה' לשהקכה ומהר יחיסק
 מעשה בנין בית המקדש * ומהחלה קוד' דעהי להכניסו הן הסדר
 שקראתיו עבודה עבודה * ואחב יעזובי בליהי להדפיסו בכני עמנו
 לסכות של יעלמו וקראתיו בשם

עבודת מקדש

פראש * מקדמי ארץ אתה יי אהר * ובשש
 ימים כל העולמים התחלתו שלמת
 מחנות מלאכים לגדולתך בראת * וסאורות עשית
 בשמים קבעת * נפש חיה ועוף ודגים ובהמה עשית
 ופירות ורשאים מן הארמה הצמחת * חיים וחסד
 עשית עם כל החיים * וסדרם עשיתם למו שלחן
 ערכת * טאחר לכל אדם בצלם אלוים לעבד
 יצרת * תמשילהו בסעשי ידיך תחת רגליו כל שתת *
 מצאצאיו בחרת באברהם * ומבני עקרו את יעקב
 אהבת * מתוך בני ישראל לשרתך להחיות ל

עבודת מקדש

לקחת אהרן וזרעו לכהן לד קדשת מכל הארצות
 ציון למושב לד אוית * ובבית קדשה ותפארתה
 שמך שכנת * משמור משמרתו כהנים ולוים יום
 ולילה לא ישבותו * ושם יעשה לד זבח ומנחה
 באשר אמרת * ובכן יהי רצון מלפניך * אלדינו
 שתבנה בית המקדש במהרה בימינו * ושם נעשה
 לפניך את קרבנות חובותינו * ובכל יום נקריב קרבן
 התמיד שיכפר בעדנו * כמו שכתבת עלינו בתורתך
 כאמור וידבר * אל משה לאמר * צו את בני ישראל
 ואמרת אליהם * את קרבני לחמי לאשי ריח ניחוחי
 תשמרו להקריב לי במזבח * ואמרת להם *
 האשה אשר תקריבו לי * כבשים בני שנה תמימים
 שנים ליום עולה תמיד * את הבכש אחד תעשה
 בבקר ואח הבכש השני תעשה בין הערבים *
 ועשירית האיפה סלת למנחה בלולה בשמן כחית
 רביעית ההין * עלת תמיד העשויה בזה סיני לריח
 גיהות אשה לי * ונסכו רביעית ההין לבכש האחד
 בקדש הסך נסך שכר לי * ואת הבכש השני תעשה
 בין הערבים כמנחת הבקר ונסכו תעשה אשה
 ריח ניחוח לי *
 וכן *
 היתה עבודת התמיד בבית אלדינו לפני עלות ה
 השחר כהני בית אב שבמקדש פשטו בגדי חול

עבודת מקדש

יָדָיו וְטָבְלוּ וְעָלוּ וְנִסְתַּפְּגוּ וְלָבֵשׁ בְּגָדֵי כְהוּנָה •
 סִמּוֹן לְעֹלֹת הַשֶּׁחֶר בֵּא הַמִּמּוֹנָה וְדַפֵּק עֲלֵיהֶם וְהֵם
 פָּתְחוּ לוֹ • אִמָּר לָהֶם בְּאוֹ וְהָפִיסוּ מִי תוֹרֵם אֶת
 הַמִּזְבֵּחַ • הָפִיסוּ זָכָה מִי שְׂזָכָה • קִרְא הַכְּרוֹז עֲמֹד
 לַחֲנִים לְעִבּוּדָה וְלוֹוִים לְדוּכּוֹן וְיִשְׂרָאֵל לְמַעֲמָד מִי
 שְׂזָכָה לְתָרוּם אֶת הַמִּזְבֵּחַ קִדְשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו • נָטַל
 מִחֵת הַכֶּסֶף וְעָלָה לְרֹאשׁ הַמִּזְבֵּחַ פָּנָה הַגָּחֳלִים
 אֵילָן וְאֵילָן וְחָתָה מִן הַמֵּאֻבְלוֹת הַפְּנִימִיּוֹת וַיִּרְדּוּ הַגִּיעַ
 לְרֹצֶפֶה הַפֶּךָ פָּנָיו לְצִפּוֹן הַלֵּךְ לְמִזְרַח הַכֶּבֶשׂ בְּעֶשֶׂר
 אֲמֹת צֹבֵר הַגָּחֳלִים עַל הָרֹצֶפֶה רְחוֹק מִן הַכֶּבֶשׂ
 שְׁלֹשֶׁה טַפָּחִים רָאָה אֶחָיו שִׁירָד רָצוּ מִהָרָה וְקִדְשׁוּ
 יְדֵיהֶם וְרַגְלֵיהֶם נָטְלוּ הַמִּגְרָפּוֹת וְהַצִּנּוֹרוֹת וְעָלוּ
 לְרֹאשׁ הַמִּזְבֵּחַ וְכָל הָאֲבָרִים וְהַפָּדְרִים שְׁלֹא נִתְּאֲבְלוּ
 כָל הַלֵּילָה סוֹנְקִין אוֹתָם לְצִדֵּי הַמִּזְבֵּחַ הַחֲלוֹ מַעֲלִין
 בְּאֶפֶר עַל גְּבֵי הַתַּפִּיחַ • הַחֲלוֹ מַעֲלִין גְּזִירֵין לְסִדֵּר
 הַמַּעֲרֵכָה מִי שֶׁחָרַם הַמִּזְבֵּחַ מִסִּדֵּר מַעֲרֵכָה גְדוּלָה
 וּבִצְדָה מַעֲרֵכָה שְׁנִיָּה וְשְׁנֵי גְזִירֵי עֵצִים עַל מַעֲרֵכָה
 גְדוּלָה וּמִחֲזִירֵים הָאֲבָרִים וְהַפָּדְרִים שְׁלֹא נִתְּאֲבְלוּ
 לְמַעֲרֵכָה הַצִּיּוֹת שְׁתֵּי מַעֲרֵכוֹת בָּאֵשׁ וַיִּרְדּוּ וּבָא
 לְשֵׁבֶת הַגְּזִיּוֹת • אִמָּר לָהֶם הַמִּמּוֹנָה בְּאוֹ וְהָפִיסוּ מִי
 שֹׁחֵט מִיזְרֵק מִי מִרְשׁוֹ מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי מִי מִרְשׁוֹ
 הַמִּזְבֵּחַ מִי מַעֲלָה אֲבָרִים לַכֶּבֶשׂ הָפִיסוּ זָכָה מִי

עבודת מקדש

שְׁכֵנֵת הַגִּיעַ זְמַן הַשְׁחִיטָה אָמַר לָהֶן צֵאוּ וְהָבִיאוּ טָלָה
מִלְשִׁכַת הַטָּלָאִים הָבִיאוּ וְנִכְנְסוּ לְלִשְׁכַת הַכֹּהֲלִים
וְהָצִיאוּ מִשָּׁם תְּשֻׁעִים וְשִׁלְשָׁה כְּלֵי בָסָף וְכֵלֵי זָהָב
וְהִשְׁקִי אֶת הַתִּמְדִּים מִיָּם וּבִקְרוּתוֹ לְאֹרֶץ הָאֲבוֹקוֹת מִי
שְׁזֹכָה בְּתַחֲדֵיר מוֹשְׁכֵי לְבֵית הַמִּטְבָּחִים וְמִי שְׁזֹכֵי
בְּאֲבָרִים הוֹלְכֵי אַחֲרָיו מִי שְׁזֹכֵי בְּדִשׁוֹן מִזְבֵּחַ
הַפְּנִימִי וּבְדִישׁוֹן הַמִּטְבָּח הֵיוּ מְקַדְּמִין וְאַרְבָּעָה
כֹּהֲלִים בְּיָדָם הָצִי וְהָבִיאוּ וּשְׁנֵי מִפְתָּחוֹת בָּאֵלָיו
לְפֶשֶׁט הַצָּפוֹנִי וּפְתָחוֹ וְנִכְנְסוּ לַהֲתָא וּמִהֲתָא לַהֵיכָל
וּמִהֵלֶךְ בְּהֵיכָל עַד הַשַּׁעַר הַגָּדוֹל וּפְתָחוֹ :
מִי שְׁזֹכָה בְּדִשׁוֹן מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי נִכְנֵס וְטָעַן בְּיָדוֹ הַגִּיעַ
לְמִזְבֵּחַ הַנִּיחֹ לִפְנֵי וְהָיָה חוֹפֵן מִדִּשְׁוֹן בְּמִזְבֵּחַ וּמִתֵּן
לְתוֹכֵוּ וּבְאַחֲרָנָה כִּבְדֵּךְ אֶת הַשָּׂאֵר לְתוֹכֵוּ וְהַנִּיחֹ וַיֵּצֵא
מִי שְׁזֹכָה בְּדִשׁוֹן הַמִּטְבָּח נִכְנֵס וְכִזְּ בְּיָדוֹ בָּא וְעָמַד
עַל הָאֲבֵן שֶׁלִּפְנֵי הַמִּטְבָּח שָׁבָה שְׁלֹשׁ מַעֲלוֹת אִם
מֵצֵא שְׁתֵּי נִירוֹת הַמִּזְבֵּחַ דוֹלֵקוֹת מִנִּיחֹן וּמִדִּשְׁוֹן אֶת
הַשָּׂאֵר וְאִם מֵצֵא שְׁכֵנֵי מִדִּשְׁוֹן וּמִדִּלִּיקוֹן וְאִחֲבֵי מִדִּשְׁוֹן
אֶת הַשָּׂאֵר וּמִנִּיחֹן הָבִיאוּ עַל מַעֲלֵה שְׁמִינִי וַיֵּצֵא עֲקָחוֹ
אֶת הַטָּלָה שֶׁחָטָן הַשּׁוֹחֵט בְּצִפּוֹן וְקִבֵּל הַמִּקְבֵּל אֶת
דָּמֹ בְּכֵלֵי שֶׁרֶת בְּצִפּוֹן וּבָא לוֹ לְקַח מִזְבֵּחַת צִי
צִינִית וְנִתְּנָה מִזְבֵּחַ צִפּוֹנָה • וְעוֹד בָּא לוֹ לְקַח
מִמִּזְבֵּחַ דְּרוֹמִית וְנִתְּנָה מִמִּזְבֵּחַ דְּרוֹמָה • שִׁיר

עבודת מקדש

הַלָּחֶם בֵּין מִשְׁמְרוֹת הַכֹּהֲנִים שְׁבִירוֹשָׁלַם נִטֵּל
 כִּהְיוּ גִדּוּל מִחֲצִית הַחֲלוֹת שְׁנָאֵמֶר וְהִיחָה לְאַהֲרֹן
 וּלְבָנָיו וּבְכָלֹהוּ בְּהֶקֶס קְרוֹשׁ כִּי קִדֵּשׁ קִרְשִׁים הוּא
 לוֹ מֵאִשִּׁי יִיחָק עוֹלָם: אֲשֶׁר־יֵהָעֵם שֶׁבָּבֶה לֹא וְגוֹמֵר

הַכִּדּוּשׁ מֵרֵאשׁ מִקְדָּמִי אֶרֶץ כּוֹ כַּתֵּם מִסְּחָל בְּשִׁלְשִׁי
 מִכְרָקִי ר' אֶלְעָזָר עַר שֶׁלֹּא נִבְרָא הָעוֹלָם הִיָּה הַקֶּבֶץ
 וְשִׁמּוֹ בְּלִכְדִּי וַיֵּם נִרְמָסִין קוֹדֵם שֶׁנִּבְרָא הָכָה עוֹלָמוֹ וּפִי הַמִּנְחָה כִּכְמֵס
 עֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ הַמְכוּנָה מֵרֵאשׁ אֱלֹהִים עַל כֵּן כָּל הָעוֹלָמִים יִכְלֹל
 עוֹלָם הַתְּלָאִים וְעוֹלָם הַנִּגְלִים וְעוֹלָם הַשִּׁפְלָה וְכִלְלֵה הָעוֹלָם הַזֶּה
 שֶׁנִּבְרָא כִּהְיָ וְהָעוֹלָם הַכֹּהֵן שֶׁנִּבְרָא בְּיָדָהּ הַמֵּלֶכֶת לְהַדְרִיחַ שֶׁנִּבְרָא
 מֵהָאֵין הַנִּמְצָא וְהָאֵפֶס הַמִּזְחָלֵט וְהַשִּׁלְמָה שֶׁלֹּא מִיֵּעַן אֵלֶּהוּ חֵם
 וְשִׁלּוֹם בְּהִירָאָה וְעַד שֶׁעָשִׂיתָ כּוֹ כְּשִׁשׁוֹת מֵאֵל וּמִנִּיחָהּ בְּמִדְרָשׁ
 כְּתִיבֶת יֵד ר' בְּרַכְיָה אֵת יֵהִיב הַיּוֹנָה עַל פִּילֵי דְרֹמִי דְּרֵתָהּ וּמִינֵתָהּ
 תֵּד בִּרְשָׁה דְּהוּהָ אֱלֹהֵי נִפְקָה לְגַבִּיהָ אֵעִינָהּ לִיָּה בְּנוֹ בֵּיתֵהּ אֵי
 בְּדִיקָנָה לִיָּה בְּמִקְרָא בְּמִשְׁכָּה בְּתוֹסֶפֶתָהּ וּבְהַנְדָּה וְלֹא אֶשְׁכַּחנָה בִּיהָ
 נִזְכַּרְתָּ בִּיהָ וְלֹא אֵהִיב לִי מִדִּי אֶפֶס גְּרָמִיָּה אֲחֻרֵי דְשָׁא
 וְרִמָּךְ אֵינִינָה הוּא וְכִלְלָהּ יִכְלֹן כְּחִדָּה דְּהַכִּי אֶרֶץ מִנְיָמִי סָבִי
 דְּנוֹס חֲלָבָא מֵאֵי דְכִתְיָ וְהַכְּלָבִים עֲזִי נִפְסָא לֹא יִדְעוּ הַבֵּין אֵלֶּה עֲמִי
 הָאֶרֶץ הֵם עֲזִי פִנִּים כְּלָב עֲזִי נִפְסָא כְּלָב מֵה טַעַם מִפְּנֵי שֶׁלֹּא יִדְעוּ
 הַבֵּין דְּקָבָה לֹא אֵזְרִי קְרוֹשָׁתִּי בְּנוּיָה וְעַל דָּא אֵינוֹן עֲזִי נִפְסָא וּבְנָה כִּךְ
 הוּא וְכִלְלָהּ יִכְלֹן כְּחִדָּה כִּד אֵינִינָה קֶס וְקָרִיב לְגַבִּי כְּחִדָּה מֵאֵין
 רִישִׁיָּה וְלֹא אֲחֵר מִדִּי חֲתִינָה וְאֵינִינָה כְּלָבָא בְּעִינֵי דְחִינָה אֲחֵר לִי וְדִלִּי
 מֵאֲחֻרָאֵי דְמֵאֶרֶךְ אֵינִינָה קֶס דִּלִּי הוּא הָאֵין כְּחִדָּה עַד לֹא יִיָּה אֵדֶם
 וְעַד לֹא יִפְקֵד לִי וּיְבָרֵךְ לִי אֵי הוֹסֵף לְמַעַךְ בְּאֶרֶץ דָּא לֹא
 מֵהִקְיָנוֹן לֶךְ בְּנִין כּוֹ עַל לְעַבְדֶּךָ לֹא נִבְרָא אֵדֶם אֵלֶּה לְעַבְדֶּךָ כִּכְיָ
 בְּחִיתָ בְּאֶדְרֵהֶם שֶׁנִּבְרָא אֲחֵר בְּחִיתָ בְּאֶדְרֵם עֲקוּדָה יִחָדָה
 אֵת יַעֲקֹב אֵהֶבֶת שֶׁנִּבְרָא וְאֵהֶב אֵת יַעֲקֹב: מִתְּהֵן בְּנֵי כּוֹ שֶׁנִּבְרָא וְאֵי
 הֵנָּה לְקַחְתִּי אֵת הַלְוִיִּם מִתְּהֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגוֹמֵר לְשֶׁרֶךְ שֶׁנִּבְרָא

עבודת הקדש

והפסחיים באלונוטיו של צד לכוון מים שעל בשרם **בגד**
 וגובה. הם ארבעה בגדים של כשתן מכנסים וכתנת ולבגם
 ומנכת ובסדר זה לובשין אותם. ובהן גדול מוסיף עליהם עוד
 ארבעה בגדי זהב מעיל ואכוד וחשן וכתן. סמוך לעלות
 השחר כן כהן הר' מבט ריש פרק שמי מהלכות המידות אבל בפרקא
 קמא דהמידות הן פטמים שהמקנה בל מקדושת הגבר. או סמוך לו
 מלכא או מאחריו. וכירש המכרס קדושת הגבר תרגומו בשליש
 הלילה לאחר חנות או סמוך לו בין מלכא בין מלאחריו כעמי קודם
 פעמים אחד לא היה קבע בדבר אבל באמצע הלילה לא יבא עד
 בלן לבואו וזה שפירש גבר תרגומו כינוי דרבישאל ואלא כרב
 אחד גבר גברא כפרקא קמא דיומא דף כ'. בא מכוהו כן
 היה המפרש. האמונה פירוש האמונה שעל הכיפוח וזה אחד
 מהמטות אשר מאותם שהם במקדש כדחנן בהמשי תשקלים
 ופירוש פייסות ונרלות. וכתב הרמ"בם ז"ל בסוף הלכות בית
 הכהנים סמוך לעלות השחר יבא האמונה של מקדש וידחק על
 הכהנים שבבית המוקד וכו'. ובפרקו' מהלכות המידות כתב שמו
 לעלות השחר יבא האמונה שעל הכיפוח ויקים על הסדרה וכו' ונר'
 לעניות דעתי שזה זה אחד הוא אך קשית לי למה שינה וכתב כאן
 האמונה של מקדש וכאן ממונה על הכיפוח וכאן אשר וידחק על
 הכהנים שבבית המוקד וכאן אשר ויקים על העזרה ויש לומר
 והוא גוסס להם לאשתעין דהוה אחד הוא ולכני שיהו ואשתעין
 ותיי שיהו דוכן על העזרה ועל בית המוקד :
 אם האמר שהם שנים יקשה. שלא תגיעו שיעבדו אשתעין וידחק אלף
 אחד והוא המוצר בפרקא קמא דהמידות. ודחק עליהם פירש
 האמרם שהיה דוכן בין של אערי הר' בבית בין של אערי בית
 המוקד. ולפי מה שתרצתי על דמ"בם אחי שפירש האמונה דמ"בם
 מהכנים עם המכרס. אמר להם הממונה להכנים שטבולו : וכיסיורו
 והכל גדול וכיני מפיסין ומוקדן הכהני בעגולה והממונה מוניא מפא
 חנן מה ומוטל התנב' מראש א' מה' ולאחד להם הכיפוח וקם מוניאין
 אבועותיהם אחת או שהים. ואחלל לאמונה מן הליש שהיה
 האמונה ומונה על אבועותיהן שביי ומוח חללה עד סוף הענין ותי

עבודת מקדש

המנין כלליו הוא האכה וזהו דת' כס' בריעו מהלכות
המדין שהמנפלה שהיה נטל היה מקושר עד כאן פירוש מיד
דאם לא כן מאי למימרא אבל התוספות כתבו במתא דף עשרים
וחמשה המה כיון דבעינן כיום בקדש אמאי לא היו מפיסין בערה
עצמה דקדש פכי ואומר רבינו הם כיון דנטל מנפלה אחד מהם
גמליה לנפול כלל מנפלה בערה ע"כ משמע דמכירא ליה
שלא היה מחזקה עד לאחר הפיגם . וד' פייגה היו מפיסין בכל
יום וזהו הפיגם הראשון . ודעת דת' כס' בשני מהלכות המדין
בגם כיום ראשון מפיסין כלשכת הנזרה אבל המפרש כתב
שכיום ראשון היה בבית המוקד בחציו הבני בקדש . וכן נראה מן
המסנה עיי' שם . תודם את המזבח פירוש רש"י בפרקא קמא
דיומא דף כ' הדשן שהוא מזה מן הדשן במתהה פעם אחת בין רב
למעט ובכלל שלל ימות ממלא קומץ ונוהנו במזרחו של כבש ונבלע
במקומו שנאמר והרים את הדשן ונמר ושמו אלל המזבח והוא
היה החלה עבודה שחרית בהשכמה עד כאן לשונו והכי
איהו בירושלמי סוף פרקא קמא דיומא אמר רבי יוחנן תרומה
הדשן החלה עבודה של מאר היא . ובבבלי נמיריש פרק שני
דיומא קרא הכרו זהו גביני ברוז וכירש רש"י גביני המכרין .
ונס הוא אחד מהתשעה עשר מזונין וכשתגיע עה הקרבן היה
מכריו ואומר כן . ובפרק שלישי דהמיד הנן מירמיו היו שומעין
קול גביני ברוז ובפרקא קמא דיומא אמר רבי יוחנן מירושלם ליריחו
עשר כרס' והיינו שלשים מיל . לדוכן הוא המקום שעומדין עליו
כשהם משוררין וכירש הערוך לשון ישמעאל שם האיכסבאל דוכן .
כתב דת' כס' בשני מהלכות המדין וזה לשונו אימתי תורמין הדשן
בכל יום משעלה עמוד השחר עד כאן לשונו . ובפרקא קמא
דיומא דף כ' נראה שקודם עלות השחר היו הורעין דהנן בכל יום
תורמין המזבח בקריאה הגבר ואו סתף לו בין לכניס בין לאחריכו
עיי' שם במתא ובפירוש רש"י ובריש פרק כ' דיומא קרי לה עבודה
לילה . ודאני שתדע כי כל מזבח האחד כאן שתם הוא מזבח
החיתון הנקרא מזבח העולה והוא הנקרא מזבח אבנים .

עבודת מדין

ודע

שם תרומת הדשן והזאת הדשן תרומת הדשן הוא מה
 שחורגת ממחנה האש שזכה בפנים מן הנחלים המאכלו
 הפנימית ושמו אצל המזבח • והזאת הדשן הוא מה שגורף כל כסף
 שירצה בפסח מן הארץ על הכפוח ומאכלו חוץ מאמת העיר •
 ודעת הרמבם א' בשני מהלכות המדין שנים לתרומת הדשן צריך
 טיבם הכהן בנדים פחותים ממה שלובש בשאר העבודות • ודבר
 החיים מאד ואין נראה כן לא מן הפסוק בפירושנו ולא מן הגמרא
 בשני מיומא דף כ"ג ע"ג וכפרש' ומה שנראה היהו אמת שלא היה
 לובש הכהן בנדים פחותים אלא להוצאת הדשן וכן דעת רש"י וכן
 נהג הרמב"ן בפ' פירושנו וכן הר"ל בג' • שוב מצאתי שכתב
 בעל החינוך ולא ואף על פי שפסוק זה נאמר בהוצאת הדשן מכל מקום
 גם בתרומת הדשן יש לנו ללמוד שצריכה בנדים פחותים עכ"ל ואני
 בענין אומר ואין יש לנו ללמוד והש"י אמר ולבש הכהן מדו בד
 ומכנסי בד והרים ופסח את בנדי ולבש בנדים אחרים והוציא ואין לנו
 ללמוד מה שלא למדוהו ר"ל בהורה כהנים • עוד כתב שם הרמב"ם
 מי שזכה להרוס טובל ולובש בגדי צדקה ומקדש וכו' • וגם דברים
 אלו מנומנים ולשון המסנה בפרק קמא דהמדין אמר לך מי שטבל
 יבא ויפיה הפיו זה מי שזכה ע"כ • אלא מה שקודם שזכה טבל
 ונראה לי שמה שאמר כה דמבט טובל טבילה בגית היא ולמעשה
 אולי שאמר שלובשים בנדים פחותים לתרומת הדשן הלא כיון
 שטעון פשיטה ולבישה טעון טבילה בנתיים ואף על פי שלא הזכירו
 במסכת חמיר טבילה בגית לתורם המזבח • ומכל מקום אלו לא
 נזכר בזה כי כבר נהבאר ביטולו • עוד משמע מדברי הרמבם שם
 שכל יום ששין הוצאת הדשן • ואין נראה כן מן המסנה ואין כן
 דעת המפרש עיין שם בשני מהמדין • ואמר בזהבתי א' מנאפה
 שכתב רש"י בפירושנו וזה לשונו ואין הוצאת חובה בכל יום אלא
 ההוצאה חובה בכל יום עד כאן • קדש ידיו ורגליו מן הפסח שהיה
 בן האולם ולמזבח • ומפרש בזבחים כיצד מקדש מניח ידיו הימניות
 על גבי רגליו הימניות וידיו השמאליות על גבי רגליו השמאליות ושוכך מים
 ומקדש • וכל ע"ז שלא נקרא קדוש ידים על שם מעשה שפיכה המים
 בדרך מי שטבל ידיו שאין ידיו טהורות ע"י שפיכת המים רק נקראו כן

טבֿורֿתֿ מֿקֿרֿשׁ

[illegible]

עבודת מקדש

בכני טעמו חזקה מי חזקה וריבועה אחר מי חזקה בקטרה אומר
 לאם טעל ימינו זכה עמי בזה ההנהגה ואלע' שיש בתוספות פי' אחר חכל
 מקום חל ודאי ליכא לתאן דלאחר שבתורם הוא הקובנים ומסארים
 וכו' אלו הן האברים שאומרים לעל מהלקום מקדום במערכת לצדדי
 שבתוכה שתי מערכות הן דלאשנה וצדית כי קטליטת לשלם חלקת
 וביאר ללשכת הנהגה לכתוב מיוסות ולצבה א מציה קדם וצדית מול
 למכיתין במקום פקדש צבה מי אדרה קדם מי מדען מסיד קדש
 : מצבה הפנימית וקדש כן למי שכול בהיכל וזה הוא הקדש שכתב
 באב וזהו הקדש מצבה הקטנה : מדען המנורה מסיד הפתילות
 והטמן שבתות ומקדום ונותן בכך פתילות אחרות נאמן אחר
 במדען והוא חנינות לכל נר :

אברים לכתב אברי ההמיו מביה המעבחים וכו' מי חזכו צריך
 שחדע טלל היו מפיסין מי טאחט וחורין ותפיסין מי אורח וכן על זה
 כדרך לכל היו מפיסין מי טאחט בלבד ובטאה חוזקה לשחוט כסני
 טעמו לימינו זכה לקבל קדם ולזרקה והטליטי הסמוך לשני זכה בדען
 מצבה הפנימית והדכיעו בדען המנורה והחמישי מעלה ראש הצמוד
 ודלו האמני לכתב והטליטי מעלה שהי קדום וכו' מעלה העוקן שהוא
 סלילה והדנל הסמאלני והה' מעלה קחזה ובערה פדש' ביומל והגריה
 הוא הצולר המחובר קדום והכבר והלב עד כאן והערוך כי במקום
 שמהן הראש עד הנלעות קדאנורה והט' מעלה שהי הדכמות והי'
 מעלה הקדכיים והי' מעלה סלה האסכים והי' מעלה הכבחים
 והי' מעלה וין כנסכים והיו שסניו באות' דף כ'נ' ינככנים וכו' בפית
 קטני . וכן השחיתיה משיאל פני כל מורה קידם מהעלה החמה

לשבת סלילים לטבה היות במקדש וכה לעולם טעה טללים לו
 חורח חבורין מקום ופי' לטבה חדר ז'נ' כלים הן כלי סדר הצדכין
 לשם כל כים . וכתבנו כי פיו סיסיה שידכסם יכר וכבום טל
 אב כי מהקין אלה טללן שניה במקום עשייה . ובחזיתו בדקדק
 טלל יחא מוס בו ולפי על כי טהול מבורק לא היו שחטקן פתמיד עד
 שחברתוק אלה סניקם עוד לשחטקן . טובה באתיה כסמיתו .
 שמו באברים להעלותם לכתב . מקדומין קדום שישחוט . כסני

עבודת מקדש

לשון ושמע בטעם דומה לסל ופני רחב מחזק קביעותו וזכור
 קיהון בלשון ערבי קורין ללכו ושניהם בלי קדש של זהב וזכור
 מפתחות של כשכש הצנוני ובשכש אחד היה לבד דרום ולא נכנס בו
 אדם מעולם ועליו נאמר השער הזה פגור יהיה לא יפתח ואיש לא
 יבא בו כי ה' אלקי ישראל בא בו והיה כגור ונריך אני להודיעך
 כי כשכש האמור בפרקא קמא דהמיר ובפ'ו דשקלים כי שער קטון
 בתוך שער גדול כעין קנה שערי חנרות שלנו אבל פשפשין האמורין
 כאן ובזבחים דף נ"ה . הם פתחים קטנים קבועים בכותל
 וכן כהב שם רש"י וזל ובאותן שני כהלים היו שני כהנים קטנים
 עד כאן והוא מוכרח שם מדרקא מקשה מיהיבי כל השערים שהיו שם
 גובהו כ' אמה פ' ואך אמרה שהפשפשין נבוכין ח' ע"ז ואי כשכש'
 שער קטן בתוך שער גדול מאי קא מקשה והיכי משכחת לה שיהי
 כל השערים גבוהים כ' לא פחות ולא יותר והפשפש גם כן וגם
 פה הוא מוכרח מדהנן ומההא להיכל עד שמגיע לשער הגדול וכו'
 וכן כתב רבינו עובדיה ברכיעי ממזדות וזה לשונו ושני פשפשין שני
 פתחים קטנים אחד מימין שער הגדול של היכל ואחד משמאלו
 רחוקים קנה מן השער עד כאן . הא לשכח פתוחה להיכל . השער
 הגדול הוא שער ההיכל ותכן ברכיעי ממזדות פתחו של היכל גבוה
 עשרים אמה ורחבו עשר אמות וארבעה דלתות היו לו שהם כפנים
 ושתיים בחוץ החיצונות נפתחות לתוך הפתח לכסות עוביו של כוהל
 שהוא שש אמות והפנימית נפתחות לתוך ההיכל לכסות אר
 הדלתות שכל הבית מוח בזה מוח מאחר הדלתות וכו' פירוש
 ארבעה חצאי דלתות היו לו שהם כשפה עובי הכותל החיצונה
 ושתיים כשפתו הפנימית אמה לימין ואמה לשמאלו וכל אחת רחבה
 חמשה אמות וכשהיו נעולות היו כישועה זו בזו ומהמות רוחב חלל
 הפתח . ופותחו מכבדים והנן כשלישי ממזדוד לא היה השומע שומע
 עד שמגיע קול שער הגדול שפתיים ומיד יפתחו שנתעין קולו . נכנס
 להיכל בנימין לטני . חופן נוסל בחכניו ובאחרונה פירוש שלא
 היה דק מעט דשן ולא היה יכול ליקח בחכניו . כיבד מלשון מכבדק
 אה הכהן בארץ בלעז . אה תבא שתי גרתי וכו' משנה סוף פרק ג'
 דתמיד וכתב שם רבינו עובדיה דהגאון דברי רב בם באשה א

שבועה סקדט

[illegible]

עבודת מקדש

עתה פתח חתם להטבת שמים אלל מדשנן דכבא הוינו שממא דשן
 סבראש הפהילק היטה ואנביה ומדליק כדי להיות נכר וזה הפסק
 שכן הסבת כ'נות לשהים ומדליקין מן הדולקין ואם אין כנדה
 דולקין מדליקין ממזבח העולה מדשן את השאר פירשהו עקרו
 הסלק היד עם כרגל בעקידה יתחם שמשו וכו' דתנן העולה קדש
 קדשים שמימהה בגפון וקבול דמה בכלי שרת כנכון וכו' וכתמיד
 עולה הוא כי כנכון המזבח על קרן צפונית מערבית ושל בין
 הערכים היה נשחט על קרן מזרחית צפונית ונותן מאחז צכונה
 עומד למטה וזרק מן הדם וזיקה אחת במין גמא על קרן מזרחית
 צפונית של מזבח ונמאס הדם צובע פלג מאחז ופלה צפון באזיקה
 א' ופלה מערב ופלה דרום באזיקה א' והינו דהנן שדה העולה טעון
 שתי מתנות ט'ן ארבע כזה ד' ודע שבאמצע כתלי המזבח סביב
 היה חוט של סיקרא כי נבע ארום ולמטה מן החוט היו זורקין הדם
 סידי הדם מה שנשאר מן הדם במאחז על יסוד דרומי בלוהה
 אמה שהיסוד אולם בדרום כי יסוד המזבח לא היה מקיף מד' רוחותיו
 רק היה מסך כנגד כל רוח צפון ומערב ואולם בדרום אמה אחת ו
 במאחז אמה אחת וקרן דרומית מזרחית לא היה לה יסוד ובקרן
 מערבית דרומית היו ב' נקבים כמין כ'אטמין דקין שהדמין כנהנין
 אל יסוד מערבי ושל יסוד דרומי ודרין בהן ומהערכין בלמח המים
 געצלין לנחל קירון ופרסי בפרשה הנזה יסוד המזבח כמין בלעה
 ביה קבול עשאו לו סביב סביב לאחר שעלה אמה מן הארץ ע"כ
 והעלה וכו' כמו שכתבנו לעיל לכבש נוהנין איהן מספר כבש ולמטה
 במערב ושל מוסבין במאחז ומלחום לאכרים ולמסבות סבל לא
 איהן ברכה אמה מברכות ק"ס אברהם עולם ולאחר שהאדם במטה
 מברכין שני ארז כי סדר ברכות איהן מעבך עבודה וברכה ברכין
 צדק וחס אלו עם הכתובים של ברכה כהנים קריאה בלכך בל
 שאלות צדק וברכות אלו לא היו מברכין איהן עהה אלל בדי שדוק
 סתמית בירון אר לא היו במסרין כבד מהכלה ים ותנן בתהניתין
 ובשבת מוסבין איהן מסרין איהן למשכך כהנים מן ששן שני
 צבוח שני יסבין ברכה ואמה אלו וריעות מדינים לקטנה
 ששן אלל הקטנה קטנה ששן בדי שני שהקטנה בעם אמה לא

סבורה מקדש

מנחתם אחרת יקסיד בעם אחרת לפי שהקסיד היה מחשבו שכל
 באמו קסידה בארץ וכהיה בחריה בך ה' חילו והי דונים שניה
 בדכה לכל אחר וזכה בהן אחר לתק בדאית ליה ולר' יסודר בדאית
 ליה ולעיל פי' במחתה ליהולכים ונחל הסני שאמרנו לעיל והניח
 שחך היה מונחם ורע כי סכנה פתי נדוה המדחית פלמי בם
 רבנן ואבא שאול לרבנן מקסיד הקסיד ואחכ מטיבן ולאבא שאול
 מטיבן ואחכ מקסיד ואתם מחיתין לדימא כרבנן ואתם מהניחין
 דהמיד באבא שאול ובפ' דיומא אב"י מסדר מערכה משמיה דגמרא
 ולמיבא דאבא שאול ופרש' במתא משמיה דגמרא דבר מקובל מכל
 בני הישיבה שקבלו מרבותיהם עבד וקדמכם פסק דרבנן ומיב
 בבית המלכות ולא פסק הלכה

ואני המהדר בהנהי כחן כאכא בשאלו כי כן פסק המכרם בשליש
 מהמיד וכן פסק רבינו עובדיה שם והכי עדיף כיון דהני בהרלי
 נצאו וסמתי דהמיד ואליו כאבא שאלו . בוך הרנוס נפ בוויכא
 תרום פי תוספת סעולה למעלה מן התדה כמו גרים . ביהן ככף
 כדי שלא יתפזר בהולכתו להכפ גדול מן הכון וככף גדול למור לא מגי
 וכבוד הוא כלפי מעלה לעדות מכפ גדול על הנאלי בשעת סקטוריה
 ומהה בו' בהכ קדמכם ומפנה הנאליס אלך ואלך וטול מן
 הנאליס אמתכלנו בו' וכתב שם הרלכד אין זה בנוסמא המדויקת
 לענין קטרה עכל וככרדי' עובדיה דהכא נאליס גבות וכוועדות סיס
 מהה וכן כתב רבינו תם בוכאים דף ס' ד' ועיין בו' הים מעשה
 הנאליס ממחנות הכסף בה ארבע קבין למחנה של אב בת ג' קבין
 וכן הים דרך כבוד להכנס להיבול במחנה של אב ומלאה אב לא
 הים מחנה בשל אב כי מחנה חשה על ממון של ישראל . והלכא
 ה' ביקטרה וזה במחנה הלכו דרך ההיכל' כמגדפה כלי גדול שיהא
 ארצין אורה כדי להשימם קול והקול היכא ממנו משהם ג' דבשיש
 מן המותם קולה אם לא היה בעורה יורע' מלחמ' הכתובים נכסיהם
 להשתלמות והוא רץ וכל' וכן לאי השומע קולה ירע שיהא פלוניס
 נכסיו לדבר בשם והוא רץ והוא ורל' למעלה הים מעמד סטוריה
 בשם כמורה' והלך' כמגד' אין קולם שומע קול חבירו מירבא
 קול' סטוריה ורל' הים מלאה' קול' : למעלה מן הים למעלה

עבודת מקדש

מחציתם בבקר ומחציתם בערב וסמך ליה על מחבת בשמן תעשה
לכך קריו חכיתין ע"ל וכינד עשיית חכיתין כהן גדול מכייל עשרון
מלת ו' לוגין שמן ומחלק הסלת לפני וכוללה בשמן וחולסה ברותחין
ולש מכל חצי עשרון שם חללה ולאכזה אהן מעט ואחר כך קלה אהן
במחבת ומקריב שם חללת עם חצי קומץ לבונה בבקר ושם עם חצי
קומץ לבונה בערב כליל לאשים. וזן לנמך רביעית הכהן וכתב
הרמ"ב בם בשני מהלכות מעשה הקדבנות וזנק על היסוד וכתב שם
הראב"ד זה סבוב שלא היה זנק על היסוד אלא בסכל של זין שהיה
בקרן מערביה דרומית ע"ל וכן כתב רמ"י ז"ל בפרש' הצוה וזה לשונו
ונמך לסכלים כדהן במחבת מוכה שני סכלים של כסף היו בראש
המזבח ומקובצין ונותן היין לתוכו והוא מקלח ויוצא דרך הנקב
וטפל על גג המזבח ומשם יורד לשהין ע"ל ופי' שהיו חכיריו עמוקין
הסת הקרקע בראיותא בסוכה דף נג בשעה שזכר דוד שיתין קפץ
הקומא ובעט למטטף על מא' כו' הסגן הוא משנה לכהן גדול. על
הקרן קרן מערבית דרומית של מזבח אצל הכהן גדול שבא לנמך שם.
וקסודרים הם דגלים. שמתן הסלבים שמתן של שים שהיה במערבו
של כבש שעליה נהניו האבדים. הצלגל פי' שני גלילי נחשת ומכין
זה על זה וקאין אהן צימכלי ועוד קאין פלוסמרי כן כתב
הערך וקיה אדם אחד ממונה לכסות בו וקול גדול היה לו ומרימו
פומעין אהן. שהם מלאן וישא אדם. הניף וכו' כדי שידעו כלויים
שהמנכר מהחיל לנמך ויעגו וישאדו. הקים הכהן. ונגט וכו' שני
נבלים ופ' כמדות לבמות. ומשמע מדברי הרמבם בשלישי מהלכות
כלי המקדש שם חללים היו שם בכל יום אבל כשהעין
בערבין דף י' יתבאר לך מדברי רמ"י והוספות שלא היה בכל יום
חללין. ומתן בערבין דף י' חין בזה חית מ"ב לוויים עומדים על
הזבח וכתב הרמ"ב וזן אומרון שיהא אלא בפה בלא בליים ואחרים
ממנון בבלי שיד וזן אלו המאדרי' על פי הכלים עולין למגן הכהנים
עשר ע"פ. ומדברי רמב"ם דף י' נראה דלדרכה המנונים
בכלים הם הם הכהנים עשר לוויים בצלגל ג' בגללים ט' כמדות
הם שם במשנה דף י' אלא היו שומרים בגב' ובקנוד' אלא בפה
והלך חללין למגן הכהנים עשר על כלויים הקדשים פתחו כן ע"פ רמ"ב

עבודת מקדש

ודברו כלמים במיד כיום ראשון לה' הארץ ומלואה כפי צדקה
 ויחולל ויגדלוהו במדורים . כמופץ שבת אחרים שיהיה הארץ
 וחולקן אלה לשש חלקים קצו לך כדרך שהרין אותה שכל בבית
 הכנסת ואומ' חלק בכל שבת גמרו הסדרה בו שבתות חוצין לראש .
 במנחה של שבת אחרין אז יטעו משה ומי כמוכה וכו' . למקצונו
 שלשה פרקים היו במיד שהיו מביטין בו . תקעו הקיעה והרועה
 והקיעה לכל פרק ומקצו כל ההקיעה פעל התמיד השע . קעס
 כל קעס שבעה :

למקצו דע שבעה שמוסין בכל יום בבקר כך שמוסין
 בין הערבים חוץ מהרומה הדשן

וסדור המערכות והכיתות וכל כהן שזכה בכיים בא' מן העבודות
 שחרית זכה בה גם לערב חוץ מן הקמרת שהן מביטין לה כיים אחר
 בין הערבים לכל בשבת קממקד כענכס היו מביטין כיימות אחרות
 לתמיד של בין הערבים . ונהכו ההוספות ביומא לך דף י' דרישון
 מנחה הכנימ' קצו אחר בבקר ובבקר ב' דף כו' אמרו בזה הלשון
 מלשן כנימי ומנחה שהיו בכיים של המיד השחר ולא היה בערב ע"כ
 ואינו צריך להודיען שהן נהיאות כפים במנחה . בשמנה וכו' דהנה
 המיד נשחט בח' ומנחה . ערכו וכו' ביומא דף כו' רשבי אומר מנין
 לתמיד של בין הערבים שספון שני גזירי ענים בשני כהנים שגאמר
 וערכו ענים וכו' . ונטלה למחלה של זה מליא גמלים . ונטלה
 וקדליק . וטלה הדברים כי למעלה .

מיסך שבת
 בשש שעות הכי איהא ר"כ המיד נשחט
 ודע שכל כהן שזכה בכיים בא' מעבודות תמיד של שחר זכה בה בשש
 כבשי מוסף . ברכה כהנים כנשאיות ככים . בא' שעות זכו כדאמא
 ר"כ המיד נשחט . וביד מעצה לחם ככים מביא כ' ד' חלקן חסם
 הדאויין למנחות ושכין איהן וכו' עטין בהן וסוחין איהן ומביטין מלן
 ב"א נכה כ' ד' עשרון מלה ועוסין מהן י"ב חלות לשהן ושדכיהן במחן
 ואביה ככנים בעצא ולשין איהן אחת אחת ואוכף אותן שהים שהים
 ו' דמוסין של זה היו להם ח' שוחטין בו לחלה והיא כנח והם
 קאטין איהו בו וה' שוחטין איהו בו בשדודא אותה מן ההנוד כד
 בלח התקלת . כל מלכה בהן מרובעה שגאמר לחם כנים . מביטין לו

עבודת מקדש

[illegible][illegible]

במתאי סבת אכל אס חל יוש ראשון ביום שני לא יוש שני אחרון
ביום חמישי נוטל ממנו היוצא ה' מלוה וה' ממנו הכנסה ושאר כל
המסמדות ב' מלות . זה דעת רש"י אל בסיף סוכה אכל כרמ' כס'
ברביעי מהלכות המדין דוח לאחרת עמו וכתב עליו הראשון כל מק
סכתו בבאין הכל ודעיון דוח וכו' . נוטל בהן גדול וכו' . מלות שלמות
היה נוטל אך לא כרם שאין זה כבודו . מנא והיתק וכו' ודרשו ר"ל
מחנה לאהרן ומחנה לבני . זהו מה שראינו
מספיק ומזכרה לשלמות עבוד עבודה
מקדש ומלמין אני שלמעין כפידוש הזה . יהבאר שלא כהבתי פה
הדברים כאשר הודמן וכיר חלק מטרתי בו אפס קצבו אלה וכלו לא
אלה כי רב הוא העמל שעמלתי בו ה' היודע עד קצבי הדברים והן
לאחרים בירי . וכל מקום שאמרתי המפרש פוא המפרש למסכת
המיד כי לא ידעתי לכבדו . גרמין בסיף מסכת מנחות
אמר רבי יוחנן מאי דכתיב זאת תורה החטאת וזאת תורה האשם כל
העוסק בתורה חטאת כאילו הקריב חטאת וכל העוסק בהורה אשם
כאילו הקריב אשם . לעולם זאת על ישראל אמר רבי יוחנן אלו
הלמודי חכמים העוסקין בהלכות עבודה מעלה עליהם פסוק
כאילו נבנה מקדש בימיהם : בבלר נא ע'

עבודת מקדש

פעמים ביום היו מקטירים קטרת ואי דלל אפרו פ'ס' בנחמה א'כ' ער
 שהוא אומר שנאל' כ'ה' אחר ערבי אר למקדש ה'לל שנאמר וכן
 כי תכלה מנחה היא כנגד תמיד של בין הערבים אבל תכלה הערב אין
 לה קבע ועוד איך אמר שנאל' פ'ה אחר ערבית אר למקדש אדרבה
 אר באנו לעשות זכר למקדש נדיר להזכר שלא לומר פ'ה אחר ערבי
 לפי שבמקדש היו מקטירים קטרת מנעוד יום לפי שהקטרת כסול אר
 הדלקת המנורה כמו שאבאר בסמוך דב' דגרינן בפ'ק דיומא
 דף ס'ו הכי נמי דברי שא' מדליק נרות והדר מקטיר קטרת של כ'ה וכן
 היומן הבי נמי והנהיג מערב עד בקר אין לך עבודה בשעה מערב
 עד בקר אלא זו בלבד ופרש' אין לך עבודה יום בשנה אחר הדלקת
 נרות הכי אומר מערב עד בקר לא אחר מערב עד בקר עכ'ל וכן
 יקשה למענין כיון שאין עבודה בשנה אחר הדלקת נרות איך סדרתו
 אחר אחר הדלקת הקטרת איברי התמיד והמנחה והסבתים והנשכים
 ויהי ראוי שהיה ההדלקה סדורה בהוף כל העבודות וכבר נתקשה
 בקאשין זו ימים עד שהאיר השי' עיני וראיתי דלא מלתא הוא וביאור
 זה כר' פ' המיד נשחט איכא כ' ברייתו דר' עקיב' אהדדי מרא' סברא דכסא
 קודם לקט' ונרות וסברא נמי רבי מיעט רחמנא נבי נרות אחר מערב
 עד בקר ולא אחר כל עבודה מיעט בין עבודה שהיא על מזבח החצון
 בין עבודה שהיא בפנים כהיכל וסברא סברא דקטרת ונרות קודמן
 לפסח דבי מיעט רחמנא אחר וכו' לא מיעט עבודה הנעשית על
 מזבח החיצון אלא עבודה שבפני' ומאי היה קטרת סד' א' בגאיל וכהי'
 ובהעלותו אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה אימא נדליק נרות
 ברישא וכהר נקטיר קטרת מיעט רחמנא אחר ופרש' דמסתבר
 דבי קא מיעט עבודת פנים דכותה קא מיעט נרות עבודה פני'
 וקטרת עבודת פנים עכ'ל ופסקו רמב'ם וסמ'ג ברים הלכות קריב
 פסח דקטרת ונרות קודמן לפסח כברייתא השניה ונמצינו למד
 דלא אמרין אין לך עבודה בשנה אחר הדלקת אלא עבודה שבפני'
 אבל עבודה שעל מזבח החצון ליה לן כה' הלא תראה דהנן הקט'
 חלבים ואיברים מנחתן עד שיעלה עמוד השחר וצין שכן אין כל
 קאשין כיכל מה שסדרתו אחר ההדלקה עבודה מן כן אלא שער
 ים כה מקדש א' והיא דהי דעבודה שעל מזבח החיצון בשנה או

והולקה בכתוב מ'א דילמא עכ'א מנהגן במקדש הוי' לכללין בטוף
 כל העבודות וכל'תה כן נראה מהנמרה ומהפוסקים כמו שכתב' בהמו'
 ואך מה שיש להקשות בל'תה זהו דהיכי קאמר דמ' בס' כד' ש'עושין
 בבקר כך עושין בערב וההגן בשלישי מיום' קטור' של שחר היה
 קריבה בין דם לאיברים ושל בין הערבים בין איברים לנחשים ואמר'
 בנמרה מנא הני מילי דל'תה קרא' במנחה הבקר ונכסבו העסה
 ולא כאברי הבקר שהיו מל'חרין לקטרת וכירושלמי גאמר בהמיד
 בין הערבים וגאמר בקטרת בין הערבים סמוך לנרות וגאמר בנרות
 מערב עד בקר יא'חד דבר בנאמר בו בין הערבים סמוך לנרות
 לדבר שלא נאמר בו אלא בין הערבים עד כאן וגם שתי
 הבריות שנתכתי לעיל דל'ני אהדי עד כאן לא כל'ני אלא שני
 פסם קודם לקטרת ונרות אי קטרת ונרות קודמין לפסם אבל
 דכולי עלמא המיר קודם לקטרת ונרות והו' מניח' ההם אין
 לך דבר שמתעכב אחר המיר של בין הערבים אלא קטרת ונרות
 ופסם וכו' הו' דבר מה שני'תה הו'תה א'תה הוא ששני הד'תים
 האלו הלכה הם וכבר הזכירם ס' ג' עשין קכ'א וגם דמ' כן כתב וז'
 ואחר כך קטרת ונחשים והולקה בכל שחר הימים שהיא קריבה
 בין איברים לנחשים עד כאן לשונו וגם אכשר לומר דאכילור'ת' בס'
 גופיה כבר דהלכה הכ' שהרי כתב בשני וכרביעי מהלכות עבודת
 יום הכפורים מקריב' המיד של בין הערבים וכו' ומקטיר קטרת
 ומטיב הנרות כשאר הימים אלא שיקשה שלא היה לו לומר מה
 שאמר בטוף כד' ו' מהלכות תמידין ואיך שיקרה סוגיא דהל'טור'
 מונח' שהם הלכה וכן עיקר ולפי'זה מדרש עבודה של בין
 הערבים קאמתי כך קוא

עבודת מקדש

למנוחה נטל ידיו ולאזן מקדש מקדמי ארץ כו' עד לשה ריח ניסוח לך

וּכְבֹּד הַיְהוָה עֲבוֹדַת תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבִים
בְּבֵית אֱלֹהֵינוּ • בְּשִׁמוֹנָה שְׁעוֹת

וּמִחֲצוֹת הַבֵּיאוּ כָּבֶשׂ תָּמִיד בֵּין שְׁנֵתוֹ וְהַשְׁקוּחוֹ
וּבִקְרָאָהוּ וְעִקְרָדוּהוּ • שְׁחִטוֹ הַשּׁוֹחֵט בַּצֶּפֶן וְקָבַל
הַמִּקְבֵּל אֶת דָּמוֹ בְּכָלִי שֶׁרֶת בַּצֶּפֶן וּבָא לוֹ לִקְרֹן
מִזְרָחֵי צְפוֹנֵי וְנִתְּן מִזְרָח צְפוֹנָה וְעוֹד בָּא לוֹ לִקְרֹן
מִעַרְבֵי דְרוֹמִית וְנִתְּן מִעַרְבָה דְרוֹמָה שְׁיָרִי הָדָם
הָיָה שׁוֹפֵךְ עַל יְסוֹד דְרוֹמֵי הַפְּשִׁיטוֹ הַתָּמִיד וְנִתְּהוּהוּ
וְהָעֵלָה כָּל אֶחָד מֵהַ שְׁזָבָה בּוֹ לִכְבֹּשׂ וּמִלְחוֹם
וְיָרֶדוּ : עָרְכוּ שְׁנֵי כְהֲנִים שְׁנֵי גִזְרֵי עֲצִים עַל הָאֵשׁ
הָעֵלָה מִי שְׁזָבָה הָאֲבָרִים מִן הַכְּבֹשׂ לְמִזְבֵּחַ
יֵאֵם רָצָה כְּחֹן גָּדוֹל לְהַקְטִיר עֲלֵה בְכָבֶשׂ הוֹשִׁיטוּ לוֹ
הָאֲבָרִים וְסִמֵּךְ עֲלֵיהֶן וְזָרְקוּן • וְאֵם רָצָה הוּא סִמֵּךְ
וְאַחֲרֵיהֶם וְזָרְקִין •

• בָּאוּ תַּחֲדָשִׁים וְהִפְסִיזוּ לְקַטְרֵת זָבָה מִי שְׁזָבָה
וְזָבָה כְּחֹן אַחֵר בְּמִחְתָּח : מִי שְׁזָבָה בְּקִטּוֹרֶת
בְּשֶׁל בָּזֶךְ מֵלֵא וְגִדּוֹשׁ קִטּוֹרֶת וְאַחֵר עֶשֶׂד סָסִים הָיוּ
בָּהּ • וְאֵלוֹהֵי הַצָּרִי וְהַצְּפוֹרֶן וְהַחֲלָבָנָה וְהַלְכוּנָה
מִשְׁקָל שְׁבָעִים שְׁבָעִים סֵנָה • מִזְרָח וְקָצִיעָה וְשִׁבְלֵת
גִּרְדֵּי וְכִרְכֹּם מִשְׁקָל שְׁשֵׁה עָשָׂר שְׁשֵׁה עָשָׂר סֵנָה •

קטט שנים עשר קליפה שלשה קנמן תשעה בוי
 בך שניה תשעה קבין יין קפריסין סאין חלח וקבין
 חלחא אם לא מצא יין קפריסין מביא חמר חמר
 עתיק מלח סדומית רובע הקב מעלה עשן כל
 שהוא ר נתן הבבלי אומר אף כפת הירדן כל שהוא
 נתנו בחור הקב ונטלו בידו מי שזכה במחתה
 נטל מחתת הכסף ועלה לראש המזבח וחתה
 מגחלי מערכה שניה ירד ועירן לחור מחתה
 של זהב ונטלה בידו והלכו להם הגיעו בין האולם
 ולמזבח נטל אחד את חמגדפה וזרקה בין האולם
 ולמזבח שמעו קולה רצו ובאו כהנים להשתחוות
 ולויים לרבר בשיר נכנסו מי שזכה במחתה
 צבר הגחלים על גבי המזבח ורדן בשולי המחתה
 והשתחוה ויצא מי שזכה בקטורת נטל הבזק
 ונתן הכף לאהבו אם נתפור לחוכו אוהבו נותנו לו
 בחפניו והשתחוה ויצא אחר לו חמסונה הקטיר
 הקטיר והשתחוה ויצא נכנס
 צהן גדול השתחוה ויצא נכנסו אחיו השתחוה ויצאו
 הקטיר עשרון סולת מנחה בלולה בשמן והקטיר
 וחתכים נחנו לו יין לנסך חסגן עומד על היתון
 המסדרים בידו ושני כהנים עומדים על שלחן

עבודת מקדש

חֲחֻלָּבִים וְשֵׁתִי תַחֲצוּצֹת בְּיָדָם תִּקְעוּ וְהִרְיעוּ
 וְתִקְעוּ בְּאוֹתָם וְעָמְדוּ אֶצֶל הַמִּסְנָה עַל הַצִּלְצָל
 אַחֲדֵי מִסְנֵנוּ וְאַחֲדֵי מִשְׁמָאלוֹ שְׁתֵּה לְנֶסֶךְ הַנִּיף
 הַסֶּגֶן בְּכוֹדֵרִים הִקִּישָׁה בַּצִּלְצָל וְתִקְעוּ אֵלָיו
 בַּחֲצוּצֹת וְנִגְנוּ אֵלָיו בְּנִבְלִים וּבְכוֹרוֹת וּדְבָרוֹ הַלְלוּם
 בְּשִׁיר הִגִּיעוּ לְפָרֶק תִּקְעוּ וְהִשְׁתַּחֲוּ הָעַם עַל כָּל
 פָּרֶק תִּקְיעָה וְעַל כָּל תִּקְיעָה הִשְׁתַּחֲוִיָּה
 וְכִנּוּס מִרְשֵׁן הַמִּנְזָה וְהַעֲלָה נְרוֹתֶיהָ וְהִשְׁתַּחֲוָה וְיָצָא

מבוא ואילך כהנהגות דשנינו לפירוש עבודת מקדש שלי

כְּהֹנֵס סֵם בְּפֶרֶק קָמָל דְּיוֹמָא נִרְאָה שְׁקוּדָם עֲלוֹת הַשֶּׁחֶד הֵיוּ הוֹרְמִין וְכוּ'
 וּבְשֵׁלִישִׁי מְיוֹמָא דָּף לֵב' כְּהֹנֵס הַתּוֹסֵפוֹת דְּיוֹמָיִן

הגהה

מְקַדְיָמִין הַרְוּמָה הַדָּשָׁן מִלִּשְׁמֹרֶה הַרְאֻסָּה וּמִחֲנוּת
 וְכוּ' עַד הַרְוּמָה הַדָּשָׁן עֵיקָר מְנוּחָה דִּק בְּלִילָה ע'כ' וּבַעַל הַמֶּאֱזָר
 בְּהַב בְּרִישׁ יוֹמָא וְזֶל שְׁתְּרוּמָה הַדָּשָׁן קְרוּבָה לִחְנוּת בְּכָל יוֹמָה הַשָּׁנָה
 וּכְעַמִּים בְּחֲנוּת עכ"ל כְּהֹנֵס סֵם וְאִין מְרַלִּיקִין נְרוֹת אֵלָּא בְּעֶרֶב וְכוּלָּהּ

הגהה

וּמְקַדָּא מִלָּא בְּדַבְרֵי הַיָּמִים ב' ס' י' וְנִמְקֹרֶה הַזֶּה
 וְנִרְוֵהִי לִכְעַד כְּעֶרֶב כְּעֶרֶב וּבִן מִשְׁחָה מְדַבְּרִי
 בְּבִקְרָא בְּבִקְרָא בְּהַטִּיבוּ אֶת הַנְּרוֹת יִקְטִידָה וּבַהֲעֲלוֹת אֲחֵרֵין אֵת
 הַנְּרוֹת בֵּין הָעֶרֶבִים וְכוּ' וְעַם בְּהַרְגוֹם וּבִן מִצְחֵיהָ אֵת כְּכִיד הַמַּהֲוֹר
 לְחַסִּיד ד' יִנְחָק בֵּין מוֹדְרוֹם וְזֶל הַקּוֹן הַכְּתִילוֹת הִיָּה בְּבִקְרָא וְהַדְּלָקָה
 הִיָּה בְּעֶרֶב בְּדַבְּרֵי וּבַהֲעֲלוֹת אֲחֵרֵין אֶת הַנְּרוֹת בֵּין הָעֶרֶבִי וּמִהַרְגָּמִינִן

וּבְאֲדָלְקוֹת וּבְבִקְרָא בְּהִיב כְּהַטִּיבוּ וּמִהַרְגָּמִינִן בְּאֲתִקְנוּתִיהָ עכ"ל
 וּבִן מִשְׁחָה מִלָּשׁוֹן הַגְּמָרָא פ"ק דְּיוֹמָא דָּף ס' דְּגִרְמִינִן הַהֵם הַכִּי נָמִי
 דְּבִרִּישׁ מְדַלִּיק נְרוֹת וְאַחַר מְקַטֵּיר קְטֹרֶת שֶׁל בֵּין הָעֶרֶבִים וְכוּ' עַד אֵלָּא
 בְּעִידִין הַדְּלָקָה הַהִיא מְקַטֵּיר קְטֹרֶת הַבֵּא נָמִי בְּעִידִין הַסִּבָּה הַהִיא מְקַטֵּיר
 קְטֹרֶת עכ"ל הַרְוֵהוּ נִירוֹ בְּבִקְרָא הַסִּבָּה וּבְעֶרֶב הַדְּלָקָה וְכוּ'

במסכת תמיד הצליח ספקר דיטון וכערב הללוק ע'ס' בפדק' ו' ו'ן
משמע בשילהי חגיגה ג'י מנורה לא כהיב בה תמיד ופרש' המיד
ש'אמור במנורה לא תמיד י'ה ולי'ה ק'אמר אל'א תמיד בכל לילה
אכל ביום לא היה דולק וכו' ע'ס' בהוספות ובהוספות דמנחות דף כ' פ'
ועיין גם בהוספות דיומא סוף דף ע' אך ברעיא מהימנא כר' אמור
משמע כדברי קרמכס וז' וע'ר א'הי'ב רטו לבהנא להדרא בוצנין
ולא דלקא לון בכל יומא הדין זמנין לקבל נהירו דיחודא בכל יומא
הדין זמנין קרבנא בכל יומא הדין זמנין וכלא אנטרדין וכו' וי'ן
ד'ה' ק' לסדרא בוצנין זמנא חדא ולא דלקא לון זמנא חדא והיינו ב' זמנין
בין הסעודה וההללוק * כהוב שם כהב הרמב"ן בראש פ' הצוה וכו'
והגהה וי'ש' ב'ת' ש'ס נמנמיס' א' שהוא הכין מדברי הפרא
וספרי שדעת רז"ל בפסוק להעלות נר המיד וכפסוק לפני
כ' המיד בנר מערבי ש'ה' דולק תמיד ביום ובלילה ובזה הקשה על
רש"י ז"ל שפ' המיד כל לילה ולילה ולא ביום ולע"ד דנתיב דר"ל מפרשי
מלת המיד אגר מערבי כדמשמע בספרי תיבו אין כוונתם
לומר שיהא דולק המיד כל היום וכל הלילה אלא המיד כל
זמן שיש במנורה נר אחר דולק באופן שלעולם לא יהיה במנורה נר
אחד דולק והמערבי כבוי וזכו שלא הספיק לר"ל
לומר בספרא וספרי כך המיד שיהא נר מערבי דולק תמיד והו'
לא שאלו אמרו כן היה משמע כמו שהבין רמב"ן שיהא דולק
גם ביום ולכן כידשו כוונתם ואלמדו בהודת כהנים שממנו יהיה
מתחיל וכו' ונא תסוים וכספרי אמרו שממנו מדליק המנורה בין
הערבים וכוונת אחד לשניהם כלומר תדיר דקאמרינן היינו
שממנו יתחיל להדליק שאם יתחיל מנר אחר הרי יתא במנורה נר
א' דולק והמערבי כבוי ובעינן במערבי תמיד וליכא וכו' יהא
תסוים כהטבה דתה לומר הכבוי שאם יסוים הכבוי כוונתו
במנא סכבה המערבי בעוד שהיה נר אחר דולק ובעינן תמיד וליכא
וראי'ה על פירושי מתוספות דשילהי חגיגה וז' במסכת תמיד
משמע דנר מערבי דולק כל היום ומסתמא מהמיד נפקא עכ"ל
ואילו היה כוונת רז"ל בספרא וספרי כמה שאמר רמב"ן הי"ל
ובספרא וספרי ילכין לה מהמיד מאי ומסתמא אלא וראי'

עבודת מקדש

צדקת שמים ודוחק לומר שלא ראו התוספות צדקת וספרי
 ולפי מה שפירשתי נמצאתי מקיים דברי רש"י | ואלה שפירש
 שאמר ר"ל בשלטי חגיגה שלא בתיב בה המיד וא"ל אפשר להלך
 ולהטבילו ולכן צריך להזהר שלא יקבל טומאה אך מנורה
 לא בתיב בה המיד ואפשר להטבילה ביום ואילו להר' מנן קשיא
 דלדבריו מנורה נמי בתיב בה המיד וקשיא זו אני מקשה
 גם על מ"ס התוספות במנחות דף כ"ו וז"ל דבתיב המיד
 וכענין שכתב המנורה דולקת המיד וכולי ע"ש ועוד קשה
 דאיך יצונו הש"י דבר שאף לא יניחו לעשותו אך יעשהו כזו ענינו
 בדרך נס ואיך נחלל אהנו מעשה מה שצונו ולא נשים
 במערכי שמן יותר מבאחרים עד שלולי הנס היה בכה
 מה שאמר ולפי שצריך להדליק המערכי צריך
 להדליק המזרחי וירלי במחילה אין
 הדבר כן דהא אמר' ביומא דף ל"ג דאי לאו דכתב רחמנא כהטוב
 את הנרות לשון רבים לא היה מניח יולק רק המערכי לבדו
 א מה שאמר שאם לא נדליק גם המזרחי לא יקרא בשם
 לומערכי בשבכה לא אוכל לה דבשלמא אם לא היה
 מצד המערכי נר כלל אפי' כבוי אז לא היה אפשר לקרותו מערכי
 אבל כיון שיש כנודו נר לצד מזרח מאי איכפת לן אם הוא כבוי
 שאף סוף ב' נרות הן זה מזרחי וזה מערכי ונר בלתי דולק נר נקרא
 ש"י ועשה את נרותיה
 ד אני שאל לרב במאי עסקינן ר"ל באיזו ביאה להיכל הוא מדבר
 אם בבא המדען להיטיב ה' נרות כמו שצריך מן המזבח
 שהביא א"כ איך אמר דלדעת האומר צטון ודרום האמנני לבד
 מדליק והלא כולי עלמא מודו דה' נרות בלבד מטיב עתה ומניח
 ב' נרות דולקין להיטיבין אחר איתקת הדם שאם אינו מניח דולקין אין
 כיבר ש"י בלבד המיב ואם הוא מדבר בבא המיב
 להטיב ב' נרות איך אמר שצריך להדליק גם המזרחי והתנן בשמי
 מהמזרחי מדען המזרחי ומדלי' המערכי וכן אני מקשה על
 מה שאמר ההוספות ביומא דף ע' ששהי נרות מזרחי' כיו דולקין
 עד הערב מדהגן בהמליך גבס ומנא המזרחית דולקת מניח

עבודת מקדש בא

ומדען את השאר וכו' ולא היא לכתם בהטבת חמשה נרות
מזרי ומסוס הכי מניח המזרחיות עד אשר זריקת הדם אבל אחר
זריקת הדם כשבא להטיב שהי נרות בהדיא חנן כפ' נכנס ומנח
שהי נרות המזרחיות דולקות מדען המזרחי ומניח המערבי דולק
אלמלא לא היה דולק כל היום אללא אחר וקיינו בימי שמעון
הבדיל מדקתני סיבא מנאלו שכתב דכינו משמת ורק שיא לך
היכי חנן ולהטיב נראה לי דולהטיב פירושו ולהדליק ואל ההתם
שהרי קדמ' בס קורא להדלקה הטבה והר' אבד בחב בשני
מהלכות עבודה יום הכפורים ומטיב הנרות של בין הערבים א' איתת
בין הוא לשון המשנס אבל לא היה בין הערבים הטבה אללא לנר
מערבי כלכל עד כאן לשונו ועיין בהוספות דמנחות דף כ' ותמצא
בדברי ועיין גם בפירושו רש"י פירק במה מדליקין דף כ' כ
וכשתעיין שם יתבאר לך שלא נעלם מעיני רש"י כל מה שהביא
הרמ' כן להקשות עליו ואני לא אוכל להאריך רק בקצת אומר
נראה למנוח דעהי שראש רש"י דג' כל דהאי המיד דלהעלות נר תמיד
בכלהו נרות דאי אחרת מערבי דוקא אימא רישא ויקחו אלקי שמן
זית זך כהית להעלות נר מערבי הא שאר הנרות באיזה שמן שיהיה
אללא ודאי בכלהו נרות והמיד קיינו כל לילה וזהו פשוטו של
מקרא אללא דארכילל להעלות נרות ושנה ואמר נר שמעין שם
לקבוע נר אחר להחלי' בו ההדלקה בכל יום ואנתי לא ידעין איזה
נר ואהא לכני' ה' המיד ללמנו שזהו המערבי ולהר' מבן קשה דתרי
קראילי זה לי ועוד קשה דבהורת כוכבים שלנו עמוד ר' כ' כ
להעלות נר שיהא נר מערבי הדיר וכו' והר' נמי בפסיקתא
פרשת אמור משמע בהדיא דלא המיד קדשים אללא מרמז
נר וכדכרש רש"י פירק במה מדליקין ועל כרחין נוסחא
מדוייקת היא דהא המיד כור דריש ליה המיד אף בשבת ומנחת נס
חמאני על מה שמנאלו שם בכל ה' המיד הכתובים בפרשה המיד
אף בשבת וכפסיקתא כהו' ג' פעמים כהו' כאלן תמיד אחר אף
בשבת ואשר אף בטומאה ואשר למתתה עד כאן
דעה שם מדען ומדליקין כאלן במזרחיות אימ' רתק לנר פתח
בתלות קדשות וכו'

עבודת מקדש

הנהגה

וכו' פירוש רבינו עובדיה אך לעניות דעתי נראה
 דלפיכך דבאלו נמירונה לומר סיהן כהילות חדשות
 ושמען חדש ודקשיא לך דאין מטיבין שהי נרות אלא אחר זריקה הדם
 ביון כהילין כלל הטיב דמי שהרי צריך לבא אחר זריקה הדם
 לכבוד המזרחי אחר כך מצאתי בדברי בהוספות
 דמנחות דף כ"ו ולפירושי אהי ספיר הא דהנן בששי מהמיד
 נכנס ומנאל המזרחיות דולקות מדשן המזרחי ומניח המסדני וכילי
 דאף על גב דאם כשכאל להטיב חמשה נרות מצא המזרחיות
 דולקות מניחן כך ובבואו להטיב שתי המזרחיות על כלככים א"ל
 להניח המערבי אך צריך לשים בו שמן מכל מקום כיון דאם
 כשכאל להטיב חמשה נרות מנאל המזרחיות ככויות למרינן דמשים בהם
 שמן ומדליקן ספיר מהוקחאל הא דהנן אחר כך מניח
 המערבי אך לרבינו עובדיה קשיא דאין יחיד המערבי והאמרה שלא
 שם בו שמן והוא כתב שם שלם כשכאל להטיב שהי נרות מנאל המערבי
 דולק מתכבדו ומשים בו שמן והמטה אחר המטה הניחמו
 דוק דוק דהנהגה מערבי דולק כל היום ואין לא
 כזכרתי זה בסדר העבודה השוכתי לך הקשה לכל מי
 שסידר סדר עבודה שלא אחד בהם שיזכיר זה אך כתבו שהם הטבת
 שהי נרות ואם האמר מכל מקום קשיא גב לי גס להם
 השוכתי לא מכתיל לדעת רשי והוא שהחור האין טובה עלינו שיהא
 המערבי דולק ביום וכמה שאמר ההוספות במנחות דף כ"ו
 ובשלישי חגיגה שהיו דולק ביום זכר לגם בעלמא הוא דאין כאל
 דקשיא אלא אפילו להרמב"ן דסבר טובה הוא לא קשיא דאשרינו
 בשמאל דף כ"ד בסוכה עבודה דלוקה לאו עבודה היא
 וכו' אני מהדדן מה שנקטו ההוספות ביהא דף ע' אמאי הנן
 ולכסיב ולא הנאל ולדליק ולעיל הידנתי באופן אחר וזה צראה לי
 שיקר ואם האמר ולהטיב את הכר מכנילי ויש לומר יאה כן הוס
 ששמו שלא היה בארץ לנך וזה שדך כי גס היה מדליק אחר כך
 ומכל מקום אני אומר בשחר כך נכנסו מדשן המזרחי
 להטיב שהי נרות והנים המערבי דולק ומאל הכו' וכו'

פתוח שם שהיו הנכונים משהחיים בכל יום בשעת הקרבן
 תשבו כתוספות במנחות דף כז מהשתחויה
 הגהה כיהם בבית קדשי הקדשים וחליט
 שיכנסו אדם לבית קדשי הקדשים לעולם אלמי כ' נכנס הכמורים ד'
 פעמים בלבד והם חסכו כן 'לפי ששנינו הגביה לו את הפירות וכו'
 וחסכו ירינו הפירות האמורה בחסוק ואל יבא בכל עת אל הקדש
 מבית לפירות וכל הפוסקים חולקים עליהם בזה ולאמרים דקשתאיים
 אבהעל היה והרין עמם ופירות דמהניהן פידש רבמו עוכרים
 דהיינו פירות שהלוי בפתחו של אולם וזה הגזון
 פתוח שם דישון פנימי ומנורה לא היה בערב
 אך רמ' כס כתב בשם מהמיר בבערב אי אפשר
 גם כן בלי דישון פנימי ומנורה הגהה
 מתעניית בכתב רמ' וז' וכהן שהיו
 את פניו סגלמר יין ובכ' אל הטה בבוטאכס וכו' ונשיאות בפיס מעין
 עבודה כדלקמן עד כאן לשונו ואני המיה אם פה קדש אמר
 דברים אלו ועיין שם במורה וליבאר לך ביטול זה כתוב שם שאין
 נשיאות בפיס במנחה הגהה קשיא לי במקדש אמאי
 לא וההבן אנשי משמר חזקין לשהות יין בלילות
 אבל לא בימים אנשי בית אב לא ביום ולא בלילה ויש לומר
 בארה מקדש אטו גבולין ונדאה לעניות דעהי עוד דלנשיאות
 בפיס שאינה עבודה היו באין כהנים אחרים שאינן מלאות משמר
 כדנהק כהן שאממע קול המנריפה יודע שאינן נכנסים להשתחוות
 והוא רץ ובא וכו' ובנאהם מהשתחוות היו באים על מעלות
 האולם לברך את העם ערבנו אלהים ויגדל אותנו כל אכסיאין

בילאו

77743